Tomas Josef Gonzalez Carbajal

DE TRANSLATIONE IMPERII ROMANI A GRÆCIS AD FRANCOS,

ADVERSVS MATTHIAM FLACCIVM ILLYRICVM, LIBRI TRES.

AVCTORE

Roberto Bellarmino Politiano, è Societate Iesu.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij.
M. D. LXXXIX.

Svmma Privilegii.

Regio *Priuilegio cautum eſt, ne quis citra Chriſtophori Plantini conſenſum*, Librum Roberti Bellarmini Politiani de Tranſlatione Imperij Romani à Gręcis ad Francos, contra Matthiam Flaccium Illyricum, *intra annos ſex imprimat, aut alibi impreſſum in ſuas ditiones venalem importet; vti latiùs patet in litteris Bruxellæ datis* 10. *Aprilis*. M. D. LXXXIX.

Signat.

I. de Buſchere.

SVMMA LIBRI PRIMI.

Romanum Imperium à Græcis ad Francos summi Pontificis auctoritate translatum.

CAPITA LIBRI PRIMI.

SVMMA LIBRI SECVNDI.

Romanum Imperium à familia Caroli Magni & gente Francorum ad familiam Othonum, & gentem Saxonum, Summi Pontificis auctoritate transisse.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

SVMMA LIBRI TERTII.

Septem Electores Imperij à summo Pontifice Gregorio quinto potissimùm institutos.

CAPITA LIBRI TERTII.

LIBER

LIBER PRIMVS.

Argumentum & partitio totius libri.

SCRIPTVRVS *de translatione Imperij Romani à Græcis ad Germanos, aduersus mendacißimum librum, quē ante paucos annos de eodem argumento edidit Matthias Flaccius Illyricus; operæpretium me facturum existimaui, si quemadmodum ipse prolegomena quædam præmisit, ita quoque & ego loco prolegomenorū pauca quædam præmittam tū de contradictionibus, tum de mēdacijs eiusdem Illyri[illegible] manifestis atq. crassißimis. Ita enim spero fore, vt hominis huius inconstantia & impudentia patefacta, simul etiam aditus patefiat veritati in aures atque animos illorum quos iam fortè falsitas occupauit, quibusq́ue ille suis artibus, & multa historiarum confusione & varietate tenebras offudit. Deinde ad rem ipsam aggrediar hoc ordine. Quoniam Illyricus, vt est inconstans, & varius, vno in loco docet non esse translatum Imperium Rom. Pontificis auctoritate à Græcis in Francos, seu Germanos; in alio verò fatetur id quidem, sed affirmat iniustè & impiè factum, eßéque hanc translationem præcipuum miraculum Antichristi: pro-*

pterea primùm demõstrare conabor, verè translationem eſſe factam Summi Pontificis auctoritate; atque argumenta deſumam ex conſenſu omnium Hiſtoricorum, ex confeſſione Imperatorum ac Principum aliorum, ex teſtimonijs veterum Romanorum Pontificum, ac demum ex refutatione omnium eorum iurium vel titulorum quos aduerſarij prætendunt. Oſtendam enim certiſſimis rationibus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanum fuiſſe nec Illyricus, neque alius quiſpiam negat, ad eam dignitatem perueniſſe nec iure belli atque armorum, nec immediata vocatione Dei, nec ſucceſſione hæreditaria, nec dono Græcorum, nec denique electione Senatus Populiq́; Romani: proinde aut Carolum à Pontifice Imperium habuiſſe, aut omnino non habuiſſe. Deinde planum faciam, id quod Summus Pontifex in hac tranſlatione Imperij fecit, ritè ac iure eſſe factum. Addam poſtremò, vt nihil eorum quæ Illyricus tractat prætermiſiſſe videar, de tranſlatione Imperij, ſi tamen tranſlatio dicenda eſt, ex familia Caroli Magni in Saxones, & de inſtitutione ſeptem Imperij Electorum.

CAPVT I.

Complectitur contradictiones Illyrici.

IGITVR noster Illyricus (vt ordiamur ab eo quod primo loco propositum est) pro sua grauitate & constantia in asserendis sentẽtijs, non tam quid sit in re considerare solet, quàm quid proposito suo maximè deseruiat. Itaque si affirmare aliquid, causæ quam defendit vtile est, confidenter affirmat; si rursum illud ipsum negare, rei suæ conducere putat, audacter negat; parum omnino laborans, cohæreántne scripta sua inter se, an secum ipsa pugnent, & vtrum vnum alteri opẽ ferat, an potiùs, tanquã in bello sociali, vnum euertatur ab altero. In libro quem nuper edidit de translatione Imperij, passim figmentum, & fabulas appellat, quod vulgò creditur, Imperium Romanum translatum à Græcis ad Germanos Summi Pontificis auctoritate. Atque vt aliquem certum locum notemus, titulus secundæ partis primi capitis hic est: Quòd non sit facta per Papas Imperij translatio à Gręcis ad Germanos.] Sed nimirum cùm hæc scriberet, oblitus erat quid paulo antè scripsisset. Nam in libro contra Primatum Papæ penè

1. Contradictio.

extremo notas Antichriſti explicans, quinto loco hanc ponit de tranſlatione Imperij, & quidem his verbis: Antichriſtus apparebit cùm Romani regni defectio fiet, & reddet Romanis libertatem, ſub ſuo tamen nomine: hoc accidit ante annos 700. cùm Romanum Imperium ruebat, & à Papa non tamquam Cæſare dictatore, conſule, aut ſenatore, ſed vt à Papa Romano nonnihil inſtauratum eſt: tunc enim Papa ſuam potentiam & impietatem propagauit. Sic Apoc. 13. læſa beſtia ab alia ſimili agni beſtia honoratur.] Nec ſolùm in eo libro, ſed etiam in Centurijs idem affirmat Illyricus. Sic enim ſcribit Cent. 8. c. 10. col. 751. Atque ita Imperium Romanum ad Carolum, & Francos (Leo tertius) tranſtulit, & tamen ſibi reſeruauit ius Francis imperandi. atque hinc factũ eſt deinceps, vt qui Imperij ſceptrum acciperent, à Pontifice inaugurarentur; eſtq; hæc tranſlatio præcipuum ex miraculis Antichriſti Apo. 13. & 17.] Quid hic Illyrice eliges? ſi tranſtulit Romanus Pontifex Imperium in Francos, totus liber tuus de tranſlatione Imperij corruit: ſi non tranſtulit, corruunt partes non exiguæ tum ex libro tuo contra Primatum, tum ex Hiſtoriarum tuarum Centurijs. Imo verò, ſiue tranſtulit Papa Romanus Imperiũ in Fran-

cos, siue non transtulit, corruit liber tuus de translatione Imperij. Siquidem Papam esse Antichristum, ex verbo Dei efficacissima ducta ratione demonstrasse te putas in locis paulo antè citatis, quia videlicet Papa dum Imperium Occidentale instaurauit, curauit (vt tu quidẽ interpretaris) plagam bestiæ, quod est miraculum, & nota præcipua Antichristi, Apocal. 13. & 17. Igitur in libro de translatione Imperij dum contendis tam acriter, non esse Papam auctorem Occidẽtalis Imperij; quid aliud contendis, quàm id efficere, vt credamus falsam esse tuam illam demonstrationem qua ex verbo Dei probare volebas, Papam esse Antichristum? & tamen in hoc ipso libro, tertio quoque verbo repetis Papam esse Antichristum, in quo tu ipse tuam præcipuam demonstrationem labefactas, qua effici credebas, Papam esse Antichristum. Sed pergamus ad cætera.

In hoc ipso libro de translatione Imperij in epistola dedicatoria affirmat Illyricus ius in Imperium Romanum Germanos adeptos esse ante annos 1500. cùm videlicet Arminio duce duas Aquilas Romanis eripuerunt; atq; in huius rei signum bicipitem Aquilam Germanos Imperatores in insignibus suis præferre. Huc (inquit) referre possis, quòd & mox *1. Contradictio.*

post Iulium, sub Augusto Germani duas Aquilas Romanis iustissimo bello abstulerunt.] Et infrà: Quandocumq; igitur volet Romanus sacrificus, alijque Imperij æmuli, cognoscere Germanorũ monarchiæ originem, ac ius, intueantur modò, ac contẽplentur eius gloriosa insignia bicipitẽ Aquilam ostẽtantia; & mox ea illos de origine iureque suo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincent.] Hæc ille. Sed hæc somnia, quæ nos infrà cap. 6. refutabimus, refellit etiam ipse idem Illyricus cùm ita loquitur Cent. 9. cap. 16. col. 621. Aquila Romana in duo capita statim in initio huius sæculi (quod est ab anno 800. ad 900.) diuisa est. Nam Carolus Magnus à Leone Pontifice cum consensu Senatus & Populi Romani Imperator Occidentis solenni ritu inauguratur anno Domini 801.] Quomodo, quæso, ista cohærent, vt ante annos 1500. cœperit Aquila biceps, & ius, atque origo Imperij Germanici; & tamen Aquila Romana anno 801. id est, ante annos 700. diuisa primùm fuerit, cùm Carolus Magnus à Leone Pontifice Imperator Occidentis primus inauguratus est?

3. Contradictio.

Rursum in libro de translatione Imperij, cap. 1. pag. 9. Audet (inquit Illyricus) Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem scribens,

bens, 15. q. 6. can. Alius, affirmare Zachariam Papam deposuisse Hildericum Regem Francorum, & transtulisse regnum in Pipinum Caroli patrem.] Et infra: Tale mēdacium ausus est Papa cōfingere, & Gratianus suæ rapsodiæ Decretorum inserere.] Hæc ibi. At in Historia longè aliter. Sic enim scribit Cent. 8. cap. 10. col. 706. Pipino Zacharias Papa regnum Francorum dedit, idque ei tutum præstitit deposito, & in monachum consecrato Carolomanno fratre eius, & Hilderico Rege priore.] Poterat ne clariùs secum pugnare, & vno in loco destruere quod in alio affirmauit?

In libro eodem de translatione Imperij, cap. 1. pag. 12. affirmat Illyricus Sūmos Pontifices quondam seruos & mancipia fuisse Caroli; nunc è contrario à Summis Pontificibus adigi Cæsares ad turpissima pedum oscula. Quàm fœda (inquit) est ista vanitas, quòd Papistæ fingunt, illos seruos & mancipia Caroli Imperium Romanum in Carolum transtulisse, eumque sibi vt vassallum quendam dato feudo obligasse; vt nunc arctissimis iuramentis Cęsares sibi obstringunt, & etiam ad turpissima pedum oscula adigunt.] Sed audi rursum eiusdē Illyrici verba ex Cent. 8. cap. 10. col. 724. Pipinus (inquit) & Carolus filius

4. Contradictio.

filius eius, in terrā proſtrati, pedes eius (Stephani Papæ) oſculati ſunt, & ſtapedes eius apprehenderunt, & frænum equi illius tenentes, ſtratoris officia ei præſtiterūt.] Quid hîc dices Illyrice? Si Papa mancipium erat Caroli, quî factum eſt, vt non Papa Caroli, ſed Carolus Papæ ſtapedes apprehenderit, & ſtratoris officium ei præſtiterit? Et ſi nunc primùm cœpit Papa Principes adigere ad oſcula pedum; quo pacto ante annos propè 800. Pipinus & Carolus humi ſtrati, Pontificis pedes, nullo cogente, niſi Dei metu ac reuerentia, Chriſti Vicario debita, oſculabantur?

§. Contradictio.

Eadem pag. 12. in libro de tranſlatione Imperij ita ſcribit Illyricus: Teſtantur quoque omnes Hiſtorici, etiam ij qui Papis ſunt addictiſſimi, Leonem Papam mox vt electus fuit in Papam, miſiſſe ad Carolum Magnum legationem vnà cum clauibus ſancti Petri, quod eſt Papale inſigne, & vexillis vrbis Romæ cum Aquilis, petijſſeque iuxta Synodum Adriani, confirmationem ſui, & vt aliquis mitteretur qui Romanos Carolo denuò iuramento adſtringeret; quod fuit extremæ ſubiectionis indicium.] Hæc ibi. In Centurijs contrarium legimus; nimirum petijſſe Leonem vt aliqui à Carolo mitterentur qui Romanos non Carolo, ſed ipſi Papæ iura-

mento

mento adstringerent: sic enim legimus Cent. 8. cap. 10. col. 750. Legatos ergo inscio senatu cum muneribus ad Carolũ mittit, eiq; sacras claues, insigne Pontificiæ dignitatis, & vexillum vrbis Romæ, seu Aquilam signum Imperij Romani offert, seq; & vrbẽ Romam eius fidei commendat, ac postulat vt suos Romam ableget, qui populum Romanum ad suam fidem atque subiectionem Sacramento firmarent: iuxta annales Francorum.] Quæ verba alij (hoc est, Illyricus idem in alio loco) intelligunt, quòd iusserit Romanos Francis fidem iurare; sed id non tam facilè esset impetratum. Quare verisimilius est, quòd petierit Romanos eò adigi, vt Pontifici iusiurandum præstarent. Quare Engelbertus, vel Agilbertus, Abbas sancti Richarij, iussu Caroli compulit Romanum populum fidelitatem iurare Pontifici.

Pag. 22. Italiam ab Odoacre occupatam affirmat Leone Bessicano Imperatore. At Cent. 5. cap. 16. col. 1526. scribit id accidisse sub Zenone, qui post Leonem iuniorem Leoni seniori, id est, Bessicano successit. *6. Contradictio.*

Pag. 26. & sequentibus, Theodoricum Ostrogothum, Imperatorem Romanorum & Augustum, ac purpura Cæsarea ornatum fuisse fusè docet, ac multis testimonijs confirmat. *7. Contradictio.*

firmat. At Cent. 6. cap. 16. col. 840. disertis verbis dicit, Theodoricum eundem nec nomen nec insignia Imperatorum Romanorum vnquam habuisse.

8. Contradictio. Pag. 49. Carolo Magno Imperium Occidentis donatum fuisse scribit ab Irene, antequam idem Carolus à Leone coronaretur. At Cent. 9. cap. 16. col. 621. scribit Gracos in Imperium Caroli quodammodo consensisse, quòd non possent id mutare quod Leo fecerat Romæ, quando Carolum Imperatorem appellauit.

9. Contradictio. Neque verò de Electoribus Imperij minor est apud Illyricum quàm de ipsa Imperij trãslatione dissensio. Nam in libro de trãslatione Imperij, cap. 5. pag. 89. habentur hæc verba: Hic quoque, vt vbique alibi, Põtificiorum parasitarum mendacia grassantur. dicunt enim quòd imperãte Othone III. Gregorius quintus Germanus malè à Romanis tractatus, suáque sede pulsus, decretũ tulerit, quòd septem Germani Principes, loco Romani Populi Senatusque, Imperatores in perpetuam posteritatẽ eligere deberent. quod eorũ figmentum mox euidenter, Deo dante, reduargemus.] At in historia Ecclesiastica; Cent. 10. cap. 10. col. 546. habentur hæc alia eiusdẽ Illyrici verba, quæ pugnent nec ne cum præcedentibus,

vel ipſe Illyricus iudex eſto: Gregorius vndecimo ſui exilij menſe, priſtinæ dignitati per Imperatorem reſtitutus, ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturus, ſanxit, vt penes ſolos Germanos eligendi Regem eſſet ius ac poteſtas, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Auguſtus appellaretur. Suntq; Electores conſtituti, Moguntinus, Treuirenſis, & Colonienſis Archiepiſcopi, Marchio Brandeburgenſis, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ Dux, & Rex Bohemiæ, qui paribus ſuffragijs Electorum exiſtentibus, litem inter eos dirimat.] Ne autem liber de tranſlatione Imperij ſolùm cum alijs eiuſdem Illyrici libris, & non etiam ipſe ſecum pugnare videatur, annotemus adhuc vnam vel alteram contradictionem.

In ipſo igitur libro de tranſlatione Imperij ca. 1. pag. 5. ſic Illyricus loquitur: Dei ſolius eſt iſte titulus: Mea ſunt omnia; ego do ea cui volo; ego transfero regna, ac monarchias de gente in gentẽ pro meo arbitrio. Horrẽda ergo blaſphemia eſt, quòd Antichriſtus, ſicut in alijs omnibus ſe Deo exæquauit, imò & ſupra eum extulit, ita in hoc quoque gloriatur; ſuum eſſe transferre Imperia ac Regna ad quemcumque velit; ſeq́ue tranſtuliſſe Imperium à Græcis ad Francos, & porrò à Fran- *10. Contradictio.*

cis

cis ad Germanos.] Hæc ibi. At infrà cap. 2. pag. 21. non vult solius Dei esse transferre imperia, sed etiam hominum. Siquidem docet non semel translatum fuisse Imperium à Græcis ad Germanos: Romani, inquit, aut potiùs Constantinopolitani Imperatores sæpiùs ius Occidẽtalis Imperij Germanis tradiderunt.] Et mox pag. 22. Prima igitur, inquit, trãslatio facta est sub Leone Bessicano, Constantinopolitano Imperatore, circa annum 460. in Othacarum aut Odoacrem.] Et infrà ponit secundam translationem factam à Zenone Imperatore in Theodoricum; tertiam ab Anastasio in Clodoueum; & quartam ab Irene in Carolum. Sed si horrenda blasphemia est, quòd Papa asserat, se transtulisse Imperium in Germanos, quia transferre imperia soli Deo conuenit; quomodo non est horrenda blasphemia, quòd Illyricus asserit, à Leone Bessicano, vel eius militibus, translatum Imperium in Odoacrem, à Zenone in Theodoricum, ab Anastasio in Clodoueum, ab Irene in Carolum?

11. Contradictio. Et si Antichristus est, & Deo se exæquat, vel super ipsum extollit, qui audet regna trãsferre, quod soli Deo est proprium; certè Antichristi fuerunt Leonis milites, nec non Zeno, Anastasius, & Irene Imperatores, qui re ipsa

ipſa (vt Illyricus dicit) imperium tranſtulerunt, ac Dei poteſtatem vſurparunt. Papa verò non modò non eſt Antichriſtus, ſed etiam Antichriſto omnino cõtrarius, cùm non ſolùm Imperium non tranſtulerit, nec Deo ſe ęquauerit, ſed etiam (vt idem Illyricus ſcribit pag. 12. ſe vt ſeruum ac mancipiũ Imperatori ſubiecerit. nonne igitur Illyricus manifeſtè ſecũ pugnat, cùm paſſim in hoc ſuo libro Papam Antichriſtum vocat, & quidem extollentem ſe ſupra ipſum Deum; & tamen in eodem libro tam humilem facit eundem Papam, vt ſe mancipium & iuratum ſeruum Imperatoris eſſe fateatur?

Rurſum in eodem libro cap. 1. pag. 12. Ipſa, inquit Illyricus, vox tranſlationis eos euidentiſſimè mendacij redarguit: nam ſi tranſtulerunt Papæ Imperium à Græcis ad Francos, ſequitur Græcos eſſe planè priuatos Imperiali dignitate.] Hęc ibi. Sed paulo pòſt pag. 22. & ſequentibus numerat Illyricus quatuor tranſlationes factas à Græcis ad Germanos, manente nihilominus etiam Gręcis Imperiali dignitate: quia videlicet non totum Imperium, ſed altera pars dumtaxat, quæ Occidentale Imperium dicitur, tranſlatum fuit. Aut igitur ipſa vox tranſlationis Illyricum arguit euidentiſſimè mendacij, cùm ait pagina 22.

12. Contradictio.

B trans-

translatum Imperium à Græcis in Germanos à militibus, Zenone, Anastasio, & Irene; aut falsum est quod scripsit pag. 12. nam vtrumque simul nulla ratione defendi potest.

13. Contradictio. Sed insignis contradictio, & contumeliosa in Romanum Imperium habetur ad finem epistolæ dedicatoriæ: vbi sic Illyricus de se ipse loquitur, Testor (inquit) me ab omnibus sectis, erroribusq. à Romano Imperio, & Augustana Cõfessione damnatis abhorrere.] hæc enim verba manifestam implicant contradictionem, nisi Romanum Imperium Augustanæ Confessionis patronum, vel sectatorem Illyricus faciat. quod certè facere nõ poterit, nisi cum manifesta ratione pugnare velit: constat enim Confessioni Augustanæ solùm ex Romano Imperio adhæsisse ac subscripsisse Electorem vnum, Principes sex, & ciuitates liberas duas: eandem verò Confessionem in eodem Augustano conuentu publicè reprobatam ac damnatam ab ipso Romanorum Imperatore Carolo eius nominis Quinto ab electoribus quinque, à Principibus Imperij partim Ecclesiasticis, partim secularibus septem supra centum, ac demum à liberis Imperialibus Ciuitatibus nouem, & triginta. tot enim fuisse Catholicos Principes, & Status Imperij, qui in damnationem Confessionis sub-

ſubſcripſerunt, & ſubſcriptionem ſigillis ſuis munierunt; teſtis eſt Iohannes Cochlæus, qui in eo conuentu præſens interfuit, in actis Lutheri anni 1530. & 1531. Cùm igitur Romanus Imperator cum longè maiore parte Principum, & Statuum Imperialium Auguſtanam Confeſſionem damnauerit, meritò ea ab Imperio Romano damnata exiſtimanda eſt. nam ſi Imperator, vt caput Imperij, Imperium vniuerſum repræſentat; quanto magis & certiùs conuentus Principum & Statuum fermè omnium vnà cum ipſo Cæſare Imperium vniuerſum repræſentabit? Quocirca meritò Philippus Melanchthon in epiſt. ad Iohannem Obernburgeium ita ſcribit: Non delector recordatione Comitiorum Auguſtanorum, in quibus triſti ac atroci ſentétia damnati ſumus. Eligat iam Illyricus vtrum voluerit: aut ſequitur Imperij Romani ſententiam, & mentitur cùm ait, ſe adhærere confeſſioni Auguſtanæ: aut ſequitur confeſſionem Auguſtanam, & mentitur cùm ait, ſe abhorrere ab erroribus ab Imperio Romano damnatis. vtrumque certè ſimul verum eſſe nullo modo poteſt.

CAPVT II.

Continet mendacia Illyrici.

VENIAMVS nunc ad alteram partem Prolegomenorum, id est, ad mendacia quibus vndique scatet Illyrici libellus.

Ac primùm ipsam epistolam, qua librum suum dedicat Imperatori Maximiliano, omnibusque Imperij Principibus, totam ferè mendacijs texuit; vt mirùm sit eum tam impudenter tantis viris imponere voluisse. Non procul ab initio scribit politici Magistratus gloriam & dignitatem per Lutheri doctrinam esse illustratam, & contra seductores & oppressores ornatam, & vindicatam. Hoc (inquit) tempore instaurati Euangelij non vno modò gloria dignitasque politici Magistratus est verbo Dei illustrata, & contra seductores, eiusque oppressores speciosè ornata, & vindicata; quantumuis illi cõtrarium fingãt:] At quàm hoc sit verum, testantur in primis libri ipsius Lutheri, quibus ita Principes omnes in contemptum & inuidiam adduxit, vt nihil aliud meditari videretur, quàm principatum omnem de medio tollere. Sic enim loquitur in libro de potestate seculari, Principes mundani sunt; mundus autem inimicus est

Deo:

Deo: idcirco, & ipsos quoque facere oportet, quod Deo contrarium, mundo autem consentaneum sit; vt scilicet non fiant infames, sed Principes mundani permaneant. ne mireris igitur si contra Euangelium furunt, & fatuè agunt. Oportet ipsos titulo nominiq; suo satisfacere. & scire debes quòd ab initio mundi admodum rara auis est Princeps prudens, adhuc multo rarior Princeps probus. Sunt communiter maximi fatui, aut pessimi nebulones super terram. Quapropter semper pessima quæque ab ipsis exspectanda sunt, & parum boni sperandum est, præsertim in rebus diuinis, quæ ad salutem animarum pertinēt. ipsi enim sunt lictores, & carnifices Dei, quibus vtitur ira diuina, &c. & infrà: Si Princeps prosperatur, vt sit prudens, probus aut Christianus, hoc è magnis miraculis vnū est, & preciosissimum signum diuinæ gratiæ super eam prouinciam. nam iuxta communem cursum euenit secundum illud Isaiæ 3. Dabo pueros principes eorum, & effæminati dominabuntur eis. & Oseæ 13. Dabo tibi Regem in furore meo, & auferam in indignatione mea: & infrà: Admodum pauci sunt Principes, qui non habeantur pro fatuis aut nebulonibus. Causa huius est, quia & tales sese demonstrant, & populus communis fit

intelligens: & Principum plaga, quam Deus contemptum vocat, potenter progreditur in plebe, & communi populo. & vereor ne prohiberi non poſſit, niſi Principes agant vt Principes decet, & incipiant ſurſum cum ratione & modeſtia gubernare. non ferent, non poſſunt, nec volunt veſtram tyrannidem petulantiamq́ue diu perferre. Boni Principes & Domini, ſecundùm hoc agere ſciatis; Deus nõ vult diutiùs permittere. non amplius nunc mundus eſt vt olim, quando hominem ſicut feras venabamini, &c. Item in lib. quem inſcripſit, Duo Cæſarea mandata diſcordantia, & contraria, &c. prope finem, Oro (inquit) omnes pios Chriſtianos, dignentur ſimul precari Deum pro eiuſmodi miſeris & excæcatis Principibus, quibus nos Deus tribulauit in magna procul dubio ira. ne ſequamur eos ad proficiſcendum, aut ad contribuendum contra Turcas: quandoquidem Turca decies prudẽtior, & probior eſt Principibus noſtris. & infra, De his conqueror ex imo corde, cunctis probis Chriſtianis, vt mecum commiſereantur ſuper eiuſmodi ſtolidos, fatuos, inſanos, furioſos, & amentes moriones. & in fine, Deus (inquit) nos ab ipſis liberet, alioſq́ue nobis ex gratia det regentes, Amen. Ita nimirum nouit Lutherus Principes ornare,

re, atque ad obedientiam & reuerentiam magiſtratus populos adducere; ſed ne ſolùm vnum teſtem habeamus, quamuis omni exceptione maiorem, Illyriciani mendacij: proferamus & alterum teſtem omni fide digniſſimum. Imperator Carolus Quintus in edicto Vormacienſi, quod Imperij Principibus vniuerſis conſentientibus edidit anno 1521. inter cætera de Luthero ſic ait, Obedientiam (inquit) & regimen omne prorſus tollit. vnde populi ad defectionem & rebellionem à ſuis tam ſpiritualibus quàm temporalibus dominis faciendam, ad rapinas, cædes, incendia, cum magno & manifeſto Chriſtianæ Reipublicæ diſcrimine prouocentur. quinimo cùm vitam quandam ſolutam, licentioſam, atque ab omni lege explicitam, & verè ferinam inducere conetur, ita exlex homo leges ipſas omnes damnat & contemnit, vt decreta ſanctorum Patrum, & ſacros canones publico igni comburere non formidauerit: facturus peiora ciuili iuri, ſi non magis ſæculi gladium quàm Pontificis excommunicationes & cenſuras metuiſſet. Hæc Imperator. Quare ſi non mentitur Illyricus, mentitur Cæſar cum vniuerſo Romano Imperio. vtrum autem veriſimilius ſit, Auguſtum Cæſarem cum tot illuſtriſſimis Principibus, an

vnum Illyricum esse mentitum nemo est qui non videat. Sed quid si addamus & tertium testem, qui iam non verbis, sed rebus ipsis, & factis clamet? vnde enim quæso prodijt ingens illa rebellio rusticorum aduersus Principes anno 1525. ob quã breuissimo tempore in vna Franconia 292. nobilium arces euersæ sunt, & supra centum millia rusticorũ cæsa, nisi ex doctrina Lutheri? Quid aliud Principes Protestantes anno 1546. in ipsum suum Imperatorem Carolum Quintum armauit, nisi doctrina Lutheri? Cur tot annos Galliæ vniuersæ in motu fuerunt, nisi ob doctrinam Lutheri? Quis tot rebelles populos Regibus Francorum & Hispanorum fecit, nisi posteritas Lutheri? Quis deniq. Anabaptistas, qui palam magistratum omnem de medio tollunt in Germania peperit, nisi Lutherus? Et audet tamen Illyricus scribere, per Lutheri euangelium defendi atque ornari contra seductores Papistas politicos Magistratus.

Eadem pagina scribit Illyricus in hunc modum: Cùm antea præstantes viri in politica gubernatione existentes falsa doctrina persuaderentur, se in quodam prophano, carnali, Deoque parum grato vitæ genere versari, ac propemodum de salute sua desperare cogeren-

gerentur; eoque non rarò, deserta sua diuinitus mandata statione, publicoque bono, sese in latibula, ignauumque ocium monasteriorum abderent. nunc contrà ex verbo Dei certò sciunt nihil suo vitæ genere, si modò rectè, ac in fide Filij Dei obseruatur, vel Deo gratius vel etiam hominum generi vtilius esse.] Hæc ille, qui vna breui sententia quatuor mendacia cōprehendit. Primùm enim nullus vmquā probatus auctor in Catholica nostra Ecclesia docuit genus vitæ eorū qui extra monasteria viuunt, parum Deo gratum esse; aut eiusmodi, vt qui in eo versantur, de salute desperare cogantur. quin potiùs in hæreticorum numero ponimus eos qui talia docent. nam & sanctus Augustinus lib. de hæresibus cap. 40. & S. Thomas, qui Lutheranorum iudicio supra modum Papista fuit, in 2. 2. q. 66. art. 2. scribunt, hæreticos esse illos qui docent non habere spem salutis eos qui ducunt vxores, & res proprias possident, & denique non eo modo viuāt quo ij qui dicuntur in Ecclesia Monachi. nec solùm priuatos homines, sed etiam Principes, & Magistratus, atque adeò etiam milites, si Christianè viuant, Deo gratos esse, & spem salutis habere passim Catholici docēt, ac præsertim sanctus Augustinus epistola 5. ad Marcellinum, & Mendacium I I.

B epist.

li epiſt. 70. ad Bonifacium. & S. Thomas in libris de Regimine Principum. Deniq. Magiſter Sententiarum, & cum eo Theologi ſcholaſtici omnes lib. 4. diſt. 26. & 33. apertiſſimè docent, ſtatum matrimonij bonum, licitum, ſanctum, ac Deo gratum eſſe. Itaque eos qui in politica gubernatione verſantur, in parum Deo grato vitæ genere verſari, vt penè deſperare de ſalute cogantur, nō doctrina Eccleſiæ, ſed mendacium Illyrici exiſtimandum eſt.

Mendacium 111. Deinde quod Illyricus addit, eos qui à politica adminiſtratione ad monaſteria ſe conferunt, deſerere diuinitus ſibi mādatam ſtationem, impudens quoque mendacium eſt: nam vbi (quæſo) Deus mādauit, vt qui in politica gubernatione verſantur, in ea perſeuerent vſque ad mortem? qui magiſtratu funguntur, ſi rationibus ſuis conſulere iudicent, abdicare ſe magiſtratu; quo verbo Dei prohibētur id facere? Quis ante Illyricum reprehendit, aut non potiùs vehementer laudauit ſanctiſſimos viros Baſilium, Nazianzenum, Chryſoſtomum, Martinum, Paulinum, Auguſtinum, Gregorium, qui aut militia, aut foro aut academia, aut ſenatu, aut prætura ſeculari relicta, Deo ſoli ſeruire in monaſterijs maluerunt? Laudant Germani Hiſtorici Lotharium Imperatorem, & Rachim Longobar-

bardorum Regem, quòd in monaſterijs potiùs quàm in palatijs mori voluerint. Carolomannum, qui relicto principatu Francico, monachatum elegit, diuino ſuccenſum amore fuiſſe ſcribit Abbas Vrſpergenſis. de quo etiam ac de Rachi multa præclara ſcribit Leo Hoſtienſis in Hiſtoria Caſinenſi. De Cœnredo Rege Merciorum in Britannia ita ſcribit Beda lib. 5. Hiſt. gentis ſuæ cap. 20. Cœnredus, qui regno Merciorum nobiliſſimè tempore aliquanto præfuerat, nobiliùs multò ſceptra regni reliquit: nam venit Romam, ibique attonſus, Pontificatum habente Cõſtãtino, ac monachus factus, ad Limina Apoſtolorum in precibus, ieiunijs, & eleemoſynis vſque ad diem permanſit vltimum. & infrà, Venit autem cum illo & filius Sigheri Regis Orientalium Saxonum vocabulo Offa, iuuenis amantiſſimæ ætatis, & venuſtatis, totique ſuæ genti ad tenenda ſeruandáq; regni ſceptra exoptatiſſimus. qui pari ductus deuotione mentis, reliquit vxorem, agros, cognatos, & patriam propter Chriſtum, & propter Euangeliũ, vt in hac vita centuplum acciperet, & in ſæculo venturo vitam æternam. & ipſe ergo, vbi ad loca ſancta Romam peruenerunt, attonſus, & in monachico vitam habitu complẽs, ad viſionem beatorum Apoſtolorum

ſtolorum in cælis diu deſideratam peruenit. Albertus Krantzius lib. 8. Saxoniæ cap. 7. poſteaquam ſcripſerat inſignem conuerſionem Adolphi comitis Holſatiæ, qui propter Chriſtum ex opulentiſſimo & potentiſſimo Principe pauperrimus monachus factus eſt, ita ſubiunxit: Hic tum erat feruor in diuinam religionem apud nobilitatem. & infrà: Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. quis enim alius ex tam glorioſo milite ſeculi faceret tam humilem peditē Chriſti? Et quoniam Illyrico ignauum ocium appellare placuit vitā quam poſt relictum ſeculū præclari iſti heroës duxerunt; addamus pauca quædam de iſto ipſo Adolpho ex eodem libro Krantzij, vt videamus quàm delicato ocio in Chriſti militia Adolphus frueretur. Monaſterium (inquit Krantzius) ſui Ordinis ipſe manibus multa molitus in oppido Kijl, vbi nunc requieſcit, curauit erigere, eleemoſynas ſuorum quoncdam ſubditorum humiliter poſcens & accipiens: cumque multum ſolicitè laboraret in erectione dicti monaſterij in oppido Kijl, ibat oſtiatim lac in hydriā mendicans, vt haberēt operarij, & fratres, quo inter laborandum per æſtum reficerentur. media iam platea, vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans lacte plenam: & cùm obuios habuiſſet

Mendacium IIII.

filios

filios ſublimes in equis, Comitum more ſecularium, paſſus eſt humanitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi. ſed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cùm adhuc in conſpectu eſſent filij, hydriam leuatam ſuper caput euertit, ſeſe totum à vertice lacte perfundens, dixitque, Infelix erubuiſti Chriſti pauperiem, baiulare lac in manibus: nunc vel in capite oſtende quid portaueris. quis non iure miretur tantam humilitatem, patientiam, fortitudinem? Hæc Albertus. porrò his non diſſimilia de Carolomanno refert Leo Hoſtienſis in Hiſtoria monaſterij Caſinenſis. Sed veniamus ad poſtremũ illud, craſſiſſimumq́; mendacium quod Illyricus effutijt cùm ait, Nunc contrà ex verbo Dei certò ſciunt nihil ſuo vitæ genere, ſi modò rectè, ac in fide Filij Dei obſeruatur, vel Deo gratius, vel etiã hominum generi vtilius eſſe.] Et vbi quæſo eſt hoc verbum Dei? cur teſtimonium nullum profertur? nam ſi nihil Deo gratius eſt, quàm vt homines vitæ huius negotijs, politicæque adminiſtrationi ſe dedant; mentitur igitur Chriſtus, cùm ait adoleſcenti diuiti: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni, ſequere me. Math. 19. & cùm Mariæ contemplationem Marthæ actioni *Mendacium V.*

aper-

apertiſſimè antepoſuit dicens: Martha, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima; porrò vnum eſt neceſſarium, Maria optimam partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10. in quæ verba ſanctus Auguſtinus, ſerm. 27. de verbis Domini, Non tu malam, inquit, ſed iſta meliorem elegit. Et de loco ſuperiore diſputans idem Auguſtinus in epiſt. 89. Qui illius, inquit, perfectionis de vendendis rebus ſuis conſilium tam grande, tamque præclarum non receperunt, & tamen à damnabilibus immunes criminibus eſurientem Chriſtum pauerunt, non ſedebunt quidem cum Chriſto ſublimiter iudicaturi, ſed ad ipſius dexteram ſtabunt miſericorditer iudicandi. Sed quoniam de his rebus non eſt hic locus fuſiùs diſputãdi, adijciam ſolum teſtimonium Euſebij, quo ſimul & Catholicæ Eccleſiæ ſentẽtia explicatur, & quatuor prædicta Illyrici mendacia refelluntur. Sic igitur loquitur Euſebius lib. 1. Demonſtrat. Euangel. cap. 8. Cæterùm ille quidem (Moyſes) in tabulis inanimatis; hic autem Chriſtus, in mentibus vita præditis perfecta noui Teſtamenti documenta deſcripſit. Et infrà explicans hæc documenta, Duo, inquit, in Eccleſia Dei viuendi modi inſtituti ſunt; alter quidem naturam noſtram, & communem ho-

minum

minum vitæ rationem excedens, nõ nuptias, non ſobolem, non ſubſtantiam, non opum facultatem requirens: totus autem prorſus à communi & conſueta cunctorum hominum vita abhorrens, & ſoli diuino cultui ex immenſo rerum cœleſtium amore addictus. qui hunc modum amplexi ſunt, quaſi ab hac mortali vita ſeiuncti, ipſumque dumtaxat corpus in terra gerentes; cogitatione verò atque animo in ipſo cælo degentes, quaſi quidam cœlites, reliquorum hominum vitam deſpiciunt: quippe qui pro vniuerſo genere ſupremo omnium Deo ſacrati ſint: idque non boum mactationibus, nõ cruoribus, non libationibus, aut nidore vllo, neque fumo, aut ignis deuoratione, conſumptioneue corporum, ſed rectis verè pietatis ſententijs, & purgati animi affectione, ad hæc operibus quoque & verbis, quæ à virtute proficiſcuntur, quibus rebus diuinitatem ipſam placantes, ſuum, & pro ſe ipſis, & pro alijs qui eiuſdem ſint generis, adminiſtrant ſacerdotium, & talis quidem exiſtit in Chriſtianiſmo perfectus vitæ modus. alter verò remiſſior atque humanior: hic & modeſto coniugio, & ſobolis procuratione implicatur, & rei familiaris curam aſſumit, & iuſtè militantibus quæ ſint agenda deſcribit: agros quoque, & mercatu-

ram,

ram, aliumque magis ciuilem viuendi morem adiuncta religione non negligit. & his quidem secundus pietatis attributus est gradus, dum aptam huic ipsi generi vitæ præbet vtilitatem, vt nullus planè ab aductu salutari separetur, sed omne genus hominum tam barbarorum quàm Græcorum euangelicæ doctrinæ fructum percipiat. Hæc Eusebius. Pergit Illyricus in sequenti pagina, atque ait:

Mendacium VI.

Sic etiam cùm anteà pedibus seductorum fœdissimè proculcarentur, nunc se verbo Dei super omnem animam exaltatos esse cernũt, lætanturque; de quo ingenti Dei beneficio meritò profectò omnes Magistratus illi maximas gratias agere deberent.] Non vnum, sed duo mendacia his paucis verbis comprehendi mihi videntur. Primùm enim nec verbis, nec factis apud nos Magistratus & Principes proculcantur, nisi proculcationẽ fortasse voces, quòd apertè docemus non licere Principibus diripere templa, monasteria spoliare, & bona Ecclesiarum quasi in prædam inuadere. Deinde quis vmquam fœdiùs ac petulantiùs pedibus proculcauit Principes omnes ac Magistratus quàm Lutherus? quis enim Catholicorum vmquam ausus est Principes appellare pessimos nebulones, lictores, carnifices, fatuos, stolidos, insanos, furiosos, amentes,

morio-

Moriones, & ipso Turca decies stultiores, & peiores, vt nõ semel eos appellauit Lutherus?

Alterum horribilius est mendacium. siquidem in ipsum Dei verbum mentitur Illyricus cùm ait, Verbo Dei exaltatos esse Principes politicos super omnem animam. nec enim Paulus ait, omnis anima potestatibus politicis subdita sit: sed, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. quo circa antequã Principes politicos exaltare incipias super omnem animam, ac proinde super ipsum etiam Summum Pontificem (de hoc enim potissima quæstio est) demonstrandum tibi erit, sublimiorem esse potestatem magistratus politici, quàm Ecclesiastici. id enim si facere non potueris, non verbo Dei, sed adulatione, & mendacio tuo exaltabis Principes politicos super omnem animam. at quando quæso demonstrabis nobis politicum magistratum Ecclesiastico sublimiorem? num S. Apostolus nõ apertè omnes fideles, ne magistratu quidem excepto, episcopis subiecit, cùm ait, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis; ipsi enim peruigilant tamquam rationẽ pro animabus vestris reddituri? Nonne S. Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues timore perculsos, & Imperatorem irascẽtem, hoc modo alloquitur Imperatorem? *Mendacium VII.*

An me liberè loquẽtem æquo animo feretis? nam vos quoque potestati meæ, meisq́; subsellijs lex Christi subijcit; Imperium enim ipsi quoque gerimus, addo etiam præstantius, ac perfectius: nisi verò æquum est, spiritum carni fasces submittere, & cælestia terrenis cedere. S. quoque Ambrosius in oratione de tradendis Basilicis, Nónne, ait, bonus Imperator intra Ecclesiam est, non supra Ecclesiam? & S. Ioan. Chrysostomus homil. 4. in cap. 6. Isaiæ, Maior, inquit, hic principatus, propterea Rex caput submittit manui sacerdotis. Denique (vt plurima prætermittam) S. Bernardus in epistola 183. ad Conradum Imperatorem, Legi, inquit, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: quam sententiam cupio vos custodire in exhibẽda reuerẽtia Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio. Sed audiamus quid paulo inferiùs in eadem præfatione Illyricus dicat: Deus (inquit) dici seuerissimè mandat, constare iam fermè toti orbi terrarum, numquam à quoquam fœdiùs & diutiùs vexatum oppressumq́ue esse sacrosanctum imperium, eius Monarcham & gloriosissimos Ordines, ac Status, & deniq. sedem eorum, amplissimam nempe, & vetustissimam gentem Germanorum, quàm à Romano

mano Pontifice, vt omnes Historiæ vna voce copiosissimè narrant.] In his verbis triplex mendacium inest: ac 1. quidem omnino mirabile, & inopinabile, atque, vt Græci dicunt, παράδοξον, est quod Illyricus dicit, Deum seuerissimè mandare, vt dicatur Imperium Romanum, à Rom. Pontifice vexatum, & oppressum fuisse. vbi enim est hoc Dei mandatum? in quo Propheta, in quo Euangelista, in quo Apostolo hæc legisti? nisi fortè Lutherum non solũ Heliam tertium, vt adhuc fecistis, sed etiam Deum alterum faciatis. Satis enim cõstat, Lutherum seuerissimè mandasse, vt quidquid mali fingi potest, in Romanum Pontificem dicatur. Alterum est mendacium, Germaniam à nullo vmquam fœdiùs oppressam, quam à Rom. Pontifice: cùm contra constet, à nullo vmquam plura beneficia Germaniam accepisse, quam à Romano Pontifice. nam Dei agnitionem, quo beneficio nullum est maius, per sanctos Episcopos, Maternum, Chilianum, & Bonifacium diuersis tẽporibus à sede Romana missos, Germanos primùm accepisse, ne Illyricus quidem negare potest, quippe qui disertis verbis id scripsit cent. 1 lib. 2. c. 10 col. 624. & cent. 7. cap. 2. col. 31. & cent. 8. cap. 2. col. 2. Porrò hoc vnum beneficium

Mendacium VIII.

Mendacium IX.

quot alia beneficia conſequuta ſint, facilè perſpiciet qui hiſtorias legerit. videbit enim, Germaniam, quæ ante id tempus in ſumma barbarie degebat, quæque nec vrbes habebat, nec litteras nouerat, neque vllum ciuilem cultum ferre poſſe videbatur, paulatim ſuſcepta fide ad eum cultum & ſplendorem veniſſe, vt iam nulli prouinciæ cedat. Vide Senecam in lib. de gubernatione mundi c. 4. Strabonem lib. 7. de ſitu Orbis; Cornelium Tacitum de ſitu & moribus Germanorum. C. Cæſarem lib. 6. de bello Gallico. Deinde Imperiũ ipſum, quo vno maximè Germania gloriatur, & Electorum Principum dignitatem, qua Imperium ſolidiſſimè in Germania confirmatum eſt, negat quidem Illyricus à Romana ſede ad Germaniam deueniſſe: ſed id agnoſcunt, & gratiſſimè confitentur ipſi Principes Germani; exſtant enim litteræ publicæ, ſiue publicum inſtrumentũ Principum Germanorum ad Nicolaum Pontificem eius nominis tertium, quarum litterarum hoc eſt initium: Complectens ab olim ſibi Romana mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam illam, eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram; plantans in ea Principes, tam-

quam

quam arbores prælectas, & rigans illas gratia singulari: illud eis dedit incrementum mirandæ potētiæ, vt ipsius Ecclesiæ auctoritate fulfulti, velut germen electum per ipsorum electionem, illum qui frena Romani teneret imperij, germinarent.

Mendacium 3. & quidem impudentissimum illud est, quòd omnes historiæ vna voce copiosissimè narrēt, à nullo vmquam fœdiùs vexatam & oppressam Germaniam, Cæsarem, Principes, atque Ordines Imperij, quàm à Rom. Pontifice. Nam si vnum aut alterum detrahas, qui odio nationis Italicæ aut Pontificis Romani, inuectiuas potiùs quàm historias conscripserunt, historici penè omnes ornatam Germaniam à Pontifice Romano, non vexatam scribunt. quorum testimonia suo loco infrà recitabuntur. Quòd si quis à nullo vmquam fœdiùs vexatam & oppressam Germaniam & Cæsares diceret quàm à Luthero atque Illyrico, is demum sanè non mentiretur. quid enim grauius Germaniæ atque Imperatori accidere poterat, quàm vt Caroli Magni imperium Antichristi opus esse diceretur, & scriberetur? Lutherus primus id affirmare ausus est, eumque Lutherani magno consensu sequuti sunt. nam vt Dauid Chitræus testatur in comment. cap. 13.

Mendacium 3.

Apocalypsis, Lutherus, & plerique Lutheranorum Imperium quidèm Germanicum à Papa constitutum scribunt, sed Papam in ea re Antichristum, & bestiam in Apocalypsi descriptam præclarè egisse; proinde Germanicum Imperium nõ alio iure niti quàm Antichristiano. Theodorus Bibliander in Chronico tabula 10. extrema, Lutherũ sequutus, Leonem Papam vsurpata auctoritate Imperium à Græcis ad Francos transtulisse scribit. Illyricus autem (vt suprà diximus) Cent. 8. cap. 10. col. 751. vnum ex præcipuis Antichristi miraculis hanc ipsam Imperij translationem vocat. Præclarè igitur Lutherus, & eius filij Chytræus, Bibliander, & Illyricus, de Germania, & Imperio meriti sunt, qui Cæsarum, Germanorum potentiam, & gloriam, ad Antichristi præstigias, & tyrannidem referunt. Vide præterea de innumerabilibus detrimentis, quæ Germaniæ attulit hæresis Lutherana, præfationem Ioannis Cochlæi ad librum de actis & scriptis Lutheri. Sed pergamus ad cætera. Non longè à mendacijs iam confutatis Illyricus Henricum quartum præclarissimum heroëm appellat, atque iniustè à Papa oppressum fuisse scribit. Quod mendacium vno ore confutant scriptores fermè omnes, atque in pri-

Mendacium 21.

mis

mis Germani, quorum teſtimonia breuiſſimè adſcribam, propterea quòd frequentiſſimè ex abdicatione huius Henrici, tum Illyricus, tum cæteri Lutherani, inuidiam Romano Pontifici conflare ſtudent. Stephanus Alberſtatenſis, vir ſanctus, & doctus, ſcripſit viuente Henrico 4. ad Walramum Epiſcopum prolixam epiſtolam, quæ exſtat apud Dodechinum in additione ad Marianum Scotum anno 1090. in qua epiſtola ſic ait: Audi vera, non fucata; audi fortia non faceta: omnis qui dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt: dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Epiſcopatus & Abbatias vendit; etenim Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem, & plures alios pro pecunia, Ratiſponenſem, Auguſtenſem, & Strasburgenſem, pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem verò epiſcopatum, quod dicere & audire nephas eſt, pro Sodomitica immũditia vendidit; quę ſi impudenter negare volueris, teſte cælo, teſte terra, omnes etiã à furno redeuntes ſcioli concludent hoc, Dominus Henricus hæreticus eſt: pro quibus nephandis malis ab Apoſtolica ſede excõmunicatus, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, qui Catholici ſumus, poterit exercere. Marianus Scotus & ipſe Henrici

rici Quarti æqualis in Chronico anni 1075. Hæc, inquit, & similia nephanda, & inaudita Henrici Regis flagitia videntes & audientes, fieri Catholici viri per id tempus in Ecclesia constituti, cum Propheta Helia zelo Domini zelantes pro domo Israel, directis Romam nuncijs ad Alexandrum Apostolicæ Sedis Antistitem, hæc ei, & alia quam plurima, quæ in regno Theutonico insanientibus Simoniacis hæreticis Rege Henrico auctore & patrono dicta & gesta sunt, tam literis quàm viua voce gemendo ac dolendo conquesti sunt. Et infrà, Gregorius, inquit, querimonijs, & clamoribus Catholicorum iustis aduersus Henricum, & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter Simoniam: quod factum Catholicis quidem viris bene placuit; Simoniacis verò, ac fautoribus Regis nimium displicuit. ex quo Mariani testimonio non solùm habemus, qualis Henricus quartus fuerit; sed etiam abdicationem eius ab ipsis Germanis procuratam fuisse. quod enim Gregorius Pontifex fecit, ad preces & querimonias Principum Germanorum fecit. Dodechinus Mariani continuator anno 1106. Henricum inquit, hominem peruersum, &

iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè. Idem auctor in Chronico anni 1090. & 1093. adeò immania & horribilia scelera Henrici refert, vt puduerit me hîc adscribere. Conradus Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1068. Henricus, inquit, adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, &c. Et infra; Hic finis, hic interitus, hæc sors vltima Henrici, illo sub vocabulo, quarti Romanorum Imperatorum à suis appellati: à Catholicis verò, id est, cunctis B. Petro suisque successoribus fidem & obedientiam lege Christiana conseruantibus archipirata simul, & hæresiarcha, nec non & apostata, persequutorque plus animarum quàm corporum competenter dicebatur.

Lambertus Schafnaburgensis, in historia Germanorum, quam Henrico 4. regnante cõscripsit, sic loquitur, dum refert acta Regis anno 1073. Rex (inquit) tamquam seuerissimo pædagogo liberatus, statim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modestiæ & temperantiæ frænis præcipitem se dedit. Albertus Krátzius lib. 5. Saxoniæ cap. 24. Mirum, inquit, & incomparabile rerum humanarum spectaculum & exemplum non vulgare,

gare, in quo contemplari possunt ima & summa. Si laudes requiris (Henrici) nobilis, doctus, fortis, procerus & Rege dignus vultus, qui summã Reip. tenuerit annis quinquaginta. cæterùm si in alteram partem respicis, incredibilia dictu flagitia, & pertinax superbia adeò sibi hominem dimidiarunt, vt potiores sibi partes in vno vendicarent. habeant Reges speculum vtriusque fortunæ in homine, qui vbi tolerabiliter se gessit, in summo rerum mortalium fastigio effloruit; vbi verò versus est in reprobos mores, in extremam incidit calamitatem, non in morte luctum, non sepulturam accipiens. Ioan. Auentinus (quo auctore mirificè oblectari solet Illyricus) lib. 5. Annalium Boiorũ pag. 563. Henricum (inquit) stupris, amoribus, impudicitię & adulterij flagrasse infamia ne amici quidẽ negant. Ioan. Caluinus, Summi Pontificis hostis acerrimus, à veritate ipsa coactus ita scribit lib. 4. Instit. cap. 11. §. 3. Imperator Henricus eius nominis quartus, homo leuis & temerarius, nullius consilij, magnæ audaciæ, vitæ dissolutæ, episcopatus totius Germaniæ habebat in aula sua partim venales, partim prædæ expositos. Habemus igitur quam sit verum quod Illyricus scribit cùm tragicè deplorat iniustam oppressionem præcla-

clarissimi Herois Hẽrici quarti. Adduxi autem solùm testimonia Germanorum, aut hostium Pontificiorum, ne vlla suspicio mendacij nasci posset, si ex Gallis & Italis scriptoribus testimonia peteremus; quamuis ea non desint, & præsertim sanctissimorum virorum, qualis inprimis fuit sanctus Anselmus episcopus Cantuarensis, qui Henrici æqualis cùm esset, præfatione libri de azymo ad Walramum, Henricum quartum Neronis, Domitiani, & Diocletiani successorem vocat. Sed de his hactenus.

In eadem epistola dedicatoria non procul à fine scribit Illyricus, Concilium Tridentinum finitum esse sine omni cleri reformatione, elusis Cæsaris aliorumque Principum admonitionibus & petitionibus, qui reformationem cleri obnixè postulauerant. At mendacium hoc apertè coarguit ipsum Cõcilium, quod plenum est decretis saluberrimis de reformatione; quodque extat, & legitur, & multis in locis magno cum fructu seruatur. *Mendacium XII.*

Non procul ab eo loco subiungit Illyricus in hunc modum. Exstat etiam verè aureus libellus centum importabilium grauaminum à toto Imperio in comitijs Norimberg. anno 1523. Papæ Adriano oblatus. Mendacium hoc hominis impudẽtissimi detexit Ioannes *Mendacium XIII.*

Cochlæus

Cochlæus in actis Lutheri anni 1523. vbi ſcriptum reliquit, nullum eiuſmodi libellum in Comitijs Imperialibus editũ: ſed cùm in eo conuentu propoſita fuiſſent quædam grauamina, quibus grauari videbatur natio Germanica nõ ſolùm à Rom. curia, verùm etiam ab epiſcopis & prælatis Germaniæ; ea occaſione Lutheranos edidiſſe librum de centum grauaminibus Germaniæ, omnia in Papæ odium augentes, aut malignè interpretantes. Sed vt ad finem epiſtolæ veniamus, Illyricus more inſignium Oratorum, ad extremam partem orationis ſuæ ſplendidiſſimum mendacium reſeruauit. ſic enim in extrema epiſtola loquitur: Quod (inquit) ad meam perſonam attinet, teſtor coram Deo, me puram Chriſti religionem ſecũdùm Prophetica & Apoſtolica ſcripta, triaq́ue Symbola amplecti, cuius aliqua ſumma in Auguſtana Confeſſione comprehenſa eſt, quæq́ue cũ primitiuæ Eccleſiæ religione optimè conuenit. Teſtor & inſuper, me adeò ab omnibus ſectis erroribusq́ue à Rom. Imperio, & Auguſtana cõfeſſione damnatis abhorrere.] hæc ille. Hoc eſſe mendacium, & quidem clariſſimum, vt nullo modo tegi vel excuſari queat, duabus rationibus oſtendi poteſt. primùm ex eo quòd propria quædam ipſius Illyrici

Mendacium XIIII.

lyrici dogmata, quale est illud, quòd peccatum originis sit substantia, quodque ipse homo totus sit peccatum, manifestè pugnant cum scriptis Prophetarum & Apostolorum, cum doctrina Ecclesiæ primitiuæ, cum Symbolis fidei, & cum ipsa etiam Confessione Augustana. sed quia longum esset hæc persequi,& multi iam tum Catholici, tum Lutherani, editis libris hũc Illyrici errorem certissimis rationibus confutarunt; nihil hic addemus amplius. Altera ratio expeditior & facilior est. Siquidem constat Romanum Imperium non solùm perpetuò coluisse Apostolicam Sedem, quam Illyricus tanquam Antichristi sedem execratur, verùm etiam nostro hoc seculo publico edicto damnasse Lutheranã hæresim, cuius se patronum singularem Illyricus profitetur; ita vt omnino necesse sit, aut mentitũ esse Illyricum, cùm ait se abhorrere ab erroribus ab Imperio Rom. damnatis; aut certè eundem Illyricum non Lutheranum, sed Papistam fuisse, cùm hæc scripsit. Porrò Apostolicæ Sedi perpetuò ab Imperio Romano debitam reuerentiam exhibitam fuisse, nec vllum fuisse Imperatorem à Carolo Magno, vsque ad Rodulphum, qui nunc imperat, qui Romanum Pontificem vt verum Christi Vicarium non coluerit, in 12. ca-

pite

pite demonſtrabo, adductis præcipuè eorum Imperatorũ teſtimonijs, qui cum certis Pontificibus inimicitias geſſere, videlicet Henrici quarti, & quinti, Friderici primi, & ſecundi, Philippi, Othonis quarti, & Ludouici item quarti. Damnatam verò hæreſim Lutheranam ab Imperio vniuerſo, perſpicuum eſt ex edicto Wormacienſi, quod editum fuit anno 1521. Sic enim in eo edicto loquitur Carolus Quintus Imperator: Ad honorem Dei omnipotentis, Romaniq́ue Pontificis, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio, ac debito, nec non zelo ac ſtudio quo noſtrorum maiorum more, & ingenita etiam nobis vi, ad defenſionem Catholicæ fidei, ſanctæq́ue Romanæ & vniuerſalis Eccleſiæ honorem, tutelam, & protectionem omnes noſtras vires & facultates, Imperium, Regna, Dominia, amicos, vitam denique, & animam ipſam noſtram exponere ſumus parati. Ex Imperiali, & Regia auctoritate, nec non conſilio, & aſſenſu (Nota lector) Electorum, & omnium ſacri Romani Imperij Principum, Ordinum, & Statuum in hac celeberrima & frequentiſſima Imperiali Dieta VVormaciæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam, exequendo ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, veri in

hac

hac parte iudicis, ſententiam, decretum, & condemnationem, in litteris Apoſtolicis (vt ſuprà dictum eſt) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Eccleſia Dei alienatum, vt obſtinatum ſchiſmaticum, & notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus & ſingulis habendum decernimus & edicimus.] Quid hic dices Illyrice? num adhuc teſtaris coram Deo te abhorrere ab omnibus erroribus ab Imperio Rom. damnatis? cur igitur in omnibus ferè tuis operibus Lutherum tuum vt Prophetam Germanicum, & Heliam tertium laudas, & in hoc ipſo libro vbi iuras te ſequi doctrinam Imperij Romani, tam crebrò Romanum Pontificem Antichriſtum vocas; & nihil aliud omnibus viribus tuis contendis, quàm vt populos Chriſtianos ab antiqua religione, & Apoſtolicæ Sedis reuerentia, & obedientia ad Lutheri hæreſes pertrahas tam apertè ab imperio Romano damnatas? Sed nimirum certum eſt tibi millies potiùs mentiri, & mendacia iureiurando confirmare, quàm Lutherum deſerere.

Atq; hactenus de epiſtola dedicatoria. Iam in reliquo libro non facilè numerus mendaciorum iniri poſſet: idcirco pauciſſimis annotatis, reliqua taceri libenter patiemur, nam &

ad maiora festinamus, & ex paucis quæ notabimus, facilè de reliquis coniecturam facere licebit.

Mendacium XV. Igitur cap. 1. pag. 13. Fingunt (inquit Illyricus) Carolum ignorasse Papæ consilium, & decretum senatus, populique Romani de transferendo in eum Imperio. O mirum tum illorum silentium, tum & Caroli in explorandis rebus negligentiam, ac somnolentiam! Dicunt ei inuito & recusanti esse coronam, & nomen Imperatoris obtrusum. O miram, & præposteram modestiam, aut etiam humilitatem Caroli.] hæc ille. Atqui id fingi dicitur quod sine certo auctore asseritur. Ignorasse autem Carolum Papæ cõsilium de transferendo in eum Imperio, & recusanti planè atque inuito Imperium esse delatum, auctores certissimi, fideque dignissimi narrãt. Eginarthus, qui Caroli tempore vixit, & vitam ac res gestas Caroli vt testis oculatus summa fide scripsit, Augusti, inquit, nomen primò tantum auersatus est (Carolus) vt affirmaret se eo die, quamuis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Conradus Abbas Vrspergẽsis, vetustus & diligens auctor, in rebus Germaniæ præcipuè describendis, Dum, inquit, ante confessionem

B. Petri

B.Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret (Carolus) nihil minus ſperanti Leo Papa coronam impoſuit, & Imperatorē Romanum pronunciauit. Quod idem, ac ijſdem penè verbis ſcripſit Io. Cuſpinianus ab Illyrico non ſemel laudatus in vita Caroli Magni. necnon Ioan. Auentinus, Illyrici deliciæ, lib. 4. annalium Boiorum, pag. 345. Non igitur Papiſtæ Italici finxerunt quod tot teſtibus vel antiquiſſimis, vel hoſtibus Pontificum Germanis certè omnibus, comprobamus. Sed addamus etiam teſtimoniū Alberti Krantzij, auctoris Germani, & ab Illyrico ſæpè citati. ſic igitur lib. 2. *Saxoniæ* cap. 18. Albertus Krātzius loquitur. Cùm nihil tale Carolus aut cogitaret, aut ſperaret, magiſque recuſaret alienum inuadere (vt ſuprà diximus) Imperatoris honorem, infra Miſſarū ſolennia, dum ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret, Papa ei coronam impoſuit, & Imperatorem Romanorum pronunciauit.

Addit paulo pòſt & aliud inſigne mendacium, Fingunt, inquit, item die Natalis Domini illam tam ſolennem actionem (Coronationis Caroli) idque in templo eſſe habitam. Itá ne tam curtis diebus, tam ſacro feſto & in tam multis ſacris actionibus veriſimile eſt, politicam, eamque tam grandem, *Mendacium XVI.*

D difficι-

difficilemque actionem eſſe peractam? vt ſtata illorum ſacra, ritusque impedirentur à religioſo Imperatore.] hæc ille. Quis crederet tam impudentem hominẽ reperiri vmquam potuiſſe, qui rem decantatam hiſtoricorum penè omnium vocibus, plurimisque oculatis teſtibus confirmatam, aſſerat eſſe figmentum? Annales Francorum ipſo tempore Caroli Magni ſcripti ſic habent: Ipſe autem cùm die ſacratiſſimo Natalis Domini ad Miſſarũ ſolennia Baſilicam B. Petri Apoſtoli fuiſſet ingreſſus, & coram altari vbi ad orationem ſe inclinauerat, aſſiſteret, Leo Papa coronam capiti eius impoſuit. Id ipſum cùm de tempore, tum de loco diſertis verbis teſtãtur Eginarthus in vita Caroli; Paulus Diaconus, qui eiuſdem Caroli æqualis fuit, lib. 23. rerum Romanarum; Rhegino Abbas lib. 2. Chronicorum, Ado Viennenſis in Chronico, ætate 6. Aimoinus l. 4. de geſtis Francorum cap. 90. Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 801. Demum recentiores plurimi, Paulus Æmilius, Albertus Krantzius, Io. Cuſpinianus, Flauius Blondus, Baptiſta Platina, & alij. Sed fortaſſe hos auctores Illyricus non legit: imò legit ac diligenter omnes euoluit, quippe qui eos tum in Centurijs, tum in hoc libro de tranſlatione Imperij paſſim citat: &
tamen

tamen adeò mendacijs delectatur, vt fingat se nihil eiusmodi vmquam legisse; & audacter asserat esse figmentum Papistarum, & rem non modò non veram, sed ne verisimilem quidem. Sed præterire non possum tergeminum quoddam mendacium, quod idem Illyricus in eodem cap. 1. pag. 9. scriptum reliquit. Audet (inquit) Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem scribens 15. q. 6. can. Alius, affirmare Zachariam Papam deposuisse Hildericum Regem Francorum, & transtulisse in Pipinum Caroli patrem; de quo tamen mēdacio cum illic Glossa propria, Annonius historicus Francorum, & Rodulphus de Columna redarguūt.] & infrà: Tale mendaciū cùm ausus sit Papa ille confingere, &c.]

Tria hic sunt manifesta mendacia. Primùm asserit Illyricus à Gelasio Papa mendacium esse confictum de translatione regni Francorum ab Hilderico in Pipinum. At Gelasius Papa, is qui ad Imperatorem Anastasium scribit de quo loquitur Illyricus, obijt multo antè quàm Zacharias Pontifex, aut Pipinus, vel Hildericus Reges nascerētur. obiit enim Gelasius anno Domini 496. Zacharias autem, Pipinus, & Hildericus post annum Domini 700. floruerunt, de qua re nulla est inter historicos controuersia. Sed Illyricus *Mendacium XVII.*

(inquies) Gratianum ſequutus eſt. At ſi mendum erat in Gratiano, quomodo tãtus Hiſtoricus Illyricus id nõ aduertit? Aduertit omnino, quippe qui in Cẽturijs, Gelaſij & Anaſtaſij tempora amplius ducentis annis antiquiora fecit temporibus Zachariæ, Pipini, & Hilderici cùm illa ad Centuriam 5. hæc ad octauam retulerit: ſed pro more ſuo nullam mentiendi occaſionẽ vndecunq. oblatam prætermittendam ſibi eſſe cenſuit. Mentitur 2. cùm affirmat, figmentum ac mendaciũ eſſe quod noſtri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum ab Hilderico in Pipinum eſſe tranſlatum. Nam (vt ſuprà diximus) id propriè fingitur quod ſine auctore probato dicitur: Plurimi verò grauiſſimique auctores conſtanter aſſerunt quod nos dicimus. Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent: Data auctoritate ſua (Zacharias) iuſſit Pipinum Regem conſtitui. Et infrà: Secundum Rom. Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt. Eginarthus in vita Caroli Magni, Pipinus, inquit, per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto palatij, Rex conſtitutus eſt.

Mendacium XVIII.

Aimoinus lib. 4. de geſtis Francorum c. 61. Pontifex (inquit) data auctoritate ſua iuſſit Pipinum Regẽ inſtitui. Rhegino lib. 2. Chronici,

nici, Zacharias, inquit, per auctoritatem Apostolicam iussit Pipinum Regem creari, & sanctæ vnctionis oleo inungi. Lambertus Schafnaburgensis in historia Germanica, Pipinus, inquit, decreto Zachariæ Papæ per vnctionem sancti Bonifacij Rex appellatus est. Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apostolica & Francorum electione à sancto Bonifacio in Regem vngitur & consecratur. Anno 752, iterum inungitur in Regem à Stephano Papa. Hermannus Contractus in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ deposito ac detonso Rege Hilderico, Rex Francorũ factus regnauit annis 15. Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate sancti Petri Apostoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate Regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depositus, & in Monasterium missus est. Conradus Abbas Vrspergẽsis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papę more Francorum electus ad Regnum, per manus sancti Bonifacij eleuatus est in Regni soliũ. Et infrà: Stephanus (Papa) Pipinũ sacra vnctione in regiæ di-

 gni-

gnitatis honore cõfirmauit. Otho Frisingensis lib. 5. Hist. cap. 22. Auctoritate (inquit) Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur. Albertus Krantzius, lib. 1. Metropolis cap. 14. Meritò (inquit) summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt fauoribus, quando ab initio hęc sedes Domui Caroli hoc præstitit, vt regiam haberet dignitatem. Viderit iam Illyricus vtrũ nos finxerimus, Pontificis auctoritate Pipinum Regem creatum; an ipse potiùs nos hæc finxisse, more solito mentiatur.

Mendacium XIX. Postremum, sed dignum extremo loco, mendacium illud est, quo Illyricus affirmat, Papæ figmentum de translatione Regni Francorum ab Hilderico in Pipinum, Annonij auctoritate coargui. Nam (vt paulo antè citauimus) Annonius, qui & Aimoinus ab alijs dicitur; non Papæ, sed Illyrici mendacium verbis clarissimis reprehendit. Sic enim ait lib. 4. cap. 61. Põtifex data auctoritate sua, iussit Pipinum Regem institui. Et infrà: Hoc anno secundũ Romani Põtificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est, & ad huius dignitatem honoris vnctus sacra vnctione manu sanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiscopi & martyris. Quid clarius? Sed finem faciam mendaciorum cõmemorandorum, si

vnum

vnum adhuc addidero, quod toto passim libro repetitur. Siquidem in epistola dedicatoria, in prolegomenis, & in singulis ferè libri capitibus Illyricus queritur de Pōtificijs adulatoribus, & parasitis, quòd audeant Imperium à Pontifice Romano ad Reges Francorum delatum scribere: nec veretur hanc ipsam translationem figmentum & fabulas appellare. At nos paulo pòst supra triginta historicorum testimonia proferemus, quorū cùm alij Græci, alij Galli, plurimi Germani, atq; omnes penè veteres fuerint, ipsa tum nationis diuersitas, tum vetustatis auctoritas omnem ab eis suspicionem falsitatis atque adulationis excludit. Sed præter ea testimonia quæ suo loco postea producentur, producam nunc Martinum Lutherum, teste Illyrico, omni exceptione maiorem, quippe Prophetam atque Euangelistam nouum, & Romani Pontificis non modò non parasitum & adulatorem, sed etiam hostem acerrimum atque infestissimum, cui comites addam Theodorū Bibliandrum, ac Dauidem Chytræum, & ipsum quoque Flaccium Illyricum, qui in Romano Pontifice oppugnando, non multum Luthero cedunt. Dauid igitur Chytræus in commētario capitis 13. Apocalypsis, Lutheri sententiam, ac suam & aliorum quorumdam

Mendacium xx.

rumdam Lutheranorũ his verbis deſcribit: Lutherus & alij hanc partem viſionis de nouo Imperio Romano per Pontificem inſtaurato enarrant. cùm enim vetus Imperium Vrbis, & Cæſarum Romanorum per Francos, Gothos, Vandalos, & alias gentes laceratum, & planè exſtinctum eſſet: Romanus Pontifex Leo tertius veteris illius Romani Imperij imaginem, ſeu ſimulachrũ, & vmbram aliquam excitauit, cùm Carolo Francorum Regi nomen & titulum Imperatoris Romani anno Chriſti 800. attribuit, & ſpiritum, ac vitam imagini à ſe effictæ dedit, vt formam aliquam veteris Imperij referret, & loqueretur, ac leges ſanciret de obedientia beſtiæ & imagini ipſius præſtanda. Nihil enim ferè poteſtatis & iuris habuit, vel vſurpare auſus fuit Imperator Romanus in hac noua Imperij forma, niſi quantum Romanns Pontifex, aut beſtia ei conceſſit. Hæc ille. Theodorus autem Bibliander in Chronico ſuo, Tabula decima propè extrema, de eadem imperij tranſlatione ſic loquitur, Vt per Longobardos Imperatorem nouæ Romæ Papa veteris Romæ expulit ex Italia; ita Longobardos armis Francorum oppreſſit: eodemque iure, ac poteſtate Regnum Francorum tranſtulit à Merouingis ad Germanos Principes, & ROMA-

NVM

NVM IMPERIVM à Græcis in Carolum Magnum. & infrà Tabula vndecima, In Natali, inquit, die Christi Seruatoris post solennia sacra in templo sancti Petri magna voce proclamauit (Leo Papa) Carolum Imperatorem Augustum, ac diademate ornatum inunxit: simulque filium Pipinum inunxit Italiæ Regem. Ita imperium occidentis, quod post Augustulum ab Oëdacaro Germano depositum iacuerat annis 300. per Rom. Papam excitatum rursum, & in Regem Francorum, atque Germanorum translatum est. Papa quidem Romanus videri voluit gratiam referre Carolo de Romana Ecclesia optimè merito, appellans more Romano, Patritium, & Augustum, & Cæsarem Romanum: Occulto autem iudicio Dei ad eam nationem AVCTORE PAPA, & applaudente acclamanteque populo Romano, Carolo Augusto à Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori vita, & victoria, Imperium translatum est. Et infrà: Auctoribus Papis à Pipino & Carolo Germanis Principibus, Longobardi Regnum Italiæ amiserunt: quod Papa Leo, cum præclaro auctario videlicet, Carolo Magno resignauit. Hæc Theodorus. Illyrici ac sociorum eius Magdeburgensium Centuriatorum testimonium suprà retulimus cap. 1. Habemus

 igitur

igitur multorum hostium Pontificiorum testimonia de trãslatione Imperij auctore Pontifice facta: vsque adeò clara atque illustria, vt planè nesciam, an vlli scriptores ex ijs quos Illyricus parasitos Pontificis vocat, clariùs de eadem re loqui potuerint. Atque hæc Illyrici mendacia hoc loco satis esse visa sunt. nam si singula persequi velimus, totus liber in mendacijs numerandis & refellendis consumendus sit. Sed ne fortè Illyricus glorietur, ex Apocalypsi Ioannis demonstrari Pontificem Romanum esse Antichristum: obseruet prudens Lector, apud Ioannem nusquam legi, ab Antichristo sanandam eam bestiam qua Romanum Imperium significatur. Siquidem vnum illud caput bestiæ, quod in Apocalypsi cap. 13. dicitur moriturũ, & paulo pòst opera draconis resurrecturum, non Imperium, vel Imperatorem, sed ipsum Antichristum designat, qui finget se mortuum, & opera draconis, id est, arte diabolica, paulo pòst iterum se ipse excitare videbitur, vt imitetur veram Christi mortem & resurrectionem. Ita hunc locum exponunt veteres, Gregorius lib. 11. epist. 3. Primasius, Beda, Aimo, Anselmus, Richardus Victorinus, & Rupertus Tuitiensis in commentario huius loci: & textus ipse omnino cogit, vt per illud bestiæ

caput,

caput, non Carolum Magnum, vt Lutherani volunt, ſed Antichriſtum accipiamus. Illud enim caput beſtiæ, vt Ioannes ſcribit, poteſtatem habuit ſolùm menſibus quadraginta duobus, & blaſphemabat Deum, & eos qui in cęlo habitant; & imperauit in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, & adorauerunt illud omnes qui habitant in terra. quarum rerum nulla conuenit in Carolum, aut in aliquem ſucceſſorum eius. omnes verò omnium conſenſu in Antichriſtum quadrant. Neque enim Carolus Magnus, in quo Imperium quodammodo reuixit, poteſtatem habuit menſibus tantum quadraginta duobus, ſed annis ferè quatuordecim. neque Deum, aut ſanctos, Carolus, vel eius ſucceſſores blaſphemarunt, ſed eos potiùs mirificè coluerunt. denique neque Carolus, neque vllus ſucceſſorum eius, aut omnibus gentibus imperauit, aut ab omnibus gentibus adoratus eſt. Sed de his ſatis. nam in Libro tertio de ſummo Pontifice totum hoc argumentum accuratè tractauimus.

CAPVT

CAPVT III.
Refelluntur prolegomena Illyrici.

ETSI prolegomena Illyrici nihil ſint aliud niſi ingens quoddam mendacium; quia tamē eius mendacij refutatio longior erit, quàm vt ad caput quo mendacia continentur, commodè poſſit adiungi: rectius eſſe duxi ſi propriam diſputationem ad prolegomena refellenda inſtituerem. Igitur Illyrici prolegomena tota conſumuntur in varijs fragmentis diuerſorum auctorum recitandis, ex quibus ipſe colligi dicit, ante annos quadringentos inter Adrianum Quartum Pontificem, & Fridericum Primum Imperatorem litigatum eſſe, vtrum beneficio Papæ Germani Cæſares imperent: ac tandem poſt longam concertationem definitum, figmentum eſſe, quod vulgo fertur, Germanos Cæſares Romanorum Pōtificum beneficio imperare. ſic autem exorditur: Tota iſta controuerſia, an Imperiū ex dono beneficióue Papæ ad Germanos peruenerit, iam olim, nempe ante 400. annos inter Fridericū primum, & Adrianum Papam quartū grauiſſimè agitata, definitaq. fuit, vt ex ſequentibus locis Hiſtoriæ Othonis Friſingenſis, epiſtolis illorum ipſorum

Monar-

Monarcharum ab Othone suę historiæ insertis patebit, quas hic ordine adscribam.] hæc ille. Vbi mentitur primò cùm ait, controuersiam hanc ante annos 400. agitatam & definitam. controuersia enim quædam eo tempore agitata est, esset necne Imperium Romanum beneficium, id est, (vt ipsi loquuntur) Feudum Pontificis. vtrum autem imperium à Græcis ad Germanos, Pōtificis auctoritate, translatum esset, in controuersiam tūc non venit. Sed res tota paulo pòst apertior fiet. Mentitur 2. cùm addit ex historia Othonis Frisingensis narrationem hāc à se desumptam. non enim ex Othone, sed ex Radeuico eam desumpsit. Otho siquidem vir grauis & doctus, dedita opera narrationē illam totam in suo opere prætermisit; tamquā indignam videlicet, quæ inter alias res gestas Friderici, quem ipse laudandum susceperat, locum haberet. alioqui autem eidem Othoni res tota perspecta erat, quippe qui præsens interfuit, & litteras summi Pontificis ea de causa missas Imperatori interpretatus est, vt ex Radeuico cognosci potest lib. 1. cap. 22. Mentitur 3. cùm se ordine rē totam adscripturum dicit, cùm cōtra potiùs studiosè nullum ordinē sequi videatur, vt ex enumeratione & discussione eorū quæ profert, manifestum fiet.

Primùm

Primùm igitur adfert narrationem Radeuici (quem ipſe falſò vocat Othonem Friſingenſem) ex lib. 1. de rebus geſtis Friderici cap. 8 qua narratione continetur legatio duorum Cardinalium à Pontifice Adriano ad Imperatorem Fridericum miſſa. de qua nihil eſt quod dicamus, cùm ſimplex rei geſtæ narratio ſit. Secundò adiungit fragmentum epiſtolæ Adriani, quam legati illi attulerant. Fragmentum autem referre voluit Illyricus non totam epiſtolam, vt lectori ſuo perſuaderet, id potiſſimùm in ea epiſtola egiſſe Pontificem, vt ſe Imperij Germanorum auctorem oſtenderet. neque Imperium aliud eſſe niſi beneficium ſeu feudum Eccleſiæ Romanæ. nos igitur totam epiſtolam producemus, vt omnes intelligāt, cauſſam ob quam Summus Pontifex ſcripſit, non fuiſſe, vt Imperium Germanorū beneficium ſuum eſſe iactaret, cuius rei obiter ſolùm mentionem facit, ſed vt Imperatorem officij admoneret in ſacrilegis hominibus puniendis.

Exemplum epiſtolæ Adriani Quarti ad Fridericum Primum, ex lib. 1. cap. 9. Radeuici Friſingenſis.

ADRIANVS Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Friderico illuſtri Romanorū Imperatori ſalutem, & Apoſtolicam bene-

benedictionem. Imperatoriæ maiestati paucis retroactis diebus recolimus scripsisse illud horrendũ & execrabile facinus, & piaculare flagitiũ tempore nostro commissum in Teutonicis partibus, sicut credimus aliquando intentatum, excellentiæ tuæ ad memoriam reuocantes, non sine grandi admiratione ferentes, quòd absque digna seueritate vindictæ, vsque nunc transire passus sis tam perniciosi sceleris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noster E. Lundonensis Archiepiscopus, dum à sede Apostolica remearet, à quibusdam impijs & scelestis, quod sine grandi mœrore non dicimus, in partibus illis captus fuerit, & adhuc in custodia teneatur: Qualiter etiam in ipsa captione prædicta viri impietatis, semen nequam, filij scelerati, in eum, & in suos euaginatis gladijs violenter exarserint, & eos, ablatis omnibus, quàm turpiter atque inhonestè tractauerint, & tua serenissima Celsitudo cognoscit, atque ad longinquas & remotissimas regiones fama tanti sceleris iam peruenit. Ad cuius vtique vehementissimi facinoris vltionem, sicut is cui bona placere, mala verò displicere credimus, constantiùs exsurgere debuisti, & gladium, qui tibi ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum est ex diuina prouisione

concessus,

conceſſus, in ceruicem deſæuire oportuit impiorum, & grauiſſimè conterere præſumptores. tu verò ad ipſum ita diſſimulaſſe diceris, ſæuitiam neglexiſſe, quòd eoſdem non eſt quare pœniteat commiſiſſe reatum: quia impunitatem ſacrilegij quod geſſerunt, iamiam ſentiunt inueniſſe. cuius quidem diſſimulationis & negligentiæ cauſſam penitus ignoramus: quoniam nos in aliquo ſerenitatis tuæ gloriam offendiſſe, conſcientiæ ſcrupulus noſtrum animum non accuſat: ſed perſonam tuam ſicut chariſſimi & ſpecialis filij noſtri, & Principis Chriſtianiſſimi, quem in Apoſtolicæ confeſſionis petra non ambigimus per Dei gratiam ſolidatum, ſincera ſemper dileximus charitate, & debitæ tractauimus benignitatis affectu. debes enim glorioſiſſime fili ante oculos mentis reducere quàm gratanter & quàm iucundè alio anno mater tua ſacroſancta Romana Eccleſia te ſuſceperit, quanta cordis affectione tractauerit, quantam tibi dignitatis plenitudinem contulerit, & honoris: & qualiter imperialis inſigne coronæ libentiſſimè conferens, benigniſſimo gremio ſuo tuæ ſublimitatis apicem ſtuduerit confouere; nihil prorſus efficiens, quod Regiæ voluntati, vel in minimo cognoſceret obuiare. neque tamen pœnitet nos deſideria tuæ voluntatis

luntatis in omnibus impleuiſſe, ſed ſi maiora beneficia excellentia tua de manu noſtra ſuſcepiſſet, ſi fieri poſſet, conſiderantes quanta Eccleſiæ Dei, & nobis per te incrementa poſſint & commoda prouenire, non immeritò gauderemus. Nunc autem quia tam immenſum facinus, quod in contumeliam vniuerſalis Eccleſię, & Imperij tui noſcitur etiam commiſſum, negligere ac diſſimulare videris; ſuſpicamur vtiq. ac veremur ne fortè in hanc diſſimulationẽ & negligentiam propter hoc tuus animus ſit inductus, quòd ſuggeſtione peruerſi hominis zizania ſemiņátis, aduerſus clemẽtiſſimam matrem tuam ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, & nos ipſos indignationem (quod abſit) aliquam cõceperis, vel rancorem. ob hoc igitur, & ob alia negotia quæ cognoſcimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos ſcilicet filios noſtros Bernardum ſancti Clementis presbyterum, Rolandum ſancti Marci presbyterum Cardinalem, & Cancellarium noſtrum, viros vtique religione, prudentia, & honeſtate conſpicuos, Serenitati tuæ de latere noſtro ad pręſens duximus deſtinandos, excellentiam tuam rogantes attentiùs, quatenus eos tam honorificè quàm benigne recipias, honeſtè tractes,

& ea quæ ipsi super hoc, & super alijs ad honorem Dei & sacrosanctæ Romanæ Ecclesię, ad decus etiam, & exaltationem Imperij pertinentia ex parte nostra Imperatoriæ proposuerint dignitati, sicut si ab ore nostro procedant, absque vlla hæsitatione suscipias, & ipsorum verbis, tamquam si ea cõtingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

Hæc est epistola Adriani, ex qua perspicuum est, modicè admodũ, idque necessariò, attigisse Põtificem coronationẽ Imperatoris, quæ anno superiore peracta fuerat: cùm tamen præcipuum argumentũ aliò spectaret.

Tertio loco ponit Illyricus reliquam narrationem historiæ ex eodem Radeuico lib. 1. cap. 10. Summa verò eius historiæ hæc est: Lectis Pontificijs litteris Imperator, & qui cum illo erant Imperij Principes cum verba illa Pontificis. [Si maiora beneficia excellẽtia tua de manu nostra suscepisset, non immeritò gauderemus] in eũ sensum accepissent, quasi dictum esset, Regnum atq. Imperiũ Germanorum non absolutũ liberumq. imperium, sed feudum Romani Pontificis esse: in tantam iracundiam exarserunt, vt parum abfuerit, quin duos illos Cardinales continuò trucidarent. qui Cardinales, quamuis tandem à periculo vitæ liberati fuerint, tamen sine vllo

vllo honore, sine literis Imperatoris, sine vlla responsione dimissi, iussi sunt quàprimùm, via recta, id est, breuissima excedere ex Prouincijs Imperio subiectis, seuerissimeque interdictum illis est, ne ad vlla Episcoporum, vel Abbatum Germaniæ loca diuerterent. Interim verò Imperator literas plenas acerbitatis scripsit ad omnes Imperio Romano subiectos. quibus literis ne verbum quidem facit de criminibus quorum à Pontifice admonitus, ac paternè castigatus fuerat: sed solum questus est, planè tragicè, iniuriam sibi à Pontifice factam, dum is Imperij coronam suum beneficium appellauit. Hæc est illius historiæ summa, in qua multa profectò admiranda occurrunt. primùm quòd Imperator ad tam horrenda sacrilegia, quorum in epistola summi Pontificis admonebatur, omnino tacuerit, quasi ad se nihil attinerent. Deinde quòd ex vnius verbi ambiguitate, quod tamen secundùm propriam significationem nihil offensionis habebat, tãtam tragœdiam excitauerit, vt vix maior excitanda fuerit, si totius Imperij extrema ruina, certissimumq́. exitium impendisset. Tertiò quòd in ea epistola Romanum Pontificem, sanctæ Ecclesiæ caput, ac proinde se membrum eius (nisi ipse extra Ecclesiam esse velit) appellet: & tamen

tamen non modò isti capiti suo, isti Principi populi sui acerbissimè maledixerit, sed etiam legatos eius (qui apud quosuis barbaros, atque etiam Ethnicos iure gentium tuti fuissent) contra omne ius, & phas indignissimè violauerit. Postremò quòd vbi tandem ad firmamenta atque præsidia causæ suæ explicanda peruenit, nihil attulerit, præter vnam, eamq́ue leuissimam, ne dicam ineptam, ac puerilem argumentationem. Cùm (inquit) per electionem Principum à solo Deo Regnum & Imperium nostrum sit, qui in passione Christi Filij sui duobus gladijs necessarijs regendum Orbem subiecit, eumq́ue Petrus Apostolus hac doctrina mundum informauerit, Deum timete, Regem honorificate: quicunque nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa suscepisse dixerit, diuinæ institutioni, & doctrinæ Petri contrarius est, & mendacij reus erit. Hæc ille. Quæ certè argumentatio, si ad veræ rationis trutinam reuocetur, vereor ne prorsus indigna tanto Principe videatur. nam quod attinet ad duos illos gladios, quorum in passione Domini mentio fit, si quis paulo attentiùs Euangelium legat, non Cæsaris vnum, alterum Ecclesiæ; sed vtrumque gladium Ecclesiæ, ac potissimùm Petri esse videbit. quocirca si alterum

terum Cæſar habet, non à ſolo Deo (vt Fridericus Imperator dicit) ſed à Deo per Petrum habet. ita Imperatoris argumentatio aduerſus ipſum ſuum auctorem pugnat. Sed placet de hac ipſa re ſancti Bernardi teſtimonium in medium adferre. Sic enim ſcribit lib. 4. de Cõſideratione cap. 3. Quid tu denuò vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic; Conuerte gladium tuum in vaginam. tuus ergo & ipſe, tuo forſitan nutu, etſi non tua manu, euaginandus. alioquin ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apoſtolis, Ecce gladij duo hic, non reſpondiſſet Dominus, Satis eſt, ſed, nimis eſt. vterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis, ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt. iſte Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & iuſſum Imperatoris. Hæc Bernardus. Illa autẽ qualis quæſo argumentatio eſt: S. Petrus ait, Deum timete, Regem honorificate; ergo cum Petro pugnat, & reus mendacij eſt quicunque dixerit Imperatorem Summi Pontificis beneficio imperare? quæ eſt hæc noua dialectica? an ille Rex fortaſſe (iuxta præceptum S. Petri) ho-

norificandus non erit, qui ab alio regnum acceperit? quis ita insaniat, vt hoc dicat? Rex Catholicus ac potentissimus Philippus regnum Neapolitanum feudum esse Romani Pontificis quotannis publicè profitetur; & tamen quis dicere auderet, non esse Regem Philippum à populo Neapolitano honorificandum, aut verba S. Petri ad eum Regem nihil pertinere? quid quòd non solùm Imperatoris Friderici argumentatio nihil efficit, sed etiam illa eius sententia, Regnum atque Imperium suũ esse à solo Deo, nulla ratione defendi potest? nam quis omnium ignorat, humana Regna iure gentium constitui, dum populi communi consensu in vnum aliquem potestatem suam transferunt? id certè (vt cætera taccam) Leges ipsæ Imperatoriæ, disertè testantur. L. ex hoc iure gentium. ff. de iustitia & iure. Si verò potestas Regis à populo est, quid est quod Fridericus ait, Regnum nostrum à solo Deo est? quòd si S. Imperium (post translationem à Græcis in Germanos) non à Pontifice, sed à solo Deo est; quæ causa fuit cur Fridericus in Italiam ad Pontificem veniret, atque ab eo ad Imperium prouehi postularet? hæc enim sunt verba, quæ nomine Friderici ipso præsente Friderico ad Pontificem Adrianum Bamber-

gen-

gensis Episcopus fecit: Notum tibi esse volumus, Reuerende Pater, quia omnis Ecclesia de finibus orbis ad honorem Regni collecta, adduxit Principem suum ad tuam Beatitudinem, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ pacis amor in corde illius regnans, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepit venerabundus, tuis sanctissimis vestigijs humiliter prouolutus. Ergo, veneran de Pater, tu circa ipsum peragas, vt quæ ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ Beatitudinis munificẽtiam suppleantur. Hæc ille, teste Alberto Krantzio lib. 6. Saxoniæ cap. 16. Qua ratione igitur Imperiũ Friderici à solo Deo fuit, si Pontifex Adrianus ad Imperium illum prouexit, & Imperialis culminis plenitudinem, quæ illi deerat, contulit? & si munificentiam Pontificis Episcopus Bambergensis, Friderici ipsius orator, appellare non timuit illam coronationem Imperatoriam: quid est cur beneficium Pontificis eadem illa coronatio dici non possit? Sed pergamus ad cætera.

Quarto loco addit Illyricus epistolá quandam Adriani Papæ ad Archiepiscopos Moguntinum, Treuirensem, & Coloniensem,

quam ex Auentino deſcripſit. de qua epiſtola nihil eſt quod dicamus, cùm ea tota noſtra ſit. Id vnum annotandum erit, mentiri Illyricum cùm ait: Adrianus nodum in ſcirpo quærit, Imperium eſſe beneficium Romani Sacerdotis, Auguſtumq́. precario dumtaxat regnare aſſerit.] Siquidem in tota epiſtola nuſquam legitur nomen beneficij. neq. Pontifex Adrianus eo loco aſſerit Auguſtum precario dumtaxat regnare; quin contrà potiùs affirmat, Regnum habere illum ex electione Principum ſuorum, à ſe autem nomen Imperatoris. Ex electione (inquit) Principum ſuorum habet nomen Regis, ex conſecratione noſtra habet nomen Imperatoris.

Quintò Illyricus adiūgit epiſtolam quandam Friderici ad Adrianum ex Nauclero, quæ neque eſt ordine ſuo poſita, neque facit ad rem. non enim illa ſcripta eſt tempore huius controuerſiæ, de qua nunc agimus, ſed aut antea, ſi credimus Nauclero in Chronico Gener. 30. aut poſtea, vt ex Radeuico lib. 2. cap. 18. colligi videtur: ſi tamen hæc epiſtola illa eſt, cuius meminit eo loco Radeuicus, & non potiùs alia ab aliquo cōficta. Scribit enim Radeuicus, Fridericum Imperatorem, vt indignationem conceptam in Adrianum ſolaretur, notario ſuo imperaſſe, vt in ſcribendis epi-

epiſtolis ad Pontificem nomen ſuum nomini Pontificis anteponeret, & dictionibus ſingularis numeri ipſum alloqueretur. Hæc autem epiſtola, quam ex Nauclero produxit Illyricus, contendit quidem nomen Imperatoris præponi debere, cùm Imperator ad Pontificem ſcribit, perpetuò tamen Pontificem alloquitur in numero multitudinis. Quid quòd hęc ipſa epiſtola non parum officit cauſæ eiuſdem Friderici? Nam inter cætera ſcribit epiſtolæ auctor, Silueſtrum ante Conſtantini donationem nihil regalium habuiſſe: ex quo ſatis apertè videtur agnoſcere vt veram atq. legitimam Conſtantini donationem, quæ apud Gratianum habetur diſt. *96*. can. Conſtantinus. porrò illa donatio non ſolùm vrbem Romam, atque Italiam vniuerſam, ſed etiam omnes Occidētalis Imperij Prouincias complectebatur. quod ſi ita eſt, vnde poſtea Occidentale Imperium ad Carolum & ſucceſſores peruenit, niſi ex dono ac beneficio Pontificum Romanorum? niſi fortè Carolus Magnus (quod nephas eſt cogitare) ſacrilegè eripuerit ſancto Petro, quod ei piè donauerat Cõſtantinus. Vides igitur hanc epiſtolam vel eſſe confictam, vel ipſi cauſæ Friderici atque Illyrici maius detrimentum adferre, quàm attulerint omnia verba, atque omnes

 legatio-

legationes Põtificis Adriani. nec enim Adrianus vmquam tam luculenter dixit, aut ſcripſit, Germanos Reges Apoſtolicæ Sedis beneficio imperare, quàm id ipſum Fridericus ſcripſit, ſi ipſius illa epiſtola eſt.

Sexto producit Illyricus ex Othone Friſingenſi lib. 2. de rebus geſtis Friderici cap. 21. legationẽ populi Romani ad Fridericum, & Friderici reſponſionem. nihil autẽ horum loco ſuo ponitur, nec ad rem facit. nam iſta legatio populi Romani miſſa eſt ad Fridericum, cùm is ad Vrbem propinquaret cauſa coronæ Imperialis à Pontifice petendæ: controuerſia autẽ illa de Imperio ſit ne beneficium Pontificis an non, ſequenti anno, coronatione iam peracta, exorta eſt. porrò ad rem iſta non faciunt, cùm non ſit noſtra quæſtio de populo, ſed de Pontifice Romano. tãtum verò abeſt, vt ea legatio populi Romani Pontificis iuſſu, vel conſilio, aut conſenſu miſſa ſit ad Fridericum, vt potiùs (Othone teſte ibidẽ) Adrianus legationẽ illam improbauerit, & paulo pòſt, ijſdem repugnantibus Romanis, Fridericum coronauerit. Vides igitur (Lector) quàm verè initio dixerit Illyricus, ſe ordine ſubiecturum quę ad præſentem controuerſiam pertinerẽt.

Septimo addit ex Radeuico (quem falsò Othonem vocat) lib. 2. cap. 30. de rebus geſtis

ſtis Friderici epiſtolam Eberhardi epiſcopi Bambergenſis ad Eberhardum Archiepiſcopum Saltzburgenſem: nec non reſponſionem quandam Friderici Imperatoris ad quandam ſummi Pontificis legationem. quæ ſimilia ſunt ſuperioribus, id eſt, neque narrantur ordine ſuo, neq. pertinent vllo modo ad rem.

Octauo profert ex lib. I. cap. 15. & 16. Radeuici (quem ipſe omnino Othonem Friſingenſem vult videri) fragmentum epiſtolæ Adriani ad epiſcopos quoſdam Germanos; & reſponſionem eorundem ad Pontificem. Ac nunc tãdem Illyricus poſt longos errores domum redit. iſtæ ſiquidem duæ epiſtolæ (ſi ordo tenendus ſit) proximè ſequuntur poſt eam narrationem quam tertio loco Illyricus recitauerat. cætera quæ interiecta ſunt, ac præcipuè quintum, ſextum, & ſeptimum, inter parerga numerari poſſunt. neque alia de cauſa inſerta videntur, niſi vt augeant prolegomena, & lectoris mentem confundant. tametſi autem hæc omnia quæ octauo loco ab Illyrico producuntur, ad rem præſentem faciant; nihil tamen habent quod refellendum ſit; cùm nihil ferè aliud contineant, quàm repetitionem ſuperiorũ. vnum eſt dumtaxat, quod non tam refutatione quàm animaduerſione indiget, argumentum videlicet

quod

quod Illyricus præmittit ante epiſtolam Præſulum Germaniæ ad ſummum Pontificem, quod quidem eiuſmodi eſt: Reſponſio Præſulum Germanorũ ad prædictas litteras Pontificis, quibus reprehendunt illud Papale figmentum, & monent vt id noua legatione ac ſcriptione reuocet] prætereo nouam illam elegantiam ſermonis: Reſponſio Præſulum, quibus reprehendunt: ſed mendacium præterire non poſſum; neque enim in tota illa epiſtola vlla mentio fit Papalis figmenti; neq. admonetur Pontifex vt reuocet quidquam: ſed ſolùm vt exulceratum animum Principis ex verbi cuiuſdam ambiguitate, nouis litteris lenire, ac mitigare velit. hęc enim ſunt illorum verba, De cætero Sanctitatem veſtram ſuppliciter rogamus & obſecramus, vt noſtræ parcatis infirmitati, vtq́. magnanimitatem filij veſtri ſicut bonus Paſtor leniatis ſcriptis veſtris, ſcripta priora ſuauitate mellita dulcorantibus.]

Nonò addit legationem ac litteras Põtificis Adriani ad Fridericũ, quibus verbi ambiguitate expoſita, continuò animus Principis mitigatus eſt. Sed verba Illyrici audiamus: Nouæ (inquit) litteræ ac legatio Papæ, qua totum illud ſuum figmentum de beneficio Imperij Germanis collato, artificioſa inter-

pretatione

pretatione tollit, ac non obſcurè recantat, polliceturq́. ſe poſthac Imperij iura minimè violaturum eſſe.] Hæc ſunt Illyrici verba: in quibus duo ſplendida mendacia continentur. extant enim litteræ integræ Pontificis Adriani apud Radeuicum lib. 1. cap. 22. in ijs autem non retractat Pontifex vllum figmentum, nec ſe iura Imperij poſthac non violaturum promittit, ſed arguit imperitiam eorum qui Friderico ſuggeſſerant, beneficium coronationis feudum ſignificare. Hæc enim eſt epiſtola Pontificia: Ex quo vniuerſalis Eccleſiæ curam Deo, pro vt ipſi placuit, diſponente ſuſcepimus, ita in cunctis negotijs magnificentiam tuam honorare curauimus, vt de die in diem animus tuus magis ac magis in amore noſtro, & veneratione Sedis Apoſtolicę debuiſſet accēdi. vnde ſine grandi admiratione non ferimus, quòd cùm audito, ex ſuggeſtione quorundam animum tuum aliquantulum contra nos fuiſſe cōmotum, duos de melioribus & maioribus fratribus noſtris, Rolandum ſcilicet Cancellarium tit. S. Marci, & Bernardum tit. S. Clementis presbyteros Cardinales, qui pro tuæ maieſtatis honore in Romana Eccleſia ſoliciti ſemper exſtiterant, pro voluntatis tuæ cognitione ad tuam præſentiam deſtinauimus, aliter quàm Imperialem

rialem decuerit honorificētiam, sunt tractati. occasione siquidem cuiusdam verbi quod est [beneficium] tuus animus (sicut dicitur) est commotus, quod vtique nedum tanti viri, sed nec cuiuslibet minoris animum meritò commouisset. Licet enim hoc nomen, quod est beneficium, apud quosdam in alia significatione quàm ex impositione habeat, assumitur; tunc tamen in ea significatione accipiendum fuerat, quam nos ipsi posuimus, & quam ex institutione sua noscitur retinere. hoc enim nomē ex bono & facto est editum, & dicitur beneficium apud nos, non feudum, sed bonum factum. in qua significatione in vniuerso scripturæ sacræ corpore inuenitur, vbi ex beneficio Dei, non tamquam ex feudo, sed velut ex benedictione, & bono facto ipsius gubernari dicimur & nutriri. Et tua quidem magnificentia liquidò recognoscit, quòd nos ita bene & honorificè Imperialis dignitatis insigne capiti tuo imposuimus, vt bonum factum valeat ab omnibus iudicari. vnde quidam verbum hoc, & illud scilicet, [contulimus tibi insigne imperialis coronæ] à sensu suo visi sunt ad alium retorquere, non ex merito causæ, sed de voluntate propria, & illorum suggestione, qui pacem Regni & Ecclesiæ nullatenus diligunt, hoc egerunt.

per

per hoc enim vocabulum [contulimus] nihil aliud intelleximus nisi quod superiùs dictum est, imposuimus. Sanè quòd postmodum personas Ecclesiasticas à debita sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ visitatione (vt dicitur) reuocare iussisti, si ita est, quàm inconuenienter actum sit, tua, fili in Christo charissime, discretio, vt credimus, recognoscit. nam si aliquid apud nos amaritudinis habebas, per nuncios, & litteras tuas fuerat intimandum, & nos honori tuo curauissemus, sicut filij charissimi, prouidere. Nunc igitur ad commonitionem dilecti filij nostri Heinrici Baioariæ & Saxoniæ Ducis, duos de fratribus nostris Heinricum tit. S. Nerei & Achillei, & Iacinctum S. Mariæ in Cosmedin Diaconum, Cardinales, prudentes siquidem & honestos viros ad tuam præsentiam destinauimus, celsitudinem tuam monentes & hortantes in Domino, quatenus eos honestè & benignè recipias, & quod ab eis ex parte nostra tuæ magnificentiæ fuerit intimatum, à sinceritate cordis nostri nouerit tua excellentia processisse, ac per hoc cum eisdem filijs nostris, mediante iam dicto filio nostro Duce, ita celsitudo tua studeat conuenire, vt inter te ac matrem tuam sacrosanctam Romanam Ecclesiam nullius discordiæ seminarium debeat

beat remanere. Hanc epiſtolam totam ne vno quidem verbo omiſſo adſcribere volui, vt Illyrici mendacia ex ipſa epiſtola refutarentur. Vbi enim obſecro eſt illa figmenti Pontificij retractatio? Dixerat Pontifex in priore epiſtola, quam etiam ſuprà totam adſcripſimus, ſe Friderico, cùm is Romam ad coronam accipiendam veniſſet, læto animo occurriſſe, ac plenitudinem dignitatis, id eſt, Imperialis coronæ inſignia contuliſſe. quod ipſum Friderici nomine orator ipſius Epiſcopus Bambergenſis (vt ex Krantzio ſuprà citauimus) à Pontifice p. ſtulauerat. deinde de hac ipſa coronatione loquens addiderat in literis ſuis idem Põtifex non modò ſe non moleſtè ferre, quòd ea contuliſſet, ſed etiam non immeritò gauiſurum, ſi maiora beneficia de manu ſua Cæſar accepiſſet. quo loco beneficium quod in Imperatoré à Pontifice ſignificatur collatum, nõ poteſt vllo modo aliter accipi, niſi quis de induſtria cauillari velit, quàm vt ad coronationé Imperialem referatur. Quid igitur Papa retractat, quid reuocat, quid recãtat, (vt verbo vtar Illyrici) cùm nomine beneficij nõ ſe feudum aliquod, ſed coronationis munus intellexiſſe dicit? Néq. verò rectè colliget iam Illyricus, Non dicit Papa Imperium Germanorum feudum eſſe Ponti-
ficis

ficis ergo figmentũ est quod Adrianus, quod Innocẽtius Tertius, quod omnes historici dicunt, Imperiũ à Græcis ad Francos Pontificis auctoritate esse translatũ. nam etsi non dixit Adrianus Imperium esse feudum, non tamen dixit non esse: & licet non esse dixisset, non tamen continuò sequeretur, falsam esse translationem Imperij. aliud enim est, Imperium ab vna gente ad aliam transferre; aliud verò, feudum constituere. Deinde in quo angulo epistolæ Adriani latet id quod Illyricus in argumento posuit cùm ait, Pollicetur se posthac Imperij iura minimè violaturum? certè epistolam totam audiuimus; ac ne syllabam quidem vnã de hac pollicitatione reperimus. Sed video vbi fundamentum mẽdacij sui Illyricus constituerit; quòd nimirum Radeuicus Frisingensis, posteaquã epistolam Adriani operi suo inseruerat; subiunxerit continuò, illis litteris Imperatorem placatum benignè deinceps cum legatis Rom. Pontificis egisse, Legatos verò Imperatori promisisse, Præsulem Romanum honorem atque iustitiam Imperij illibatam semper cõseruaturum. At illa pollicitatio Legatorum fuit non ipsius Pontificis; neque Legati polliciti sunt Præsulem Romanum iura Imperij posthac nõ violaturum, quasi aliquando antea violasset: sed

illibata, vt ſemper fecerat, perpetuò conſeruaturum. Siquidem ijdem Legati (Radeuico teſte) cùm primùm Imperatorẽ alloquerentur, eique litteras Apoſtolicas traderent, præfati ſunt, ſine vlla iuſta cauſa aduerſus Romanam Eccleſiam Imperatorem fuiſſe commotum. hæc enim ſunt illorũ verba: Quanta dilectione ſancta Romana Eccleſia amplitudinem & honorem imperij veſtri amplectatur, quàm ſine conſcientia peccati veſtram ſatis inuita ſuſtinuerit indignationem, & ſcripta præſentia, & in ore noſtro poſitæ viuæ vocis officium declarabit. Ex quibus verbis ſatis profectò manifeſtè colligitur, numquam veniſſe in mentem Legatis, vt violata fuiſſe à Romano Põtifice iura Imperij dicerent. proinde mendacium eſt Illyrici, promiſiſſe Pontificem Friderico, ſe poſthac Imperij iura minimè violaturum. Addit poſtremò in prolegomenis ſuis Illyricus ex hiſtoria Abbatis Vrſpergenſis, Adrianum Pontificem iterum ab Imperatore diffidere cœpiſſe, atque eouſque progreſſum diſſidium, vt tandem Imperator à Pontifice excommunicaretur, ſed paulo pòſt diuino miraculo Pontificem, dum is recentem aquam ex fonte biberet, à muſca quæ os eius ſimul cum aqua intrauerat, apud Anagniam exſtinctum. Verumtamen
han

hanc non verã historiam, sed improbabilem fabellam esse, ex eo potest intelligi, quòd Abbas Vrspergensis ex Iohanne quodam Cremonensi, auctore obscuro, & schismatico, eam narrationem refert: ille verò non alium testem producit, quàm incertum rumorem vulgi: Cùm venisset (inquit) ad quẽdam fontem, hausit de poto illius, & continuò (vt dicitur) musca quædam os eius intrauit, & gutturi eius adhæsit, nulloq. artificio medicorum auelli potuit, quoadvsq. spiritum exhalaret. Hæc ille. Quocirca tota fides huius rei pendet ex illo (vt dicitur) hoc est, ex falso rumore, quem æmuli fortè sparserunt. Porrò Radeuicus lib. 2. cap. 43. honorificè describit obitum ac sepulturã Adriani, quod idem faciunt Platina, Martinus Polonus, & alij, qui Pontificum vitas describunt. Io. Nauclerus in chronico, gener. 39. scribit suspicari se narrationem illam Cremonensis affectu potiùs quàm veritate scriptam. S. autem Antoninus in summa historica, parte 2. tit. 17. cap. 1. §. 9. ex Helinando refert, Adrianũ virum optimum fuisse, vt nullo modo probabile sit eum talem exitum habiturum, qualem Cremonensis dicit. Denique si res esset vera, quî fieri posset, vt mors tam noua & insolens à nullo certo scriptore annotata fuisset?

ſet? At Fridericum Imperatorem, qui non ſolùm cum Adriano diu contendit, ſed etiam Alexandrum ſucceſſorem Adriani ita vexauit, vt tres antipapas aduerſus eum Imperiali pot entia fouerit, non incertus rumor, ſed teſtes certiſſimi, id eſt, omnes Hiſtorici teſtantur, in Armenia à flumine quodam abſorptum miſerrimè perijſſe. de quo ſic ſcribit Gulielmus Neubrigenſis, eius temporis auctor, in lib. 4. rerum Anglicarum cap. 13. Fridericus Imperator Teutonicus, iter Hieroſolymitanum ingreſſus, cùm in gurgitem fluuij equo ſtimulato proſilijſſet, in momento ſuffocatus interijt. O abyſſus multa iudiciorum Dei! vir tantus, & qui diuino quodã feruore relictis delicijs, opibuſq́. Imperij, mille ſe expoſu erat propter Chriſtũ periculis, tam ſubito miſeroq́ue caſu abſumitur. peccatum tamen eius tantum & tale elucet quod fortè in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq. ideo oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouiſione in hac vita ſeueriùs caſtigari. Siquidem nepharij ſchiſmatis ſub venerabili Papa Alexandro principalis fautor exſtiterat, & pacis Eccleſiaſticæ per Imperialem potentiam multo tempore perturbator. tandem verò perſpicuè dans palmam veritati, minùs tamen in delicijs palatij piaculare malum

malum defleuerat. Hæc ille. Addit autem Abbas Vrſpergenſis in chronico, poſt abſorptum (vt dictum eſt) à flumine Fridericum, exercitum eius, aut aëris intemperie aut abundantia ciborum morbo contracto penè totum breuiſſimo tempore conſumptum. Ita ſententiam Adriani Pontificis, quæ exſtat in epiſtola ad epiſcopos Germaniæ apud Radeuicum lib. 1. cap. 16. veriſſimam fuiſſe, rei euentus cõprobauit. ſic enim ille ſcripſerat: Non acquieſcat idem filius noſter conſilijs iniquorum, conſideret nouiſſima, & antiqua, & per illam viam incedat, per quam Iuſtinianus, & alij Catholici Imperatores inceſſiſſe noſcuntur. exemplo ſiquidem, & imitatione illorum, & honorem in terris, & felicitatem in cœlis ſibi poterit cumulare. Vos etiam, ſi eum ad rectá ſemitam reduxeritis; & B. Petro Apoſtolorum Principi gratum dependetis obſequium, & vobis & Eccleſijs veſtris conſeruabitis libertatem. Alioquin nouerit antedictus filius noſter ex admonitione veſtra, nouerit ex promiſſionis euangelicæ veritate, quòd ſacroſancta Romana Eccleſia ſuper firmiſſimam petram Deo collocante fundata, quantocumque ventorum turbine quatiatur, in ſua firmitate, protegente Domino, in ſæculum ſæculi permanebit. Hæc ille

tum cùm ardore iuuenili, & imperiali potentia Fridericus Ecclesiæ minaretur. Sed eum finem tragœdia illa habuit, quē Adrianus prædixerat. Siquidem post annum decimum nonum grauissimæ persecutionis, præualuit tandem Ecclesia, & Fridericus Imperator Calisto antipapa, quem ad eam diem fouerat, abdicare coacto, sese verò Pontifici Alexandro subiecit; vt scribunt probati historici, Abbas Vrspergensis in Chronico, Platina in vita Alexandri, Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib. 3. cap. 2. Gulielmus Episcopus Tyri de bello sacro lib. 18. cap. 26. & alij. neque tamen hac humilitate illud à Deo impetrare potuit, vt non etiam morte horribili, ac totius exercitus interitu peccatum eius in Ecclesiam seuerissimè puniretur. Atque hæc de prolegomenis.

CAPVT IIII.

Imperium Romanum translatum à Græcis ad Francos Summi Pontificis auctoritate, Historicorũ testimoniis demonstratur.

TEMPVS iam est vt ad ipsam causam propiùs accedamus; atq. vt ordine progrediamur, principio quid sit quod quæritur, siue statum causæ breuiter exponemus; deinde sententiam nostrá certissimis rationibus cõprobabimus.

Igitur Romanum Imperium tametsi ante Constantini tempora, modò ab vno, modò à pluribus Augustis pari potestate regeretur, vnum tamen atque indiuisum censebatur. Deinde verò posteaquam Magnus Constantinus Constantinopolim quasi alteram Romam ædificauit, & cum ea alterum Consulem, alterum Senatum, & omnia Romanæ Vrbis priuilegia communicauit, diuisum est imperium in partes duas; quarum altera imperium Orientis, altera Occidentis appellari cœpta est. & quemadmodum ante Constantinum Principem, indiuisum Imperium aliquando plures Augusti administrabant, sæpiùs vnus ac solus regebat: ita post Constantinum, Imperium iam diuisum plerumque

duo Cæſares tenuerunt, rarò vnus ac ſolus Princeps gubernauit. Siquidem Conſtantino vita functo anno Domini 341. Occidentale Imperium Conſtantino iuniori & Cõſtanti, Imperium Orientis Conſtantio ceſſit. poſt Conſtantini autem & Conſtantis exceſſum, anno 353. Conſtantius ſolus vniuerſo Imperio præfuit. Conſtantio Iulianus, Iouianus Iuliano ſucceſſit. Sed poſt obitum Iouiani, Valentinianus, qui Iouiano ſucceſſerat, Imperio Occidentis contentus, Orientale Imperium Valenti fratri attribuit anno Domini 368. atque ex eo tempore vſque ad annum Domini 476. id eſt, vſque ad Auguſtulum, Imperatores diuerſi diuiſum Imperium tenuerũt. Auguſtulo verò ab Odoacre Herulo abdicare coacto, atque Imperio Occidentis à Barbaris occupato, ſoli Imperatores Orientis, & in ſolo Oriente regnarunt vſque ad Iuſtinianum. Sed cùm is opera Beliſarij & Narſetis, fortiſſimorum ducum, Africam & Italiam, inde Vandalis, hinc Gothis exactis, recuperaſſet; tandem anno Domini 556. iterum ab vno Imperatore Oriens & Occidens adminiſtrari cœptus eſt. Sed cùm Imperator Græcus eſſet, & Italiam per Exarchos regeret, nec eam ab infeſtatione Longobardorum tueri iam poſſet; anno 801. ineunte, ipſo die Natalis Domini,

mini, creato in vrbe Roma nouo Imperatore Carolo Magno Rege Francorum, ac per hoc translato Occidẽtali Imperio à potestate Græcorum ad Francorum ditionem, iterum Rom. Respublica rediijt ad eum statum, in quo eam Constantinus Magnus constituerat, & in quo permanserat à Valentiniano seniore, vsque ad Augustulum. Quamquam illud negari non potest, quin paulo maior Imperij diuisio fuerit à tempore Caroli Magni, quàm antea: siquidem à Constantino ad Augustulum etsi diuisæ erant Imperij Romani Prouinciæ inter duos Imperatores, quod attinet ad regimen & administrationem; erat tamen ita commune Imperium, vt leges vtriusque Imperatoris nomine toti Imperio darentur; & si alter sine liberis decedebat, ad alterum totius Imperij gubernatio, & prouidentia pertineret. Quo circa Paulus Orosius lib. 7. scribit Archadio Orientis, Honorio Occidentis Prouincias gubernantibus commune Imperium, diuisis tantum sedibus fuisse: at post tempora Caroli Magni neque leges à Latino Græcoque Imperatore communiter latæ sunt, neque deinceps vnquam aut Latinus Orientem, aut Græcus Occidentem gubernauit. Quæritur igitur, quisnam huius translationis auctor

 fuerit,

fuerit, quiſue Carolo Magno, ac ſucceſſoribus eius, nomen, dignitatem, ac poteſtatem Imperatoris Romanorum, ac Cæſaris Augusti in Occidente tribuerit. Reſpondemus id quod clamat conſenſus omnium gentium, Leonem Tertium Pontificem Maximum aut ſolum, aut præcipuum & primarium auctorem huius tranſlationis fuiſſe, eique Germanicam nationem Imperium acceptum referre debere. negat Illyricus, & odio Pontificum neſcio quos alios auctores cõminiſcitur, atque ita ſe verſat in omnem partem, vt hiſtoriam alioqui clariſſimam, & fide Orbis terrarum tot iam ſeculis confirmatam, omnino obſcurare nitatur. Accedant igitur Hiſtorici omnes tum veteres, tum recentiores, & auctoritatis ſuæ pondere, leuitatem & impudentiam vnius hominis comprimant.

Primus. Ioannes Zonaras, auctor Græcus, qui Romano Pontifici adulari non nouerat, tomo 3. Annalium in vita Conſtantini & Irenes, vbi de hac tranſlatione loquitur, nullam ſenatus, nullam populi, nullam exercitus mentionem facit, ſed rem totam Leoni Papæ adſcribit: Roma (inquit) prorſus Franci potiti ſunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato. Et infrà, ſub Conſtantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romam

mam admisit. sic & Italia vniuersa, & ipsa Roma sunt potiti. Et infrà, At Francorum dux Carolus, Imperator Romanorum à Papa Leone, vt dictum est, appellatus, missis ad Irenem Legatis, nuptias illius ambijt, cùm nec illa ab eo coniugio abhorreret.

Georgius Cedrenus in compēdio historiarum in vita Constantini & Irenes, eadem ferè quæ Zonaras refert, sed breuiùs. Venerunt (inquit) etiam à Carolo, quem Leo Papa Romæ coronauerat, Legati ad Irenem, eam Carolo in vxorem ambientes. 2.

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, & eidem Carolo familiaris fuit, lib. 23. rerum Romanarum, posteaquam narrauerat Leonē Tertium Pontificem à Carolo Rege Francorum in sedem suam restitutum, subiungit: Cæterùm (Leo) vicem Carolo recompensans in Imperatorē coronauit eum in templo S. Petri Apostoli perungens oleo à capite vsque ad pedes, & circundans imperatoria veste, atque corona, 8. Kalen. Ianuarij, indictione 9. In quibus verbis Pauli Diaconi duo sunt annotanda. vnum est nullam fieri mentionem in eius verbis senatus, aut populi Romani, quam certè prætermittere non debuisset fidelis Historicus, si translatio Imperij à Græcis ad Francos munus senatus populiq. 3.

Roma-

Romani potiùs quàm Pontificis Leonis fuiſſet. Alterum eſt, hanc tranſlationem, quæ facta eſt in ipſa Caroli Magni coronatione, beneficium Leonis collatum in Carolum à Paulo Diacono agnoſci & appellari. Siquidem illa verba, Cæterum Leo vicem Carolo recompenſans] ſatis apertè ſignificãt, ita fuiſſe beneficium Pontificis in Regem coronationem Imperatoris, vt antea fuerat beneficium Regis in Pontificem reſtitutio in propriam ſedem.

4. Eginarthus Pauli Diaconi æqualis, nec minùs quàm Paulus Carolo Magno notus & familiaris (quippe qui Cancellarius eius fuit, teſte Trithemio) in vita eiuſdem Caroli ita deſcribit hanc tranſlationem, vt ſoli Pontifici Leoni rem totam tribuat. Auguſti nomen (inquit) primò in tantum auerſatus eſt, vt affirmaret, ſe eo die, quamuis præcipua ſolennitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet. Perpende lector hæc verba, Si Pontificis conſilium præſcire potuiſſet.] cur enim non ait, Si conſilium Senatus populique Romani præſcire potuiſſet; niſi quia rem totam à Pontificis voluntate & auctoritate pendere intelligebat?

5. Annales Francorum incerto auctore, ſed

omnium

omnium conſenſu fideliſſimo, & qui Caroli tempore vixit, ita habent in enarratione rerum geſtarum anno 801. Ipſe autem cùm die ſacratiſſimo Natalis Domini ad Miſſarũ ſolennia Baſilicam B. Petri Apoſtoli fuiſſet ingreſſus, & coram altari vbi ad orationẽ ſe inclinauerat, aſſiſteret; Leo Papa coronam capiti eius impoſuit, cuncto Romanorum populo acclamante, Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hîc primùm mentio fit populi Romani, ſed acclamantis poſt coronationem, non Imperatorem appellantis ante coronationem.

Aimoinus, ſiue (vt ab alijs vocatur) Ammonius, vel Annonius, vixit tempore Ludouici Pij, vt ipſe indicat lib. 5. cap. 17. Is igitur in lib. 4. de rebus geſtis Francorum cap. 90. deſcribit exordium Imperij Caroli Magni ijſdem ferè verbis, quibus Francorum Annales ſuprà citati, nihilque tribuit populo Romano præter acclamationem Carolo iam à Pontifice coronato. 6.

Ado Epiſcopus Viennenſis, qui temporibus nepotum Caroli Magni floruit, in Chronico ſuo ætate 6. ſic habet: In die ſancto Natiuitatis Domini, ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli, cùm glorioſus Rex Carolus ab oratione 7.

tione ſurrexiſſet, Leo Pontifex capiti eius coronam impoſuit, ſicque ab vniuerſo populo acclamatum eſt; Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hic etiam auctor nullam facit Senatus aut populi mentionem niſi poſt coronationem iam peractam.

8. Rhegino Abbas Prumienſis, qui ante 600 annos floruit, lib. 2. Chronici, coronationem Caroli Magni ijſdem verbis deſcribit, quibus Ado Viennenſis. quæ non duxi repetenda, ne faſtidium gignerent. Sed vt intelligamus apud Rheginonem, non ſimpliciter coronari Imperatorem à Summo Pontifice, ſed planè creari, & ordinari; referam verba eius de Arnulphi, & Othonis primi coronatione. Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 89[illegible] Arnulphus ciuitatem ingreſſus, à Formoſo Apoſtolicæ ſedis Præſule magno honore ſuſceptus, ante confeſſionem S. Petri coronatus, Imperator creatus eſt. Et infrà, Anno 96[illegible] Rex (Otho primus) Romæ fauorabiliter ſuſceptus, acclamatione totius Rom. populi, & Cleri, ab Apoſtolico Ioanne Imperator, & Auguſtus vocatur, & ordinatur. Hîc planè vides, Regem feſtiua acclamatione à populo ſuſcipi; non autem à populo, ſed ab Apoſtolico Ioanne Imperatorem dici, & ordinari.

Vitichin

Vitichindus Corbeiensis monachus, Rheginonis æqualis, lib. 3. gestorũ Saxonicorum propè extremo, de Othone 2. Imperatore sic loquitur: Licet (inquit) iam olim vnctus esset in Regem, & à Beato Apostolico designatus in Imperatorem. Vbi vides apertè distingui Regnũ Germaniæ ab Imperio Romano; & regnum quidem illud à Germaniæ proceribus, Imperium verò Romanum à Pontifice dari: eius enim est magistratum vel Principem designare, cuius est & creare. alioqui frustrà designat, qui nequit perficere. 9.

Luithprandus Diaconus Ticinensis, Othone primo viuente scripsit historiam rerum in Europa suo tempore gestarum, vt ipse significat lib. 1. cap. 7. Is igitur lib. 6. Historiæ cap. 6. de Othone primo sic loquitur: Dehinc Romam similia facturus adijt, vbi miro ornatu, miroque apparatu susceptus, ab eodem summo Pontifice & vniuersali Papa Iohanne vnctionem suscepit Imperij. Porrò idem auctor apertè declarat, non simplicem ceremoniam vnctionis, sed nomen etiam, & dignitatem Imperialem à Põtifice suscepisse Othonem, cùm ita loquitur in eodem capite, Pijssimo (inquit) tunc Regi, nunc Augusto Cæsari Othoni. quam phrasim tum ipse tum alij veteres obseruare solent, vt ante Pontificiam 10.

ciam coronationem, Reges; poſt eam coronationẽ, Imperatores & Auguſtos appellent.

11. Hermannus Cõtractus, comitis nobiliſſimi filius, & monachus ſancti Galli, qui floruit ante annos 500. tempore ſancti Henrici Imperatoris, in Chronico ſuo ſic ait: Anno 801. Carolus Imperiali benedictione ſublimatus, Auguſtus & Cæſar Romano more appellatur. Et infrà: Anno 816. Leo Papa obijt, & Ludouicus Imperator à Stephano Papa factus eſt. Et infrà: Anno 962. Otho Rex ab Octauiano Iohanne Papa Imperator ordinatur. Et infrà: Anno 1026. Conradus Rex filium ſuum Henricum Regem fecit, & ipſe Romam pergens, Imperator efficitur. Hæc ille. Non potuit certè hic auctor clarius exprimere, per ipſam Pontificis coronationem Imperatorem verè fieri.

12. Marianus Scotus, qui natus eſt anno 1028. vt ipſe in Chronico annotauit, & Hermanni Contracti æqualis fuit, lib. 3. Chronici Caroli Magni ad Imperium promotionem breuiſſimè his verbis attingit: Carolus hoc tempore à Romanis Auguſtus appellatus eſt. Quæ verba, ne teſtimonijs vetuſtiorum hiſtoricorum iam citatis, & ſequentibus eiuſdem Mariani ſententijs repugnent, ſic accipi debent, vt intelligamus, Carolum à Romanis

manis omnibus (id eſt) Pontifice, Clero, Senatu, & populo, Auguſtum appellatum; ſed ordine quodam, nimirum Pontifice præeunte, cæteris ſequentibus. nam vt ex hiſtorijs præcedentibus didicimus, appellauit Leo Pontifex Carolum Imperatorem, & ſimul inunxit, & coronauit; cæteri verò acclamatione probarunt. Sed Mariani ipſius aliquot ſententias proferamus. Anno 875. Carolus Romam perueniens, datis Iohanni Papæ magnis muneribus, Imperator factus eſt. Anno 896. Arnulphus vrbem ingreſſus, cũ magno honore à Formoſo Papa ſuſceptus, & ante Confeſſionem Sancti Petri Imperator factus eſt. his igitur alijſque ſimilibus ſententijs ſatis apertè Marianus teſtatur à Romano Pontifice Imperatores Romanos fieri.

Dodechinus Mariani cõtinuator, cùm de Lothario Hẽrici Imperatoris ſucceſſore ſcriberet; Legati (inquit) pro confirmando Rege Romam mittuntur. Et infrà, Plenitudinem (inquit) Imperij in eadem Romana ciuitate ſicut decebat offerens Dominus Papa Regem Lotharium Romam inuitabat. Et infrà, Fridericus (inquit) ab Adriano Papa Imperator factus eſt. Vides igitur à Pontifice Romano electum Regem Romanorum confirmari, ac deinde ab eodem plenitudinẽ Imperij ac- 13.

G cipere

cipere, & sic tandem Imperatorem fieri.

14. Lambertus Schafnaburgensis, qui circa annũ 1070. floruit, in historia Germanica de Carolo Magno nihil addit ad verba Mariani Scoti; vt vel Marianus à Lamberto, vel à Mariano Lambertus accepisse videatur. Verumtamen cùm de Othone primo & 3. loquitur, clariùs explicat sentẽtiam suam. sic enim de Othone primo scribit: Otho Rex perrexit Romam, cumque Iohannes Papa gratanter suscipiens honorificè super cathedrã Augustalem posuit, & benedictione atq. consecratione sua Imperatorẽ fecit. Et infrà de Othone 3. Otho Rex contra Crescẽtium Romam venit, vbi & Brunonem in sede Apostolica constituit, à quo & ipse Imperator factus est.

15. Otho Episcopus Frisingensis ante annos 400. floruit, genere & eruditione nobilissimus, quippe qui (teste Radeuico lib. 2. de rebus gestis Friderici cap. 11.) quatuor Imperatoribus ita coniunctus fuit, vt Henrici 4. nepos, Henrici quinti sororius, Conradi Regis frater vterinus, & Friderici primi patruus esset. atque historiam ab orbe condito libris octo satis feliciter comprehendit. is igitur lib. 5. cap. 31. hoc modo scribit: Anno ab Incarnatione Domini 801. ab vrbe condita 1552. Carolus Rex 33. Regni sui anno, à summo

mo Pontifice, ablato patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamāte, Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria, lxix. ab Augusto Imperator, & Augustus vocatur. Exhinc Regnum Romanorum, quod à Cōstantino vsq. ad id tempus in vrbe regia, scilicet Constantinopoli fuit, ad Francos deriuatum est. In his Othonis verbis tria video summo Pontifici tribui, ablationem minoris dignitatis, quæ patriciatus dicebatur; coronationem; & appellationem Imperatoris, & Augusti: Romano populo solam acclamationem. Idem quoque Otho lib. 7. cap. 11. non veretur Henricum Quartum auum suum non verum Imperatorem Romanorum appellare, quòd Imperium à schismatico Papa suscepisset. Principes (inquit) seditionem vulgi timentes, ei (Henrico quarto) apud Inglinheim occurrunt, ibique multis modis commonitum, vel, iuxta alios, circumuentum, ac coactum, insignia regni resignare, ac filio mittere 43. Regni sui post mortem patris, Imperij 5. anno (ad quod tamen potenter magis quàm iustè à Guiberto capta vrbe sublimatus fuerat) persuadent. Obserua hoc loco, Lector, Henricum quartum, non fuisse Othoni Frisingensi Imperatorem, sed Regem duntaxat,

donec à Papa Guiberto, qui & Clemens dictus est, ad Imperium sublimaretur. & rursum ad Imperium potenter, non iustè sublimatum, quòd Guibertus eum Imperatorem fecerit, qui in Schismate contra Gregorium septimum, verum Pontificem, sederit. tam enim non potuit Guibertus verũ Imperatorem facere, quã ipse verus Papa nõ fuit. quid autem est aliud, quæso te, à Põtifice aliquem ad Imperium sublimari, quàm Imperatorẽ à Põtifice fieri? & cur ab Antipapa sublimatus, Imperator non legitimè factus censetur, nisi quia solius veri ac legitimi Summi Põtificis est, Imperij dignitatem nomenque conferre?

16. Godefridus Viterbiensis, qui Othone paulò posterior fuit, in suo Chronico vniuersali, quod Pantheon appellauit, ijsdem ferè verbis, quibus Otho Frisingensis, exordium Imperij Francorum describit. Anno (inquit) ab Incarnatione Domini 801. Carolus Magnus 34. regni sui anno à Leone tertio Sũmo Pontifice coronatur, omni populo Romano tunc acclamante, & laudes Imperiales canente.

17. Conradus Abbas Vrspergensis, Godefridi ferme æqualis, in Chronico suo, in quo res Germanicas diligentissimè persequutus est, Anno (inquit) 796. Leo Papa 96. ordinatur. sedit annis 20. hic Carolũ fecit Imperatorẽ.

Et

Et infrà, Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. Vrbe verò condita 1552. Carolus Magnus Rex Francorum, Pipini Regis filius, ſeptuageſimo tertio loco ab Auguſto Romanorum Imperator conſecratus eſt anno regni ſui 33. ſic imperauit annis 14. Cùm enim pro calumnia Leoni Papæ ingeſta Romam veniret, & Natale Domini ibi celebraret; in ipſa die ſacratiſſima ad Miſſarũ ſolennia veniens, dum ante Confeſſionem B. Petri Apoſtoli ab oratione ſurgeret, nihil minus ſperanti Leo Papa coronam impoſuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Hæc ille; qui ſicut hoc loco tranſlationem Imperij, & Caroli creationem ſoli Pontifici tribuit; ita quoque in reliquo Chronico ſemper ſibi ſimilis, de aliorum Imperatorum creatione loquitur. quarum duas exempli gratia hîc ſubijciemus. Anno (inquit) 875. Carolus (Caluus) Romam tẽdens, à Iohãne Papa efficitur Imperator. Et infrà, Anno 962. Otho rogatu Iohannis Papæ, & querimonia multorũ de Berengario & filio proclamantiũ Romã tendit, ibiq. Imperator ab eodẽ Papa factus Berengariũ capit.

Lupoldus Bambergenſis in procemio libri de Iuribus Imperij, De Sacri (inquit) Regni, 18. & Imperij Romanorum viribus à tempore, & poſt tempus tranſlationis ipſius Imperij de

Græcis Imperatoribus in perſonam Caroli Magni ad Reges Francorum, & ad Germanos, per ſacroſanctam Romanam Eccleſiam factæ ſecundùm mei modicitatẽ ingenij tractaturus, &c. Et infrà in primo capite, Dum inquit, in ſacratiſſima die Natalis Domini, ſub anno eiuſdem Domini 801. in Eccleſia Sancti Petri ab oratione ſurgeret, Leo Papa coronam capiti eius impoſuit; & à cuncto populo acclamatum eſt, Carolo Auguſto, &c.

19. Matthęus Palmerius in Chronico anni 801. Carolus, inquit, à Leone Pontifice Auguſtus eſt appellatus, & obliteratum iam penè in Italia Romanum Imperium reſumpſit; primuſq́; poſt Auguſtulum apud Romanos imperauit annos 14.

Blondus Flauius Decadis 2. lib. 1. Leo,
20. inquit, Pontifex, populi Romani ſcito precibusq́ue Carolum Imperatorem Romanorum declaratum diademate, vetuſto Imperatorum capitis geſtamine, coronauit. Aeneas
21. Syluius in Abbreuiatione Blondi, & Bapti-
22. ſta Platina in vita Leonis Papæ tertij, iiſdem omnino verbis rem eandem declarant. Atq; hic primùm inuenimus ſcitũ populi Romani nominatum in creatione Caroli Imperatoris. Sed nihil cauſæ noſtræ officit. tum quòd meritò his duobus auctoribus, qui ante annos

nos centum floruerunt, anteponere possimus vetustissimos & plurimos scriptores, qui nihil eiusmodi tradiderunt: tum etiam quòd scitum populi Romani, cuius hic mentio fit, non ad Carolum Imperatorem creandum, sed ad eius creationem à Summo Pontifice impetrandam pertineat. id enim significat adiūcta illa vox, [precibusq́.] Quorsum enim preces ad Romanum Antistitem, vt is Carolum Imperatorem diceret, si populi scito, (id est) populi auctoritate Imperator creari poterat? Si quid ergo tum populus Romanus decreuit; id certè solum decreuit, vt à Romano Pontifice peteretur, vt ipse, qui solus id facere posset, Imperium à Græcis ad Francos transferret.

Iohannes Tritthemius in Catalogo scriptorum, Leo, inquit, Papa tertius natione Romanus, post Adrianum Pontificem sedit annis 20. vir in scripturis tam diuinis quàm secularibus valde eruditus, morum quoque & vitæ sanctimonia clarissimus, Carolum cognomento, & opere Magnum, ad Imperium Romanorum vnxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transtulit. 23.

Antoninus in historia, parte 2. tit. 14. cap. 4. Carolus Magnus, inquit, primus Francorum Romanum Imperium accepit, conferen- 24.

te ſibi illud ſeu confirmante Leone Papa. In quibus verbis illud [ſeu confirmante] ea de cauſa additum videtur, quia magnam partem prouinciarum Imperij Occidentalis iam Carolus tenebat titulo Regis Francorum, & Longobardorum: voluit enim Pontifex, non ſolùm nouo Imperatori ius dare ad ea quæ nondum acquiſierat; ſed etiam confirmare quod acquiſierat.

25. Iohannes Nauclerus in Chronologia ſua, Generatione 27. Eo die (Natali Domini) Imperium Romanum à Græcis in perſona Caroli Magni tranſlatum eſt in Germanos. Et infrà: Sic Monarchia mundi, quæ ſtetit apud Græcos quingētos fermè annos, reſidet apud Germanos, non ſine felici auſpicio Eccleſiæ Romanæ.

26. Robertus Gaguinus lib. 4. Compendij de rebus geſtis Francorum, Carolus (inquit) Pontificem reſtituit; reſtitutori ſuo gratificaturus Leo 3. Sacerdotum habito cōcilio 8. Kal. Ianuarij, cùm Francorum regnum tres & triginta annos adminiſtraſſet, Auguſtum appellat, gratum nomen Romanis.

27. Philippus Bergomenſis lib. 11. Supplemēti, Pōtifex (inquit) infamiâ liber, Carolo aliquā relaturus gratiam, cùm videret Imperatores Conſtantinopolitanos ægrè id nomen tueri;

Idibus

Idibus Decembris anno ſalutis noſtrę 800. in Baſilica B. Petri poſt ſacra ſolennia, populi Romani precibus rogatus, Carolum Romanum Imperatorem declaratum diademate decorauit, acclamante ter populo; Carolo Auguſto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria. In quibus verbis illud ſolum eſt obſeruãdum, retuliſſe Philippum Caroli coronationem ad annum Domini 800. non ad 801. vt ſuperiores omnes Hiſtorici; quòd annum veteres inchoarent à Natali Domini; hic verò auctor more noſtro à Kalendis Ianuarij. Itaq. nulla inter eos diſſenſio de anno eſt. cur autem Philippus Idibus Decembris, cõtra veterum omnium ſententiam, ſcripſerit Caroli coronationem eſſe factam, non certò ſcio: neque res tanta eſt, vt in ea diligẽtiùs inueſtiganda deſudandũ ſit.

Iohannes Cuſpinianus, quem Illyricus 28.
maximi facere ſolet, in vita Caroli Magni: Cùm magno (inquit) illo Natalis Saluatoris noſtri die templum oraturus (Carolus) ingrederetur, nihil minus ſperanti Leo Pontifex coronã capiti ſuo impoſuit, Imperatoremq́. Romanum pronunciauit; cui ab vniuerſo populo acclamatum eſt, Carolo pijſſimo Auguſto, à Deo coronato, &c. Item in vita Caroli Calui, Interim (inquit) Carolus Italiam in-

greditur, quem Iohannes octauus Summus Pontifex benignissimè accepit, diademate Imperiali, ac Augusti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magnisque muneribus.

29. Iacobus Wympfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9. Pontifex (inquit) Carolo aliquam gratiam relaturus, cùm videret Imperarores Constantinopolitanos ægrè id nomen tueri, ac ob eam rem Vrbem & Italiam ipsam magnas calamitates passam, in Basilica Petri post solennia sacra, populi Romani scito & precibus ipsum Carolum magna voce Imperatorem decernit, ac diademate donat.

30. Polydorus Virgilius lib. 4. de inuentoribus rerum cap. 7. alias 10. Quas ob res, inquit, Leo tertius ipsum Carolum Magnum fecit Imperatorem.

31. Raphael Volaterranus lib. 3. Geographiæ Leonem tertium, inquit, Pontificem à Romanis expulsum, ac eius auxilium implorantem per Legatos confestim, deinde per se tertiò veniens in Italiam, compressa seditione, ac inimicis expulsis (Carolus Magnus) restituit. pro quibus meritis ab ipso primùm Imperator consalutatus, nomen quod annos ferè 330. cessauerat, Occidenti restituit.

Donatus

Donatus Acciaiolus in vita Caroli Magni, 32.
Primo aduẽtu, inquit, omni motu sedato, noxijs supplicio affectis, Pontificem Romanum cum ingenti gloria in Vrbem (Carolus) restituit: à quo mox pro suis egregijs meritis, & singulari erga libertatem omnium Christianorum fide, Augustus appellatus, Imperatorium nomen, dignitatemq́ue suscepit: non solùm assentiente, sed etiam applaudente populo Romano.

Albertus Krantzius, auctor & Germanus, 33.
& diligens, & Illyrico præter cæteros familiaris, tandem aliquando coronam hanc insignium virorum, ac testium, claudat. Is igitur lib. 2. Saxoniæ cap. 18. Tum verò (inquit) in die nati Saluatoris, primo post 800. inchoante anno, cùm nihil tale Carolus aut cogitaret aut speraret, magisq́ue recusaret alienum inuadere Imperatoris honorem, infra Missarum solennia, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, Papa ei coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Idem lib. 1. Metropolis cap. 14. Olim, inquit, Imperatores non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Græculi, postquã apud eos exstincta stirpe Constantini, & deinde Magni Theodosij, non habuêre Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent;

firmassent; mutatæ sunt vices: vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, & consecrarit. Domini est terra, & plenitudo eius. ipse transfert Regna, & Imperia, dignissimeque ad suum in terris Vicarium hoc sacrũ ministerium delegauit.

Habemus igitur ex continuata serie Historicorum, translationem Imperij Romani à Græcis ad Francos, eamque Romano Pontifice auctore factam, non fictam, nec fabulosam, vt Illyricus mentiebatur, sed certam, atque exploratam esse; vt iam in dubium reuocari, nisi ab Illyrico, homine impudentissimo, vel etiam parum sano, non possit.

Caput V.

Proferuntur testimonia & confeßiones Principum de translatione Imperij à Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.

Etsi ad eam rem quam probandam suscepimus, tot clarissimorũ Historicorum testimonia in medium allata sufficerent; statui tamen ipsorum etiam Imperatorum tum Latinorum, tum Græcorum, nec non quorumdam aliorum Principum confessionem, & sententiam addere; vt (si fieri possit) erubescat

ſcat aduerſarius id negare, quod ipſi Principes, quorum maximè intereſt, vltro gratiſſimè confitentur.

Principiò Carolus Magnus, qui primus Imperium à Rom. Pontifice delatũ ſuſcepit, primus quoq. id ab eo ſe accepiſſe teſtatus eſt. Siquidem cùm teſtamẽto Imperium Filijs diuiſiſſet, rem totam à Leone Pontifice confirmari voluit, vt non ſine conſenſu eius, à quo illud acceperat, Imperium alijs tradere videretur. Aimonius lib. 4. de rebus geſtis Francorum cap. 94. Teſtamentum (inquit) Caroli Leoni Papæ miſſum eſt, vt approbaretur; quod & factum eſt. Ado Viennenſis in Chronico, 6. ætate, Imperator (inquit) inter filios ſuos regna diuidit; vt ſciret quiſque, ſi ſuperſtes eſſet, quam partem tueri, & regere debuiſſet. Teſtamentum inde factum, & iureiurando ab Optimatibus Francorum confirmatum, & Leoni Papæ miſſum, vt ſua manu ſubſcriberet. Denique Annales Francorum vetuſtiſſimi ſic habent: Hæc omnia literis mandata ſunt, & Leoni Papæ, vt ipſe ſua manu ſubſcriberet, per Eginarthum miſſa. quibus Pontifex lectis, & aſſenſum præbuit, & propria manu ſubſcripſit.

Primum teſtimonium Principum.

Lotharius Ludouici filius, Caroli nepos, vt Ado ſcribit in Chronico, Ludouicum filium

Teſtimonium 2.

lium

lium suum per se Regem Italię fecit: sed cùm Imperatorem quoque illum fieri vellet, Romam ad Pontificem misit per Drogonem patruum suum. atque eo modo Ludouicus iunior à Sergio Papa Imperator creatus est. Vides igitur Lotharij primi cōfessione, Regem ab Imperatore fieri posse; Imperatorem non item, nisi Summi Pontificis confirmatio & consecratio accedat. Neque verum est quod quidam obijciunt, à Carolo Magno Ludouicum filium Imperatorem & Augustum appellatum ante Pontificis confirmationem: nam (vt paulo antè diximus) testamentum quo Carolus Imperium filijs relinquebat, à Leone Papa, ipso Carolo petente, confirmatum est. Constat autem ex Historicis, Ludouicum non ante confirmatum illud testamentum, sed aliquanto post à patre appellatum Augustum. nam Annales Francorum ponunt testaméti cōfirmationem anno 806. Ludouici autem assumptioné ad Imperium anno 813. Itaque Ludouicum Imperatorem Leo tertius confirmauit, ac postea Stephanus 4. coronauit.

Carolus Caluus, Ludouici iunioris in Imperio successor, insigne testimonium nobis præbet. nam cùm esset ei cum Ludouico fratre, Germaniæ Rege, de Imperio adipiscen-

piſcendo contentio, mira celeritate Romam accurrit, & multis magniſque muneribus aditum ſibi ad Pontificis gratiam, ac per eam ad Imperium patefecit. Sed verba Hiſtoricorum audiamus. Iohannes Cuſpinianus in vita Caroli Calui, Ipſe (Carolus) omni mora abiecta, ſumma cum feſtinatione Alpibus ſuperatis, in Longobardiam contendit, vt hinc rectà Romam proficiſcatur pro corona Imperiali, in Franciam Cæſarum nomen allaturus. Ludouicus Germaniæ Rex filium mittit Carolum, vt iter prohibeat: & cùm is cederet, indignatus pater, alium quoq. filium cum exercitu mittit, qui Carolum auertat: ſed cùm copijs præſtaret, & potentiam ferre non poſſet; reuerſus ad patrem, miſſus in Franciam cum exercitu diris incurſionibus eam vexat. Interim Carolus Italiam ingreditur, quem Iohannes Octauus ſummus Pontifex benigniſſimè accepit, diademate Imperiali, ac Auguſti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magniſque muneribus. Item Rhegino lib. 2. Chronici de re eadē ſic loquitur: Anno 877. Carolus (Caluus) Romam ſecundò profectus eſt, vbi iam pridem Imperatoris nomen à Præſule ſedis Apoſtolicæ Iohanne ingenti precio emerat. Rurſum Marianus Scotus l. 3.

Chronici

Chronici: Carolus (inquit) Romam perueniens, datis Iohãni Papæ magnis muneribus, Imperator factus est. Hîc ego libenter quærerem ab Illyrico: Si nihil Imperatori, quod ad Imperiũ attinet, aut solam ceremoniã Coronationis Papa dare solet; quorsum Ludouicus Rex Germaniæ, tanto studio fratrem Carolum Caluum ab itinere Romano auertere conabatur? quorsum Carolus ipse tanto labore ac dispendio Romam ad Pontificem venit? quorsum tam diligẽter preciosis etiam muneribus, Pontificis animum sibi conciliauit? cur maluit potiùs cum fratris exercitu in certamen descendere, ac pati vt regnũ suum à fratris exercitu vastaretur, quàm Imperij coronam de manu Pontificis non accipere?

Testimonium. 4. Albertus Imperator (vt auctor est in Chronico suo Albertus Argentinensis, qui illo ipso tempore vixit) à Bonifacio Papa octauo vehementer contendit, vt Imperium sibi, & hæredibus confirmaret. id quod minimè impetrauit. voluit enim summus Pontifex Imperatorem Romanũ eligi, non nasci. Sed ex illa Alberti contentione quis non videt quæ fuerit eius sentẽtia de potestate summi Pontificis in euehẽdis hominibus ad Imperium?

Testimonium. 5. Henricus Septimus Alberto successit electus ex Comite Lucenburgensi. de eo sic loquitur

quitur Conradus Vercerius in lib. de rebus gestis Henrici septimi, Lucemburgius (inquit) mittit in oram Narbonensem, qui à Clemente (Papa. V.) postulent vt ratam sibi facere subrogationem pro more dignaretur.

Ludouicus Quartus, qui post Henricum Septimum imperauit, tametsi cum Romano Pontifice perpetuas inimicitias gesserit, quòd ab eo non modò non confirmatus, sed etiam excommunicatus, & deiectus de sede imperatoria fuisset: tamen numquam destitit occasiones quærere, quibus in gratiam Pōtificis rediret, & ab eo restitutionem in Imperium impetraret. Scribit enim Albertus Argentinensis in Chronico eumdem Ludouicum defuncto Iohanne Papa 22. misisse ad Benedictum 12. qui Iohanni successerat, Legatos, qui demissimis precibus peterent absolutionem, & restitutionem. *Testimonium. 6.*

Carolus Quartus (inquit Theodoricus de Niem in Nemore tractatu 6. cap. 33.) procurauit talem qualem electionem dicti Venceslai Regis per Vrbanum Sextum, orto iam Schismate, ac in eius principio fecit approbari. Et per hoc acquisiuit idem Vrbanus, quòd dictus Carolus Imperator adhærebat eidem. *Testimonium. 7.*

Fridericus Primus cùm in Italiam ad Pon- *Testimonium. 8.*

 tificem

tificem Adrianum Quartum venisset, ita coronam per Oratorem suum à Pōtifice petijt, vt apertissimè testaretur, agnoscere se summam Imperij dignitatem, & (vt ipse loquitur) plenitudinem, nisi à Summo Pontifice haberi non posse. Sic enim ea de re scribit Albertus Krantzius lib. 6. Saxoniæ, cap. 16. Pontifex dignatione sua flectere contenderat Germanorum formidatam insolentiam, & venit in castra Regis cum solenni, Pontificeque summo digno, comitatu. Rex concitus occurrit venienti, & ab iumento descendenti strepam fertur tenuisse sellæ, acceptumq; reuerenter per manum in sua tētoria perduxisse. Bambergensis Episcopus verbum Regis proloquutus, ait: Honorabilem tuæ sanctitatis præsentiam, Apostolice Pontifex, sicut dudum desideranter optauimus, ita nunc lætanter suscipimus; gratias agentes omnium largitori bonorum Deo, qui nos deduxit, & adduxit in hunc locum, & sacratissima visitatione tua nos dignos fecit. Notum ergo tibi esse volumus, Reuerende pater, quia omnis Ecclesia, de finibus orbis ad honorem regni collecta, adduxit Principem suum ad tuam Beatitudinem, prouehendum per te ad culmen Imperij. Hoc meretur nobilitas, prudentia, fortitudo, Dei timor, & Catholicæ pacis

pacis amor in corde illius regnans, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepit venerabundus, tuis sanctissimis vestigijs humiliter prouolutus. Ergo venerande Pater, tu circa ipsum peragas, vt quæ ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuæ Beatitudinis munificentiam suppleantur. Et infrà cap. 17. Consedentibus iterum (inquit) Papa verbum fecit; Solebant, inquit, qui ad coronam petendam venerant priscæ ætatis Principes, insigni aliquo facto Romanæ Ecclesiæ beneuolentiam promereri, vt suo velut officio præuenientes benedictionem, iam debitam coronam omnibus præclaro facinore testarentur. Sic Carolus dum domuit Longobardos; Otho dum compescuit Berengarios; nouissimus Lotharius dum Normannos reprimeret, coronã Imperij meruere. quocirca Serenissimus Rex Apuliã, Rom. Ecclesiæ peculiarem prouinciam iam à Normannis occupatam, nobis Ecclesiæque restituat: deinde, quæ nostra sunt, facilè exequemur. Principes respondent, ab longo itinere, & multiplici per viam labore attenuatas esse vires exercitus, nec posse Regem illis copijs magnam inuadere Prouinciam. Impleat in Rege benedictionem Põtifex, non se certasse

priorem officio pœnitebit: restitutos in sua Principes cumulatioribus armis cum suo Rege redituros, facturosque quæ in rem Ecclesiæ videbuntur. Cessit Papa contentioni, facturum spondens quæ peterentur. Hæc tam prolixè recitare volui, vt omnes intelligerent, quanti fecerint semper Reges Germaniæ Pontificiam coronationem. nam si nihil ea coronatione Papa confert, aut inanem solùm cerimoniam eamq́. debitam electo iam Principi exhibet; cur is, qui coronandus est, ad Imperiale culmen prouehendus dicitur? nihil ne tribuit, qui ad culmen Imperij aliquem prouehit? Deinde cur tam humiliter corona à Pontifice postulatur? cur singulari aliquo facinore Romanæ Ecclesiæ beneuolentia est antè promerenda? cur denique petenti Pontifici, vt Rex Apuliam de potestate Normannorum eriperet, Ecclesiæque restitueret, si coronam Imperij adipisci vellet, nemo Principum respondit iniquam esse conditionem, sed cùm afflictum exercitum dicerent, tempus cómodius postularunt? Neque verò Latini solùm Imperatores, sed etiam Græci Romanum Pontificem auctorem Occidentalis Imperij agnouerunt, & professi sunt.

Testimonium 9. Michael siquidem Imperator Constantinopolitanus cùm accepisset Carolum Magnum

gnum à Leone Pontifice Imperatorem Occidentis appellatum; Legatos ad eum misit, qui pacem ac fœdus inirent inter vtrumque Imperatorem. pacis verò capitula, non à solo Cæsare, sed etiam à Pontifice voluit approbari. tunc enim demum stabilem pacem futuram inter se & Carolum censuit, si is eam probasset, cuius auctoritate Carolus imperabat. Ado Viennensis in Chronico anni 812. Michael (inquit) Imperator creatur, cuius legati Aquisgranum ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem, & Basileum illum appellantes. & pacis libello ab Imperatore accepto, & denuo à Leone Papa Romæ, reuersi sunt. Item Rhegino Prumiẽsis Abbas, lib. 2. Chronici, Anno (inquit) 812. Legati Græcorum de pace libellum acceperunt à Carolo, & deinde à Leone Papa.

Emanuel Comnenus, qui tum Orientale Imperium gubernabat, cùm Occidentali Fridericus primus præesset, obtulit per Legatos nõ semel, sed bis Alexandro Pontifici magnam vim pecuniarum, exercitum non contemnendum, & quod pluris faciendum erat, vnionem Ecclesiæ Græcæ cum Latina, sub vno summo Pastore Rom. Pontifice, si modò is Occidentale Imperium, à quo Frideri- *Testimonium. 10.*

cus Primus iure excidisse videbatur, iterum cum Orientali coniungi, atque Imperatori Constantinopolitano restitueretur. Testes sunt Blondus decade 2. lib. 5. Abbreuiator Blondi Aeneas Syluius, ibidem. Platina in Alexandro 3. & Iohãnes Nauclerus in Chronico, generatione 39. pag. 848.

Testimonium. 11. Philippus Rex Francorum vacante sede Imperiali ob mortem Alberti Imperatoris, & Romano Pontifice Clemente Quinto per id tempus in Gallijs commorante, ratus venisse tempus quo Imperium ad Gallos à Germanis transferretur, cum proceribus suis consilium habuit, in quo tandem illud decretum est, vt id à Pontifice per solennes nuncios peteretur. cui enim (inquit Rex) fiat iniuria, si vacantis Imperij cõditio permutetur? idem fecerunt olim Pontifices alij. Verùm summus Pontifex, cùm id quod in Consilio Regis decretum erat, continuò resciisset, ne aut Regem offendere, aut contra voluntatem suam aliquid ei concedere cogeretur, Electoribus Imperij scripsit, vt maturarent electionem, & Henricũ Lucemburgium comitem, si eis videretur, eligerent, alioqui periculum esse ne vna cum Imperio potestatem etiam eligendi deinceps amitterẽt. Delatis ad Germanos epistolis, req; intellecta, comitiorum

solennia

ſolennia maturantur, eligitur Lucemburgius. quæ omnia accuratè ſcripſit Conradus Vercerius in lib. de rebus geſtis Henrici Septimi. Colligimus autem ex hac hiſtoria, non modò Regem Gallorum cum vniuerſo cœtu procerum Franciæ, ſed etiam Imperij Electores in ea ſententia fuiſſe, vt exiſtimarent à Summo Pontifice tranſlatum fuiſſe Imperium à Græcis in Germanos, & rurſum ab eodem Pontifice à Germanis in Gallos poſſe transferri. nam & Rex in publico procerum conuentu id affirmauit, & Electores feſtinata electione Henrici Septimi, idem apertiſſimè comprobarunt.

Accedit ad hæc clariſſimum teſtimonium eorundem Electorum in quodam publico inſtrumento, quod infrà ſubijciemus, ac ſuprà citauimus. hoc enim eius inſtrumenti principium eſt, Complectens ab olim ſibi Romana Mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen, tẽporaliter tantùm præſidentium ſuper terram. Hæc igitur tot Principum ingenua veriſſimaque confeſſio, quamuis nulla alia argumenta ſuppeterent, an non ſatis eſſe ad cauſam iſtam finiendam deberet? Verumtamẽ addam etiam Summorum Pontificum *Teſtimonium. 12.*

testimonia, non quòd ea magni fieri credam ab aduersarijs, sed tum propter Catholicos, quibus sacrosancta est (vt debet) Pontificum auctoritas: tum etiam vt aduersarius videat, quæ Pontifices dicunt, à probatis historijs, & Principum confessione non dissentire. quam etiam ob causam hoc genus testimoniorum, quod, si auctoritatem spectes, primum locum merebatur, in tertium distuli.

CAPVT VI.

Idem asseritur testimonijs Pontificum.

Primum testimonium Pontificium.

PRIMVM igitur Pontificium testimonium illud esse poterit, quod de Gregorio Quarto refert Paulus Æmilius. sic enim ait lib. 3. de rebus gestis Francorum: Lugduni consilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant, habitum, Imperiumque patri abrogatum. quod decretum mox à Gregorio Põtifice Maximo rescissum est. Eodem pertinet quod scribit Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Rex (inquit) Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei vcniẽtẽ iubẽte Papa Gregorio accepit. siquidẽ filij Ludouici non solùm Imperium patri abrogauerant, sed etiam vxorem Iuditham ei ademerãt. Sed vtrumq; iubente Gregorio recepit. ex quo refellitur (vt

(vt obiter hoc annotemus) quod Sigebertus in Chronico ſcribit, Gregorium Papam cum filijs Ludouici aduerſus patrem eorum cõſpiraſſe. nec ſolùm Marianus Scotus, & Paulus Æmilius, ſed etiam Rhegino lib. 2. Chronic. & Aimoinus lib. 5. de rebus geſtis Francorum cap. 14. & 16. alijq́; Sigeberto antiquiores Hiſtorici Gregorium Papam Ludouico Imperatori fauiſſe teſtantur. Sed hæc (vt dixi) obiter admonui; illud eſt propriũ huius loci, à Gregorio Papa decretum Francorum eſſe reſciſſum, quo illi Ludouico Imperiũ abrogauerát: nec enim id Gregorius auſus fuiſſet, niſi ab Apoſtolica ſede Imperiũ ad Frácos delatum, atque ab eadem ſede pendere intellexiſſet.

Adrianus ſecundus 2. Pontifex Maximus cùm accepiſſet Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, continuò ad Carolum Legatos, & litteras miſit plenas auctoritatis: de quibus ſic loquitur Aimoinus lib. 5. cap. 24. In epiſtolis (inquit) Papæ continebatur, vt regnũ quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori, ſpirituali filio eius, hæreditario iure debebatur, & quod ad eum poſt mortem eiuſdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad ſe conaretur inflectere. quod *Teſtimonium. 2.*

ſi quis præſumeret, non ſolùm per ſuæ auctoritatis miniſteriũ infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Chriſtianitatis priuatus, cum diabolo omnino locaretur. Et infrà cap. 27. idem Aimoinus narrat, Carolũ quidem his litteris acceptis moleſtè tuliſſe, quòd regnum ſuum propagare prohiberetur: interim tamen non contempſiſſe Apoſtolicum mandatum, ſed legatos cum magnis muneribus ad ſummum Pontificem deſtinaſſe.

Teſtimonium. 3. Adrianus 4. in epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ, quam refert Io. Auentinus lib. 4. annalium Boiorum, Ideo (inquit) Imperium à regno Græcorum tranſlatum eſt in Alemannos, vt Rex Teutonicorum non antè quàm à Pontifice Rom. conſecraretur, Imperator vocaretur, & eſſet Auguſtus. Pontifex Romanus promouit Carolum, fecit ei nomen grande, vt eſſet Imperator.

Teſtimonium. 4. Alexander 3. legatis Imperatoris Græcorum, qui occidentale Imperium iterum cum orientali coniungi cupiebat, ita reſpondit, Platina teſte, ſe nolle id in vnum coniungere, quod olim de induſtria maiores ſui diſiunxiſſent.

Teſtimonium. 5. Innocentius 3. in epiſtola ad Ducem Thuringiæ, vnde extat caput, Venerabilem, ex-

extra

extra de electione, Illis (inquit) Principibus ius & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus; ad quos de iure, ac antiqua cõsuetudine noscitur pertinere, præsertim cùm ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit, quæ Romanum Imperium in personam magnifici Caroli à Græcis transtulit ad Germanos.

Clemens Quintus vniuersali Concilio approbante decretũ edidit de iuramento, quod Imperatores Pontificibus præstant; vnde extat Clementina, Romani principes de iureiurando. eius decreti hoc est initium: Romani principes Orthodoxæ fidei professores sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cuius caput est Christus redemptor noster, ac Rom. Pontificem eiusdem Redemptoris vicarium feruore fidei, & claræ deuotionis promptitudine venerantes, eidem Rom. Pontifici, à quo approbationem personæ ad imperialis celsitudinis apicem assumendæ, nec non vnctionem, consecrationem, & Imperij coronationem accipiunt, sua submittere capita, non reputarunt indignum; seque illi, & eidem Ecclesiæ, quæ à Gręcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes ius, & potestas eligendi Regem in Impera- T ß Clementin. n. 6.

Imperatorem postmodum promouendum, peruenit, adstringere vinculo iuramenti, prout tam mos obseruationis antiquæ, temporibus nouissimis renouatæ, quàm forma iuramenti huiusmodi sacris inserta canonibus manifestant.

Testimonium. 7. Pius 2. in epistola ad regem Turcorum Mahumethum, quæ est inter eius epistolas 396. Hortatur ad fidem Christi amplectendam eundem Mahumethum, eique si id faciat, ius ac titulum Orientalis Imperij pollicetur. Nos (inquit) te Græcorum & Orientis Imperatorem appellabimus, & quod modò vi occupas, & cum iniuria tenes, possidebis iure. Et infrà: Et sicut antecessores nostri Stephanus, Adrianus, Leo aduersus Hæstulphum, & Desiderium gentis Longobardicæ Reges, Pipinum, & Carolum Magnum accersiuerunt, & liberati de manu tyrannica Imperium à Gręcis ad ipsos liberatores transtulerunt: ita & nos in Ecclesiæ necessitatibus tuo patrocinio vteremur, & vicem redderemus accepti beneficij.] Cùm igitur in gratiam Cæsarum & in odium Pontificum controuersia hæc ab Illyrico in medium sit allata, si inter se ipsi consentiunt, vt reuera eos consentire vtrorumque testimonijs demonstrauimus; quid nos amplius disceptare necesse est?

Sed

Sed accedamus tamen ad rationem, & titulos omnes excutiamus, quibus aduersarij fingunt, Imperium Romanum ad Carolum peruenisse.

CAPVT VII.

Imperium Germanorum non esse acquisitum iure belli.

SEx omnino tituli sunt, quibus homines regna atq. Imperia possidere solent, Ius belli; Beneficium diuinũ; Successio hæreditaria; Electio populi, Donum Principis, Summi totius Ecclesiæ Præsulis decretum. aut enim aliquis per se Imperium occupat, aut accipit illud ab alio. si per se occupat, iure belli dicitur possidere, qui est primus titulus; quo titulo Cyrus, Alexander, Iulius, alijque nonnulli summa Imperia tenuerũt. Si accipit ab alio; aut à Deo singulari vocatione, aut ab hominibus: si à Deo, iam est secũdus titulus, isque omniũ iustissimus, quo titulo, Moyses, Aaron, Saul, Dauid, Petrus principatum vel Ecclesiasticum, vel Politicũ adepti sunt. Si verò ab hominibus; aut naturali successione, aut electione voluntaria: si naturali successione, iure hæreditario regnare dicitur; qui est titulus tertius, quo Salomon Dauidi,

Tibe-

Tiberius Augusto, Ludouicus Carolo, atq; alij alijs successerunt: si electione voluntaria; aut multitudo eligit, aut princeps: si multitudo, inde est quartus titulus, quo Claudius, Galba, Vespasianus, ac cæteri deinceps Romani Imperatores vt plurimum electi sunt: Si à solo Principe; aut is Politicus est, aut Ecclesiasticus: si Politicus, oritur quintus titulus, quo titulo imperarunt Lucius Verus à Marco Antonino, Maximianus à Diocletiano, Valens à Valentiniano, Theodosius à Gratiano,& si qui sunt alij Principes à præcedentibus Principibus ad Imperium vocati. Si denique à Principe Ecclesiastico Imperator dicatur, existet titulus sextus, quo nos asserimus, Carolum Magnum, & qui eum sequuti sunt, Germanos Imperatores ius Imperij esse adeptos. Quæ cùm ita sint, si primos quinque titulos in Imperio Germanorum locum non habere demonstrauerimus, efficiemus profectò, Carolum Magnum aut à Pontifice Maximo Imperium habuisse, aut omnino nõ habuisse. quomodo enim habuit, quod nec ipse armis occupauit, nec successione hæreditaria, nec diuina aut humana electione suscepit? quod si Carolus Magnus Imperator non fuit, certè nec cæteri Francorum, Germanorúmue Reges, Imperatores fuerũt; nec

Rodul-

Rodulphus, qui nunc est in Imperio, iure Imperator dici potest. Viderit igitur Illyricus, ne, dum Imperatoribus adulatur, eosq́. multis falsis titulis onerat, eosdem vero iure imperandi priuet, ac de solio Cæsarum deturbet imprudens. Ordiamur à primo titulo, quem Illyricus præter cæteros asserit, ac pro viribus propugnat. Obtinuit Carolus Magnus paterna hæreditate regnum Fráncorum, expugnauit deinde Longobardos, atq. ex ea victoria Rex etiam Longobardorũ appellari cœpit: at cum Romanis nunquam pugnauit, Romaná vrbem vi nũquam intrauit, semper socius & amicus, deinde etiam patricius Romanorũ, hostis & inimicus nunquam fuit. id quod Historici omnes clamant, ac præsertim Albertus Krantzius lib. 2. Saxoniæ, & Eginarthus in vita Caroli. nec poterit Illyricus vnam syllabam contrà producere. qua ratione igitur iure belli Romanos subiectos habuit, qui cum Romanis bellum numquam habuit? At (inquies) regnũ Longobardorum in Italia, quod Carolus armis adeptus est, aliquando Romana prouincia fuit. Sed si omnes qui Romanas prouincias occuparunt, Imperatores Romani dicendi essent; nimium multos Imperatores haberemus. nam (vt cætera nunc omittam) Gallia, Hispannia, Anglia,

glia, quæ nunc à Regibus tenentur, Romanæ prouinciæ aliquando fuerunt: num igitur rectè facerent Reges Gallorum, Hispanorum, atque Anglorum, si se Romanos Cæsares appellarent? non opinor hoc dicturum Illyricum, aut eorum aliquem, qui decus Imperij in sola Germania conseruari cupiunt. Quare neque Carolus eo solùm nomine Romanus Imperator dici potuit, quòd Longobardis regnum Italiæ eripuerit; quod antea Romanorũ prouincia fuerat. Deinde si Carolus iure belli Romanum Imperium sibi parauit; quo tempore id fecit? ante coronationem à Leone Papa acceptam, an postea? si antea, cur igitur vsque ad eam diem neq. ipse se in suis diplomatibus, quorum nonnulla apud Iohannem Auentinum exstant, Imperatorem Romanorum vocat, neque ab vllo Historicorum hoc nomine appellatur? si postea, cur igitur ab eo die, cùm Imperium nondum haberet, Imperator, & Augustus cum in proprijs litteris, tum in omnibus historijs incipit appellari? sed fortasse neque antea neque postea, sed illo ipso tempore quo armis Imperium occupauit; coronam etiam & consecrationem accepit. Id verò dici non potest: nam ex Adone, alijsque Historicis suprà notatis constat Carolum quo anno à

Pontifice

Pontifice coronatus est, Romam venisse, non vt hostem ad expugnandam Vrbem, sed vt Patricium; tū orationis gratia, vt inquit Ado; tum etiam, vt exitus probauit, ad causam cognoscendam, quæ inter Pontificem, & seditiosos quosdam ciues fuerat exorta. Ac ne forte hic aduersarius audito nomine iudicij, à Rege Pontificem iudicandum esse clamet, placet ex lib.3. Pauli Aemilij adscribere, qualis eius iudicij forma fuerit. Cogniturus (inquit Æmilius) de Leone venerat Rex; cùm verò ad rogandas sententias descendit, tunc Episcopi magis sacrosanctæ potestatis, quàm Regiæ maiestatis memores, consentienti ore reclamauere, summum optimumq́. Regem esse Carolum; sed cuinam tandē de Pontifice Maximo iudicium facere fas esse? susciperet Leo in gremium causam suam: quique in cæteros clauium ius haberet, de se quoque ipse incorrupte iudicaret, solo numine vel teste conscientiæ, vel vindice, ita Leo (haud ægrè ferente Franco demptum sibi graue onus de Pontifice Maximo iudicandi) suggestum conscendit, crimē iureiurando diluit. hæc Æmilius, cui consentiunt Platina in vita Leonis Tertij, Iacobus Wimpfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap.9. & alij. Sed hæc præter causam dicta sunt, vt lapidem in via

occurrentem remoueremus. quod autem ad rem præſentem pertinet, ex Hiſtoricis omnibus apertè colligitur, Carolum non illo ipſo anno quo coronatus eſt, Imperium armis occupaſſe. nam præter ea quæ dicta ſunt, ſcribit Abbas Rhegino lib. 2. Chronici, Carolum ex Rauenna miſſo filio Pipino cum exercitu Beneuentum, ſine milite Romam veniſſe, atque à Pontifice, Clero, Senatu, Populo, amicè magnificèque ſuſceptum. quamquam neque in hoc anxiè laborandum erat. Siquidem aduerſarius in hoc ipſo libro de tranſlatione Imperij, quem refutandum ſuſcepimus, pluribus locis quod volumus confitetur: ſic enim ait pag. 7. Carolus iure, ac vi belli occupauit Occidẽtale Imperium, antequam Leo eum coronaret.] & pag. 15. Conſtat (inquit) Carolum amplius viginti annis ante illam Leoninam (penè dixiſſem vulpinam) Papæ coronationem, totum Occidentale Imperium occupaſſe, & tenuiſſe.] Redit igitur argumentum noſtrum. ſi amplius viginti annis ante illam, quam tu vocas Leoninam, coronationem occupauerat Carolus totum Occidentale Imperium, atque ea de cauſa Imperator Romanorum erat; cur amplius viginti annis Imperatorio nomine abſtinuit? cur omnes Hiſtorici à coronatione Caroli primum

mum annum eius Imperij numerant? cur annos solum 14. quot videlicet à coronatione ad obitum eius fluxerunt, Carolo Imperatori tribuunt? cur vsque ad eam diem in Oriente Imperium fuisse, ac tum demum in Occidentem translatum esse dicunt? Hæc enim omnia falsa sint necesse est, si (vt Illyricus dicit) viginti annis ante Leoninam coronationem Carolus Magnus Imperator fuerat. Audi Abbatem Vrspergensem; à quo non dissentiunt cæteri scriptores: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801. ab vrbe verò condita 1552. Carolus Magnus, Rex Francorum, Pipini Regis filius, 74. ab Augusto Romanorum Imperator consecratus est, anno regni sui 33. Sic imperauit annis 14. Et infrà, Hic est annus regni eius 33. Imperij verò primus. Et ibidem paulo antè, Hucusq. Romanum Imperium à temporibus Constātini Magni, Helenæ filij, apud Constantinopolim, in Græcorum Imperatoribus mansit: ex hoc iam ad Reges Francorum, & ad Imperatores per Carolum transijt. Sed habet fortasse Illyricus firmissima præsidia, quibus sententiam suam tueatur. Imò verò tam sunt inepta & ridicula argumenta quæ profert, vt me illa propemodum pudeat commemorare.

Primum igitur in epistola dedicatoria argumen- *Argumentum 1. Illyrico.*

gumentum ducit ex historia Lucij Flori, qui in eo prælio, quo Pompeius à Cæsare victus est, & Romana Monarchia quodãmodo constituta, initium victoriæ Cæsaris factum esse scribit à quibusdam Germanorũ cohortibus, quæ in exercitu Cæsaris militabãt. Possis (inquit Illyricus) verissimè dicere nõ tantũ tempore Caroli Magni Germanorum sanguine ac virtute Imperium acquisitum, sed etiam mox ab initio cõstitutũ: nam nemo dubitat, à Iulio Cæsare, idq́ue potissimùm Pharsalico prælio contra Põpeium, Imperium Rom. partum, constitutumq́ esse. At ibi sex illæ (teste Lucio Floro) Germanorũ cohortes in subsidijs collocatæ, quæ subitò, & quasi vno impetu tum numerosissimũ equitatum Pompei in montes fugarunt, tum ingentẽ sagittariorum, ac leuis armaturæ eiusdem numerum conciderũt, & deniq. etiam legiones ipsas Pompeij validissimas in fugam conuerterunt, principium & caput totius eius victoriæ, vt omnes Historici testantur, fuerũt.] Quis hoc Illyrici argumentum non rideat? nam in primis omnino credibile est, eas cohortes (tres autem fuerunt, vt Cæsar significat lib. 3. de bello ciuili, non sex, vt Illyricus ex Floro falsò citat) quæ initium victoriæ dederunt, non Germanorum militum fuisse; & vel corruptum esse Flori

Flori codicem, vitio librariorum, vel Florum ipsum errore esse deceptum. nam Appianus Alexandrinus, lib. 2. de bello ciuili, & Dion Cassius lib. 41. historiarum, enumerant diligenter eas gentes quæ in exercitu Cæsaris erant, ac Germanorum nullã omnino mentionem faciunt, sed solùm Italorum, Gallorum, Hispanorum, atque Græcorum. Deinde Appianus loco notato scribit Cæsarem maximam spem victoriæ in Italicis militibus posuisse; ipse autem Cæsar lib. 3. de bello ciuili, disertis verbis testatur, posuisse se spem victoriæ in illis tribus cohortibus, quas in subsidium collocauerat, & à quibus, vt ipse præuiderat atque monuerat, initium victoriæ factum est. ex collatione igitur Appiani & Cæsaris eas cohortes, quæ victoriam Cæsari attulerũt, Italicorum, nõ Germanorum fuisse, manifestè colligitur. Ad hæc Cæsar lib. 7. de bello Gallico indicat se interdum vsum esse in bello aduersus Gallos opera Germanorum, sed equitum dumtaxat, aut peditum leuis armaturæ, qui inter equos pugnare soliti essent. At cohortes illæ, de quibus nunc loquimur, non equitum, nec peditum leuis armaturæ, sed instructissimarum legionum cohortes erant, vt idem Cæsar in 3. libro de bello ciuili demonstrat. deniq. cùm prælium

illud Pharſalicum celeberrimum fuerit, & ab ipſo Cæſare, ab abbreuiatore Liuij, à Plutarcho, Appiano, Paterculo, Lucano, Tranquillo, Dione, Eutropio, Oroſio, totque alijs illuſtribus ſcriptoribus memoriæ proditum ſit: quî factum eſt, quæſo, vt nulli eorum in mentem venerint Germanicæ iſtę cohortes, quæ ſua virtute tantam victoriam pepererũt? verùm quid opus eſt de hac re amplius litigare? etiamſi verum eſſet quod Florus dicit, quid tandem Illyricus lucraretur? num propterea Germani Romanum Imperium ſibi iure vindicare poſſunt, quia in exercitu Iulij tres Germanorum cohortes acerrimè pugnauerunt? quid enim aliud eis præter ſtipendium pro opere, gratia pro fide, laus pro virtute debebatur? quæ omnia cùm à liberaliſſimo Imperatore ſine dubitatione cumulatiſſimè fuerint perſoluta: quid quærunt amplius? Denique ſi præter ſtipendium, Imperium ipſum Romanum Germani milites illo die ſibi pararunt: cur illud à Iulio, vel Auguſto, vel cæteris Principibus non repetebant? cur annis amplius octingẽtis de re tanta ſiluerũt? cur omnes ſcriptores, vt ſuprà docuimus, primordia Germanici Imperij à Carolo Magno deducunt? Sed nolo diutiùs in his nugis tempus terere; præſertim cùm his nugis

aliæ

aliæ nugæ ſucceſſuræ ſunt, quæ me, velim nolim, non paruo tempore detinebunt.

Igitur 2. Illyrici argumentum ducitur ab ea victoria quam Germani duce Arminio de tribus Romanorum legionibus retulerunt. quod argumentum his verbis Illyricus proponit in eadem epiſtola dedicatoria: Huc (inquit) referre poſſis, quod & mox poſt Iuliũ, ſub Auguſto, Germani duas Aquilas Romanis iuſtiſſimo bello abſtulerunt. Sicut inter alios hiſtoricos idem Lucius Florus inquit: Duas Aquilas Germani cæſo exercitu Romanis abſtulerunt, & adhuc retinent. Quibus iure belli, virtuteque partis inſignibus, etiamnum Germanorũ Imperium in proteſtationem defenſionemque iuris ſui contra omnes aduerſarios conſtanter vtitur, cùm antè Romani ſimplicibus Aquilis in ſuis inſignibus vterentur.] Et infrà, Quandocumque ergo volet Romanus Sacrificus, alijque Imperij æmuli cognoſcere Germanorum Monarchiæ originem, ac ius; intueantur modò, ac contemplentur eius glorioſa inſignia, bicipitem Aquilam oſtentantia, & mox ea illos de origine iureque ſuo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincent.]. Hæc ille. Enumeremus nos modò huius argumenti peccata. primùm ſuperiori argumento re-

Argumentum 2. Illyrici.

pugnat. nam si Pharsalica victoria Imperium Germanis peperit, vt superiore argumento concludere conabatur Illyricus, qui fieri potest, vt origo Germanici Imperij tum cœperit, cùm Germani Romanis duas aquilas eripuerunt; quod longo post tẽpore factum est? Deinde falsum est, iustissimo bello virtuteq. Germanorum (vt Illyricus iactat) duas Aquilas Romanis ereptas. non enim bellum, sed rebellio illa Germanorum fuit, vt Paulus Orosius scribit lib. 6. siue potiùs perfidiæ scelus, vt eã Velleius appellat lib. 2. neque enim in acie collatis signis Germani vicerunt, sed improuisos adorti Romanos conciderunt. sic enim Florus tradit lib. 4. Itaque (inquit) improuidum, & nihil tale metuentem improuisò adorti, cùm ille (ô securitas!) ad tribunal citaret, vndique inuadunt, castra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem quo Cannensem diem Paulus, & fato est & animo sequutus. nihil illa cæde per paludes, perque siluas cruentius, nihil insultatione barbarorum intolerantius, præcipuè tamẽ in causarum patronos: alijs oculos, alijs manus amputabant: vnius os sutum, recisa priùs lingua, quam in manu tenens barbarus; Tandem (inquit) vipera sibilare desiste. ipsius quoq. Cõsulis corpus, quod militũ pietas humi

mi abdiderat, effossum. signa, & aquilas duas adhuc barbari possidēt: tertiam signifer, prius quàm in manus hostiũ veniret, euulsit, mersamq́. intra baltei sui latebras gerēs, in cruenta palude sic latuit. Hæc Florus, cuius verbis non legitimum prælium, sed excitatam repentè seditionem, & furorē barbaricum descriptum videmus. Adhæc figmentum est Illyrici, quòd Romani Imperatores bicipitem aquilam in insignibus ferāt ob duas illas aquilas ab Arminio quondam Vari Legionibus detractas. non enim duas aquilas in insignibus Imperatores gerunt, sed vnam diuisam in duo capita: cuius rei causa illa est, quòd Imperium esset inter duos Principes diuisum, quorum alter in Occidente, alter in Oriente, sedē habebat. quod præter alios scriptores, ipse etiã Illyricus probat Cent. 9. cap. 16. col. 621. Denique non rectè colligit Illyricus, Germanos ius adeptos in Imperium Romanum, quia duas aquilas Romanis eripuerunt. nam si ita liceret colligere, multo iustiùs sibi Carthaginenses, Parthi, Persæ, aliæq́ue gentes Romanum Imperium vindicarent, quàm Germani. Siquidē Annibal Carthaginensium Imperator non duas aquilas ex insidijs rapuit, sed ad Ticinum primò, deinde ad Trebiam, tertiò ad Trasimenũ, quartò ad Cannas totos con-

ſulares exercitus fudit, idque tanta Romanæ nobilitatis ſtrage, vt ex poſtrema hac victoria duos modios annulorum aureorum Carthaginem miſerit, cuius rei, vt omittam cæteros, teſtis eſt Lucius Florus lib. 2. Parthi poſtmodum, Orode Rege, eodẽ Floro teſte lib. 3. cap. 11. cum Craſſo Rom. imperatore congreſſi, vndecim legionibus Romanorum deletis, ſignis quoque, & aquilis ereptis, & ipſo imperatore occiſo, victoriam de Romanis maximam retulerunt. Sapores verò Perſarum Rex, non exercitũ ſolùm Romanorum profligauit, ſed etiam Romanum Principem Valerianum vi cepit, eumque ad extremam vſque ſenectutem, ignominioſiſſimam ſeruitutem ſeruire coegit, vt ſcribit Eutropius lib. 9. Oroſius lib. 7. alijque permulti; nec tamen vnquam vel Annibal, vel Orodes, vel Sapores Romanorum ſe Imperatores appellarunt. verùm ne Arminius quidem id nomen ſibi vſurpare auderet, niſi iam tandem poſt mille quingẽtos annos eum purpura & diademate vel inuitum ornare decreuiſſet Illyricus.

Argumentum 3. Illyrici. Veniamus ad 3. Illyrici argumẽtum, quod ex verbo Dei, admirabili artificio ſcilicet, contexitur. Regna atque Imperia (inquit Illyricus pag. 2. 3. 4. & 5. non ſacrificorum cerimonijs, ſed gladio, ac iure belli Deus transferre

ſolet.

ſolet. teſtatur id Deus illa nobili monarchia-rũ pictura diuinitus Danieli mõſtrata, Dan. 2. & 4. Idem perpetua experientia confirmat. ſic Nembrotus, Ninus, Semiramis, & alij facti ſunt robuſti venatores coram Deo. Sic iure ac vi belli, aut gladij, Imperium tranſiuit à Babylonijs ad Perſas, à Perſis ad Macedonas, à Macedonibus ad Romanos, & à Romanis ad Germanos. Hanc rationem transferendi regna ac dominia declarat Deus Hierem. 27. & Iſaiæ 45. Hac igitur diuinitus ordinata via, Germanica natio longè ampliſſima & robu-ſtiſſima, Occidentale Imperium occupauit.] Hæc ille. Hîc ego primùm quæro, an Deus plerumque ſolùm, an verò omnino ſemper Regna transferre ſoleat vi gladij. ſi enim ple-rumque, non autem ſemper, dixeris; iam argumentum per ſe concidet. non enim rectè colliges: Plerumque Regna transferuntur vi gladij: igitur Regni Romani trãſlatio à Græ-cis ad Francos vi gladij facta eſt. quod enim plerumque fit, poteſt etiam aliquando non fieri. Sin autem, ſemper omnino, reſponderis, falſum aſſumes. nam tranſlatio Reipub. He-bræorum à Iudicum poteſtate ad Regiam gubernationem; & rurſum tranſlatio eiuſ-dem Imperij à Saule ad Dauidem; ac deinde à Ioramo ad Iehu, prophetica vnctione, non

vi gladij facta est. 1.Reg.9. & 16. & 4. reg.9. tametsi enim bellum fuerit Dauidi cum Isboset filio Saulis; tamen sine bello regnū obtinuerat super domum Iuda. Iehu verò etsi Regem Ioram, & Iezabel Reginam, & stirpem omnem Regiam interfecit; id tamen non bellum fuit, sed vltio diuina: nec enim vllus restitit Iehu, aut cum eo more belli pugnauit. Viderit igitur Illyricus, an non sit falsum & contra Dei verbum, quod ipse confidenter asseruit, Deum non cæremonijs sacrifici, sed iure ac vi belli regna trāsferre. deinde translatio maximæ partis regni Hebræorum à Roboam ad Hieroboam sine bello facta est 3. Reg.12. translationem eiusdem regni post Babylonicam captiuitatem à domo Iuda ad domum Leui, hoc est, a Ducibus ad Sacerdotes, certe non bellum, sed populi consensus fecit. translationem alterius partis Romani Principatus ab Vrbe Roma ad Constantinopolitanam ciuitatem, ex qua factum est postea vt Græci aliquādo Romanis imperarent, nónne sine gladio, sola Constantini voluntas effecit? translatio regni Francorum à Merouingis (vt Historici loquuntur) ad Carolingos, nónne Pontificis auctoritate, & procerum consensu sine armis facta est? denique, vt alia multa prætercam, translatio Imperij

Rom.

Rom. à Francis ad Saxones, nonne cum incredibili omnium pace & tranquillitate, ſine vllius ſanguine facta eſt? non igitur eſt verum quod Illyricus ait, perpetuam experientiam teſtari, Regna atque Imperia vi gladij ſolere transferri. Sed rurſus ab Illyrico quæro, vtrum Nembrotum, Ninum, Semiramidem, Nabuchodonoſor, Cyrum, Alexandrum, Iulium, quorum ſimilem videri voluit Carolum Magnũ, iure, an iniuria regna occupaſſe velit. ſi enim iniuria, reſponderit; iniuriam faciet Carolo, &, qui ei ſucceſſerunt, Germanis omnibus Imperatoribus: cùm titulum iuſtiſſimum, quem nos Hiſtoricorum omnium teſtimonio Imperatores noſtros habere defendimus, ipſe illis detrahat, & pro eo latrocinium Tyrannidemque ſubſtituat. ſin autem iure, dixerit, quod eius verba ſatis apertè indicare videtur; tum ſine dubio cum verbo Dei, & ipſa ratione pugnabit. nam etſi Deus ſit, qui, vt ſcripturę loquuntur, transfert Regna, atque Imperia, quique Nabuchodonoſor, & Cyro, alijsque monarchis, regna maxima attribuit: non tamen propterea illi iuſtè regna aliena inuadebant, & igni ac ferro omnia deuaſtãtes, viam ſibi ad ſummam potentiam, & gloriam patefaciebant. Certè de his monarchis S. Auguſtinus ita ſcripſit lib. 4.

de

de Ciuit. Dei cap.6. Inferre bella finitimis & inde in cętera procedere, ac populos ſibi non moleſtos ſola Regni cupiditate conterere, & ſubdere, quid aliud quàm grãde latrocinium nominandum eſt? Neque huic ſententiæ teſtimonia illa repugnant quæ Deum auctorem tranſlationis ac mutationis Regnorum faciunt. Deus enim vtitur mala voluntate (quam tamen ipſe non fecit) aliquorum hominum, ad aliorum peccata punienda: & ſic interdum admirabili ratione prouidẽtiæ ſuæ quibuſdam Regna adimit, quibuſdã largitur; vt & qui Regno cadit, iuſtiſſimè cadat; nec tamen iuſtè poſſideat, qui regnum inuadit. ac lõgè alia ratione Deus prouinciam Palæſtinæ filijs Iſrael poſſidendam tradidit, quàm illam eandem vel Salmanaſſar, vel Nabuchodonoſor poſtea tradiderit. ſiquidem filij Iſrael duce Ioſue laudabili obedientia cum Palæſtinis pugnabant; illisque ad internecionem deletis, terras eorum ſibi vindicabãt. Salmanaſſar & Nabuchodonoſor deteſtabili ſacrilegio Dei populum captiuum ducebant, nec imperio Dei, ſed prauæ ſuæ cupiditati obſequebantur, tametſi Deus ipſis etiam ignorantibus & nolentibus vtebatur ad id quod iuſtiſſimè fieri ipſe volebat. Explicant hanc rem accuratè ſanctus Auguſtinus lib. de gratia &

libero

libero arbitrio cap.20. & 21. & Hugo de sancto Victore lib.1. de Sacramentis parte 5.c.29. Sed nobis vnum scripturæ testimonium hoc loco satisfaciet. Isaiæ 10. sic loquitur Dominus ad Regem Assyriorum: Væ Assur; virga furoris mei, & baculus ipse est. in manu eius indignatio mea. ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculcationem, quasi lutum platearum. ipse autẽ non sic arbitrabitur, & cor eius non ita existimabit, sed ad conterendum erit cor eius, & ad internecionem gentiũ non paucarum. dicet enim, Numquid nõ Principes mei simul Reges sunt? Et infrà: Et erit cùm impleuerit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Hierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum eius. dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, &c. Hoc enim loco apertè videmus, missum fuisse à Deo Regem Assyriorũ ad occupandam & diripiendam prouinciam Hebræorum, quòd ita essent eorum peccata promerita: ipsum tamen Regem Assyriorum non eo animo profectum, vt tamquam Dei minister peccata puniret; sed vt per aliorum cladẽ & subiectionem ipse cresceret; & sem-

per

per longiùs latiusque regnaret. Quare nec ita missum fuisse intelligere debemus, quasi præceptum habuerit, vbi obedientia laudaretur; sed quia permisit Deus vt cupiditatem suam expleret in eum populum, qui tali vexatione dignus erat, puniendus etiam ipse postea, quòd alienam prouinciam nullo iure sibi vindicasset. Quod etiam hoc tempore de Turcarum Imperio dici posse, nemo piorum & prudentium Christianorum dubitat. quis enim ambigere potest, quin diuina prouidentia, quæ transfert Regna atque imperia, factum sit, vt ad nostra punienda peccata, Rex Turcarum Græcis prouincias vniuersas; & nuper etiam Rhodum, Chium, Cyprum, & magnam Pānoniæ partem Latinis eripuerit? & contrà tamen nemo nisi Turca aut Turcarum amicus negabit, quin per summam iniustitiam Othomannus alienas prouincias occuparit. Hæc ego paulo fusiùs tractaui, quòd Illyricus ita loquatur de hac re ambiguè, vt verissima latrocinia pallio prouidentiæ diuinæ tegere, & Principes ad aliena regna occupanda exhortari voluisse videatur. Sed de hoc 3. argumento satis diximus. Sequitur 4.

Argumentum 4 Illyrici.

Imperialē (inquit Illyricus pag. 44. & 45.) dignitatem inde habuit (Carolus) quòd sicut

Theo-

Theodoricus primus Gothicus Rex fuit adceptatus à Zenone Imperatore, accepitque dono Romam & Italiam vnà cum suis successoribus, ac insuper ea dignitate Odoacrem exuit: ita porrò Longobardi, comprobante & iuuante Constantinopolitano Imperatore, eadem gloria, iure, & possessione exuerunt Gothos, ac denique Reges Longobardicos Francici Reges, præsertim verò Carolus Magnus vicit, & dignitate possessioneque Occidentalis Imperij super Roma ac Italia exuit, ipseque eo iure belli potitus est. quare etiam mox Romani post victos Longobardos illi iurarunt. quod factum est amplius 20. annis ante illam actionē sub Leone Papa (vt isti aiūt) factam, per quam Papistæ dicunt esse translatum Imperium ad Francos.] Hæc ille. Huius argumenti tot mihi videntur esse mendacia, quot sunt sententiæ. Principiò non exuerunt Longobardi Gothos possessione Italiæ, sed Græci Imperatoris duces Belisarius & Narses; vt Procopius, Agathius, Iornandes, Leonardus Aretinus, Paulus Diaconus, & alij omnes testantur, qui de bellis Gothorum & Longobardorum scripserunt. Tantum verò abest vt Imperatore comprobante & iuuante Longobardi Italiam occupauerint, vt potiùs cum ipso Imperatore, & eius Exar-

chis longo tempore de Italiæ possessione pugnauerint, vt ex libris Pauli Diaconi de rebus gestis Longobardorum, & ex alijs Historicis cognosci potest. Quid, quòd Paulus Diaconus in vita Iustiniani senioris scribit, Longobardos in Italiam à Narsete inuitatos fuisse, vt Imperatorem eius prouinciæ possessione spoliarent? Quemadmodum autem Franci potuerunt Longobardis Vrbem Romam eripere, quam illi numquam possiderunt? siquidem ex Historijs omnibus illius temporis cõstat, Longobardos, etsi magna Italiæ parte potirentur, numquá tamen Vrbem Romam, aut prouincias Italiæ, Campaniam, Apuliam, & Calabriam, Græcis Imperatoribus adimere potuisse. En igitur quanta fide sit dignus Illyricus, qui nouas historias, repugnantibus Historicis omnibus, cõminiscitur. Porrò Ciues Romani, exactis Italia Lõgobardis, si Carolo Magno iurarunt (nec enim eiusmodi iusiurandum apud idoneos auctores inuenio) non vt Principi, aut domino, sed vt Patricio, & defensori iurarunt. Hadrianus enim Pontifex cùm fideli opera Caroli magni vsus esset in expellendis Longobardis, qui perpetuis excursionibus ditionem Romanam infestabant, Patricium eum Romanorum, & defensorem appellauit, vt Gratianus scribit dist. 63.

can.

can. Hadrianus. & can. In Synodo. Neque de ea re dubitari poteſt. cùm & Hadrianus Papa in epiſtola ad Taraſium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, Carolum Francorum & Longobardorum ducem, Patritiumque Romanorum appellet, & ipſe ſe eiſdem nominibus in diplomatibus ſuis appellare conſueuerit.

Reſtat argumentum poſtremũ, quod Illyricus ex quatuor teſtimoniis texit. Primo loco pag. 45. teſtimoniũ petit ab Hermanno Comite Nouæ aquilæ, qui libellum de Francorum origine & ſedibus ad Carolum quintum ſcripſit, cuius auctoris verba, vt etiam quædam alia aliorum, Illyricus aliquoties repetit, & tanta prolixitate, vt planè metuere libro ſuo videretur, ſi paulo tenuior appareret. Deinde pag. 57. addit teſtimonium Andreæ Alciati, nobilis iureconſulti. Et pag. 58. & 59. adiungit his Gothfridum Viterbiẽſem, ac Blondum Flauium pag. 60. Quid igitur hæc teſtimonia valeant, breuiter expẽdamus. Hermannum Comitem, & Alciatum, quòd noſtro ſeculo vixerint, non cogimur magnifacere: præſertim cùm eis plurimos auctores, eosque antiquiſſimos & integerrimos obijcere poſſimus. Videtur tamen Hermannus, vt etiam Fridericus Imperator, quem ipſe ci-

Teſtimonium ſ. Illyrici.

tat non tam de iure ac titulo Imperatoris, quàm de possessione Imperij loqui. qua in re ab eo nō dissentimus. nec enim affirmamus Leonem Pontificem armis Imperium de manu Græcorum eripuisse, ac deinde sic partum & acquisitum Carolo donauisse : sed ius ipsum quod Græcus Imperator in prouincias Occidentalis Imperij habebat, nec non titulos, honores, ac dignitates Augustorum, à Leone Pōtifice Carolo impertitas asserimus. qua communicatione factum est, vt Carolus, & ea quæ iā bello sibi pepererat, iusto titulo, vt legitimus Imperator possideret; & ius item haberet ad ea recuperanda quæ Romani Imperatoris antè fuissent. Itaque non pugnat quod Hermannus scribit, Francorum sanguine partum Imperium, cum eo quod Historici veteres summo consensu tradunt, Imperium à Gręcis ad Francos Pontificis auctoritate translatum, si ille de possessione, isti de iure loquuti esse intelligantur. Quod quidem tam perspicuè etiam Alciatus scribit, vt mirari satis non possim, cur hunc auctorem in sententiam suam Illyricus pertrahere voluerit. Hæc enim sunt Alciati verba, quæ Illyricus producit pag. 57. Igitur (inquit) Carolus, Maximi hac expeditione apud omnes nationes nomine acquisito, nulli non formidabilis,

lis, cùm arma per Germaniam omnem Pannoniasque circumtulisset, & non Italiam tantùm, sed & Illyrici aliquas regiones Græco eripuisset; vt iustum aliquem titulum adepto Imperio prætendere posset, Cæsarem se, & Rom. Imperatorem à Pontifice, populoque Romano designari procurauit. Audisne, Illyrice, quid tuus Alciatus dicat? iustum titulum accepisse dicit Carolum à Pontifice populoque Romano. si autem iustum titulum dare, nihil tibi esse videtur; cur paulo antè dicebas, Italiam à Zenone Imperatore Theodorico Regi fuisse donatam? neq. enim Italiam à se expugnatã Zeno tradidit Theodorico, sed ius dumtaxat expugnandi & occupandi dedit. Quare quemadmodum (te auctore) Zeno Italiam Theodorico verè donauit, cùm ius ad eam tribuit, quam ille tamen suo labore, & Gothorum sanguine sibi parauit; ita nos patiaris cum tot suprà citatis auctoribus dicere, Occidentale Imperium à Pontifice Leone Carolo Regi verè esse donatum, cùm iustum titulum ei tribuerit, licet possessio armis quærenda & retinenda fuerit. Vnum tamen hoc loco non est prætereundum, quod Alciatus scribit à Carolo Imperium procuratum non modò sine certo auctore, sed etiam repugnantibus plerisque ve-

teribus auctoribus scribi. Eginarthus enim, Caroli Cancellarius, Conradus Abbas Vrspergẽsis, Albertus Krantzius, & Io. Cuspinianus, quos cap. 2. mendacio quintodecimo suprà citauimus, testantur Carolo nihil tale speranti, vel etiam recusanti, Imperium à Pontifice esse delatum. quibus certè auctoribus quin maior fides quàm vni Alciato habenda sit, dubium esse nemini potest. Sequitur testimonium Gotfridi Viterbiensis, & Blondi Flauij. Sic igitur Gotfridus: Carolus, vt fungi statuit diademate mundi, Pontificis summi manibus decreuit inungi. Blondus verò: Otho pater (inquit) filium Othonem re in Saracenos Græcosque bene gesta, reuersum, consortem Imperij adsciuit, voluitque Imperatorem à Romano Populo ex prisca cõsuetudine acclamari, quẽ Põtifex inunctũ Imperiali diademate insigniuit. Ex his testimoniis colligit Illyricus, nihil omnino Põtificem Imperatori conferre, nisi theatralem & Pompaticam cæremoniam, eamque non arbitratu suo, sed Principis iussu vel nutu. At id non rectè colligi, facilè ex his quæ diximus demonstrabitur. non enim Carolus ita fungi statuit (vt Gotfridus loquitur) mundi diademate, vt illud sibi, nullo dante, per se arripere, ac vindicare voluerit. id enim nec ab vl-

le

lo antiquo ſcriptore aſſeritur, & multis apertè repugnat. nec ſcriptoribus modò, ſed etiam moribus & pietati Caroli Magni repugnare videtur. Itaque non antè Carolus Imperium ſibi aſſumendum ſtatuit, quàm illud ſibi à Pontifice Maximo offerri vidit, tum verò, etſi initio recuſaret, vt veteres auctores ſcribũt, tandem tamen aſſenſus eſt, &(vt Gothfridus dicit) tũ demum ſtatuit diadema Cæſareum, & vnctionem Imperialem, de manibus ſummi Pontificis accipere. Eadem eſt ferè Blondi ſententia de Imperio ſecundi Othonis. adſcitum enim illum dicit à patre ad conſortium Imperij ; ſed non negat id Pontifice conſentiente factum eſſe. & quod Blondus non negat, quamuis nec aſſerat, aſſerit Vitichindus, qui Othonis ęqualis fuit. nam lib. 3. de rebus Saxonicis extremo ſcribit, ſecundũ Othonem iam antea inunctum fuiſſe Regem, & à Beato Apoſtolico deſignatum Imperatorem. Quapropter Otho ſenior nullam Pontifici fecit iniuriam, ſi eum in Imperij ſocietatem aſſumpſit, quem ab ipſo Pontifice ſucceſſorem deſignatum acceperat. Sed iam ſolutis omnibus Illyrici argumentis, & primo illo titulo profligato, quo potiſſimùm aduerſarius nitebatur, minùs erit in confutandis cæteris laborandum.

CAPVT. VIII.

Non accepiſſe Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.

ALTER erat titulus, Dei ſolius donum. nam quemadmodum Aaronem in Republica Iudæorum, & Petrum in Eccleſia Chriſtiana non humana electio, ſed Dei ſolius benignitas ſummos Antiſtites fecit; & Moſem, Ioſue, Othonielem Gedeonem, Saulem Imperatores ac Principes ſolus Deus populo ſuo dedit: ſic etiam fieri potuiſſet, vt Carolus Magnus ſine vlla humana vel ope, vel vi, ſiue arte, aut induſtria, ſolius Dei voluntate ad Imperium vocaretur. Sed eiuſmodi titulum Carolo Magno non conuenire, illi omnes auctores docent, quos cap. 4. 5. & 6. ſuprà citauimus. ac ne ipſe quidem Illyricus, ſi ſibi conſtare velit, id negare poteſt. dum enim contendit, Carolum iure belli Imperium ſibi parafſe, & rurſus illud idem, ſucceſſione hæreditaria, donatione Græcorum, & electione Romanorum obtinuiſſe: ſimul certè contendit, nō accepiſſe id munus à ſolo Deo. Duo tamē ſunt loca in eo Illyrici libro quem refellendum ſuſcepimus, quæ ſatis apertè ſignificant,

gnificant, traditum Imperium Carolo Magno fuisse diuinitus. prior locus est pag. 5. vbi ex eo probat Illyricus, nō potuisse Papá transferre Imperium; quia Dei solius est posse dicere, Mea sunt omnia, ego do ea cui volo: ego transfero Regna ac Monarchias de gente in gentem meo arbitrio. Sed si hoc argumentum aliquid efficeret; efficeret etiam, nullum omnino Principē electione hominum fieri. & quoniam non solùm Dei solius est Regna transferre, sed etiam nō est potestas nisi à Deo, vt Apostolus ait Rom. 13. rursus efficiemus, nec Regem Prætori, nec populum magistratui, nec dominum seruis, nec parentem liberis vllam potestatem posse tribuere. Siquis verò pro Illyrico fortè respōdeat, ita esse Deum auctorem primum ac præcipuum omnis potestatis, atque ab eo potissimùm ita Imperia omnia & Regna transferri; vt modò tamen id per se, modò per alios faciat: is quoque pro nobis poterit Illyrico respondere, Imperium Romanū à Græcis ad Francos, Pontificis auctoritate translatum, à Deo esse translatū. id enim De⁹ fecit, sed opera Vicarij sui. nā quod Vicarius accepta à Principe auctoritate facit, id etiam Princeps ipse facit. Posterior locus est pag. 61. vbi ex nescio qua visione Constantini Imperatoris Constantinopolitani, Illyri-

cus probat, diuino mandato Carolum Magnum Imperatorem esse constitutum. Sed indignum est argumentum, cui respondeatur. Primùm enim auctor eius visionis non satis magnam fidem apud homines doctos habere solet. nam etsi vir probus, ac pius fuerit, multa tamen fabulosa operi suo inseruit. Itaque more suo mentitur Illyricus, cùm auctorem hunc antiquissimum, atque ita autenticum esse dicit, vt eius scripta Catholicis quasi propria adyta, & quasi sacra esse, videantur. Deinde ipsa visio (seu vera seu falsa fuerit) nullam mentionem Imperij facit. hæc enim est summa visionis: Cùm egeret auxilio aduersus barbaros Imperator Constantinus Copronymus, per quietem à Deo monitus est, vt Carolum Regem Francorum adiutorem in eo bello susciperet. Ergo quod Illyricus addit, tum diuino iussu datum esse Carolo Imperium Occidẽtis à Constantino, figmentum Illyrici est, nisi fortè ipse quoque in quiete somnium aliquod vidisse se dicat. Sed fac postremò & visionem Constantini veram esse, & ea Carolo Imperium Occidentis promissum; quid aliud inde colligi posset, quàm id Imperatori Græco à Deo fuisse diuinitus indicatũ, quod postea est factũ, cùm Carolus Pontificis Maximi auctoritate Imperator

Vincentius lib. 24. Speculi cap. 4.

perator Occidentis salutatus est? sic enim & Nabuchodonosor somnio diuinitus immisso didicit Imperium suum ad Persas, & Medos, inde ad Græcos, postremò ad Romanos transferendum: nec vllus inde colligit, iussum fuisse à Deo, Nabuchodonosor Regem Regnũ suum cũ Persis & Medis communicare.

CAPVT IX.

Imperium Romanum non venisse ad Carolum iure hæreditario.

TERTIVS expendendus titulus est, ius successionis hæreditariæ. quo titulo non peruenisse ad Carolum Imperium Romanorum, nemo negare potest, nisi qui aut nimium sit impudens, aut in historijs nihil legerit. siquidem extra cõtrouersiam est, Pipinum, Caroli Magni patrem, ex præfecto siue magistro aulæ, Regem Francorum dictum esse; idque Zachariæ & Stephani Romanorum Pontificum auctoritate. Auctores nos suprà citauimus cap. 2. mendacio 19. Imperatorem Romanorum fuisse Pipinũ nemo scripsit. Quare cùm ex Pipini patris successione nihil aliud Carolus habere potuerit, nisi quod Pipinus habuit; efficitur profectò, Carolũ iure hæreditario non Imperatorem Romanorum, sed Franco-

Francorum Regem solùm, idque non sine Pontificis Maximi beneficio in patrem eius antea collato, esse potuisse. Deinde certum exploratumque est, Carolum Magnum post obitum Patris ab Hadriano Pontifice Patricium Romanorum (quæ est dignitas secunda post Imperatoriam) esse creatum, vt nos suprà demonstrauimus. quis verò sibi persuadeat, Carolum Magnũ passurum fuisse, fieri se ex Imperatore Patricium? idem enim fuisset, ac si aliquis hoc tempore in suo regno aut Prorex, aut Præfectus vrbis, honoris ergô diceretur. Accedit postremò, fieri nullo modo posse, vt successione hæreditaria Romanum Imperiũ Carolus Magnus acceperit, nisi falsum sit quod omnes Historici summa consensione tradunt, fuisse Carolum Magnum, primum Imperatorem ex gente Francorum. Sed videamus quid Illyricus contrà proferat. Is igitur Odoacrem Herulum, Theodoricum Gothum, & Clodoueum Francum, Romanos Imperatores fuisse contendit: & quoniá ij Germani, vel certè ex Germania oriundi erant, eorum imperium hæreditaria successione ad Carolum Magnum deuolutum esse colligit. ac primũ pag. 21. 22. 23. 24. & 25. Odoacrem Imperatorem fuisse, sex rationibus probat; quas ego, Deo iuuante, sex mendacia

dacia esse demonstrabo. Affirmat primò à Leone Bessicano, Græco Imperatore, tributũ fuisse Odoacri Imperiũ Occidentis: ita Odoacrem Imperatoris auctoritate Imperatorem legitimè creatum. Romani (inquit Illyricus) seu potius Constantinopolitani Imperatores, sępius ius Occidẽtalis Imperij Germanis tradiderũt, quod autenticis historijs, Christo iuuante, contra Papalium adulatorũ mendacia probabimus. Prima igitur translatio facta est sub Leone Bessicano Constantinopolitano Imperatore, circa annum 460. in Othacarum, aut Odoacrẽ, à militibus Romanis, teste Alciato.] Hæc ille. qui etsi non dicat à Leone, sed sub Leone Imperium translatum esse in Odoacrem; necesse tamen est, vt aut velit Leonis auctoritate id factum esse, aut ipse non sibi constet. proposuit enim se probaturum, sæpius Imperium à Græcis Imperatoribus traditũ esse Germanis; & continuò subiungit primam communicationem sub Leone Bessicano esse factam. siue autem Alciatus id scripserit (neque enim vsquam id in Alciato reperisse potui) siue non scripserit, falsum est quod hîc asseritur. Cassiodorus enim in Chronico, sub Zenone, qui tertius fuit à Leone Bessicano, scribit Odoacrem Italiæ Regem factum, Leone Bessicano iam defun-

Mendacia Illyrici de Odoacre.

ctο;

cto; quod idem scribunt & cœteri grauiores Historici, vt Beda de sex ætatibus in Zenone, Marcellinus comes in Chronico, Paulus Diaconus lib. 16. rerũ Romanarũ, Ado Viennensis in Chronico, Abbas Vspergẽsis itẽ in Chronico, Otho Frisingẽsis lib. 4. cap. 30. Io. Nauclerus generat. 16. Onuphrius in lib. primo de Principib⁹ Romanis; &, quod magis est mirãdũ, Illyricus ipse Centuria quinta cap. vltimo col. vltima; vt iã cũ non solũ mẽtiri, sed etiam sibi repugnare necesse sit. Itaque falsum est quod de Leone Bessicano hoc loco scribit Illyricus. Sed fortè erratũ est solùm in nomine, & Zeno Imperator Imperiũ Odoacri tradidit; quod fecisse Leonẽ, falso dictũ fuerat. Imo non solùm in nomine, sed etiã in re ipsa erratum est. tantum enim abest vt Zeno Imperator Imperium Occidentis Odoacri tradiderit, vt nihil grauiùs tulerit, quàm ab eo Italiam per vim & tyrannidem occupatam. vt enim Abbas Vrspergensis scribit, Odoacer regnum Italiæ inuito Zenone possedit: ac propterea Theodoricum Gothum cum exercitu ad Italiam Zeno misit, vt inde Odoacrem Tyrannum, atque oppressorem Vrbs & Italiæ expelleret; quod etiam plerique alij scripserunt, vt Procopius lib. 1. de bello Gothorum, Iornandes in commentario de rebus Ge-

ticis,

ticis, Leonardus Aretinus in primo libro de bello Italico, Paulus Diaconus lib. 16. rerum Romanarum, Blondus decadis primæ lib. 3. Nauclerus generat. 16. Freculphus tomo 2. Chronicorum, lib. 5. cap. 18. nec vllum omnino me legisse memini, qui contrà scriberet, præter vnum Illyricum. Addit 2. Illyricus Odoacrem à militibus Romanis in Monarcham electum, cùm esset ipse etiam vnus ex primoribus Ducibus ac Principibus Romanorum. Sed hîc quoque duo mendacia sunt. nam Historici omnes suprà citati testantur, Odoacrem nõ alios milites habuisse nisi barbaros, reliquias videlicet exercitus Attilæ Regis Hunnorum; atque ab ijs militibus Regem appellatum, cùm capto Ticino, Romanas legiones ad internecionẽ deleuisset, scribit Carolus Sigonius lib. 14. de Imperio Occidentali. quod planè congruit cum eo quod scribit Procopius lib. 1. de bello Gothico, Odoacrem non à Romanis, sed à Gothis militibus petijsse, vt se Romanum Regem constituerent. Porro summa dignitas quam apud Romanos adeptus est, antequam Regnum in Italia sibi vindicaret, ea fuit (si Procopio credimus lib. 1. de bello Gothorum) vt armiger esset Orestis, magistri militiæ Romanorum. quocirca non Dux aut Princeps in exercitu

Romano;

Romano, sed famulus vnius ex ducibus Romanis Odoacer antea fuerat. Sed placuit Illyrico eum ex armigero Principem facere; & ex ordine seruorum, in ordinem Senatorum mendacio suo prouehere. quamquam eo tempore quo Rex Italiæ creatus est, nihil omnino commune cum Romanis habebat. discesserat enim iam antea ex Italià; & in patriam profectus, multitudinem variam barbarorum collegerat, vt cum ea Italiam, dissensionibus Principum laborãtem, opprimeret: nec solùm Romani Principis dignitatem eo tempore non habebat, sed neque ciuilem vllum cultum, ac ne indumenta quidem, nisi rusticana, & barbara. siquidem iter facięti Odoacri cum exercitu per Noricorum rura (vt scribit Paulus Diaconus in vita Augustuli, & post eum Abbas Vrspergẽsis in Chronico) S. Seuerinus victoriam in hæc verba prædixit: Vade nunc ad Italiam, vade Odoacer, vilissimis interim animantium pellibus indutus, multis citò plura largiturus.

Tertiam rationem sumit Illyricus ex ambiguis quibusdam verbis Blõdi Flauij. Quod enim Blondus scripsit lib. 2. decadis primæ, turbinem illum irruptionis Odoacris in Italiam à Romanis ciuibus Augustuli æmulis suscitatum, sic Illyricus interpretatur, vt pri-

marij

marij Romanorum Odoacrem vocauerint, ac Romanum Imperatorem contra Augustulum appellauerint. atque addit, non defuisse graues causas creādi noui Imperatoris, & suscipiendi arma contra Augustulum. Sed hæc interpretatio cum ipso Blondo pugnat. Blondus enim in eodem libro non modò nō meminit vllius expeditionis Romanorum pro Odoacre aduersus Augustulū; sed etiam disertis verbis testatur, nullum nouum Imperatorem post Augustulum esse creatum à Romanis; sed in Augustulo perijsse atque omnino exstinctū fuisse Occidentale Imperium; Odoacrem verò non Romanorum Imperatorem, sed Italiæ dumtaxat Regem fuisse. Itaque verba illa Blondi de turbine irruptionis Odoacris ab æmulis Augustuli suscitato, si cum alijs Blondi, ac cæterorum Historicorum sententijs consentire debent; nihil aliud significare possunt, quàm ex mutuis odiis, & contētionibus Principum Romanorum, quibus ad extremam debilitatē Imperium Occidentale paulatim deuenerat, occasionem accepisse Odoacrem Italiam occupādi. Quod planiùs loco paulo antè notato his verbis Sigonius explicauit: Odoacer fama rerum quæ seditiosè gererentur in Italia percitus, vehemētiùs ad illius cupiditatem exarsit. animum

verò eius incendit, ac propè certa victoriæ fiducia incitauit ipse Imperator Momyllus, cuius in tanta populorum dissensione infirmissimas opes esse comperiebat. Quarta Illyrici ratio similis est superiori. Nam quia Blondus Flauius lib. 3. Decadis primæ scriptum reliquit, Odoacrem à Romano populo summis honoribus affectum; inde ipse colligit, Odoacrem à Romano populo Imperatorem sine dubio salutatum. Qui poterant (inquit) alij esse isti summi honores à populo tam cupidè oblati Odoacri, nisi Imperium, de quo tunc prior Imperator victus nouo victorique cedebat? Sed non est cur in hoc argumento diluendo diutiùs hæreamus. explicat enim eodem loco Blondus, qui fuerint summi illi honores, dum ait, Odoacrem ab vniuerso populo Regem Italiæ salutatum, & in Capitolium, tamquam Vrbis dominum, festiuis acclamationibus deductum. deinde quidquid ei honoris Populus aut Senatus obtulerit, Imperatorios certè titulos Odoacer nũquam admisit. siue enim verecundia Augustalis maiestatis, vt quidam volunt, permotus fuerit; siue barbara superbia euersi potiùs quã parti Imperij gloriam maluerit; illud ex Mariano Scoto, & Aurelio Cassiodoro in Chronico constat, solo eum Regio nomine contentum,

purpura

purpura, & diademate, alijsque regalibus insignijs perpetuò caruisse. Ex quo soluitur etiam quintum Illyrici argumentum, quod ex iure belli depromptum est. id enim ius belli postulare videtur, vt victoris fiant quæ is qui victus est antea possidebat. Sed præterquam quòd Odoacer, vt suprà dictum est, solo Italiæ regno cõtentus, ad ius vniuersi Imperij, & Augustalem dignitatem minimè aspirauit; non ius, sed iniustitia belli dicenda est, cùm quis alienam prouinciam, nulla iniuria prouocatus, sola regnandi cupiditate inuadit: quod Odoacrem fecisse Procopius scribit lib. 1. de bello Gothico. Hoc pacto (inquit) sibi tyrannidem cùm comparasset, ad decimum annum tyrannidem stabiliuit. neque à Procopio scriptores cæteri dissentiunt. Sextum denique ac potissimum argumentum Illyricus ducit ex Augustali abdicatione. quoniam enim Odoacre Italiam inuadente, Augustulus Imperator sponte purpuram abiecit, atque ab Odoacre vita donatus est; ratiocinatur Illyricus, Augustulum Imperatorem Imperium suum Odoacri pacificè tradidisse. Non est dubitandum (inquit Illyricus) quin id ipsemet Regi Odoacri renunciauerit, vt sibi modò vitam largiretur.] At leuior coniectura est, quàm vt opponi possit tot Histori-

corum teſtimonijs, qui in Auguſtulo Occidentale Imperium defeciſſe conſtanter affirmant. nec enim in Auguſtulo defeciſſet, ſi Odoacrem ſucceſſorē Auguſtulus habuiſſet. quia verò eodē in loco bis mentitur Illyricus, cùm ait, Italicos ſcriptores ſolos tunc ſcripſiſſe, & ex inuidentia inter Imperatores Romanorum Odoacrem numerare noluiſſe: adſcribere hic operæ pretium duxi teſtimonia Germanorum, qui cum Italicis in hac re deſcribenda mirificè conſentiunt. Iornandes Gothus ante omnes Italicos de hac re ſcripſit, cú Iuſtiniani tēpore floruerit, ante annos 1000. is igitur ſic loquitur in lib. de rebus Geticis, Odoacer (inquit) Turcilingorum Rex habens ſecum Scyros, Herulos, diuerſarum gentium auxiliarios, Italiam occupauit: & Oreſte interfecto, Auguſtulum filium eius de regno pulſum, in Lucullo Campaniæ Caſtello exilij pœna damnauit. *Sic quoque Heſpe*rium Romanæ gentis Imperium, quod 709. Vrbis conditæ anno primus Auguſtorum obtinuit Octauianus, cum hoc Auguſtulo periit, an no deceſſorū, prædeceſſorúmue regni 522. Quod idem repetit in lib. de regnorum ac temporum ſucceſſione. Idem tradit, ac propè verbis iiſdem, Freculphus Lexouienſis tomo 2. Chronicorum lib. 5. cap. 17. qui auctor
cùm

cùm tempore Ludouici Pij ante annos ferè 800. vixerit, ſine dubio pleroſque Italicos ſcriptores anteceſſit. Id ipſum teſtantur Otho Friſingenſis lib. 4. Hiſtoriæ cap. 31. & Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico, cuius verba (quia diligentiſſimè annorum numerum continent) hîc adſcribam: Auguſtulus (inquit) ſponte purpuram abiecit, & imperialem maieſtatem depoſuit. Ita Romanum Imperium toto orbe venerandum, & Auguſtalis illa ſublimitas, quæ ab Auguſto quondam Octauiano 709. à cõdita Vrbe anno cœpit, in hoc Auguſtulo periit, anno ab Vrbe cõdita 1227 à Cæſare verò, qui primus ſingularẽ in ea principatũ arripuit anno 524. ab Incarnatione Dñi anno 477. Hæc ille. Conſentiũt Io. Naucler⁹ generat. 16. & Albert⁹ Krantzius lib. 1. Vãdaliæ cap. 35. qui Imperiũ in Occidẽte ab Auguſtulo vſq. ad Carolũ Magnum annis pluſquã trecẽtis vacaſſe ſcribunt. Quid igitur Illyricus ſomniabat, cũ ſcriberet ſolos Italicos tũc ſcripſiſſe, & ex inuidentia Odoacrẽ Imperatorẽ appellare noluiſſe? Sed Martinus Polonus (inquit Illyricus) cõtraria diſertis verbis ſcribit. ſic enim ait, Auguſtulus cùm videret Odeneũ (vt ipſe eũ nominat) interfecto ſuo patre Oreſte, iam totam Italiam tenere, ſponte ei exuẽs purpuram, de Imperio ceſſit.

At non rectè legisti, aut de industria more tuo, Illyrice, peruertisti verba Martini. Ille enim Conradum (vt videtur) sequutus, sic ad verbum scribit: Augustulus sponte purpuram abiiciens, Imperialem deposuit maiestatem. Abiecit igitur ac deposuit Imperium Augustulus: sed neque ipse illud Odoacri tradidit; neque Odoacer, vt iam satis perspicuè à nobis est demonstratum, assumpsit.

Sed fac, si placet, Odoacrem Imperatorem Romanorum fuisse, adde etiã ab exercitu dictum, à Senatu & Populo confirmatum; atque (vt nihil desit) voluntas quoque Græci Imperatoris accesserit: quid hæc ad Carolum Magnum? Odoacer Herulus fuit, Carolus Francus. qua igitur lege hic illius Hæres constituitur? Odoacer paulo postquam Italiã occupasset, à Theodorico, Rege Gothorum, & vita & regno spoliatus est. qua ratione igitur amissã hereditatẽ ad posteros trãsmisit? Odoacer Carolum annis trecẽtis & triginta circiter antecessit, atque interim Italia dominos sępe mutauit Gothos, Græcos, Longobardos. quis igitur post tot sęcula, totque rerũ mutationes, Odoacris hereditatem integrã Carolo repręsentauit? Ad Germanos (inquit Illyricus) Imperium pertinet: Odoacer enim Herulus fuit, proinde Germanus. at cũ tam Heruli quàm

Franci

Franci, Germani sint; cur ad Francos potius quàm ad Herulos Imperium delatū est? Deinde sicut Odoacer fuit Germanus; ita Seuerus, African⁹, Heliogabal⁹ Syrus, Maximinus Thrax, Philippus Arabs, Decius Pannonius, Claudius iunior, Illyrius, Diocletianus Dalmata, Theodosius Hispan⁹, atq;, vt alias nationes omittā quæ Imperatores Romano populo dederūt, Iulius, Octauius, Tiberius, Caius, & cæteri quā plurimi, Itali fuerunt. quo iure igitur propter vnum Odoacrem Imperiū ad Germanos pertinebit; propter alios tam multos ad alias nationes, atque ad Italicam præcipuè, non pertinebit? quare nō necessariò ad eam nationē Imperiū pertinet, ex qua eligitur Imperator. Quòd verò post tempora Caroli Magni sola Germania sedes Imperij facta sit, non virtus Odoacris, neque Imperij ratio ac natura, sed solius Apostolicæ Sedis auctoritas fecit. Atque hactenus de Odoacre. nunc de Theodorico & Clodoueo faciliùs explicabimus. eadem enim ferè horū atq. illius est ratio. Igitur à pag. 26. vsque ad 35. de Theodorico Rege Gothorū scribit, ac docet, eum quoque Romanum Imperatorem fuisse, & per eum ad Carolum Magnum, quòd vterq. Germanus esset, Imperium hereditario iure peruenisse. Secunda (inquit) translatio aut *Mendacia Illyrici de Theodorico.*

communicatio Imperij erga Germanos facta est à Zenone Imperatore Constantinopolitano, qui de consensu totius Senatus Imperialis adoptauit sibi Theodoricũ Gothorum Regem, qui sine cõtrouersia Germanus fuit, eique Romam, Italiam, & totum Occidentale Imperium largitus est. Hîc primùm dicere possemus quod de Odoacre diximus: quid Carolo & Theodorico; cùm ille Francus, iste Gothus fuerit? & rursus cùm Theodorici successores à Iustiniano Imperatore Italia pulsi profligatique fuerint, atque adeò Imperium Theodorici (si hoc nomine appellari debet) penitus interierit; quod est illud Imperium, quod à Theodorico ad Carolum hereditario iure peruenit? Sed hæc omitto, ne aduersarium imitari videar, qui iisdem sæpius iterandis, incredibili tædio lectorẽ suum fatigat. Id vnum hoc loco statuo, Theodoricum à Zenone sibi filium adoptatum, Cõsulemque ordinarium & Regem Italiæ dictum, non tamen Imperatorem & Augustum appellatum; proinde Regẽ Imperio subiectum, non collegam & consortem Imperij ab Augusto assumptum, Theodoricũ fuisse. Ita verò se rem habere testatur Historici penè omnes, qui ab Augustulo vsque ad Carolũ Occidentis Imperium vacasse scribunt. testantur

quot-

quotquot nomina, tempora, numeros Imperatorum edidere. Siquidem in tanto numero Chronologorum neque vnus reperitur, qui Theodoricum in Imperatorũ Romanorum seriem & numerum retulerit: ac ne ipse quidẽ Cassiodorus, qui Theodorici Cancellarius erat, & in Chronico suo Imperatores, & Cõsules Romanos accuratissimè descripsit. testatur ipse Theodoricus, qui in tot epistolis, quas scripsit, quæq. apud Cassiodorũ exstant, numquam se Cæsarem, numquã Augustum, numquam Imperatorem vocat. testatur Procopius, qui lib. 1. de bello Gothico, Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris, nec insignia, nec nomen sibi desumpsit, sed quoad vixit, Rex est appellatus, quo nomine suos barbari nuncupant duces. Testatur denique ipsemet noster aduersarius Illyricus. Sic enim scribit Cẽt. 6. cap. 16. col. 840. Theodoricus (inquit) Romani Imperatoris nec insignia quidẽ, nec nomẽ sibi vendicauit: sed Rex est appellatus, sicut barbari Duces vocari solẽt. Ac, ne fortè soli sibi non crederemus, idem cõfirmauit ex Io. Cuspiniano. quod sanè Illyrici testimoniũ satis esse deberet, nisi cum homine ageremus qui modò ait, modò negat. Subiectum verò Imperatori Regem Theodoricum fuisse testatur in primis ipsa adoptio, cuius meminere

plerique Historici; Iornandes de rebus Geticis, Procopius lib. 1. de bello Gothico, Abbas Vrspergensis in Chronico, & alij. Siquidem propterea Imperator Zeno Theodoricũ Italiæ regno donatum, sibi filium adoptauit, vt subiectionis, atque obedientiæ memor esset, quam Imperatori Rex, & patri filius deberet. Testatur deinde Theodoricus ipse; qui, Iornande in lib. de rebus Geticis auctore, seruum se & filium Imperatoris esse, atque eius munere regnum Italiæ possessurum dicebat; & (vt addit Olaus lib. 9. Hist. Gothorũ cap. 17.) non tam sibi, quàm Imperatori Romam, atq. Italiam recuperandam asserebat. Testantur denique Athalaricus & Theodahatus, Theodorici in Italiæ regno successores. vterq. enim in epistolis ad Iustinianũ Imperatorem, quæ sunt apud Cassiodorũ 1. libri 8. & 25. libri 10. obedientiam Imperatori debere se ingenuè confitentur. Quod idẽ satis indicant epistolæ cæteræ, tum ipsius Theodahati, & prædecessoris eius Athalarici, tum etiam Amalasuenthæ & Godulinæ Reginarum ad eundem Iustinianum, & coniugẽ eius Theodoram. Sed videamus quibus testibus Illyricus probet, Theodoricum Imperatorem fuisse Romanorum. Primo loco Sigebertũ profert. At Sigebertus in Chronico anni 487. (quem locum Illy-

Illyricus notat,) Imperij ne meminit quidem. Hæc enim ſunt verba Sigeberti: Zeno Imperator Theodorico Oſtrogothorũ Regi regnũ Italiæ donat. Secundo Abbatẽ Vrſpergenſem producit. At Vrſpergenſis in eo ipſo loco quẽ citat Illyricus, contra Illyricum teſtimonium dicit. ſic enim loquitur: Eo tempore regnum Orientale Zeno Imperator habebat, qui audiens Theodoricum gentis ſuæ Regem eſſe, gratè ſuſcepit, eumq́ue ad ſe Conſtantinopolim venire præcepit, digneq́; ſuſceptum inter proceres Palatij collocauit; & poſt aliquod tẽpus in filium ſibi adoptans, cõſularibus faſcibꝰ, quæ dignitas poſt Imperiale faſtigiũ prima eſt, eũ ſublimauit. & infra, nulla Imperij facta mentione, ſubiungit, Italiam recuperandam & gubernandam eidem Theodorico à Zenone eſſe cõmiſſam. Vbi vides, ſummum honorem, quem Theodoricus Zenonis beneficio eſt conſequutus, nõ Imperium, ſed Conſulatũ fuiſſe. quod etiam apertè fatetur Athalaricus Theodorici nepos in epiſtola ad Iuſtinianum, quæ eſt prima libri octaui apud Caſſiodorum: vbi enumerans beneficia quæ ab Imperatore Gothi Reges acceperãt; ſellas curules, & veſtes palmatas, quæ inſignia Cõſulatus erant, in primis beneficiis numerat; Imperij ne meminit quidem. Vos (inquit) auum

noſtrum

nostrũ in vestra ciuitate celsis curulibus extulistis. vos genitorẽ meum in Italia palmatæ claritate decorastis. At (inquit Illyricus) idem Abbas Vrspergẽsis in alio loco Theodoricum Romano Imperio præsedisse scribit. Verũ est id quidem, sed cum præsedisse vt Imperatorem, non scribit, nec scribere potuit, nisi secum ipse pugnare vellet; quippe qui in Augustulo periisse, nec ante Caroli tempora reuixisse Imperialem dignitatem, non semel in illo suo Chronicó tradidit. Itaque præsedit Theodoricus Romano Occidentis Imperio, non tamen vt Augustus & Imperator, sed vt Rex Italiæ, ipsique Romano Imperatori subiectus. Tertiò profert Illyricus Nauclerum, qui cùm scribit Theodoricum à Zenone sacro velamine insignitum; nihil aliud significasse videtur, quàm purpura Imperatoria circundatum, & verè ac propriè Imperatorẽ factũ. Sed fallitur, aut fallit Illyric⁹. Sacrũ enim illud velamen non purpura erat Imperatoria, sed publicũ concessæ prouinciȩ stabilimentũ (vt Paulus Diaconus lib. 16. & Blõdus Flauius lib. 3. scriptum reliquerunt:) nec aliter Nauclerus interpretari potuit illam velaminis cæremoniam, cùm in eodem Chronico generat. 16. paulo antè scripsisset, in Augustulo Occidẽtale Imperiũ periisse. Profert quarto loco

loco Illyricus Olai Magni Gothi Scriptoris testimonium, nec tamen vlla eius verba in medium adducit. sed parum certè considératè ad Olaũ Illyricus prouocauit. is enim cùm multa alia scribit quæ Illyrici causam lædãt; tum illud in primis, Italiã à Theodorico non tam sibi quàm Imperatori recuperatam. Sic enim Theodoricum Regem cũ Zenone Imperatore loquentem facit Olaus lib. 9. Hist. Gothorum cap. 17. Illud commemorare officij nostri est, & cogitare sapientiæ tuæ: quia si res voto respondet, sanè Italia non tam mihi recepta fuerit quàm Imperio. poteris tu quidem, quidquid erit terrarũ, mariumque, quicquid præterea copiarum & exercituũ, ad gloriam Imperij referre, cuius beneficio restituta sit. Neq. tua minus erit Roma (Nota) re ipsa, quàm titulo. Et infrà cap. 18. Deinde Zeno Theodoricum sacro velamine (quod erat tũc maximum à Principe factæ concessionis stabilimentum) insigniuit. Quintò Platinæ testimonium Illyricus adducit. Hęc autem sunt verba Platinæ: Nemine aduersante, Theodoricus totius Italiæ Imperio potitus est. En audis (inquit Illyricus) Theodoricũ esse factum Romanum Imperatorem. Audio; sed Illyrici, non Platinæ testimonio. nec enim est idem, Imperio Italiæ potiri, & Romanum Imperatorem

torem fieri; nisi fortè ius Imperij Romani Italiæ finibus concludi velis. alioqui multis iam seculis Germania Imperatorem Romanum minimè habuisset. Postremo nec illud Illyricus omittẽdum putauit, quòd Theodoricus, vt se verum Imperatorem Romanorum probaret, ipsi etiam summo Põtifici Symmacho imperauit, eumq́ue coram se accusatum iudicauit. mirum cur non etiam addiderit, Ioannem Pontificem ab eodem Rege diro carceri mancipatũ, inedia, & squalore enectum. & tamen licet id quod nos de Ioanne diximus, verum sit, non tamen est verum, quod de Symmacho Illyricus dixit. Theodoricus enim toto ferè Principatus sui tẽpore, tametsi barbarus natione, & Arianus religione esset, moribus tamen perurbanus, clementia, iustitia, aliisq́ue regiis virtutibus insignis fuit. quamobrem in causa summi Pontificis Symmachi non aliter se gessit, quam se Constãtinus, aut Theodosius gessisset, id est, vt Christianum & modestum Principem decebat. siquidem vt ex 4. Synodo Romana sub Symmacho cognosci potest, cum querelæ de Pontifice delatę ad se fuissent, rem totã ad Synodum Episcoporum retulit; cumq́ue episcopi libertate sacerdotali Regi suggerere non dubitassent, Synodorum conuocationem ad ipsum, qui accu-

accuſabatur, id eſt, ad Romanum Pontificem pertinere, cui B. Petri meritum, Domini iuſſio, & Cōciliorum auctoritas, ſingularem tradidiſſent in Eccleſiis poteſtatē; nec vmquam tantæ ſedis Antiſtitem minorum ſubiacuiſſe iudicio: tum verò Rex ipſum quoque Papam in congreganda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificauit, quas etiam literas, Epiſcopis poſtulantibus, continuò exhiberi præcepit; ac demum legatis concilij ad ſe venientibus ait, in Synodali eſſe arbitrio in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reuerentiam, de Eccleſiaſticis negociis pertinere. Hæc ille tum, cùm, Hiſtoricorum omnium conſenſu, regiis virtutibus mirificè floreret. Sed cùm poſtea ſub extremum vitæ ſuæ tempus, moderatum regimen in apertam tyrannidem commutaſſet, (quod ne ipſe quidē Olaus Gothus libro ſuprà citato negat) id fecit in Ioannem Pontificem, quod tyranni atq. hæretici ſolēt; quodque ante illum Nero, Domitianus, Decius, Maxentius, Conſtantius in ſanctos ſui temporis Pontifices, & martyres fecerant.

Iam verò quòd Illyricus nugatur de nominibus Imperatoris, & Regis, ea ſolere confundi; proinde in idē recidere, ſiue quis Rex Italiæ, ſiue Romanus Imperator dicatur: leuius

uius est, quàm vt longa refutatione indigeat. Etsi enim ante Iulij & Augusti tempora Regium nomen Imperatorio maius ac venerabilius erat: tamen post constitutam Cæsarum Monarchiã, nihil in terris augustius esse cœpit nomine Imperatoris. Itaq. cùm aliquandò Caius Imperator de nomine ac diademate regio assumendo cogitaret, admonitus est, inquit Tranquillus, se, quòd Imperator Romanorum esset, Principum ac Regum excessisse fastigia. ac licet posterioribus temporibus Imperatores Græci & Germani regio nomine interdum vsi fuerint; numquã tamen qui solum essent Reges, Imperatorium nomẽ vsurparũt. id quod in Epistolis Theodorici, Atharici, & Theodahati Italiæ Regum, ad Imperatores Anastasium & Iustinianũ, apud Cassiodorum perspicuè cernitur. numquam enim in tot epistolis nomina (quæ promiscua esse Illyricus contendit) ità commutantur, vt Iustinianus vel Anastasius Rex, Theodoricus vel Theodahatus Imperator appelletur. Ipse etiã Carolus Magnus Imperator, filiũ suum Pipinum; deinde eo mortuo, Bernardum nepotem, Italiæ Regem fecit. atque ad eundem modum longo tempore Rex Italiæ non Imperator, sed Princeps Imperio subiectus fuit. ex quo manifestè colligitur, nõn esse idẽ, Re-
gem

gem Italiæ,& Imperatorē Romanorum. Denique Lupoldus, quem impruděter Illyricus pro ſe citat, cùm cõtra ipſum maximè faciat, in libro de Iuribus Imperij cap. 5. teſtatur, Hẽricum 2. non ſe Imperatorem, ſed Regẽ dumtaxat appellaſſe ante coronationem. quod idem de aliis etiã Imperatoribus, ex antiquis Hiſtoricis nullo negocio demonſtrare poſſemus. Venit poſtremò Illyricus ad Clodoueũ; atque eius hereditate Imperium ad Carolum perueniſſe his verbis docet pag. 35. & ſequentibus: Tertia communicatio Imperij Germanis facta eſt paulo poſt præcedentem ab Anaſtaſio Imperatore Conſtantinopolitano, qui de vnanimi conſenſu totius Senatus aut Principum, largitus eſt Auguſtale nomen ac dignitatem Clodoueo Regi Francorũ, qui primus ex illis Regibus baptizatus eſt: quare dignitas Imperialis ſemel Regibus Francorum donata, neceſſariò etiam ad poſteros per ordinem ſucceſſionis permanauit. atque ita etiam ad Carolum Magnũ idem ius peruenit. quod autem Anaſtaſius Imperator Auguſti nomen ac dignitatem communicauerit Clodoueo, & Francorum Regibus, ex hiſce ſequentibus prorſus authenticis teſtimoniis liquidò patet. vbi clarè tum Auguſti, tũ & Imperatoris nomen legis illis à Conſtãtinopolitano Cæſare

Mendacia Illyrici de Clodoueo.

communicatum esse.] & infrà post recitata ad id probandũ testimonia Gregorij Turonici, Adonis, Hannonis, Iuonis, Sigeberti, Sabellici, & Bergomensis, ita subiũgit: Quare id decus eodem iure etiam ad Carolum Magnum vnà cum reliquis Frãciæ Monarchiæ insignibus peruenit, non ex donatione Papę.] hæc ille. Ego verò in hac breui narratione quatuor mẽdacia inesse video. Primũ enim, quod Illyricus dicit à septẽ illis suprà nominatis scriptoribus memoriæ proditũ, id esse falsum ipsi iidẽ auctores docent. siquidẽ Consulatus, vel Patriciatus insignia Clodoueo donata ab Anastasio, omnes illi auctores testantur: Augustalem dignitatem, vel appellationem soli posteriores. Addunt quidem Turonicus, Ado, & quidã alij, post accepta Consulatus insignia appellatum Clodoueum etiam Augustum; sed à Francis, non à Romanis additam fuisse eam appellationem: testatur Blondus lib. 3. decadis 1. & Albertus Krantzius lib. 3. Suetiæ cap. 17. nec à vero aberrant. Hæc enim sunt Gregorij verba lib. 2. Hist. Francorum cap. 38. Igitur ab Anastasio Imperatore codicillos de cõsulatu accepit. Et infrà: Ab ea die tanquam Consul & Augustus est vocitatus.

Ado verò sic loquitur in Chronico ætate 6. Hic Anastasius codicillos Clodoueo Regi pro

gi pro Cõſulatu miſit. ab ea die & Conſul & Auguſtus eſt appellatus. Hanno lib. I. Chronicorum: Legationem (inquit) ſuſcepit Anaſtaſij Conſtantinopolitani Principis, munera epiſtolaſque ei mittentis, in quibus literis hoc continebatur, quòd complacuerit ſibi & Senatoribus, eum eſſe amicũ Imperatorum, Patriciumque Romanum. His ille perlectis Conſulari trabea inſignitus, aſcenſo equo, in attrio quod inter baſilicam ſancti Martini & Ciuitatem ſitum erat, largiſſima populo contulit munera. ab illa die Conſul ſimul & Auguſtus meruit nũcupari. Sigebertus in Chronico: Clodoueus Rex ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de Cõſulatu, & coronam auream cum gemmis, & tunicam blacteam accepit. & ex ea die Conſul, & Auguſtus eſt appellatus. Ipſe verò Rex coronã auream cum gemmis Romam ſancto Petro miſit. Itaque vides quàm apertè auctores iſti antiquiores diſtinguant Conſulatus inſignia, quæ Clodoueus ab Imperatore accepit, à nomine Auguſti, quo illum poſtea appellatũ in Francia ſcribunt. Porrò Hiſtorici cæteri, etiã ij qui Francis maximè fauent, Cõſulatum dumtaxat & patriciatum Clodoueo donatũ ſcribunt, nulla Imperialis nominis facta mentione. Vide Rheginonem lib. I. Chronici, Othonem Friſingen-

ſingenſem lib. 5. cap. 2. Abbatem Vrſpergenſem in Chronico, Robertum Gaguinum, & Paulum Æmilium in vita Clodouei, ac demum Albertũ Krantziũ lib. 3. Sueciæ cap. 17. Deinde mentitur rurſus Illyricus, cùm ait, ipſum Imperium Romanum communicatum fuiſſe cum Clodoueo ab Anaſtaſio Imperatore. nihil enim ille Clodoueo dedit, præter titulos & inſignia. nam nec Cõſulatum ipſum, cuius ferè omnes meminerunt, re ipſa Clodoueus geſſit, ſed ſolo nomine Cõſulis donatus, ſolo nomine fuit contentus. Id teſtantur quotquot Faſtos Cõſulares literis mandauerũt, Caſſiodorus, Marian⁹ Scotus, Gregorius Haloander, Onuphrius, Mercator, & cæteri. nullus enim Clodoueum Regem inter Conſules numerauit. Anno verò Domini 510. quo, iuxta Chronicum Francicum Io. Tilij, Clodoueus Conſulis nomine & inſignibus donatus eſt, Conſules veri fuerunt Anaſtaſius & Venantius, ſi Haloandrum ſequimur; vel Eutharicus & Boëtius, ſi Onuphrium. Quamobrẽ niſi tres eo anno Conſules fuerint, quòd eſt planè inauditum, Clodoueus Conſul non fuit. Quod etiã de Imperio dici poſſet. quod enim nullus Hiſtoricus aut Chronologus Clodoueũ inter Imperatores Romanos vmquam retulerit, argumento eſt, eum Imperatorem

torem Romanum re ipſa nõ fuiſſe, quidquid de nomine & inſignibus fuerit. Tertium Illyrici mendacium in ea ſententia eſt, cũ nomina & inſignia Clodoueo ab Imperatore collata, ad poſteros eius pertinere contendit, atque inde iure hereditario ad Carolum perueniſſe. Nam cùm poſt obitũ Clodouei nullus omnino ex Francorũ Regibus Conſul aut Patricius, ne dũ Imperator & Auguſtus ante Carolum Magnum aut ſe ipſe appellauerit, aut ab aliis fuerit appellatus: mirum eſt, vnde Illyricus colligere potuerit, munus illud Anaſtaſij, non proprium Clodouei, ſed cum omnibus Regibus Frãcorum fuiſſe cõmune. Deinde cùm inter Clodoueum, & Carolum trecenti anni circiter interceſſerint; qua ratione, quæſo, id potuit Carolus à Clodoueo hereditaria ſucceſſione accipere, quod intermedij Reges numquam habuerunt? Poſtremum, idq́ue certiſſimum craſſiſſimumq́ue mendacium eſt, Clodouei Monarchiam ad Carolum Magnum, ſine Romani Pontificis auctoritate, ſucceſſione hereditaria perueniſſe. Quis enim Hiſtoricorum tacuit, Carolum Magnum Pipino patri ſucceſſiſſe; Pipinum autem non iure hereditario, ſed Pontificis Maximi ſanctione, Regnum Francorum adeptum, cùm antea in Hilderici Regno,

Prȩfecti aulæ munere fungeretur? teſtimonia ſuprà citata ſunt cap. 2. mendacio 19. ac ne vnum quidem ſcriptorem contrà Illyricus proferre potuit, aut vmquam potuiſſet. ſiquidem id Hiſtorici omnes ſumma conſenſione, & quaſi vna voce teſtantur. Cùm igitur Pipinus, non iure hereditario, ſed Papæ beneficio (vt loquitur Io. Tilius in Chronico Francico) regnum Galliæ obtinuerit; certè eidem Pontifici Carolus Magnus Pipini filius idem regnum acceptum referre debet. adde quòd etſi ſolum Pipinũ ſanctus Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus inunxit: poſtea tamen Stephanus Papa in Gallias veniens, Pipinũ ſimul, & filios eius, Carolum Magnum, & Carolomannum, Reges Frãcorum inunxit, eisq́; regnum Francorum perpetuò poſſidendum confirmauit, vt ijdem Hiſtorici teſtantur. Mentitur igitur Illyricus cùm ait, Carolo Magno ſine Pontificis auctoritate Monarchiam Clodouei eſſe delatam.

CAPVT X.

Non accepiſſe Carolum Magnum Imperij dignitatem auctore Senatu, populóue Romano.

QVARTVS erat titulus, Beneficium S. P. Q. R. Illyricus enim, vt nihil intactum relinqueret, tametſi aliquoties in ſuo libro ſignificauerit, nihil à Senatu, populóue Romano Carolum accepiſſe; tamen obiecit etiam aliquot auctores, qui populo ac Senatui potiùs quàm Pontifici Imperium à Germanis acceptum referri debere ſcripſerint. hi ſunt Sigebertus, Blondus, Leopoldus, Aeneas, Vincētius, & Onuphrius, quorum ſententias ſic refert Illyricus pag. 7. 55. & 56. vt licet non omnino eas recipiat, tamen probabiliores exiſtimet iis quæ tranſlationem Imperij Romano Pontifici tribuunt. At nos inprimis iis auctoribus, quos teſtes producit Illyricus, opponere poſſumus illos omnes quos ſuprà citauimus, hoc eſt, plures paucioribus, & antiquiores recentioribus. illi enim ſupra triginta erant; iſti ſex: illorum nonnulli ſcripſerant ipſo Carolo viuente; multi non diu poſtea: ex iſtis autem vnus Sigebertus trecentis annis Carolo poſterior fuit; reliqui quingentis, aut ſexcentis, aut

etiam ſeptingentis & eo ampliùs annis poſteriores fuerunt. quis igitur non videat vtri maiorem fidem mereantur, quos nos citauimus, an quos Illyricus citat? Neque tamen concedimus ſex iſtos ſcriptores omnino eſſe à noſtra ſententia alienos. nam Sigebertus, qui eorum eſt vetuſtiſſimus, & qui Sigebertum ſequutus eſt Vincentius Beluacenſis, nihil tribuit Romano populo in Imperij tranſlatione præter aſſenſum & acclamationem. Hæc enim ſunt verba Sigeberti & Vincentij: Romani, qui ab Imperatore Conſtantinopolitano iamdiu animo deſciuerant, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier excæcato Imperatore Conſtantino filio ſuo eis imperabat, vno omnium conſenſu Carolo Regi imperatorias laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papæ coronant, Cæſarem & Auguſtum appellant. Pipinum verò filium eius Regem Italiæ ordinatum collaudát. Hîc nullam plebiſciti, nullam Senatus-conſulti mentionem fieri audio, ſed ſolius laudis, & acclamationis. & quanquã nõ apertè Sigebertus explicet, vtrum populi acclamatio coronationẽ, an coronatio acclamationẽ præceſſerit: tamen dubiũ eſſe nemini debet, quin coronationẽ Pontificiã pręceſſiſſe Sigebertus intellexerit. alioqui enim pugnaret cũ omnibus hiſtori-

ſtoricis, qui ante ipſum de eadẽ coronatione & acclamatione ſcripſerunt. Quod verò Sigebertus ait, à populo Carolũ per manus Leonis coronatũ, nõ rectè interpretatur Illyricus, Leonẽ vt miniſtrũ, ac delegatum populi, coronam imperialem Carolo impoſuiſſe: cùm potiùs ea verba ſignificent, ſic placuiſſe populo id quod Princeps eorũ & Paſtor ſummus fecit; ac ſi ipſi per manus eius id feciſſent. quod quidem ex ſequentibus verbis illuſtrari poteſt. Nam de Pipino, quem ex cõſenſu omnium Hiſtoricorum Leo Papa tum Regem Italiæ declarauit, cùm ipſum Carolum Imperatorem fecit, ſic loquitur Sigebertus: Pipinum verò filium eius, Regem Italiæ ordinatum collaudant. Vbi vides ordinationem Regis, Pontifici; laudationem quæ ſequuta eſt, populo tribui. Iam verò Blondus nihil omnino ſententiæ noſtræ officit. nam (vt notauimus cap. 3.) etſi ſcitum populi Romani in coronatione Caroli non defuiſſe ſcribat, tamen id contra fidem antiquorum tradit. ac præterea non ſignificat eiuſmodi plebiſcito Imperatorem Carolũ appellatum, ſed eum ad Imperium à Pontifice Maximo poſtulatum. nam, vt ibidem Blondus ait, precibus populi Romani Leo Pontifex Carolum Imperatorem dixit. porrò Lupoldus non memi-

nit Plebiſciti, aut Senatus-conſulti, ſed ſolùm recitat cap.3. extrema verba Vincentij, quæ ſunt illa quæ habet Sigebertus, de quibus iam diximus. ex propria autem ſententia paſſim Lupoldus repetit trãſlationem factam eſſe per Pontificẽ, ac præter alia ſic ait cap.4. de Iuribus Imperij: Leo Papa, conſideratis omnibus quæ dignè ac bene ſufficiebant pro tranſlatione Imperij de Imperatoribus Conſtantinopolitanis ad Reges Francorum facienda, ipſum Carolum Romæ in Eccleſia Sancti Petri in die Natalis Domini, ſub anno eiuſdem Domini 801. acclamante ac petente populo Romano vnxit & coronauit Imperatorem & Auguſtum, per quas vnctionem, & coronationem dicta tranſlatio peracta fuit: vt etiam dixi ſuprà capitulo primo, & capitulo præcedenti in fine. Et infrà cap.12. proponit opinionem quorumdam, qui dicebant, populum Romanum poſſe leges condere, & Imperium transferre. deinde ſubiungit: Sed hæc reſponſio, ſaluo meliori iudicio, mihi non placet. ex quo enim Imperium Romanorum tempore dictæ tranſlationis, & etiam longo tempore ante ipſam, non fuit apud Romanos, ſed potiùs apud Græcos; nec etiam hodie apud Romanos, ſed apud Germanos exiſtit: non occurrit ratio, quare po-

pulus

pulus Romanus tempore translationis prædictæ habuerit, vel etiam hodie habeat maiorem potestatem circa translationem Imperij, quàm quicumque alius populus Imperio Romano subiectus. Hæc ille. Viderit igitur Illyricus qua fide auctores citet. certè Lupoldus non poterat clariùs negare id quod ab eo affirmari Illyricus scripsit. De Aenea Syluio facilis responsio est. nam & in ijs verbis quæ Illyricus citat (quæ tamen, vt verum fatear, adhuc in operibus Aeneæ inuenire non potui) non excluditur consensus Romani Pontificis. & in abbreuiatione Blondi lib. 1. decadis 2. precibus Romanorum scribit idem Aeneas à Leone Pontifice Carolum coronatum: & denique in epistola ad Regem Turcorum, quàm supra citauimus, disertis verbis idem auctor affirmat à Pontificibus, prædecessoribus suis (fuit enim & ipse summus Põtifex) in Reges Francorũ Imperium esse translatum. Solus igitur Onuphrius est, quem pro se Illyricus allegare potest. cuius testimonium tribus rationibus non modò infirmari, sed omnino refelli ac profligari potest. Primùm, constat aliquando Imperatores inuito, ac repugnãte populo Romano, creatos fuisse, quos tamen veros ac legitimos Imperatores cùm ipse Illyricus, tum etiã Historici omnes agno-

ſcunt. Exemplo eſſe poteſt Fridericus primus, quem, repugnante populo Romano, coronauit Romę in Templo ſancti Petri Adrianus Papa Quartus. quam Hiſtoriā vide apud Othonem Friſingenſem lib. 2. de rebus geſtis Friderici, cap. 22. Deinde cùm Hiſtorici vetuſtiſſimi, tum Latini, vt Eginarthus, Paulus Diaconus, Aimoinus, Ado, Rhegino, & cæteri; tum Græci, vt Cedrenus & Zonaras, in deſcribenda tranſlatione Imperij, aut nullam populi atque Senatus mentionem fecerint; aut ei ſolam acclamationem, Carolo iam coronato, tribuerint: vnde, quæſo, poſt octingentos ferme annos Onuphrius didicit S. P. Q. R. ſuffragijs Carolum Magnum Imperatorem & Auguſtum appellatum? At credibile eſt ita rem accidiſſe: ita enim fieri decuit. Reſpondebo quod Onuphrius ipſe rectè monuit in lib. de comitijs Imperatorijs, non eſſe fidelis Hiſtorici rē deſcribere vt fieri debuiſſet, ſed vt facta eſt. alioqui enim non res geſtæ ſcribuntur, ſed mendacia obtruduntur. Quid autem factum ſit, non ex Philoſophiæ promptuariis hauriendum eſt, ſed ex eorum narratione, ac fide, qui interfuerunt; vel qui ab iis qui interfuerunt, acceperunt; aut certè qui aliorum teſtimonio ſibi commendata, literis ac memoriæ tradiderunt. Deinde Romani

mani Principes post constitutam à Iulio & Augusto Monarchiam, aut ab alio Principe nominabantur, aut ab exercitu creabantur. quos Senatus aut populus creauit, ij & paucissimi fuere, & nō diu tolerati. Certè in tanto numero Principum Romanorum, tres tātùm Onuphrius in lib. de Comitiis Imperatoriis nominat à Senatu electos, Neruam, Maximum cum Balbino, & Tacitum. Neruam à Senatu creatum, Dion Cassius, quem solum Onuphrius citat, non dicit; Aurelius Victor arbitrio legionum (quamquam id non in omnibus codicibus haberi animaduerti) Neruam Imperatorem factū scripsit. Eutropius lib. 8. fauore Præfecti prætorio, Neruæ delatum Imperiū testatur. ipse quoque Onuphrius sic à Senatu Neruam creatum Imperatorem scripsit, vt non negauerit accepisse etiam suffragium militum prætorianorum, sine quo videlicet irrita fuisset electio. Maximus & Balbinus inuito exercitu lecti, prima data occasione, à militibus interfecti sunt. siquidem (vt scribit Herodianus lib. 8.) indignabantur milites sibi à Senatu Principes datos, quos & Senatorios Imperatores per ludibrium appellabant. Tacitus à Senatu quidem dictus est, sed militibus iubentibus; vt Flauius Vopiscus scribit in eius vita: senatus

enim

enim ad milites Imperatoris electionem reiiciebat, probè intelligens non placiturum militibus Principem, quem ipsi non elegissent. Itaque rectè S. Hieronymus in epist. 85. ad Euagrium, Imperatorem ab exercitu creari dicit. Cùm igitur hæc fuerit apud Romanos legendi Principis ratio, multorum sæculorum consuetudine roborata; quis credat post annos 800. Romanum Senatum, aut populũ, quãdo nullius ferme auctoritatis erat, id fuisse ausurum in electione Principis, quod antea, cùm floreret, minimè audebat? Quare consultiùs fecit Iohannes Auentinus, quem Illyricus & Onuphrius præter cæteros laudant. is enim cùm Senatus consultum, & Plebiscitum in Imperij translatione omnino habere vellet; & tamen non auderet contra fidem omnium veterum id asserere, tacitum Senatus-consultum, & Plebiscitum factum fuisse scribit, & primas partes eius actionis Pontifici Romano attribuit. Sic enim loquitur lib. 4. Annalium Boiorum: Pontifex, Senatus, populusq́. Romanus Imperium transferre iure suo in Germanos, Carolumq́ue tacito Senatus-consulto, Plebiscitoque decernunt. Nimirum sic interpretari voluit hic auctor acclamationem populi Romani, Carolo à Pontifice coronato. de qua veteres loquuntur,

tur, vt videlicet illa acclamatio quoddam veluti Plebiſcitum fuiſſe videretur. Sed de his ſatis. nam neque aduerſarius (vt ſuprà diximus) hunc Imperij titulum agnoſcit.

CAPVT XI.

Non deueniſſe ad Germanos Imperium donatione Græcorum.

RESTAT poſtremus titulus, Principis Orientalis donatio, ſiue communicatio. quem titulum Illyricus non ſolùm agnoſcit, ſed etiam pro viribus defendere nititur. tot verò fraudibus & mendaciis in hac vna re explicanda vtitur, vt mirum ſit, ſi non ipſe ſibi apud ſanos lectores exiſtimationem fidemq́ue detraxerit. Nobis autem ad hunc titulum explodendum duplex via, eaq́ue expeditiſſima, ſeſe offert. Primùm enim Hiſtorici tum veteres, tum recentiores ſcribunt, Græcos Imperatores, cùm primùm ad eos fama perlata eſt coronationis Caroli, vehementer commotos atque indignatos fuiſſe. quod ſanè argumentum eſt euidens, Imperium Carolo non eſſe Græcorum donatione tributum. Sed verba Hiſtoricorum audiamus. Eginarthus, Caroli Magni (vt ſuprà diximus) Cancellarius, in vita eiuſdem Caroli, poſtea quàm expoſuit coronationem,

nem, ita ſubiecit: Inuidiam ſuſcepti nominis, Conſtantinopolitanis Imperatoribus ſuper hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua eis procul dubio longè præſtantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in epiſtolis fratres eos appellando. Sigebertus in Chronico anni 805. & Conradus Abbas Vrſpergēſis in Chronico, vbi refert cōpendio res geſtas Caroli, iiſdem ferè verbis indignationem Imperatorum Græcorum deſcribunt. quos ſequutus Albertus Krantzius l. 2. Saxoniæ cap. 8. ita ſcripſit: Inuidiam ſuſcepti nominis, Conſtantinopolitanis Imperatoribus non diſſimulantibus, magna ſuperauit pecunia: vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua Græculis multum præſtabat. Deinde ex hiſtoriis conſtat Græcos Imperatores agnouiſſe tandem vel inuitos Imperium Caroli, ſed nō antequam is à Pontifice Imperator appellatus, & Auguſtali diademate inſignitus eſt. vt non niſi impudentiſſimo mendacio Illyricus ſcribere potuerit pag. 48. & 52. multis annis ante Caroli coronationem cōceſſum eidem Carolo fuiſſe Imperium Occidentis ab Imperatore Græco. Exſtát Annales Francorum accuratiſſimi, ipſo Caroli tempore conſcripti. In his anno Domini

mini 798. ponitur prima legatio Irenes Imperatricis ad Carolum nondum Imperatorem, qua legatione non Imperij communicatio tractata est, sed restitutio captiuorum. Deinde anno 801. adscribitur Caroli coronatio Romæ facta à Pontifice Leone. Tum anno 802. qui fuit vltimus Irenes, narratur alia legatio eiusdem Irenès ad Carolum Imperatorem, pro pace inter Græcos & Francos impetranda. Sed neq. in ea legatione vlla mentio communicationis Imperij facta est. Anno 803. describitur legatio Nicephori Imperatoris, qui Irenæ successerat, ad eundem Carolum pro impetranda pace; de Imperij communicatione nulla mentio. pacem enim optabant Græci à Rege Francorum potentissimo, sed nondum (quod ex veteribus colligatur) Carolum salutare Imperatorem & Augustum dignabantur. Anno 812. qui fuit vltimus Nicephori, commemoratur legatio Michaëlis, qui successerat Nicephoro, ad eundem Carolum, & tum demum scribit auctor Annaliũ, à Legatis Greci Imperatoris Carolum Magnum, cùm iam annos 12. imperaret, Imperatorem & Augustum salutatum. Denique anno 814. scribit auctor obitum Caroli, quem annis 14. in Imperio fuisse testatur: ac proinde non numerat annos Imperij à cõsen-

N sit

ſu Græcorum, ſed à coronatione, quã à Leone Pontifice Romæ ſuſceperat. conſentiunt his Annalibus omnes Hiſtorici grauiores, Aimoinus lib. 4. cap. 90. & 91. Paulus Diaconus lib 23. rerũ Rom. Ado Viennenſis in Chronico 6. ætate, Rhegino Prumiẽſis lib. 2. Chron. Otho Friſingenſis lib. 5. cap. 31. & ſequẽtibus, Cedrenus in Compendio hiſtoriarum, Zonaras in annalibus, Abbas Vrſpergenſis, Hermannus Contractus, & Sigebertus in Chronico, Blondus lib. primo decadis 2. Platina in vita Leonis tertij, & (quod magis eſt admirandum) Illyricus Cent. 9. cap. 16. col. 621. Videamus nunc quid Illyricus in libro de trãſlatione Imperij aduerſus hanc notiſſimam certiſſimamq́; hiſtoriã, aduerſus ſcripta ſua priora, & (ni fallor) etiam aduerſus propriã mentem & conſcientiam adferat. Habuit (inquit pag. 47.) Carolus Magnus Imperialẽ dignitatem conceſſione, ac conſenſu Cõſtantinopolitanorum Imperatorum. quod aliquanto clariùs ordineq́. deinceps exponam.] Nec nos diffitemur, conſenſiſſe tandẽ Græcos in Imperium Caroli, ſed inuitos; &, vt tu ipſe loco notato in Centuriis dicis, quòd mutare non poſſent, quod à Leone Pontifice iam factum erat. ſed perge, & expone quod propoſuiſti. Platina vt homo Ital⁹, & Papis ſuis addictiſſimus

mus,ſtudio rem totam obſcurat:ac cùm narraſſet, Romæ Carolum, acclamante ei populo (vt Imperatori) à Leone coronatum eſſe, mox addit hæc verba: Interea verò Conſtantinopolitana Imperatrix miſſis in Italiam Legatis cum Carolo fœdus & pacem iniit, Imperiumque hiſce terminis diuiſit, &c. quibus verbis oſtendit quidem Imperatricem proculdubio de cõſenſu Imperialis Senatus Carolo Magno conceſſiſſe Occidentale Imperium, & haud dubiè etiam nomẽ ipſum cum re, ſicut omnes alij Hiſtorici ſcribunt: ſed tamen non vult clarè dicere, an antea Papa populusque eum coronauerint, aut verò Imperatrix illi eam dignitatem, & potentiam conceſſerit.] At certè Platina ſatis clarè expreſſit, poſt peractam Caroli coronationem, Legatos de pace ab Irene ad Carolum veniſſe. Sed fac Platinam vt Italicum, & Papis addictum, rem obſcuraſſe: quid reſpondebis ad Annales Francorum, ad tot Hiſtoricos ſuprà citatos, Græcos, Germanos, Gallos, ad te ipſum denique? certè illi nec Italici erant, nec Papis addictiſſimi; & tamẽ coronationẽ Caroli antea factá quàm Legati de pace ab Irene mitterẽtur, clariſſimè docuerunt. Quod autem addis, omnes Hiſtoricos teſtari, nomen Imperatorium cum ipſa re quæ tanto nomini reſpon- *Mendacium.*

det, Carolo ab Irene concessum, mendacium est apertissimum: nullum enim Historicum reperire potui (euolui autem plurimos) qui id vllo verbo significaret quod tu dicis, quin potiùs annales Francorum, Ado Viennensis, & Rhegino Prumiensis in Chronicis anno 812. tamquam rem nouam & insolitam referunt, quòd legati Michaëlis, qui tertius fuit ab Irene, laudes Imperatorias Carolo dixerint, eumque Imperatorem & Basileū appellauerint. Perge. Verùm quod antea Imperatrix id fecerit quàm Papa, vel populus, inde liquidissimè apparet, quia, teste Matthæo Palmerio Florẽtino, & Martino Polono, antea est Irene Imperatoria dignitate spoliata per Nicephorum, quàm Papa Leo, populusque eam actionem cum Carolo Romæ habuit. Sunt verò isti duo vel diligentissimi supputatores temporum.] Et hîc ni fallor, contra conscientiam loqueris. Nam in primis, qua fronte audes Martinum Polonum diligentissimum temporum supputatorem appellare, quem constat omnium ferè Historicorum fuisse negligentissimum? ac ne longiùs abeamus, in descriptione annorum Irenes, Nicephori, Michaëlis, & Caroli Imperatorum, quæ omnia vix duas paginas explent, sex commisit errores. Primùm Irenem solam

Mendacium.

tribus

tribus annis imperasse dicit. at Paulus Diaconus, qui Irenes tempore vixit, lib. 23. rerum Romanarum, quinque annos, & aliquot mẽses illi tribuit, & singulorum annorum acta describit. Idem facit auctor Annalium Francorum, qui Pauli Diaconi æqualis fuit. Idem Cedrenus, Græcus auctor, in compendio Historiarum. Idẽ alij veteres. & ex recentioribus Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis Irenæ soli tribuit annos quinque, menses vndecim, dies 16. Deinde Nicephorum, qui Irenæ successit, Martinus Polonus solùm mensibus nouem imperasse scribit. at Paulus Diaconus, Cedrenus, Annales Francorum, & omnes alij veteres, octo annos, & eo amplius Nicephoro tribuunt: Onuphrius lib. 2. de Principibus Romanis annos octo, mẽses octo, dies 26. & ne putetur esse librariorum error in numero; quid singulis annis Nicephorus egerit, Paulus Diaconus & Cedrenus diligenter perscripserunt. Tertiò Michaëlis Imperiũ constituit Martinus Polonus anno 800. contra omnium aliorum Historicorum tum veterum, tum recentiorum fidem. Quartò Caroli Magni initium ponit anno 802. neq. errore librariorum id factum existimari debet. siquidem eodem in loco Carolum imperasse dicit annis 14. mense vno, & diebus qua-

tuor; ac deinde consequenter initium Ludouici, qui Carolo successit, ponit anno 816. At Carolũ imperare cœpisse primo die anni 801. si à Natali Domini initium anni sumatur; vel octo diebus ante exitum anni 800. si exordium anni ducatur à Kalẽdis Ianuarij; tot, & tam graues auctores scribũt, vt mirum sit Martinum Polonum vigilasse, ista cùm scriberet. Vide testimonia quæ suprà citauimus cap. 4. Quintò idem Martinus ibidẽ Leonem tertium, qui Carolum coronauit, quartum appellat, contra cæteros omnes Historicos, eique tribuit ædificationem vrbis Leoninæ; quam tamen constat ab alio Leone esse factam, quem alij omnes quartum, ipse verò quintum vocat. Sextò in eadem pagina idem Martinus scribit anno 814. Stephanum Papam quartum venisse in Gallias, & honorificè susceptum à Ludouico Imperatore. At si Ludouicus imperare cœpit anno 816. vt paulo pòst idem Martinus docet: quomodo potuit anno 814. Imperator Ludouicus Stephanum Pontificem ad se venientem suscipere? Itaque Martinus Polonus, diligentissimus scilicet supputator annorum, tam Pontificum quàm Cæsarum annos vt plurimũ perperam disponit. Quod verò idem Illyricus ait, ex Mattheo Palmerio liquidissimè appa-

rere,

rere, Irenem antè Imperio ſpoliatam fuiſſe, quàm Pontifex Leo Carolum coronauerit, liquidiſſimum quoque mendacium eſt. Palmerius enim in additione ad Chronicũ Euſebij, tametſi in eo labitur, quòd Irene poſt filij excæcationem ſolùm quatuor annos tribuit, cùm Paulus Diaconus, Annales Francorum, & Cedrenus quinque annos, & aliquot menſes illi tribuant, tamen ipſe idem coronationem Caroli ponit anno 801. & initiũ Imperij Nicephori anno 802. conſtat autem ex Cedreno, & Paulo Diacono, eadem die Nicephorum imperare cœpiſſe, qua Irene ſe abdicare Imperio coacta eſt. ex quo intelligimus Palmerium non ſolùm quatuor annos integros, ſed etiam aliquot menſes Irenę tribuendos exiſtimaſſe, licet ſolum perfectũ numerũ expreſſerit. proinde ex Palmerij ſentẽtia poſterius Irenem Imperio ſpoliatam, quàm Carolus fuerit coronatus. Sed audiamus iam cętera. Teſtatur quoque Platina, Nicephorũ Imperatorem, oppreſſorem, aut ſucceſſorem Irenes, mox initio fœdus Irenes de Imperij diuiſione cum Carolo renouaſſe: vt hæc quoque fuerit confirmatio Imperij Occidentalis à Conſtantinopolitanis Carolo facta. porrò Nicephorum hunc Imperatorem collocat Martinus Polonus Pœnitentiarius Papæ, &

Mendacium.

Archiepiscopus Consentinus in annum Domini 799. omnino eum clarissimè præponit illi Romanæ coronationi Caroli, sicut & Sebastianus Francus, quin & Iacobus Philippus Bergomensis.] De Martino Polono iam antè respondimus, eum in manifesto errore versari, cũ Imperium Nicephori refert ad annum Domini 799. quod ad annum 802. referre debuisset. Sebastianum Francum non vidi; nec multum laboro quid ille dixerit, cùm auctor fuerit admodum recens, & à Catholica Religione alienus. Iacobũ Philippum Bergomensem more tuo fraudulenter citas. *Mendacium.* ille enim etsi lib. 11. supplementi commemoret diuisionem Imperij inter Carolum & Irenem, antequam narret eiusdem Caroli coronationem Romæ factam: tamen id facit per anticipationem, vt expediat ea quæ ad Græcorum Imperium pertinent. nam postea loco suo ad ordinem temporum rediens, disertis verbis docet Imperium à Græcis ad Francos translatum fuisse Pontificis auctoritate anno Domini 800. exeunte, vt etiam suprà citauimus in 4. capite. Præponit quoque (addit Illyricus) Martinus Michaëlem Imperatorem eidem coronationi, qui ibidem illud fœdus renouauit cum Carolo. Deniq. & Chronicon D. D. Achillis Gassari initium principatus

patus Nicephori ponit in annum 798. facta verò est illa renouatio concessi Imperij à Nicephoro mox initio sui Imperij. quare ex hisce licet colligere vt minimum tres donationes aut concessiones Imperij per Constantinopolitanos Imperatores factas ante illā Romanam actionem, nempe Irenes, Nicephori, & Michaëlis, vel certè illas duas priores.]

Colligebat olim Virgilius aurum ex Ennij stercore: at noster Illyricus (vt video) ex Historicorum auro stercus colligit. nam cùm veteres ac probati Historici, & illi ipsi, qui tempore Caroli Magni vixerunt, tam perspicuè tradant, anno quinto Irenes Carolum Magnum à Pontifice Maximo coronatū, ac deinde post eam coronationem, Irenæ successisse Nicephorum, & Nicephoro Michaëlem: quis non intelligit errasse Martinum Polonum, &, qui eū sequuti sunt, recentiores Historicos, qui sine vlla ratione ex sola imperitia veteribus contradicunt? quāta autem impudentia est, eiusmodi errores tam diligenter consectari, & demum in obscuris auctoribus vix repertos ita proponere, ac si nihil verius literis mandari potuisset? & tamen pergit Illyricus, atque ait: Ex hisce etiam licet colligere, temerè, vel potiùs fraudulēter à Sabellico concessionem Imperij ab Irene post factam

coronationem Leonis Papæ poni. redarguitur enim manifestè ratione temporum. plerique ſanè omnes Irenem aiunt poſtremò ab Imperio depoſitam eſſe ante illam actionem Romanam. aliqui autem eodem anno. Igitur oportet tranſlationem Imperij antea in Carolum factam eſſe à Conſtantinopolitanis quàm à Romanis.] At ſi temerè vel fraudulẽter Sabellicus antepoſuit Caroli coronationem Irenes abdicationi; num etiam Paulus Diaconus, Annales Francorum, Cedrenus, Zonaras, Ado, Rhegino, Otho, Conradus, Sigebertus, & alij veteres, temerè vel fraudulenter id egerunt? Certè Sabellicus veteres Hiſtoricos ſequutus eſt. Et qui nam ſunt, Illyrice, illi plerique omnes, qui Irenem aiunt poſtremò ab Imperio depoſitam eſſe ante illam actionem Romanam? nimirum Martinus Polonus, qui vnus eſt inſtar omnium. an
Mendacium. non te pudet tam apertè mentiri? ſed perge. Porrò illam tranſlationem de pace Imperioque inter Irenem & Carolum factam, collocant Ado Viennẽſis, & Annales Caroli in annum Domini 798. prę̨ponunt igitur eã vt minimũ integro quadriennio coronationi Leoninæ. Paulus quoque Æmilius in ſua Francorum Hiſtoria affirmat ſeriam ſollicitamque actionem & legationem Irenes ad Carolum

lon-

longè præcessisse illã Romanã Coronationẽ.] Id verò, Illyrice, non est solùm audacter mentiri, sed etiam configere oculos hominibus, vt non videant ea quæ clarissimè patent. siquidem Ado Viẽnensis, & Annales Francorum duas ponunt legationes Irenes ad Carolum, vnam pro pace, & restitutione captiuorũ, ante Caroli coronationẽ, anno 978. alteram pro pace iterum renouanda, post Caroli coronationem, anno 802. & quamuis Platina dicat hac legatione posteriore procuratam esse Imperij diuisionem; tamen Ado Viennensis, & Annales Francorum nullam Imperij mentionem faciunt, nisi multo inferiùs, vbi describunt legationẽ Michaëlis anno 812. Hæc enim sunt verba Adonis: Anno 798. Irene ad excellentissimum Regem Carolum legationem pro pace seruanda misit. Et infrà, postquam narrauerat coronationẽ Caroli factam anno 801. ita subiungit: Anno 802. Irene Imperatrix ad Imperatorem Carolum misit pro pace inter Francos & Græcos firmãda. Et infrà, Anno 803. Irene ab Imperio deposita est: & Nicephorus Imperator Constantinopoli creatus, qui Legatos suos, vnà cũ Legatis Imperatoris Caroli remisit. nam Imperator Carolus Iesse Episcopum Ambianensem, & Elinigandum Comitem, Constantinopolim direxe-

Mendacium.

direxerat. Susceperunt autem legati Nicephori Imperatoris epistolam inscriptá de fœdere pacis, sicque tali pacto Constantinopolim reuersi sunt. Denique infrà Anno 812. in eius locum Michaël gener eius Imperator creatur, cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi laudes more suo dixerũt, Imperatorem & Basileum illum appellãtes. His consentiunt tum Annales Francorum (nam inde hæc omnia Ado Viennensis accepit) tum etiam Paulus Æmilius in lib. 3. de rebus Francorum, vt quiuis per se cognoscere potest. nouum enim mendaciũ est, quod paulo pòst Illyricus addit, cùm ait: Mihi verò verisimile est, mox initio illius instaurati Regni Irenes esse factam talem transactionem de Imperio inter eam & Carolum, quo constabiliret adhuc principiò dubium, & inuidiosum regnum, quod & Æmilius affirmat.] Hoc (inquam) apertum mendaciũ est, cùm Paulus Æmilius non solùm non dicat vllam factam esse transactionem de Imperio inter Irenem & Carolum, sed contrà potiùs asserat inuita Irene & Nicephoro Augustis, Carolum à Pontifice magno, procerum Romonorum assensu, Imperatorem factum. id illa verba indicant de legatis quos Irene misit ad Carolum iam à Pontifice coronatum. Au-

Mendacium.

gustæ

gustæ legati fœdus petebant, ægritudine animi interim dissimulata. & illa de Nicephoro: Hactenus Carolum Augustum, magno patientissimoq; animo Nicephori simultatem inuidiamq; tulisse. Sed pergamus ad reliquas nugas Illyrici, vt hunc locũ aliquando claudamus. Credibile (inquit Illyricus) tamen profectò valde est, Irenem cum filio Constantino multo antea illã dignitatem, & possessionem Imperij cum Carolo communicasse.] Vnde autem id credibile sit, multis verbis conatur ostendere. sed summa est, quia Carolus deuictis Longobardis, iam magna Italiæ parte, & ipsa Vrbe potiebatur; & Constantinus Imperator Constantinopolitanus filiam Caroli in matrimonium sibi dari petierat. Expendat (inquit) quæso totum hoc negocium quiuis intelligens: quomodo potuit Constantinus Imperator ambire aut impetrare filiam Caroli non facta pace? quomodo autem potuit inter eos fieri pax, non concesso Carolo Occidentali Imperio, quod iam fortiter occupauerat, & firmiter retinebat? necessario igitur in tali nuptiarum filiæ Caroli pactione diuisio Imperij facta est.] Egregia sanè demonstratio, quasi non possit Imperator cum Rege potentissimo pacem facere, & affinitatem contrahere, nisi Imperialem dignitatem

tatem cum eo cõmunicare voluerit. qua igitur ratione Carolus Quintus Imperator cum Francisco Rege Francorum pacem fecit, & Leonoram sororem ei in matrimonium collocauit, nec tamen eum in Imperio collegam accepit? At Carolus Magnus Occidentale Imperium armis acquisitum possidebat: nec pacem cum Imperatore Constantinopolitano fecisset, nisi ei Imperium iam occupatum retinere permissum esset. Verùm, non est, vt suprà diximus, de possessione prouinciarum Imperialium quęstio; sed de titulo, de iure, de nomine, de dignitate, ac Maiestate Augustali tota controuersia est. neque enim inficiamur, Carolũ bellica virtute Longobardos ex Italia exegisse, eamq; prouinciam suam fecisse, quæ aliquando Romani Imperij prouincia fuerat. sed quemadmodum hoc tẽpore Reges Francorum, & Hispanorum, Romani Imperij prouincias tenent, nec tamen sunt Romani Imperatores, & Imperator cum eis pacem & affinitatem habet: ita quoq. fieri potuit, vt Carolus Magnus aliquot Romani Imperij prouincias sine nomine, & Iure Imperatorio teneret, & tamen cum eo Imperator Constantinopolitanus pacem, atq. affininitatem habere cuperet.

CAPVT XII.

Romanum Pontificem iure suo Imperium à Græcis in Germanos transtulisse.

DEMONSTRAVIMVS hactenus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanorum fuisse nemo negat, eiusmodi Imperium nullo alio titulo adeptum, nisi Pontificis Maximi auctoritate. Nūc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, Imperium non peruenisse ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate; etiam illud affert, quod Romanus Pōtifex non habeat ius Imperia transferendi: nos contrà Deo iuuante, ad demonstrandum aggrediemur, posse Romanum Pontificem, si causa postulet, id facere, non quidem Regia, aut Imperatoria, sed Apostolica, id est, summa atque eminentissima Ecclesiastica potestate. pendet autem tota hæc res ex duabus sententijs: altera, Romanum Pontificem totius Ecclesiæ, id est, omnium Christianorum Patrem & Pastorem esse; altera, summum Ecclesiæ totius Pastorem ita non modò priuatis hominibus, sed etiam Regibus & Imperatoribus Christianis præesse; vt, si causa Christi & Ecclesiæ id exigat, possit eos Regnis, atque Imperiis exue-

re,

re, eaque regna, & Imperia ab aliis ad alios transferre. nemo est enim qui non intelligat, si hæ duæ sententiæ veræ sint, continuò illud etiam effici, vt Romanus Pontifex certis de causis Imperia transferre possit. Priorem sententiam multi ex nostris accuratissimè ac fusissimè demonstrarunt. quod etiam nos præstitimus in libris quinque, quos de summi Pōtificis institutione & potestate scripsimus. quare hoc loco satis erit, si eam sententiam confirmemus testimonijs Imperatorum, atq. eorum potissimùm qui Romanæ sedi infesti fuerunt. si enim ipsos Imperatores, vbi de iure ipsorum agitur, testes habemus, frustra aliorum testimonia desideramus.

Carolus Magnus Imperator primus ex gente Francorum non semel primatum Rom. Pontificis agnoscere se ac venerari professus est. Exstat priuilegium eiusdem Caroli, quod Bremensi Ecclesiæ dedit, apud Albertum Krantzium lib. 1. Metropolis cap. 7. in hæc verba: Summi Pontificis, & vniuersalis Papæ Hadriani præcepto, nec non & Maguntinensis Episcopi Lullonis, omniumque qui affuêre Pontificum consilio, eandem Bremēsem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis Willehado, probabilis vitæ coram Deo & Sāctis eius, commisimus. Exstāt item libri

libri nomine Caroli Magni aduersus Synodum Græcorum de cultu imaginum: quos libros etsi ego non esse Caroli Magni arbitror; tamen quia ab aduersariis Carolo tribui constanter video, sumam etiam inde testimonium. Sic igitur habet liber primus cap. 6. Sicut cæteris discipulis Apostoli, & Apostolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris sedibus Apostolica, & Apostolicis Romana eminere dignoscitur. Hæc enim nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed ipsius Domini auctoritate primatum habet. Denique, vt ex Platina in vita Leonis Tertij, & Paulo Æmilio lib.3. de rebus gestis Francorum, ac Iacobo Wimpelingio in epitome rerum Germanicarum cap. 9. cognosci potest, cùm aliquando idem Carolus Romæ sententias Episcoporum qui ex tota Italia & Francia conuenerant, rogasset de vita & moribus Papæ Leonis, atque ab ijs vna voce responsum esset, Sedem Apostolicam, omnium Ecclesiarum caput, à nemine iudicari debere; continuò acquieuit, ac permisit, vt summus Pontifex Leo solo iureiurando crimen, quod ei falsò obiiciebatur, dilueret.

Otho Magnus, qui primus ex gente Saxonica Romani Imperij gubernacula rexit, eundem primatum Romanæ Ecclesię disertis

verbis confeſſus eſt in epiſtola quam ſcripſit ad Iohannem 12. Rom. Pontificem, quæ exſtat apud Luithprandum Ticinenſem lib. 6. cap. 9. Hæc enim eſt inſcriptio literarũ: Summo Pontifici, & vniuerſali Papæ Domino Iohanni, Otho diuinæ reſpectu clementiæ Imperator Auguſtus. Fuit quoq. hic Otho Magnus Romanæ Eccleſiæ accerrimus defenſor, vt Iacobus Wymphelingius teſtatur in Epitome rerum Germanicarum cap. 18. Vt autem omnes intelligant non ſolùm Imperatores amicos, ſed etiam hoſtes Romanæ Eccleſiæ Pontificis primatum agnouiſſe, ſubiiciam teſtimonia omnium ferè Imperatorum, qui Romanã Eccleſiam hoſtiliter perſecuti ſunt.

Henricus quartus, qui primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romano Pontifice graues inimicitias geſſit; etſi certis de cauſis Gregorium Septimum Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romanę ſedis ſuper omnes homines, atque adeo ſuper ipſos Reges & Imperatores, nunquam negauit. Exſtat Epiſtola eius ad Principes Imperij, quam totam refert Conradus Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1106. In ea epiſtola hæc habẽtur: Præterea (inquit) Domino Papæ in præſentia Legati ſui & veſtra obedire parati ſuimus: & nunc parati ſumus ei omnem debitam

tam reuerētiam & obedientiam sincero corde, & deuotione præsentialiter exhibere. Et infrà: Rogamus vos per auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, cui nos committimus, & honorem Regni, ne super nos, & fideles nostros veniatis. Et infrà: Si interpellatio vestra, nullaque alia interuētio ad præsens prodesse poterit, appellamus Romanum Pontificem, & sanctam vniuersalem Romanam sedem, & Ecclesiam. Hæc ibi. Rursus autē idem Henricus Quartus in postrema epistola ad Principes: Appellabimus (inquit) & tertio appellamus Dominum Romanum Pontificem Paschalem, & sanctam, & vniuersalem Sedem, & Romanam Ecclesiam.

Henricus Quintus tametsi nō paruo tempore propter Episcoporum inuestituras Romanam Ecclesiam vexauit & afflixit, eius tamen primatum semper agnouit. Sic enim de eo scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1110.

In Epiphania Domini Ratisponæ Heinricus colloquium cum Principibus faciēs, animi sui propositum eis aperuit, scilicet quòd Transalpinis partibus se exhibere vellet, quatenus & benedictionem Imperialem à Summo Pontifice, Romana, quæ caput mundi est, in Vrbe perciperet, & latas Italiæ pro-

uincias in Societatem regni Germanici fraterna pace, & iustitiis ac legibus antiquis componeret; insuper ad omnia quæ defensio posceret Ecclesiastica, ad nutum Patris Apostolici se promptum demonstraret. Et infrà in Chronico anni 1117. vbi exposuisset Abbas terrifica signa, quę de cęlo ostēdebātur aduersus impietatem eiusdē Henrici, qui summum Pontificem captiuum facere, atque ab eo per vim extorquere inuestituras Episcoporū ausus esset; ita subiungit: His, & eiusmodi cladibus Rex Heinricus corde tenus sauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad Apostolicam sedem destinare. Et infrà in Chronico anni 1122. pacem inter Calixtum Pontificem & eundem Heinricum Imperatorem his verbis Abbas describit: Facto (inquit) vniuersali conuentu apud vrbem Vangionum quæ nunc VVormacia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quamque per omnia solicito cunctorum procerum consilio, pro pace & concordia per vnam, vel amplius, hebdomadam certatum sit; donec ipse in cuius manu cor Regis est, omnem animositatē Augusti sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam, causa matris Ecclesiæ, etiam vltra spem plurimorum, inflexit.

Fri-

Fridericus Primus Imperator, & Romani Pontificis Alexandri Tertij hostis acerrimus, Romanæ Ecclesiæ primatum & rebus & verbis confessus est. Nam cùm in Italiam venisset, Hadrianum Quartum Pontificem ita veneratus est, vt ad eius pedes primùm venerabundus accideret. deinde descendenti ex equo stapedem teneret; vt refert Albertus Krantzius lib.6.Saxoniæ cap.16. Quod idem postea fecit etiam Victori, quem verum Pontificem, cùm Schismaticus esset, existimabat. Sic enim scribit Radeuicus lib. 2. de rebus gestis Friderici primi cap.70. Ibi (inquit) religiosissimus Imperator ante ianuas Ecclesiæ eum suscepit, & descēdenti de equo strepam humiliter tenuit, & apprehensum per manum vsque ad altare perduxit, & pedes eius est osculatus. Itaque Fridericus Imperator re ipsa, & factis satis declarauit quo loco Romanus Pontifex haberi deberet. Nec tamen solis factis, sed etiam verbis sententiam suam aperuit. nam in epistola ad omnes Imperio Romano subiectos, quę exstat apud Radeuicum lib.1.cap.10. Romanum Pontificem caput Sanctæ Ecclesiæ nominat: & rursus in epistola ad Hadrianū Quartum Pontificem, apud Radeuicum lib. 2. cap. 16. Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum &

ipſius Imperij vocat. denique in epiſtola ad Hermannum Epiſcopum Brixinenſem, apud eundem Radeuicum lib. 2. cap. 56. vbi deplorat Schiſma quod in Romana Eccleſia fuerat exortum, ita loquitur: Cùm (inquit) vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator ſufficiat, & vna Eccleſia Dei eſſe debeat; quod ſine dolore dicere non poſſumus; duos Apoſtolicos in Romana Eccleſia habere videmur. Et infrà: Pro tanta namque, & tam pernicioſa Eccleſiæ iactura, tota nimirum Italica Eccleſia conturbatur, & diſſenſiones, Schiſmate orto in capite, iam in inferiora membra defluxiſſent, & totum Eccleſiæ corpus defœdaſſent, niſi nos conſilio, & auxilio religioſorum virorum, qui ſpiritu Dei agũtur, tam impudicæ iniquitati iuſtitiæ rigorem oppoſuiſſemus. Et infrà: Vt iuſto declaretur examine, quis illorum regimen vniuerſalis Eccleſię de iure debeat obtinere. Vides certè, Lector, ex ſententia Imperatoris Friderici, vnum eſſe debere Papam, qui vt caput toti corpori Eccleſiæ præſit, & cui Eccleſiæ vniuerſalis regimen debeatur.

Philippus Imperator creatus in ſchiſmate contra Othonem 4. licet à Pontifice Innocentio Tertio ab Imperio repulſus eſſet; is tamen (vt ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico) cùm audiſſet ſe in excõmunicationem

Pontificiā incidisse, humiliter à Legato Pontificis absolutionem petiit. quod certè numquam fecisset, nisi summum Pontificem, pastorem suum, ac proinde aliorū etiam Principum & Regum fuisse credidisset. si enim sola Romana ciuitas, & non Ecclesia vniuersa, ad curā Romani Pontificis pertineret: quāobrem Princeps Germanus Romani Pontificis censuram tantopere timuisset?

Fridericus 2. Ecclesiæ Romanæ longo tēpore hostis, & persequutor, timuit tamē Romani Pontificis, vt veri Christi Vicarij, latam in se Ecclesiasticam censuram. sic enim scribit de hoc Friderico Abbas Vrspergensis in extremo Chronico: Nihilominus quoq. omni tempore, quandiu denunciabat eum Papa excommunicatum, beneficium absolutionis humiliter cum omni obedientia, & deuotione & iustitiæ exhibitione postulauit. & Iacobus Wymphelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 35. Fridericus (inquit) secundus in Cyprum vsq. nauigans, Aconem tandem peruenit, nunciis rogans Pontificem, vt se absolueret anathemate: quoniam in eius potestate deinceps semper sit mansurus.

Ludouicus Quartus Imperator, & armis & scriptis Ioannem 22. Pōtificē oppugnauit: tantum tamen abest, vt existimauerit summi

 Ponti-

Pontificis auctoritatem de Ecclesia esse tollendam (vt eam Illyricus sublatam cupit) vt cùm verum Pontificem sibi fauentem habere non posset, falsum Pontificem creandum curauerit; nec interim tamen vmquam destiterit varias rationes quærere, quibus vero legitimoque Pontifici reconciliari posset. nam per Ioannem Regẽ Boëmiæ, & literis & nunciis tẽtauit, si posset in gratiam Ioannis Pontificis redire, paratus Antipapam suum deponere, seq́. reum grauissimi criminis agnoscere, ac misericordiæ Pontificiæ totum permittere. De qua re vide literas Ioannis Pontificis ac Ioannem Regem, apud Robertũ Arboricensem, tomo 2. de vtroq. gladio, theoremate 7. Deinde mortuo Ioanne Pontifice, cùm audiuisset idem Ludouicus Imperator, Benedictum Papam ad amicitiã suam esse propensum, continuò ad eum legatos misit, qui demississimis precibus absolutionem ab excommunicatione, & restitutionem ad Imperium peterent. cuius rei testis est Albertus Argentinensis in Chronico, qui illo ipso Benedicti & Ludouici tempore floruit. Neque solùm post tempora Caroli Magni, sed etiam antea Romani Imperatores Pontificem Romanum Ecclesiæ Catholicæ caput esse professi sunt. Atq. vt nomine omnium aliorum duo testi-

monia

monia, vnum Latini Imperatoris, & Græci alterum proferamus; exſtat epiſtola Valétiniani Tertij ad Theodoſium iunioré inter epiſtolas præambulares ad Concilium Chalcedonenſe. in ea epiſtola ſic loquitur Imperator: Debemus dignitatem propriæ venerationis B. Apoſtolo Petro in noſtris temporibus conſeruare; quatenus Beatiſſimus Romanæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum ſacerdotij ſuper omnes antiquitas cõtulit, locum habeat & facultaté de fide & ſacerdotibus iudicandi. Exſtat quoq. epiſtola Iuſtiniani Gręci Imperatoris ad Ioannem 2. Romanũ Pontificem in ipſo primo titulo Codicis. in qua epiſtola hæc habentur verba: Nec enim patimur quidquam quod ad Eccleſiarum ſtatum pertinet, quod non etiam veſtræ innoteſcat Sanctitati, quæ caput eſt omniũ ſanctarũ Eccleſiarum. Habemus igitur Imperatorum teſtimonia, veterum, recentiorum; Latinorum, Græcorum; amicorum, & inimicorum. quibus teſtimoniis prior illa ſentẽtia, quam confirmãdam ſuſcepimus, ſatis munita, quod ad præſentem controuerſiã de tranſlatione Imperij facit, & conſtituta eſſe videtur. Iam verò ſummum Eccleſiaſticę Hierarchiæ Principem (quæ erat altera ſentẽtia) Regna atq. Imperia Chriſtianorum, ſi neceſſitas Eccleſiæ id

O 5 poſtu-

postulet, posse trãsferre, demonstratũ est à nobis in lib. 5. de Pontifice, ex quo libro huc vnã vel alteram rationem transferemus. Primùm igitur, licet potestas Ecclesiastica, quę in summo Pontifice potissimùm residet, & potestas politica, quam præter cæteros Principes Imperator Romanus habet, non modò duæ sint, ac distinctæ finibus & officiis, sed etiam separatæ interdum inueniantur (nam aliquando Ecclesia nullos habuit politicos Principes, & nunc etiam multi sunt Principes ac Reges extra Ecclesiam) tamen quando Principes sunt Christiani, & in Ecclesię Catholicę membris ac filiis numerantur, duæ illæ potestates ita coniunguntur ac conueniunt inter se, vt vnam Rempublicam, vnum regnum, vnam familiam, imò & vnum corpus efficiãt. vnum enim, vt Apostolus ait Rom. 12. sumus corpus in Christo; singuli autem alter alterius membra. In hoc autem corpore mystico Ecclesiæ, potestas Ecclesiastica veluti animus quidam est; politica autem, veluti corpus, vt Sanctus Gregorius Nazianzenus docet in Oratione ad populum timore perculsum, & Imperatorem irascentem. Neque in controuersiam id reuocari potest; cùm constet Ecclesiasticã potestatem spiritalem ac cælestẽ esse; politicam verò, humanam ac terrenam: & rursus illius

finis

finis æterna beatitudo ſit; huius autem, pax & trãquillitas temporalis: illa animos & corda potiſſimùm regat; iſta in corporibus vim ſuam habeat: illa legibus diuinis, & cæleſtibus oraculis; iſta iure ciuili ac gentium nitatur: illa deniq. auctorem immediatũ Deum habeat; iſta per ius gentium, & cõſenſum populorũ ad Principes deriuetur. Igitur quemadmodum diſtincta ſunt animi & carnis munera, & ſeparata etiã inueniuntur in Angelis, qui corpore vacant; & belluis, quæ rationis ſunt expertes; & tamẽ in homine quia vnam hypoſtaſim efficiunt, ita conueniunt, & coniunguntur, vt animus præſit, caro ſubiíciatur; & poſſit animus iure ſuo carnem ieiuniis, vigiliis, aliiſq́ue laboribus coërcere, ne impediat munera ſpiritus, vel etiam ſi opus ſit ad finem ipſius ſpiritus conſequendum, poſſit ſpiritus carni imperare, vt ſe, ac ſua exponat omnia, etiam cum detrimento vitæ, vt ſanctos Martyres facere videmus: pari ratione in Eccleſia Chriſti, ſi verè vnum corpus ſit, tantam eſſe oportet coniunctionem Eccleſiaſticæ ac politicæ poteſtatis, tantumq́. inter eas ordinem, & vnius ad alteram ſubiectionem, vt in his quæ ad æternam ſalutem adipiſcendam pertinent, Eccleſiaſtica poteſtas politicam dirigat, eiq́ue imperet; &, ſi opus ſit, cohibeat, &

coër-

coërceat, ne adeptionem proprij finis impediat etiam cum detrimento propriæ potestatis; vt eo modo iuxta B. Gregorij sententiam lib. 2. epist. 61. terrestre regnũ cælesti regno famuletur. Huc accedit quòd cùm Principes politici ad Ecclesiã veniũt vt Christiani fiant, recipiuntur illi quidem, sed cũ pacto expresso, vel tacito, vt sceptra sua Christo subiiciãt, & Ecclesiam Catholicam non euertant, sed tueantur pro viribus ac defendant; & nisi id fecerint, puniri possint etiã Regni amissione. non enim est aptus regno Dei, nec tutò ad sacramentum baptismi admitti potest, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quidquid habet; cũ Dominus dicat in Euangelio Luc. 14. Si quis venit ad me, & nõ odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus. & rursus in eodẽ loco: Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus quæ possidet, nõ potest meus esse discipulus. Quæ loca (vt sanctus Augustinus rectè exponit in epist. 5. ad Marcellinum) sic intelligẽda sunt, vt is non possit Christi esse discipulus, qui non est paratus carere potiùs vxore, liberis, parentibus, opibus, honoribus, atq. ipsa etiã vita, quàm vt Christum offendat. Quæ cùm ita sint, nullam profe-

profectò iniuriam facit summo Principi politico Princeps summus Ecclesiasticus, si eum admoneat, illiq. imperet, vt politica sua potestate rectè vtatur, legibus & pœnis impios ac blasphemos coërceat, fidem Catholicam protegat, aduersus infideles Ecclesiam oppugnantes arma suscipiat. Quòd si is aut ex oue lupus euadat, & hæreticos ac sectarios sequens, fidem Catholicam destruat, aut velut aries furiosus contempto pastore in oues sibi subiectas grassetur, aut certè instar languidi ac timidi canis, propter ignauiam ac segnitiem, gregem Domini à luporũ morsibus defendere non audeat: cur quæso non poterit summus Pastor, & qui Christi ipsius vices in terris gerit, lupum illum ab ouili arcere, atq. ouibus imperare ne illum vltrà sequantur; & arietem furiosum recludere, ac prohibere ne gregem deinceps ducat; ac denique imbecillo cani valentiorem aliũ substituere, qui gregem, vt oportet, custodiat ac defendat? Ergo hac potestate Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, tyrãnidem in populo exercentem, à regno amouit, & Ioas Regem constituit, vt legimus lib. 4. Reg. cap. 11. & lib. 2. Paralipomenon, cap. 23. Hac potestate Gregorius Papa 2. Leonem Imperatorem Iconoclastarum hæresi studentem, atq. eã in Italiam induce-

re

re molientem non solùm excommunicauit, sed etiá vectigalibus Italiæ prohibuit, vt Cedrenus & Zonaras in eiusdem Leonis vita scriptum reliquerunt. hac potestate Pontifex Zacharias Hilderici regnum, quod eius socordia Catholica religio in Galliis nó modicum detrimentum pateretur, in Pipinum, & filios eius transtulit, vt suprà multis testimoniis demonstrauimus. Hac potestate Leo Tertius Pontifex Regem Nordamhumbrorum Regno suo iniquè pulsum, atque ad se tanquam ad omnium Christianorum caput & Principé confugienté per Legatos suos in regnú restituit, vt Aimonius scribit lib. 4. de rebus gestis Francorú cap. 96. & Rhegino lib. 2. Chronici anno 808. Hac denique idem Leo Romanum Imperiú à Græcis ad Francos transtulit; quòd iam longo vsu didicisset, Græcos aut non posse, aut nolle laboranti Ecclesiæ opem ferre: ac tum maximè id metuendum videretur, cú, Imperatore Constantino fraude suorum excæcato, femina, quod antea nunquam acciderat, Romano Imperio præsideret. Porrò diuino consilio eam tráslationem factam, testantur in primis victoriæ, ac triumphi, quos de omnibus suis hostibus Carolus reportauit. Vt enim Deus ostenderet suum esse illud opus, ita Carolum Magnum pietate, forti-

fortitudine, iustitia, clementia, omnibusq; regiis virtutibus ornauit, eiusque Imperiũ tantis opibus, tanta beneuolẽtia populorum, tot clarissimis victoriis, tot sacrarum ædium magnificentissimis ædificiis nobilitauit, vt post Magnum Constantinum nullus Imperator felicior, nullus Ecclesiæ vtilior fuisse videatur. testatur deinde consensus & approbatio Orbis terræ. siquidem Carolo Magno à Leone Pontifice Imperatore appellato, non modò Romanus populus lætissimis vocibus acclamauit; nec solùm vniuersa Italia, Gallia, Germania, Pãnonia, totus denique Occidẽs, nouum Imperatorem gratissimè excepit: sed etiam ab Asia & Africa maximorum Regum legationes gratulatoriȩ cũ magnis muneribus ad Carolum aduenerũt. ipsi etiam Græci Imperatores, tametsi alioquin æmuli & hostes Latinorum (vt suprà demonstrauimus) per Legatos Imperium Caroli agnouerunt, eumque Imperatorem & Augustum salutarunt. De quibus legationibus vide, si placet, Annales Francorum, Adonem, Rheginonem, & Abbatem Vrspergensem in Chronico anni 801. 802. 803. 807. & 812. nec non Othonem Frisingensem lib. 5. Historiȩ cap. 31. & 32. Testantur denique omnes consequẽtes ætates, siquidem ab anno Domini 801. quo anno

in

in Germanos Imperium translatum esse constat, omnes omnino Christiani Romanũ Imperium apud Germanos esse crediderunt; neque vllus fuit Princeps aut Rex Christianus, qui Caroli Magni successores vt veros legitimosque Imperatores non agnouerit, aut qui se eis posthabitum ægrè tulerit. Soli sunt Lutherani, qui dum Germanicum Imperiũ Antichristi miraculum esse contendunt, Germaniam suam legitimo Imperio sine dubitatione spoliare nitũtur. Sed occurrit Illyricus, & aduersus ea quæ hactenus diximus, obiicit Ius Canonicum & diuinum, quo politica potestas omnino Pontificibus interdicitur: sic enim probat in lib. suo de translatione Imperij, pag. 6. non esse translatum Imperiũ à Græcis ad Francos Pontificis Maximi auctoritate: Quia Papæ (inquit) testantibus id ipsorum propriis Iuribus, non sunt à Deo cõstituti domini aut gubernatores temporalium dominiorum; sicut ipsemet Christus negat suũ regnum esse de hoc mundo, negat se esse constitutum iudicem rerum ac litium terrenarum: prohibet quoq; Apostolis ne dominentur politicè, inquiens, Reges gentium dominantur, vos autem non sic. iubet eos esse seruos, & omnium minimos. quin D. Petrus, quo se isti fundatore iactant, iubet presbyteros

ros politicis gubernatoribus obtemperare. quod igitur ius Christus hîc in terris non habuit, & non tantùm non tradidit suis Apostolis, sed etiam seuerissimè prohibuit; id profectò nec Petrus, nec Papæ, etiamsi centies vicarij Christi essent, habere poterunt.] Verùm tota hæc Illyrici argumentatio vno verbo destrui potest. nam tametsi fateremur, Romanum Pontificem neque re ipsa habere, neque etiam habere posse vllam politicam potestatem; non tamen inde rectè colligeretur, Imperium à Græcis ad Germanos ab eodē Romano Pontifice non potuisse transferri. non enim politica, sed Ecclesiastica potestate, quæ politica longè maior & sublimior est, quæque politicæ præest, eamque regit ac dirigit, vt suprà diximus, ea translatio facta est. siquidem Papa, non quòd esset Rex Regum, aut summus tēporalis Monarcha, qualis Augustus & Constantinus fuère, Occidentale Imperium à Græcis ad Francos trāstulit; sed quòd Pastor Ecclesiæ vniuersæ à Christo ipso cum summa potestate constitutus, inter oues suas etiam Reges & Imperatores numeraret, possetque ac deberet operam dare, ne Reges, & Regna Christianorum, Christi regnū impediant, néve Ecclesiæ obsint, sed eius potiùs honori, atque vtilitati deseruiant. Sed ne for-

tè queratur Illyricus ſuam argumentationem nimis breuiter refutatam, excutiamus paulo diligentiùs. Ait primò ſummos Pontifices (teſtantibus id propriis ipſorum Iuribus) nõ eſſe conſtitutos à Deo dominos aut gubernatores temporaliũ dominiorum. At iiſdem Iuribus teſtantibus, conſtituti Pontifices ſunt paſtores ac præſules animarum, quarũ æternæ ſaluti omnia temporalia bona deſeruire debent: proinde licet, dum Reges Chriſtiani regna ſua (vt Chriſtianos decet) adminiſtrãt, non debeat ſummus Pontifex eorum regnorum curis ac negociis ſe implicare; vbi tamen ij cœperint à via deflectere, & in detrimentum animarum regnis ſuis abuti, poteſt ac debet remedia congruẽtia (vt ſæpe diximus) adhibere. quare trãſlationem Imperij à Græcis ad Germanos, Apoſtolicę Sedis auctoritate factam eſſe, omnia Iura clamant. vide quæ ſuprà citauimus cap. 6. Ait 2. Illyricus, Chriſtũ ipſum non fuiſſe Regem de hoc mundo, nec iudicem litium terrenarum. at non negabit (opinor) Illyricus, potuiſſe Chriſtum nihilominus, ſi ita expedire iudicaſſet, regna mutare, atque transferre. neque idcirco non fuit Chriſtus Rex temporalis, nec lites terrenas iudicauit, quia non potuit, ſed quia noluit. Addit 3. interdictum ſeuerè Apoſtolis, ne domina-

minarentur ſicut gentes faciunt,& contrà eis imperatum,vt eſſent minimi,atque omnium ſerui. ſed facilis reſponſio eſt. ſiquidẽ hæc omnia ad commendationem humilitatis faciũt, quæ virtus cùm ſuperbia pugnat, non cũ poteſtate. nam vbi Chriſtus Apoſtolis imperauit, vt non dominarentur more Gentilium, ſed minimi eſſent, ac ſerui; ibidem de ſe ait: Sicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. & rurſus: Ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. & tamen idem ipſe dixerat ſe habere poteſtatem omnis carnis, & ſibi omnia tradita eſſe in manus, & ſe eſſe Dominum & magiſtrum. Addit Illyricus poſtremò, Apoſtolum Petrum presbyteris mãdaſſe,vt politicis gubernatoribus obtemperarent. qui locus in neutra B. Petri epiſtola inuenitur. hæc enim ſola de presbyteris verba leguntur apud Apoſtolum Petrum: Seniores ergo, qui in vobis ſunt, obſecro conſenior,& teſtis Chriſti paſſionũ,qui & eius,quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communicator, paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecũdum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè:neq. vt dominantes in cleris: ſed forma facti gregis ex animo. & cùm apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem

gloriæ coronam. 1. Petri 5. quæ verba nõ presbyteros magistratibus politicis, sed magistrat⁹ potiùs, vt ceteros laicos, presbyteris subiiciũt.

CAPVT XIII.

Soluuntur, aut soluta demonstrantur argumenta Illyrici.

ETSI ex iis quæ hactenus dicta sunt, profligata videtur omnis controuersia, & argumenta omnia quę ab aduersario adferebantur, dissoluta: quia tamen Illyricus in ipso primo capite sedecim obiectiones quasi totidem cohortes aut legiones produxit in aciem, quas non eodem ordine, sed prout se obtulit occasio, variis in locis confecimus; operæ pretium visum est, hoc loco singulas iterum inspicere, & vel locũ annotare vbi solutæ sunt, vel breuiter refellere, si qua fortè adhuc restat, quæ caput attollere videatur. Ita igitur ille præfatur: Quòd non sit facta per Papas Imperij trãslatio à Gręcis ad Germanos, probatur sequentibus argumentis.

Primò, quia id asserunt probantque duo summi viri, idq́. non temerè, suóue arbitrio, sed ex vetustis historiis, nempe Nicolaus Cusanus Cardinalis, & Henricus Kaltheisen, Archiepiscopus Nidrosiensis, & Papæ domesticus,

ſticus, qui ante centum annos mortui ſunt, quorũ teſtimonia in fine adiiciã.] Nõ opinor duos iſtos tuos milites tam eſſe temerarios, vt audacter ſtare velint in acie aduerſus noſtros circiter quinquaginta, partim hiſtoricos, partim etiam ſummos Principes & Pontifices. Sed quid ſi demonſtrare potuero, ne iſtos quidem, Illyrice, tibi fauere? Nicolaus Cuſanus, vir alioqui doctus & pius, iniuria temporum, tanta librorum veterum penuria laborauit, vt apertè dicat lib. 3. Concordantiæ Catholicæ cap. 3. quem ſolum locum Illyricus citauit, in nullis hiſtoriis ſe reperiſſe Carolum Magnum verum Imperatorem fuiſſe: proinde contendit Germanorum Imperium in Othone primo ita cœpiſſe, vt nullus prędeceſſorum eius inde vſque ad Carolum Magnum Imperator fuerit. placet ne tibi Illyrice, vt auctore Cuſano, negemus etiam nos, Carolum, Ludouicum, Lotharium, & cæteros tam multos Imperatores fuiſſe? Deinde nullum omnino Hiſtoricum, neq. priſcum neque recentem Cuſanus nominatim citat, excepto Luitphrando Ticinenſi: quid igitur tibi volebas cùm diceres, Cuſanum non temerè, ſuóue arbitrio, ſed ex vetuſtis hiſtoriis ſententiam ſuã munire? Ad hæc tuus ille Cuſanus tota illa diſputatione ſua nihil molitur

aliud, nisi Imperium non esse translatum à Græcis ad Francos Hadriani vel Stephani Rom. Pontificum auctoritate; nam de Leone tertio, cui omnes Historici veteres translationem hanc Imperij tribuunt, nihil omnino Cusanus dixit, ac Leoné tertiú nec nominauit quidé. quæ igitur est hæc noua Dialectica: Hadrianus & Stephanus Carolú Magnú, Patriciú Romanorú, non Imperatorem & Augustum appellarút: nemo igitur postea Rom Pontifex eundem Carolum Imperatorem fecit? Sed annotabo alium etiam insigné lapsum Cusani, vt Illyricus discat in aliis rebus magis, quàm in historiis, fidem habendam esse Cusano. Scribit igitur Cusanus loco notato, in generali Concilio Basileensi primo anno 1061. Cadolum Parmensem à Legatis Romanis, communi omnium consilio electum Papam; Anselmum verò Lucensem à certis Romanis & Normannis item electum cathedram occupasse. At vnde ista Cusanus hauserit, ipse viderit. constat enim ex Lamberto Schaphnaburgési, qui tum viuebat, Cadolum Parmensem nó in Concilio generali, neque anno 1061. neque à Legatis Romanis, sed ab Imperatore Heinrico puero, & aliquot Principibus intrusum in Sedé Apostolicá anno 1063. cótrà verò Anselmum, qui in

Pontifi-

Pontificatu Alexander secũdus appellatus est, Romæ communi consensu Romanorum electum, ac deinceps ab omni Ecclesia, & ab ipso etiam Imperatore Heinrico, qui Cadolum elegerat, verum Christi Vicarium habitum. nec dissentiunt ab historia Germanica Lamberti, Chronica Mariani Scoti (qui etiam tũc viuebat) Othonis Frisingensis, Sigeberti, Martini Poloni, & aliorum. Atque hactenus de Cusano. De Heinrico Kaltheisen nihil est quod dicam. nam ipse etiam Illyricus cùm aduertisset nihil in eo esse præsidij, nullum eius testimonium protulit. Pergamus ad cætera.

Secunda (inquit) ratio sit, quia Papæ, testantibus id ipsorum propriis Iuribus, nõ sunt à Deo constituti domini, &c. Vide solutionem capite præcedente, vbi totam hanc Illyrici argumentationem excussimus.

Tertiò, quia ipsemet Carolus iure, ac vi belli occupauit occidentale Imperium. Vide solutionem capite 7.

Quartò quia alij historici id factum Senatui populoque Romano tribuunt, non Papæ. Vide solutionem. cap. 10.

Quintò quia eã dignitatem habuit Carolus multiplici iure à suis maioribus iure gladij, & insuper ex concessione Constantinopoli-

tanorum Imperatorum. Vide solutionem capite 7. & 10.

Sextò, quia incertissimæ narrationes illius translationis eam vanitatis redarguunt.] Respondeo omnes probatos Historicos summa cõsensione translationẽ factá literis mandasse à Leone 3. anno 801. inchoáte, ipso die Natalis Domini in Basilica sancti Petri. testimonia suprà scripta sunt in capite 3. nam Iohannem Andream, Vincentium Gallum, Antonium Rosellum, & Glossam decretalium, quos auctores inter se dissidentes Illyricus citat, nihil moramur, quòd illi & posteriores sint, & in historiis parum omnino versati.

Septimò, quia euidens indicium falsitatis istius translationis illud quoque est, quòd Gratianus, qui diligentissimè talia congessit, nullá istius translationis Imperij mentionem facit, cùm alioqui ambitiosè omnia Pontificum decora ostentet, imò amplificet, & si quid in Imperatores beneficij cõtulerint, prædicet.] Respondeo, Gratianum decreta & canones tum ex Pontificum epistolis, & Cõciliorum definitionibus, tum ex libris sanctorum Patrum satis diligenter collegisse; de rebus gestis Pontificum & Imperatorum non laborasse. Quare nemini mirum videri debere; cùm de translatione Imperij nullum sit

factum decretum, ſed res tantùm publicè geſta; ſi de ea re Gratianus mentionem non fecerit. Porrò Gratianum ambitioſè oſtentare atque amplificare omnia Pontificum decora, tam eſt à veritate alienum, quàm quod maximè, Sed non miror Illyricum tam liberè mentiri de Gratiano. quoniam enim iamdudum apud Lutheranos Gratianus publico igni exuſtus fuit, exiſtimauit Illyricus, ſaltem apud ſuos mendacia eſſe in tuto: quippe quæ codicibus iam ſublatis detegi non poſſent.

Octauò, cognatũ huic eſt, quòd Leo Octauus in reſtitutione aut recognitione priuilegiorum Othoni Primo facta, cũ conceſſionis, aut potiùs confeſſionis Adriani ſecundi, qua ſe cum populo Romano Carolo ſubiecerat, mentionem honorificam faciat, nihil prorſus, ne verbulo quidem vnico, de trãſlatione Imperij dicit, cùm multo profectò iuſtiùs huius tantæ rei meminiſſe debuiſſet. quærit enim in veteribus actis fundamentum huius ſuæ nouæ conceſſionis, aut largitionis, quod centuplo iuſtiùs poſuiſſet in illa tam glorioſa Imperij tranſlatione, ſi qua à Leone facta fuiſſet, vt iſti fingunt, quàm in Adriani ſola patriciatus conceſſione. quare cùm in illa tam ſeria ſolenniq. actione inter Leonem Octauum, aut potiùs totam eius Synodum, &

Othonem primum nulla prorſus mentio fiat iſtius tranſlationis, merum profectò figmentum eſſe liquidò patet. Hæc profectò euidentiſſima demonſtratio eſt.] Multa ſunt hoc loco Illyrici ornamenta numeranda, atque admiranda: primùm inſignis memoria, aut hiſtoriarum peritia, cùm Adriano ſecundo tribuat, quod annis pl⁹ octoginta ante Adriani ſecundi Pontificatum geſtum eſſe conſtat. deinde non vulgare ſtudium veritatis, cùm ſcribat Adriani confeſſionem exſtare, qua ſe cum populo Romano Carolo Magno ſubiecerit; & ea confeſſio tamen nuſquam exſtet. nam apud Gratianum can. Adrianus. & can. In Synodo diſt. 63. ad quæ loca Illyricus reſpexit, legimus quidem conceſſum ab Adriano Carolo Regi ius eligẽdi Romanum Pontificem; at ius imperandi Pontifici, eúmue iudicandi, quod verè ac propriè ad ſubiectionẽ Pontificis pertinuiſſet, conceſſum nõ legimus. non eſt autẽ idẽ ius eligẽdi Pontificem, & ius Pontifici imperádi, alioqui etiã Cardinales Pontifici imperarent, & Canonici Epiſcopo, & populus Regi, & Principes Imperatori; quòd Pontifices à Cardinalibus, Epiſcopi à Canonicis, Reges à populis, & Imperatores à Principibus eligãtur. Tertiò cernimus in Illyrico egregiam Iuris cognitionem, qui id

in Iure perſpicere potuit, quod ibi numquam fuit. nam Leo Octauus (vt ex can. in Synodo, iam citato, intelligi poteſt) renouare voluit maiorũ ſuorum decretum de electione Pontificum, atque id Othoni primo concedere quod illi Carolo Magno conceſſerant, videlicet, vt ius eſſet Imperatori nominandi tum ipſum Romanum Pontificem, tum etiam Epiſcopos cæteros. quoniam autem Carolo Magno Leo Tertius nihil eiuſmodi dederat, ſed Adrianus primus cum Epiſcopis ſui temporis id fecerat: propterea Leo Octauus exemplum ſequi ſe dixit Adriani, in ea conceſſione; Leonis autem Tertij non meminit, quòd eius mentio ad rẽ non pertineret. quod ſi in eo decreto Leo Octauus mentionem fecit patriciatus, quẽ Adrianus Carolo eodem tempore tribuit, id ea de cauſa fecit, quia ſimul, & iure electionum, & patricij dignitate Adrianus Carolum ornauerat. noluit enim ea ſeparare quæ coniuncta erant, tametſi ad rem ſuam, aut ſolùm, aut certè potiſſimùm pertineret conceſſio iuris Pontificis eligendi. Agnoſcimus poſtremò nouam in Illyrico formam demonſtrationum, cùm hæc ſit (illo auctore) euidentiſſima demonſtratio: Leo Octauus in ſuo quodam decreto non dicit, Imperium tranſlatum ad Francos, ſiue Germanos,

manos Romani Pontificis auctoritate: igitur merum figmentum esse liquet quidquid Historici tradunt de illa translatione.] Egregiè omnino, quasi continuò debeat esse falsum quidquid Leo Octauus non dixit.

Nonò, quia multi id factum adscribunt Senatui, populoque Romano; alij ipsi Carolo, qui sibi id vltro sumpserit suo arbitrio, ac iure, &c.] Sed hæc est mera repetitio tertij & quarti argumenti.

Decimò, quid impudentius, aut vanius fingi potest, quàm Papam, aut plebem Romanam, potuisse, vel etiam ausos esse transferre, aut donare cuiquã supra se Imperium, qui iamdudum amissa libertate, iurata mancipia Imperatorum erant: ipsimet Carolo iam ampliùs viginti annis antea sub Adriano omnem potestatem Imperatorum Constantinopolitanorum in Romam, Italiam, & Papas ipsos (quam ipse alioqui armis acquisierat) Pontifex, ac Romani, integraque Synodus, adhibitis etiam iuramentis, & Anathematibus consenserant, eiusque sese subditos, & veluti mancipia recognouerant, aut confessi fuerant, vt id ipsum proprium eorum ius, dist. 63. & omnes historiæ testãtur.] Diximus de hac re satis multa in secundo capite: veruntamẽ nihil oberit hîc adscribere quidquid habe-

habetur apud Gratianum dist. 63. vt Illyrici mẽdacia eo teste detegantur, quẽ ipse pro se protulit. sic igitur loquitur Gratian⁹: Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Ecclesiæ postulauit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit; ibique relicto exercitu, in sancta Resurrectione ab Hadriano Papa honorificè susceptus est. post sanctã Resurrectionem reuersus Papiam, cepit Desiderium Regem. deinde Romam reuersus, constituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchatu Lateranensi, in Ecclesia S. Saluatoris: quæ Synodus celebrata est à 153. Episcopis, Religiosis, & Abbatib⁹. Hadrianus autẽ Papa cũ vniuersa Synodo tradiderũt Carolo ius & potestatẽ eligendi Pontificẽ, & ordinãdi Apostolicã Sedẽ: dignitatem quoq. patriciatus ei concesserunt. insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere definiuit, vt, nisi à Rege laudetur, & inuestiatur Episcopus, à nemine cõsecretur: & quicunq. contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit: & nisi resipisceret, bona eius publicari præcepit.] Hæc Gratianus. quæ ad verbum reperiuntur etiam apud Sigebertũ in Chronico ann. 773. cæteri autem Historici veteres Rhegino, Ado, Otho Frisin-
gensis,

gensis, Lambertus Schaphnaburgensis, Marianus Scotus, & Abbas Vrspergensis in Chronicis eiusdẽ anni, & sequentiũ, nihil omnino hac de re scripserũt. Dicat igitur nobis Illyricus, vbi sit in verbis Gratiani & Historicorũ, datã esse Carolo ab Hadriano omnẽ potestatẽ Imperatoris Cõstantinopolitani; itẽ datũ esse Carolo Imperiũ in Romanos Põtifices; itẽ adhibitũ iusiurandũ quo Papa subiiceretur Regi; item agnouisse & cõfessos esse Põtifices se Caroli esse mancipia. nihil certè horũ legitur nec in Gratiano, nec in vllo scriptore. proinde necesse est Illyrici esse mẽdacia. Deinde quo pacto non secum ipse pugnasset Hadrianus, si se Regis mancipium agnouisset, & tamen eidem dignitatem patriciatus, & ius eligendi Pontifices concessisset? nisi fortè illius temporis mancipia ea prædita auctoritate erant, vt etiam patricios facere, & Reges ipsos nouis dignitatibus augere possent. quid quòd Rhegino in Chronico anni 787. scribit, Carolum Regem & patritium subditum se Hadriani Pontificis agnouisse? Rex autem (inquit Rhegino) ad postulata respondit, se per multa tempora quæsiuisse, sed minimè obtinere potuisse: ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit se in eiusdem Papæ præsentia, cum eisdem missis pacem

pacem velle firmare. Vndecimò: Testantur quoque omnes Historici, etiam ij qui Papis sunt addictissimi, Leonem Papá, mox vt electus fuit in Papam, misisse ad Carolum Magnum legationem vnà cum clauibus sancti Petri, quod est Papale insigne, & vexillis Vrbis Romæ cum aquilis: petiisseque iuxta Synodum Hadriani confirmationem sui, & vt aliquis mitteretur, qui Romanos Carolo denuò; iuramento adstringeret quod fuit extremæ subiectionis indicium. quare etiam paulo pòst orto dissidio inter Papam & Romanos, tum ipse Papa ad Cæsarem vt suum superiorem cõfugit; tum & Romani eôdem suos accusatores miserunt, vt sic vtrique sint testati eum esse suum legitimum iudicem ac dominum. quàm fœda ergo tandem est ista vanitas, quòd Papistæ fingunt illos seruos, aut mãcipia Caroli Imperium Romanum in Carolum transtulisse, eumq; sibi vt vasallum quendam dato feudo obligasse; vt nunc arctissimis iuramentis Cæsares sibi obstringũt, & etiam ad turpissima pedum oscula adigunt.] Non satis scio quid in hac obiectione magis admirer, imperitiam, an impudentiam. Claues sancti Petri à Leone ad Carolum missas, doctus Illyricus Papale insigne interpretatur, quasi Pontifex Leo Pontificatum suum Ca-

rolo

rolo Magno, vel dono dederit, vel certè subiecerit. At claues illæ nihil erãt aliud, nisi thecæ quædam preciosæ, quibus reliquiarũ fragmenta seruabantur. Solebant enim Pontifices, cùm summo aliquẽ munere afficere voluissent, rasuram cathenarum sancti Petri, aut aliquid aliud generis eiusdem, clauicula aurea vel argentea inclusum mittere. Audi sanctum Gregorium in epistola 23. libri sexti ad Theotistum & Andream: Præterea (inquit) benedictionem sancti Petri Apostoli, clauem à sacratissimo eius corpore trãsmisi. Et in epistola 126. libri 7. ad Rhecharedũ Regem Visigothorum; Clauim (inquit) paruulam à sacratissimo B. Petri Apostoli corpore pro eius benedictione transmisimus, in qua inest ferrum de cathenis eius inclusum; vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, vestrũ ab omnibus peccatis soluat. Crucem quoq. dedi latori præsentium vobis offerendã, in qua lignũ Dominicæ crucis inest, & capilli B. Ioannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri Saluatoris, per intercessionem præcursoris eius, habeatis. Talẽ igitur clauem nõ insigne Papale, sed religiosum munus Christianissimo Principi summus Pontifex misit. nam idcirco Rhegino in Chronico anni 796. Ado Viennensis in Chronico sexta ætate, & Ab-

bas

bas Vrspergensis item in Chronico eiusdem anni, has ipsas claues, cõfessionis sancti Petri, id est, sepulchri, claues appellant, & pro munere missas à Leone ad Carolũ scribunt. qui etiam auctores in Chronico anni 800. simile quoddam donum ab Episcopo Hierosolymæ ad eundem Carolum transmissum his verbis tradunt: Eadem die Zacharias pater cũ duobus monachis, vno de monte Oliueti, altero de Bethlehẽ, Romã venit, quos Episcop⁹ Hierosolymorũ ad Regẽ direxit, qui benedictionis causa claues sepulchri Dñi, ac loci Caluariæ, claues etiã ciuitatis cũ vexillo detulerunt. hæc illi. Nec sanè dubitari vlla ratione potest, quin fuerint omnia illa religiosa munuscula, nõ insignia dignitatũ: quare Paul⁹ Æmilius in vita Caroli, pia magis quã magnifica munera esse dixit. Quod secũdo loco addit Illyricus, postulasse Leonẽ, vt à Carolo mitterẽtur, qui Romanos eidẽ Carolo iuramento adstringerẽt, iã suprà discussũ est in primo capite, vbi ex ipso Illyrico demõstrauimus, Leonẽ à Carolo postulasse, qui Romanos iureiurãdo adstringerent, non Carolo sed Leoni. & sanè ratio erat magna, cur nouo Põtifici Leoni nouum sacramentum populus præstaret; cur autem Carolo præstaret, nulla erat. Quæ cùm ita sint, euanuit (credo) iam illud extremæ subie-

ctionis indicium, quod ex missis clauibus, & Legatis postulatis, qui ad iurãdum Romanos adigerent, Illyricus fabricauerat. At (inquit) dissidio inter Papam & Romanos exorto, vtrique Carolum dominum ac iudicem appellarũt.] Nusquam ista nomina legi; iudicis, & domini. res autem gesta narratur ab Othone Frisingensi lib. 5. cap. 30. his verbis: Anno ab Incarnatione Domini 799. Leo Papa qui Adriano successerat, in Litania maiore à Romanis flagitiosissimè, ita vt oculi eius eruti viderentur, tractatur: qui ad Regem Carolum veniens, euentum rerum deplorat. Igitur Carolus victoriosissimus, qui iam subiugatis sibi Baioariis, Aquitanis, Saxonibus, Danis, Nortmannis, Britannis, Pannoniis, multisq; aliis prouinciis, regnum Francorũ plurimum dilatauerat, dignus qui altiùs proueheretur, Papam vlturus ad vrbem tendebat: cui pridie quàm Vrbem intraret, Leo ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorificè suscepit: manè facto, Vrbem ingressus, à Pontifice ac cuncto populo susceptus, in Ecclesiã B. Petri inducitur. pòst, septẽ diebus transactis, Rex concione facta, causam aduẽtus sui exponit. Leo quoque, cui æmuli sui magnum crimen imposuerant, nemine cogente, ex bona conscientia de obiecto crimine coram omnibus

supra

ſupra ſacroſancta Euangelia ſe purgauit. hæc ille. ex qua narratione diſcimus, Carolũ Romam veniſſe, nõ vt Pontificem iudicaret, ſed vt iniuriam illi factã vlciſceretur; & Leonem Pontificem nõ ab aliquo iudicatum, ſed à ſe ipſo, nemine cogente, iureiurãdo purgatum. nec diſſentiunt Hiſtorici cæteri; ſed Rhegino, atque Abbas illud etiam addunt, Pontificem ad Carolum venientem ſummo cũ honore ab eodẽ Carolo ſuſceptũ; quod vtrũ viliſſimis mancipiis ſatis cõueniat (quales fuiſſe eo tempore ſummos Pontifices mentitur Illyricus) Illyricus ipſe iudex eſto. Iã verò quod in poſtremis verbis Illyricus habet, adigi nũc à Pontificibus Imperatores ad iuſiurandum, & oſcula pedum, Otho Magnus, & Fridericus primus (vt alios prætermittã) nobis etiam tacentibus ſatis refellunt. ſiquidem ille Ioanni 12. Pontifici iuriſiurandi ſacramentum, antequam Vrbẽ ingrederetur, à nemine coactus, niſi ab ipſo iure & æquitate, præſtitit; quod exſtat adhuc apud Gratianum can. Tibi Domino Ioanni. diſt. 63. iſte autem (vt capite ſuperiore ex Krantzio & Radeuico demonſtrauimus) Hadrianũ Quartũ humi proſtratus ſponte ſua veneratus eſt, & Victori Quarto, quem ipſe Pontificem in Schiſmate quodammodo fecerat, nemine cogẽte pedes

osculari coram vniuersa Ecclesia nō erubuit. Sed de hac obiectione satis multa dicta sunt. pergamus ad cæteras.

Duodecimò, ipsa vox Translatio eos euidentissimè mendacij redarguit. nam si transtulerunt Imperium à Græcis ad Francos; sequitur Græcos esse planè priuatos Imperiali dignitate.] & infrà: Decretalis, solitæ, clarè Constantinopolitanum Regem vocat Imperatorem Romanorum.] At hæc obiectio nulla est. non enim Imperiũ vniuersum, sed Occidentale solùm translatum esse dicimus à Græcis ad Francos. Græci siquidẽ cùm Gothos, Belisario & Narsete ducibus, Italia exegissent, Occidentale Imperiũ Orientali iterum adiunxerunt: postea verò quàm à Leone Pontifice Carolus Magnus Occidẽtalis Imperij iure donatus est, Græcus Imperator Occidentali Imperio caruit, Orientale retinuit. atque ex eo tempore Augusti duo pari potestate Romanum Imperium tenuerunt.

Decimotertiò, quacunque omnino parte, aut quasi lacinia quis istam narrationem trãslationis Imperij apprehendit, mox liquidò animaduertit esse vanissimum mendacium. fingunt enim illi Carolum ignorasse Papæ consilium, &c.]

Ista verò est noua forma Syllogismi. constat

ſtat enim tota argumentatio ex tribus manifeſtiſſimis craſſiſſimiſque mendaciis, quæ ſunt à nobis ſuprà capite ſecundo notata, & refutata. vide igitur cap. 2. Mendacia 15. & 16.

Decimoquintò (nam decimum quartum præ feſtinatione Illyrico excidiſſe videtur, niſi fortè ſit error in numeris) Quis (inquit) dubitat, ſi Papa, ac Romani ſponte, ſuoque arbitrio Imperium à Græcis in Francos transferre tunc potuiſſent, voluiſſentque, eos certis firmiſque pactionibus ac conditionibus cum Carolo acturos fuiſſe, quibus tum ſibi, tum etiam alijs regionibus, & hominibus cauiſſent de certa quadam libertate, &c.] An tu ridiculus non es, Illyrice, cùm pactum de libertate retinenda commemoras, vbi de Imperatore ac domino conſtituendo agitur? quibus enim, quæſo, iſte Cæſar imperabit, ſi omnes homines, ac regiones quæ ad illius Imperium pertinent, ſibi diligenter de libertate conſeruanda caueant? Sed nimirum magiſtrum tuum ſequutus es Lutherum, qui in libr. de votis monaſticis iubet monachos futuros hac forma verborum vti, cùm Deo ſua vota nuncupant: Voueo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam vſque ad mortem liberè, id eſt, vt mutare poſſim quando volo, nec vnquam ea vota tenear obſeruare. Audi

igitur, Illyrice: si pacta nulla inter Leonem & Carolum intercessissent, mirum videri certè non deberet: dabatur enim Imperium virtutibus Caroli, dabatur meritis eius, nec non patris & aui, quæ multa & magna in Ecclesiam Romanam exstabant. verumtamen accesserunt etiam pacta, non quidem, vt tu dicis, de libertate gentium & populorum conseruanda, sed de Ecclesia vniuersa, ac potissimũ de Apostolica Sede perpetuò defendenda. est enim Imperator Romanus (vt iura passim loquuntur) proprius Ecclesiæ Catholicæ, atque præcipuus aduocatus. Porrò continetur hoc pactum tum in eo sacramento quod Reges Romanorum Pontifici Romano præstare solent cùm ad coronam accipiendam veniunt; tum etiam in ipsa voce translationis Imperij: idcirco enim non nouum Imperium erctum, sed antiquum translatum ad Germanos dicitur, vt meminerint Germani Imperatores, non modò ius & potestatem imperandi, sed etiam curam & solicitudinem Ecclesiæ tuendæ, Constantini, Theodosij, Martiani, Iustini, Tiberij, aliorumque veterum ac piorum Cæsarum ad se translatam. quæ etiam causa est, vt aliquando Romani Pontifices certos Imperatores & Ecclesiæ communione, & Imperij dignitate priuarint;

uarint; quòd videlicet aduerſus inita & iuſta pacta, non ſe illi aduocatos, ſed hoſtes Eccleſiæ præſtitiſſent. Sed de his ſatis.

Decimo ſextò, Verùm (inquit) vt hiſce quoque argumentationibus, ſententiæq́ue finem imponamus, hoc vnum quæro à Pontificiis ſeductoribus: cùm conſtet Carolũ amplius viginti annis ante illam Leoninam (penè dixiſſem vulpinam) Papæ coronationem totum Occidentale Imperium occupaſſe, & tenuiſſe; hoc (inquam) quæro, num iure occupauit, & tenuit, fuitq́ue legitimus eius Monarchiæ poſſeſſor? Iniuſtè eum occupaſſe, ac tenuiſſe, non audebunt (credo) dicere. Si verò iuſtè occupauit, ac tenuit totum Occidẽtale Imperiũ tot annis ante Papatũ Leonis; quomodo potuit Leo Imperiũ Romanum in eum tranſtuliſſe, aut quid tãdem ei adiecit?] Sed hæc obiectio ſoluta eſt in ſexto capite, vbi oſtẽdimus, Carolum Magnum ante Leonis tertij Pontificatum, iuſto bello occupaſſe, ac tenuiſſe, non quidem vniuerſum (vt Illyricus dicit) Occidentis Imperium (nec enim Hiſpaniam, Africam, Illyricum, Britãniam, Apuliam, Calabriam, Siciliam, aliasq́ue nonullas Occidentalis Imperij prouincias eo tempore Carolus occupauerat) ſed magnam tamen eius partem, id eſt, Galliam, Germa-

niam, Pannoniam, atq. Italiæ partem quandã; cæterũ ea ipſa loca non iure Cæſaris, ſed partim iure regio, partim iure patricio Carolũ poſſediſſe. Id igitur Imperij tranſlatio effecit, vt Carolus Magnus illa ipſa quæ iã habebat; nõ tantũ vt Rex, aut Patricius, ſed vt verus Imperator & Auguſtꝰ retineret: vtq́. ius haberet ad alias item prouincias, quas Occidẽtalis Imperij fuiſſe, atque iniuriâ ab alijs occupatas eſſe conſtaret: vt denique nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cæſarum vteretur, atque eo nomine omnes alios Reges, ac Principes, tum ipſe, tum eius ſucceſſores, ac poſteri anteirent, etiamſi aliquando contingeret, vt eſſent alij Chriſtiani Reges, ipſo Cæſare longè poſteriores. Ac ne id parum fortaſſe Illyrico videatur, reuocet ad memoriam quæ de Zenone & Theodorico ipſe ſcripſit: non modò enim affirmauit, ſed etiam multis teſtibus aſſerere conatus eſt, Theodoricum Gothum, Zenonis Imperatoris beneficio, Occidentale Imperium accepiſſe. cui ſi nunc obiiciamus, Theodoricum ne vno quidem milite aut obolo à Zenone adiutum, ſua tantùm, ac ſuorum virtute, multis exantlatis laboribus, multoque ſanguine effuſo Italiæ poſſeſſionẽ adeptum; nihil aliud inueniet quod reſpondeat, niſi

ideo

ideo verè Theodoricũ à Zenone Imperium (vel Regnum potiùs Italiæ) accepiſſe, quòd ab eo, ius, titulum, dignitatem, ac poteſtatem regiam accepiſſet.

LIBER SECVNDVS.

SVMMA.

CAPVT PRIMVM.

Imperium Romanum de gente Francorum ad gentem Saxonum Summi Pontificis auctoritate tranſiſſe.

SEQVITVR altera controuerſia apud Illyricum de tranſlatione Imperij à Francis ad Saxones; quam tranſlationem Illyricus non modò non auctore Romano Pontifice, ſed etiã eo inuito factam eſſe contendit. Sed vt res tota faciliùs percipiatur, hiſtoria ſuceſſionis Imperatorũ à Carolo vſq. ad Othonem paulo altiùs repetenda erit. Igitur Carolus Magnus à Leone Tertio Põtifice Romæ anno 800. coronatus, ſucceſſorem habuit Ludouicum filium, quem Stephanus Quartus, alias Quintus Papa Re-

mis in Gallia coronauit anno 815. teste Othone Frisingensi lib. 5. cap. 33. Ludouico Lotharius filius successit, quem Paschalis Papa Romæ coronauit anno 822. eodem teste Othone lib. 5. cap. 34. Lothario successit filius Ludouicus, quem Sergius Papa secundus Romæ coronauit anno 844. teste Adone Viennensi in Chronico 6. ætate. Ludouico Carolus Caluus successit, qui huius Ludouici patruus erat, Lotharij videlicet frater ex patre Ludouico seniore: coronauit autem Carolum Caluum Romæ Ioannes 8. anno 874. teste Rheginone lib. 2. Chronici. Carolo Caluo Ludouicus Balbus filius successit anno 877. teste Rheginone ibidem. coronauit autẽ eum idem Ioannes Papa Octauus, teste Onuphrio in additione ad Platinam in vita eiusdem Pontificis Ioannis. Ludouico Balbo successit Carolus Crassus Ludouici Regis Germaniæ filius, qui Ludouicus Caroli Magni ex Ludouico filio nepos erat. Coronauit eum idem Ioãnes Octauus Romæ anno 878. teste Othone Frisingensi lib. 6. cap. 8. Carolo Crasso Arnulphus successit, quẽ Papa Formosus coronauit Romæ anno 896. teste Rheginone in Chronico. Fuit autẽ Arnulphus Carolomãni filius, Ludouici Regis Germaniæ nepos. Arnulpho successit filius Ludouicus; Ludoui-

co

co Chunradus, Arnulphi ex alio Chunrado nepos. atque hîc ſeries deſiit Caroli Magni, & gentis Francorum, vt ex Abbate Vrſpergenſi in Chronico anni 914. cognoſci poteſt. Chũrado ſucceſſit Heinricus primus ex gente Saxonum cognomẽto Auceps. nam etſi is Heinricus nepos erat Arnulphi Imperatoris ex filia, vt Albertus Krantzius demonſtrat lib. 2. Saxoniæ cap. 33. tamẽ ex patre nõ Francus erat, ſed Saxo. porrò nullus horum trium coronam Imperialẽ habuit, vt Hiſtorici omnes teſtantur. Heinrico autem filius Otho ſucceſſit, quem Ioannes Papa XII. Romæ, vt infrà demonſtrabimus, coronauit. Quæſtio igitur eſt, cœperit ne Saxonum Imperium in Heinrico, an in Othone. & quidem in Heinrico cœpiſſe Illyricus totis viribus contendit: ſiquidem inde rectiſſimè deduci putat, inuito Romano Pontifice Saxonicum Imperiũ conſtitutũ: quoniã is Heinricus nec Romã ad Põtificẽ venit, nec ab eo vnctionẽ, vel coronationẽ vllã poſtulauit. Ego verò Imperatorẽ primũ ex gente Saxonũ Othonẽ Magnũ fuiſſe, cumq́. à Romano Pontifice Imperiũ accepiſſe, nullo negocio demonſtrari poſſe cenſeo.

CAPVT SECVNDVM.

Primùm igitur, Heinricum patrem Othonis, Regem tantùm, non Imperatorem fuiſſe,

restis est ipse idem Henricus, qui Regio nomine contentus, insignia, appellationesque cæteras, necnon vnctionem & coronationem sponte recusauit, vt custos Imperij potiùs, quàm Imperator dici possit. Vitichindus, qui huius Heinrici tempore vixit, lib. 1. gestorum Saxonicorum, de hoc ipso Heinrico ita loquitur: Cùm ei offerretur vnctio cum diademate à Summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non spreuit, nec tamen suscepit. satis, inquiens, mihi est, vt præ meis maioribus Rex dicar & designer, diuina annuẽte gratia, ac vestra pietate: penes meliores verò nobis vnctio & diadema sit: tanto honore nos indignos arbitramur. Hæc Vitichindus, quem sequutus Abbas Vrspergensis in Chronico anni 920. Heinricus (inquit) renuit diadema & vnctionem, solo nomine Regis contentus. Albertus Krátzius lib. 3. Saxoniæ cap. 2. Heinricus, inquit, Dux Saxoniæ, primus ex ea familia ad Romani regni culmẽ ascendit, quod ea domus per aliquot continuata sæcula perseueranter seruauit, vt in contextu docebimus. cui, si in Italiam prædecessorũ more venire dignaretur, diadema cum consecratione ad Imperatoriam dignitatẽ Ioannes eius nominis x. Summus Pontifex repromisit. Heinricus autem satis sibi videri respondet, quòd

primus

primus ad regni culmē immeritus peruenisset: diadema Imperij maioribus debitum: se nihil ambire supra id quod accepisset, etiam sic ma ora, quàm obire posset, sustollentem onera. Habemus igitur in primis Heinrici ipsius ingenuum planeque Germanicum testimonium. Sed accedāt 2. loco sequentiū Principum, eiusdem nominis testimonia. nam (vt Onuphrius Panuinus testatur in libro de comitiis Imperatoriis, sanctus Heinricus Chunradus, & tres alij Heinrici, qui post Othonem Tertiū imperarūt, in diplomatibus suis ita nomina sua inscribunt, vt nullo loco Chunradum & Heinricū, qui ante Othones regnarunt, inter Imperatores habuisse videantur. non enim se scribūt Chunradum Secundum, & Heinricos 2.3.4. 5. sed Chunradū Primum & Heinricos 1.2.3. & 4. quibus etiā numerorum notis distingui sepulchra Chunradi, & posteriorum trium Heinricorum, quæ adhuc Spiræ exstant, idē Onuphrius testis est: vt iam non leuis temeritas eorum esse videatur, qui contra ipsa Imperatorum diplomata, & literas in monumentis ante tot annorum centurias incisas Chunradū Primū, & Heinricum Primū, Secundos; nec nō Heinricū Secundū Tertiū, & Tertiū Quartū; & Quartū Quintum appellandos esse contendunt. De Ludo-

uicis

uicis autē res adeo manifesta est, vt non possit Illyricus Ludouicū, Arnulphi Imperatoris filium, qui corona Imperij caruit, inter Imperatores numerare, quin sibi ipse repugnet. nam si is Ludouicus Imperator fuit, necesse est vt quartus fuerit. tres enim ante ipsum Ludouici præcesserant, senior, iunior, & Balbus: at si quartus est Arnulphi filius, qua ratione Ludouicus Bauarus & se ipse quartū, non quintum, in omnibus suis diplomatibus vocat; & quartus, non quintus, ab omnibus auctoribus, & ab ipso Illyrico in hoc libro de translatione Imperij, aliquoties appellatur? Quod si Ludouicus ille è numero Imperatorum eximitur, quia corona, & vnctione Apostolica caruit, licet alioqui de stirpe Caroli, & filius Imperatoris fuerit: quanto magis Heinricus Saxo ex Imperatorū numero eximendus erit, qui nihil horū habuit, & coronam, ac dignitatem Imperatoriam recusauit?

Accedant postremò testimonia etiam veterum grauissimorumque Historicorū. Lambertus Schafnaburgensis in historia Germanica, Anno (inquit) 1024. Heinricus 2. Rex, prim⁹ Rex Imperator obiit. Vbi vides, Lector, Lāberti Historici grauissimi, & Germani, & qui illo ipso seculo floruit, iudicio, Heinricū primū, Regem tantùm; secundū autem, Regem

gem & Imperatorem fuisse. Rhegino & Sigebertus non dissentiunt à Lamberto: siquidẽ tres illos Reges, Ludouicũ Arnulphi Imperatoris filium, Chunradum, & Heinricum, qui coroná Imperij à Romano Pontifice non habuerunt, nunquam Imperatores, sed perpetuò Reges vocant, cùm tamen præcedentes, & sequentes Reges, qui à Romano Pontifice coronati fuêre, Imperatores semper appellent. Otho Frisingensis pluribus in locis sententiam nostram apertè cõfirmat. Sed antequam verba illius ponam, operæpretiũ esse duxi, Lectorem præmonere quod Otho Frisingensis scribit, & sępe repetit, virtute Othonis Primi Imperium transisse ad Francos Oriẽtales, nõ sic esse accipiendũ, quasi Otho Primus sine Pont. Max. auctoritate Imperium obtinuerit. id enim paulo pòst apertissimis argumentis refutabitur. Id igitur solũ Otho Frisingensis significare voluit, in Othone Primo translationem factã esse Romani Imperij ab Occidentalibus Francis ad Orientales. eius autem translationis causam fuisse virtutem eiusdem Othonis, qui & à Pontifice Summo promotionem ad eam dignitatem facilè promeruit, & armis hostes Imperij fortissimè domuit. Ille igitur sic loquitur lib. 6. hist. cap. 17. Exhinc (inquit) quidam post Francorum re-

gnum

gnum supputát Teutonicorum. vnde filium Othonem in decretis Pontificum, Leoné Papam, primum Regem Teutonicorum vocasse dicunt. nam iste, de quo agimus, Henricus, oblatam sibi à summo Pontifice dignitatem renuisse perhibetur. Et infrà, Otho (inquit) qui Imperium à Longobardis vsurpatum deduxit ad Teutonicos Orientales Frácos, forsan dictus est primus Rex Teutonicorum; nó quòd prim⁹ apud Teutonicos regnauerit, sed quòd primus post eos qui à Carolo Carolingi, sicut à Meroueo Merouingi, dicti sunt, ex alio, id est, Saxonú sanguine natus, Imperium ad Teutonicos Frácos reuocauerit. Et cap. 22. vbi narrauit coronationem Othonis Romæ celebratam, ita subiungit: Exhinc Regnum Romanorum post Francos, & Longobardos ad Teutonicos, vel, vt aliis videtur, iterum ad Frácos, vnde quodammodo elapsum fuerat, translatú est. Et cap. 24. Hic (inquit) est Otho, qui post multas victorias Græcos quoque in Apulia & Calabria superauit, ac Imperium Romanorum virtute sua ad Francos Orientales reduxit. Et paulo antè: Vide (inquit) regnum Teutonicum cú regno Frácorum affine & quodammodo cognatum principium habere. ibi primùm Carolus (Martellus) sine Regis nomine honoré Regis gerebat: hîc Magnus

gnus Otho Saxonum Dux (Othonis Imperatoris auus) Regibus adhuc ex ſtirpe Caroli manentibus, regni ſummam adminiſtrabat. Illius filius Pipinus non ſolùm re, ſed etiam nomine Rex cœpit eſſe, & dici. huius ſimili modo filius Henricus Regis nomine meruit honorari. illius filius Carolus Magnus nõ ſolùm regnum, ſed etiam Imperium capto Deſiderio primus obtinuit ex Frãcis. iſtius filius Otho Magnus poſt multos triumphos, primus ex Teutonicis poſt Carolos capto Berengario Romanis imperauit. Hæc ille. Neq. ab hoc numero veterum Hiſtoricorum ſeparandus eſt Luithprandus Diaconus his omnibus antiquior. ſiquidẽ ipſe lib. 6. cap. 6. cùm Othonem primum ante coronationem Imperialem piiſſimum Regem tantùm, deinde autem etiam Imperatorem Auguſtum fuiſſe dicat; manifeſtè ſignificat, Heinricum Othonis patrẽ, qui coronatus nunquam fuit, Imperatorem nunquam fuiſſe. Philippus Bergomenſis lib. 11. ſupplementi Chronicorũ, apertè docet, à Ludouico Arnulphi filio vſque ad Othonem primum non fuiſſe in Germania Imperatores, ſed Reges duntaxat. deinde lib. 12. addit in Othone primo, Imperiũ Germanis iterum reſtitutum. Lupoldus quoque in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. & 5. vt ipſe Il-

lyricus citat pag. 105. Othonem Imperatorem primum ex gente Saxonum facit. Addamus si placet etiam testimonium Cuspiniani, quoniam eo auctore Illyricus mirificè delectari videtur. Othonem (inquit Io. Cuspinianus in vita eiusdam Othonis) plerique scriptores primũ Germanorum Imperatoré numerant, quòd Imperium à iusta sobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iust⁹ princeps, vir belli pacisq. insignis, recuperauit Pontificis Maximi auctoritate. Habemus igitur testimoniis Historicorum, Principum, & ipsius Heinrici patris Othonis, nó Heinricum patrem, sed Othonem filium Imperatorem primum ex gente Saxonum fuisse. quod etiam cognomen Magni satis apertè significare videtur. nam propterea inter omnes Imperatores Occidentis soli Carolus & Otho Magni cognomen inuenerunt, quòd ille ad Francos, iste ad Saxones, Imperij Romani decus attulerit.

CAPVT TERTIVM.

Iam verò demonstrandum superest, hunc ipsum Othonẽ à Põtifice Romano ad Imperiũ vocatũ prouectũq. fuisse. Id verò Historici omnes vna voce tradunt. atque vt à posterioribus sursum versus ascendamus; Cuspinianum modò dicentem audiuimus, ab Otho-

ne quidem recuperatum Imperium, ſed Pontificis Maximi auctoritate. Albertus Krantzius lib. 4. Saxoniæ cap. 9. Cùm appropinquaret (inquit) Vrbi, inſigni pompa à Romanis eſt introductus, & Imperij coronam cum cõſecratione, & Imperatorio honore ſuſcepit.

Iohanes Nauclerus in Chronographia ſua, generatione 33. Otho (inquit) à Iohanne Papa Auguſtus vocatur, & ordinatur, vnctione Imperiali, ac benedictione ſublimatus. Idem quoq. docent Blondus lib. 3. decadis 2. Platina in vita Iohannis 12. quem ipſe tamen 13. vocat, Philippus Bergomenſis lib. 12. Supplementi, & Iacobus Wymphelingius in Epitome rerum Germanicarum, cap. 18. Sigebertus in Chronico: Anno (inquit) 963. Otho primus à Ioanne Papa coronatur. Lambertus Schafnaburgẽſis in hiſtoria Germanica: Otho Rex (inquit) perrexit Romã; cumq́. Ioannes Papa gratãter ſuſcipiens, honorificè ſuper Cathedrã Auguſtalẽ poſuit, & benedictione atque cõſecratione ſua Imperatorẽ fecit. Otho Friſingenſis lib. 6. cap. 22. Otho (inquit) glorioſus Rex à Papia vſq. ad Vrbẽ progrediens, honorificè à ſummo Pontifice Ioanne, ac toto populo ſuſceptus; applaudentibus cunctis, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur.

Abbas Vrſpergenſis in Chronico: Ipſe (in-

quit) Romam veniens mirifico apparatu ſuſceptus, & ab eodem Apoſtolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione ſublimatus, Imperator & Auguſtus eſt appellatus.

Marianus Scotus in Chronico; Otho Rex (inquit) Romam veniens, Imperator efficitur à Ioanne Papa.

Rhegino Abbas lib. 2. Chronici, Rex (inquit) Otho Romæ fauorabiliter ſuſceptus acclamatione totius Rom. populi & Cleri, ab Apoſtolico Ioanne Imperator & Auguſtus vocatur, & ordinatur.

Luithprandus Diaconus Ticinenſis, qui tẽpore ipſius Othonis floruit, lib. 6. de reb9 per Europam geſtis cap. 6. Romã (inquit) veniens (Otho prim9) miro ornatu, miroq́. apparatu ſuſcept9, ab eodẽ ſummo Põtifice, & vniuerſali Papa Ioanne vnctionem ſuſcepit Imperij.

Capvt Qvartvm.

Videam9 nũc quid pro ſentẽtia ſua Illyricus adferat, quãquã valde ſuſpicor fore vt mẽdacia potiùs, quã argumẽta nobis refellẽda ſint.

Sic igitur incipit pag. 64 Indicatũ eſt, quo modo Imperij poſſeſſio, & dignitas peruenerit à Græcis ad Carolum Francum, aut Germanum.] & infrà, Porrò quomodo à Frãcis, ad reliquos Germanos peruenerit, nunc indicandum eſt. nam hic quoque Papæ adulatores,

res, vt vbique mendaciis omnia conspurcant, ac corrumpunt.] Videlicet Illyrico magna religio est mētiri. idcirco cōfidenter alios mendacij reprehendit. sed quàm verè id faciat, testantur quæ suprà diximus, & quæ continuò Illyricus ipse subiungit. sic enim pergit: Dicunt enim illi, quòd deficiente virtute stirpis Carolinę, Cardinales scripserint ad Othonem Primum, eumq́ue creauerint Imperatorem. quod tamen nullis certis documentis probare possunt.] At non hoc dicunt scriptores, qui sunt alicuius nominis apud Catholicos, quos tu falsò Papæ adulatores vocas. pleriq; enim Othonem Primum à Romano Pontifice Ioanne 12. Imperatorem creatum esse tradunt, non à Cardinalibus. testimonia paulo antè citata sunt. atque vt verum fatear, nullum omnino auctorem me legisse memini, qui à Cardinalibus Imperium Othoni delatum scripserit. Scripserunt quidem Cardinales duo ad Othonem Imperatorem quædam aduersus Ioannem Pontificem; sed posteaquam idem Otho ab eodem Ioanne Imperator fuerat appellatus, & coronatus, vt Illyricus ipse testatur in historia Magdeburgensi Cent. 10. cap. 10. col. 535. Itaq. literæ illæ Cardinalium nihil omnino ad rem præsentē faciunt. Pergit Illyricus: Vera autem historia illius translationis

tionis exſtat prolixè apud Nauclerum,& Cuſpinianum. ex qua narratione liquidò patet, non poteſtate aut volũtate Papæ factã eſſe.] Id verò iam impudens eſt mẽdacium. Cuſpinianus enim (vt paulo antè citauimus) in vita Othonis ita loquitur: Imperiũ à iuſta ſobole agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iuſtus princeps, vir belli paciſque inſignis, récuperauit, PONTIFICIS MAXIMI AVCTORITATE. Quid hîc dicis Illyrice? liquidóne patet ex his verbis, Imperium tranſlatũ ad Germanos ſine Põtificis voluntate & poteſtate, an te potiùs egregiè eſſe mentitum? Porrò Nauclerus etſi zelo patriæ (vt ipſe fatetur) conatur aſſerere Heinricum patrem Othonis Imperatorẽ, vel certè Regem Romanorum fuiſſe, non tamen ſine voluntate Romani Pontificis fuiſſe docet (vt Illyricus noſter mentitur) quin potiùs ſententiam ſuam Nauclerus ex decretis Pontificũ adſtruere conatur. nimirũ profert Cap. Venerabilem, de electione. & Clemẽtinam, Romani Principes, de iureiurando; vbi legimus Imperium Romanũ Auctoritate Sedis Apoſtolicæ tranſlatum à Græcis ad Germanos in perſona Caroli Magni. ex quibus decretis Nauclerus colligit, Heinricum,& eius prædeceſſores Chunradum,& Ludouicum, Imperatores

ratores fuisse, quia Romani Pōtifices, qui Imperium transtulerunt, apud Germanos, non apud Gallos, aut Italos illud esse voluerunt. Sed hæc eius argumentatio, nec apud Illyricum, nec apud nos vllius momenti est. neque enim Illyricus admittit, Pontificis auctoritate ad Germanos Imperium esse translatum; licet pro sua constantia Nauclerum, qui illud docet, passim pro se testē adducat. nos autem fatemur quidem, vel potiùs asserimus & defendimus, translationem Imperij auctore Pōtifice factam esse: non tamen inde rectè posse colligi arbitramur, Ludouicū, Chunradum, & Heinricū, qui corona Imperij caruère, Imperatores Romanorum fuisse, nisi fortè designatos; quemadmodum olim Cæsares dicebantur qui Augusti futuri erant, licet nondum essent re ipsa. siquidē illi ipsi textus quos Naucler⁹ citat, apertè docēt, Germaniæ Principes potestatem habere eligendi Regem, in Imperatorem postmodum à Pontifice promouendum: quare, tres illi, qui à Principibus electi ad Regnum, non autem à Pontifice ad Imperium promoti fuère; Reges dumtaxat, non Imperatores, secundùm ea capitula dici possunt. Addit postea Nauclerus, Heinricum patrem Othonis ideo verùm Imperatorem habendum, quòd à summo Pontifice Impe-

rator habitus videatur, cùm exſtet apud Gratianum diſt. 63. conſtitutio primi Heinrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus. Sed hoc totum vt aduerſus Illyricum mirificè pugnat, ita nobis parú omnino nocet. nam etiamſi in ea conſtitutione nominetur primo loco Heinricus, non tamen neceſſe eſt eum Heinricum illum eſſe qui Othonem præceſſit: imò verò probabiliſſimum eſt, illum eſſe, qui Othonem tertium ſequutus eſt. is enim verè primus Heinricus Imperator fuit, & magnam cùm Romanis Pontificibus amicitiam habuit; cur autem ante Othonẽ nominetur, cauſa eſſe videtur, quòd eius conſtitutio, notior & recentior eſſet. Adde quòd in ea conſtitutione nulla Imperij mẽtio fit, nec Heinricus ille primus Imperator nominatur: quare ad cauſam noſtrã non facit, quis ille Heinricus fuerit. Pergit Illyricus: Nam quod attinet ad illam ſcriptionem Cardinalium ad Othonem, ea fuit nihil aliud quàm accuſatio Ioannis XII. hominis impuriſſimi, ac petitio, vt depoſito eo, alium meliorem Epiſcopum, aut Papam, in eius locũ ſufficeret; quod etiam Otho primus ſtrenuè effectum dedit. nam tunc, & olim per omnem vetuſtatem erat iuris & auctoritatis Cæſareæ, impuros Papas caſtigare. hiſtoria habetur prolixè apud Luith-

pran-

prandum Ticinensem, Historicum fide dignissimum. Veritas huius sententiæ, & falsitas Papisticæ, etiam ex eo elucescit, quia si verè de creatione noui Imperatoris actum fuisset, eaque (vt isti volunt) iuris ac potestatis Pontificiæ fuisset, nõ Cardinales aliquot, sed ipsemet Papa de ea scripsisset, eamque peregisset.] An igitur si ex ipso Luithprando demonstrauero, non Cardinales, sed Papam ad Othonem scripsisse, & eũdem Othonem Imperatorem creasse; non continuò fabula illa de Cardinaliũ literis, & querimonia euanescet; & luce clariùs apparebit, verã esse sententiam nostram, Illyrico teste, & ipsum eundem Illyricum, qui nos ad Luithprandum remisit, suo se gladio iugulasse? Hæc igitur sunt verba Luithprandi lib. 6. de rebus per Europam gestis cap. 6. Ioannes summus Pontifex, & vniuersalis Papa, Legatos S. R. E. Ioannem videlicet Cardinalẽ Diaconum, & Azonem Scriniarium serenissimo atque piissimo tunc Regi, nunc Augusto Cæsari Othoni destinauit, suppliciter literis, & Regum signis orans, quatenus pro Dei amore, sanctorumq. Apostolorum Petri & Pauli, quos delictorũ suorum cuperet esse remissores, se sibique commissam sanctam Romanam Ecclesiam, ex illorum (Berengarij, & Alberti) faucibus libe-

raret, ac saluti & libertati pristinæ restitueret. Hæc ille, qui etiam paulo pòst subiũgit, quod suprà citauimus, Othonem literis Papæ acceptis, mox in Italiam venisse, atque ab eodem Papa Imperialem coronam, & Augusti nomen & dignitatẽ accepisse. Neq. verò Luithprandus solus (quanquam is etiam solus sufficeret, cùm & res gestas sui temporis scripserit, & Illyrico teste Historicus fide dignissimus fuerit) sed etiam alij grauissimi scriptores, non Cardinalium, sed Pontificis Maximi literis Othonem Regem ad Vrbẽ vocatum, & ab eodem Põtifice Imperatorem creatum scribunt. Abbas Vrspergẽsis in Chronico anni *962*. Otho (inquit) rogatu Ioannis Papæ, & querimonia multorum de Berengario & filio proclamantium, Romam tendit; ibique Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capit. Otho Frisingensis lib. *6*. hist. cap. 21. Ioannes (inquit) Diaconus, & Azo Scriniarius ab Apostolica Sede missi ad Regẽ (Othonem) veniunt tam de tyrannide Berengarij querimoniam facientes, quàm ipsum ad defensionẽ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac totius Italiæ inuitantes. Capite verò sequenti describit idem auctor Othonis coronationem à Romano Pontifice factam. Sed vt videas, Lector, non solùm impudentiam, sed etiam inconstan-

constantiã & leuitatẽ Illyrici, legito historiam eius Ecclesiasticã, cent. 10. cap. 10. col. 535. ibi siquidem omnia reperies, quæ nos accersitis hinc inde testimoniis cõfirmare nitimur. Ipse Ioãnes (inquit Illyricus) Othonẽ Imperatorẽ tũ suo, tũ Romanorũ nomine, missis ad eum Legatis, ad Berengarij tyrannidẽ auertẽdam, in Italiã denuò accersiuit.] & infrà: Imperator externo rerum statu aliquo modo in Italia pacato, Romam adiit; ac pręstito priùs Romanis iuramento de suo erga Vrbem & Ecclesiam indefesso studio, intra mœnia receptus est: à Pontifice autem totoq. populo honorificè excipitur, ac paulo pòst Imperij diademate vnà cum filio septem vix annorũ accepto, insuper Germaniæ Pannoniæque titulo, publico & solenni ritu, in B. Petri basilica ante altare à Ioãne ornatur.] Hæc ille. Ex his igitur testimoniis, & iis quæ paulo antè citauimus de coronatione Othonis; manifestissimè colligitur; ipso etiam teste Illyrico, inde elucere veritatem sententiæ nostræ, vnde ipse falsitatem eiusdem nostrę sententiæ elucere arbitrabatur. Sed enim aliud quoq. mendacium in verbis Illyrici suprà citatis inest, quod non est vlla ratione prætereundũ. quod enim Illyricus ait, ab Othone Ioannem Pontificem se abdicare coactum; & olim, ac per

omnem

omnem vetuſtatem iuris, & poteſtatis Imperatoriæ fuiſſe, Pontifices caſtigare, mendacium eſt impudentiſsimum. Siquidem omiſſis primis illis Pontificibus, ſanctiſsimisque martyribus, Petro, Lino, Cleto, Clemente, & cæteris ferme ad Silueſtrum vſque, quos ab Ethnicis iniquiſsimè cæſos Illyricus etiã confitetur; nec non paucis quibuſdã, quos ab hæreticis Principibus fidei cauſa iniuſtè vexatos cõſtat, quales fuêre Liberius, Felix 2. Ioãnes, Syluerius, & Martinus; cæteri omnes vſq. ad Ioannem duodecimum ab Imperatoribus Chriſtianis religiosè (vt par erat) obſeruati, ſummisq́ honoribus ſemper affecti ſunt. nec poterit Illyricus vllum ſcriptorẽ teſtem producere, quemadmodum nec producit, aut in libro de tranſlatione Imperij, aut in hiſtoria Magdeburgenſi, qui contrarium ſcripſerit. Quanta igitur impudentia eſt, affirmare per omnem vetuſtatem iuris Cæſarei fuiſſe caſtigare Põtifices, cùm totius vetuſtatis exempla contrarium clament? Sed nec Ioannẽ XII. Otho depoſuit, vt Illyricus iactat: neq. enim id ſibi arrogare auſus eſt pius Princeps; quod ei vel inuito Illyricus obtrudit. nam vt ſcribit Luithprandus lib. 6. cap. 6. & 7. & ex Luithprando Illyricus ipſe Cent. 10. cap. 9. col. 434. & ſequentibus, Otho Imperator cùm Ioannem

nem Pontificem multorum criminum reum fieri videret, non ausus ipse iudicē iudicis sui se fac re, Synodum Episcoporū Romæ coëgit, atque eidem Synodo causæ cognitionem permisit. Hæc enim sunt verba Othonis in Synodo apud Luithprandum: Quid super hoc sancta Synodus decernat, edicat. Quin etiam in eodem libro duas Epistolas Othonis ad Ioannē Luithprandus refert, quibus Otho Imperator Ioannem Pontificem honorificè admodum appellat, neq. illi imperat, sed eum rogat, vt ad Synodum veniat. hoc autem est initium Epistolę prioris: Summo Pontifici, & vniuersali Papæ Domino Ioanni Otho diuinæ respectu clementiæ Imperator Augustus; cum Archiepiscopis Liguriæ, Tusciæ, Saxoniæ, Franciæ in Domino salutem. Romam ob seruitium Dei venientes, dum filios vestros, Romanos scilicet Episcopos, Cardinales, Presbyteros, Diaconos, & vniuersam plebē de vestra absentia percontaremur, & quid causæ esset, quòd nos Ecclesiæ vestræ, vestrique defensores videre noluissetis: talia de vobis tāq; obscœna protulerunt, vt si de histrionibus dicerentur, vobis verecundiam ingererent. quæ ne magnitudinē vestram omnia lateant, quædam vobis sub breuitate describimus. Et infrà, Oramus itaq. Paternitatem vestram obnixè,

nixè, venire, atque ex his omnibus vos purgare non dissimuletis. nec illud hoc loco prætermittendum est, ne ipsi quidem Concilio licuisse in summum Pontificem sententiá dicere. semper enim hæc vox omniũ veterum Synodorum fuit, primam sedem (extra causam hæresis) à nemine iudicari posse. ac licet mirandum non sit, Othonem Imperatorem, qui Synodo intererat, minùs peritũ fuisse rerum Ecclesiasticarum: ipsi tamẽ Synodo nullo modo ignosci potest. siquidem ea Synodus (vt est apud Luithprandum loco notato) non solùm sine vllo exemplo antiquitatis Episcopum primæ sedis iudicare ausa est, sed etiam illius excommunicationem contempsit, eo prætextu quòd malus Episcopus nec ligare possit, nec soluere. quem esse manifestum errorem, ne Illyricus quidẽ negaret. quare non immeritò Otho Frisingẽsis lib. 6. cap. 23. modestè Othonem Imperatorem, atq. eius Synodum reprehendit. sed de his satis. Pergit hinc Illyricus, & fusè admodum, sed præter rem, ac solùm vt librum suum paulo grandiorem faceret, historiã recitat electionis Chunradi & Heinrici, qui Othonem Magnũ proximè præcesserunt, ex Nauclero, Cuspiniano, Vitichindo, Luithprando, Othone Frisingensi, Abbate Vrspergensi, & Rheginone. ac

demum

demum nõ sine insigni mendacio ita concludit: En audis plurimos fide dignissimosq́. Historicos vno ore testari, Imperiũ à Francorum Regibus ad reliquos Germanos non per Papas, aut etiam de consilio aut consensu Paparum, quin potiùs cõtra eorum voluntatem, qui id suis Italis asserere conabãtur, quos Italicos pseudoimperatorculos octo Onuphrius nominat; sed voluntaria electione, ac cessione Gallicorum Regum, & libera electione Principum translatum esse.] Sed nõ rectè dixi, insigni mendacio hanc Illyrici vel narrationem vel disputationem esse conclusam: non enim vnum tantùm, sed quatuor insignia mẽdacia hac breui sententia continentur. Primũ enim ex tot Historicis nullus affirmat (Cuspiniano & Nauclero omnium recentissimis exceptis) Imperium translatum à Francis ad Germanos in electione Chunradi aut Heinrici, de quibus Illyricus loquitur. solũ enim scribunt illi, à Francis atque Saxonibus electos Reges Chunradum atq. Heinricum; de Imperij translatione nihil dicunt. nos autẽ contrà demonstrauimus, neutrum illorum Imperatorem Romanorum fuisse, nisi fortè designatum tantùm, vt Cuspinianus & Naucle-rus dicere videntur. cuius rei Lectoris cuiuslibet, modò sani, appello iudicium. Deinde nullus

Mendacium primum. Illyrici de translatione Imperij à Francis ad Germanos.

Mendacium secundum.

nullus eorum ſcriptorum quos Illyricus teſtes producit, cõtra voluntatem Summi Pontificis Imperium ad Saxones tranſlatum ſcribit. nam cũ de Chunrado, & Heinrico (Regibus) ſcriptores notati narrant, nullam Summi Pontificis mentionem faciunt, vno excepto Nauclero: cùm autem ad Othonem Imperatorem veniunt, omnes vno ore teſtátur, eum à Summo Põtifice Ioanne XII. Imperatorem creatum, & coronatum. quod autẽ Nauclerus dicit, Romanos Pontifices temporibus Chunradi & Heinrici, Lõgobardos ſiue Italicos Principes quoſdam ad Imperium admiſiſſe: non ſignificat inuito Pontifice Chunradum & Heinricum Reges electos, & Cæſares deſignatos; ſed id tantùm ſignificat, cũ Reges Germaniæ ad coronam Imperij, & Italiæ pſſeſſionẽ capiendá venire aut non poſſent, aut nõ vellent, Duces Longobardorũ ſibi regnũ Italiæ vindicaſſe, & coronam Imperij à Summis Pontificibus extorſiſſe. veruntamen promptũ etiam tũ fuiſſe Pontificẽ ad Germanos Principes coronandos, ſi ij ad Vrbem accedere voluiſſent, dubium eſſe nõ poteſt; cùm ex Rheginone conſtet, à Papa Formoſo, anno 894. Lambertũ Longobardum Italiæ Regem, & Imperatorem dictum: & deinde tamen anno 896. Arnulphum Germaniæ Regem

gem Romam venientẽ, ſummo fauore exceptum, atque ab eodem Pontifice Imperij corona donatum. Iam verò quod addit Illyricus, Imperatores Italicos, qui, regnãtibus in Germania Ludouico, Chunrado, & Heinrico, in Italia imperarunt, ab Onuphrio pſeudoimperatorculos nominari; ipſi Onuphrio manifeſtè repugnat. ſiquidẽ Onuphrius in libris de principib⁹ Romanis honorificè admodũ loquitur de Imperio Vidonis, Lãberti, Ludouici, & Berẽgarij, quos & Imperatores atq. Auguſtos paſſim vocat, & à Romanis Pontificibus coronatos fuiſſe demõſtrat. In lib. verò de Faſtis, & Triũphis Romanis, Berengarij & Alberti Regũ Italiæ meminit; Vidonis, Lamberti, & Ludouici nõ meminit, neq. vſquã in eo libro vllos pſeudoimperatorculos vocat. In libro autẽ de Comitiis Imperatoriis grauiter inuehitur in eos, qui (vt Illyric⁹ facit) omnes Germanię Reges, Imperatores Romanorũ appellandos cenſent, etiamſi Imperij coronam à Romano Pontifice non acceperint.

Mendacium tertium.

Non poſſum (inquit) non vehementer mirari, & reprehendere aliquot recẽtiorũ Germanicarum rerum ſcriptorum audaciam (ne dicam temeritatem) qui vndiq. clamant, Italos omnes, & pręſertim Romanos malè agere, rem indignam facere, quòd non omnes Ger-

maniæ Reges Imperatores appellant, neque omnium ipsorum ratio habeatur in eis numerorum notis, quibus distinguuntur inter se ij Principes qui idem nomen habent. nam volunt omnes Germaniæ Reges, quamuis à Romanis Pontificibus inaugurati nõ fuerint, Imperatores & Augustos appellari. Hæc ille. qui eodem in loco ex ipsorum Imperatorum diplomatibus ostẽdit, Chunradum & Heinricum, qui Othonem Magnum præcesserũt, inter Imperatores habitos non fuisse. quid, quòd Illyricus si sibi cõstare velit, Longobardos illos Imperatores nulla ratione contemnere, aut pseudoimperatores appellare potest? eo siquidem belli iure illi Imperium Italiæ sibi vindicarunt, ac Germaniæ Regibus eripuerunt, quo ipse docet, à Carolo Magno Longobardis & Græcis quondam ereptum, atque ad Francorum regnũ adiunctum fuisse. Huc accedit quòd Otho Magnus iam Imperator factus, in priuilegio quod Episcopo Pataùij Goslino dedit, quodq́ue exstat apud Carolum Sigoniũ lib. 7. de regno Italiæ, Berengarium Imperatorem, ac prædecessorem suum appellat. cuius Othonis iudicium meritò apud omnes, maximè apud Illyricũ, magnum momentum habere debet.

Mendacium quartum. Postremũ, idq. clarissimum in Illyrici narratio-

ratione mendacium est, Imperium Romanum translatum esse à Francis ad Saxones voluntaria electione, ac cessione Gallicorum Regum. Id enim in primis nullus omnino auctor ex iis quos citauit Illyricus, prodidit: deinde contrarium ex Historicis omnibus manifestè colligitur, cùm satis constet inter eos qui Italiæ regnum occuparunt, ac de Imperio toto eo tempore cum Berengariis, Vidone, & Lamberto contenderunt, fuisse Rodulphum Burgundionem Galliç Regem post Carolum Simplicem; nec non Ludouicum Regē Prouinciæ; item Gallum, atque Hugonem Regem Arelatēsium, & Lotharium eius filium. quocirca, vt mentitur apertissimè Illyricus; ita verū est quod scribit Nauclerus gener. 31. post Arnulphum Imperatorem magnā fuisse inter Itálos, Longobardos, Germanos, seu Francos Orientales, & Francos Occidentales, seu Gallos, de possessione Imperij concertationem.

SVMMA.

Septem Electores Imperij à Romano Pontifice constitutos.

CAPVT PRIMVM

POSTREMA restat quæstio de septem Electoribus, quam Illyricus fusissimè persequitur à pag. 89. vsque ad 138. & quoniam tres auctorum sententias de hac ipsa quæstione fuisse video; quarum vna Gregorio Quinto Romano Pontifici; altera Gregorio decimo item Rom. Pontifici; postrema Othoni tertio Imperatori institutionem hâc Septem-virorum Principum adscribit: vt primam sententiam, quæ verissima est, corroboremus, duas posteriores confutare pro viribus aggrediemur. Principiò igitur Ioannes Auentinus primus est (quod sciam) qui communi, & multorum auctorum sententijs trito itinere prætermisso, nouam quandam semitam aperuit. is enim lib. 5. Annalium Boiorum pag. 510. de septem Electoribus loquens, Ego, inquit, illos demum post fata Friderici secundi institutos, & à Gregorio Decimo confirmatos esse compertum habeo.

beo. Auentinum ſequutus eſt Onuphrius Panuin⁹ in libro de Comitiis Imperatoriis. tametſi enim ignorare ſe dicit, quando, & à quo ſeptem Electorum inſtitutio manauit: affirmat tamen, ſe certò comperiſſe, incidiſſe eam in illud tempus, quod inter mortem Friderici ſecundi, & creationem Rodulphi Imperatoris interceſſit. Illud etiam addit probabile videri, illam inſtitutionem Gregorij Decimi auctoritate in œcumenico Concilio Lugdunenſi factam eſſe. quæ ſententia præſenti cauſę noſtræ nihil officit (quid enim noſtra intereſt Quintus ne, an Decimus Gregorius is Pontifex fuerit, qui Electores inſtituit, modò Pontifex aliquis inſtituerit?). verùm tamen falſa eſt, atque adeo perſpicuè falſa, vt Auentini & Onuphrij temeritas nulla ratione excuſari queat. ſiquidem Auentinus (vt paulo antè audiuimus) compertum ſibi eſſe dicit, poſt fata Friderici ſecundi, Septem-viros inſtitutos; Onuphrius autem in libro de Comitiis Imperatoriis, hæc verba ſcribere auſus eſt: Itaque cùm nullus nec Germanus, nec Italus, nec cuiuſuis gentis auctor, qui tamen ante Friderici obitum vixerit, vel verbum quidem de hac re faciat; profectò neceſſe eſt, vt longo tempore poſt Othonis tempus hoc inſtitutum fuerit. Videamus igi-

tur an reperire possimus auctorem, qui ante obitum Friderici secundi vixerit, & Electorum Imperij meminerit. Martinus Polonus Pœnitẽtiarius fuit Innocentij, Papæ Quarti, vt Onuphrius testatur in additione ad Platinam, vbi fabulam Iohannis Octaui feminæ refellit. vixit igitur idem Martinus, Onuphrio teste, ante obitum Friderici secundi. nam cùm Innocentius Papa ante Fridericum obierit, vt idem Martinus scribit in vita eiusdem Innocentij; non potuit certè Martinus Innocentij Pœnitentiarius esse, nisi ante obitum Friderici vixerit. neque multum refert quòd Onuphrius Fridericum annis quatuor ante Innocentium obiisse scripsit. nam ne sic quidem potuit Martinus Pœnitentiarium apud Innocentium agere, nisi multos annos ætatis exegerit ante obitum Friderici, nisi Pœnitentiarius infantulus, atque adeo quadriennis fuerit. Hic igitur Martinus in vita Othonis tertij ita scribit; Et licet isti tres Othones per successionem generis regnauerint: tamen postea fuit institutum, vt per Officiales Imperij, Imperator eligeretur. qui sunt septem: videlicet primò tres Cancellarij isti, Maguntinensis Germaniæ, Treuirensis Galliæ, Coloniensis Italię: Marchio Brandeburgensis Camerarius est; Palatinus Dapi-
fer

ſer; Dux Saxoniæ enſem portat; Rex Bohemus pincernam agit. vnde verſus:

Maguntinenſis, Treuirenſis, Colonienſis,
Quilibet Imperij ſit Cancellarius horum:
Et Palatinus Dapifer; Dux portitor enſis:
Marchio præpoſitus Cameræ; pincerna Bohemus.
Hi ſtatuũt Dominũ cunctis per ſæcula ſummum.

Habemus igitur auctorem vnum, qui diſertis verbis Electorum meminit, cùm tamen ante obitũ Friderici vixerit. Sed accedat etiá ſecundus teſtis. S. Thomas Aquinas non modò ante obitũ Friderici 2. vixit, ſed etiá obijt ante Lugdunẽſe Conciliũ, in quo vult Onuphri⁹ ſeptẽ Electores Imperij à Gregorio Decim o inſtitutos. ná Fridericus ſecundus obiit (Onuphrio teſte) anno Dñi 1250. ſanctus autẽ Thomas in cælũ ex hac vita migrauit anno Dñi 1274. cũ ad Conciliũ Lugdunenſe proficiſceretur, & annũ vitæ ageret quinquageſimũ, vt S. Antoninus ſcribit, 3. parte Sũmæ hiſtorialis tit. 23. cap. 7. §. 11. ex quo ſequitur, vt ſanctus Thomas annũ egerit ſextũ & vigeſimum, quo tempore Fridericus ſecundus moriebatur. Hæc autem ſunt verba ſancti Thomę, lib. 3. de regimine Principum cap. 19. Otho (inquit) Imperium tenuit vſque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus eſt Otho. & ex tunc (vt hiſtoriæ tradunt)

per Gregorium Quintum genere similiter Teutonicum prouisa est electio. vt videlicet per septem Principes Alemaniæ fiat, quæ vsque ad ista tempora perseuerat, quod est spacium ducentorum septuaginta annorum, vel circà, & tantum durabit, quantum Romana Ecclesia, quæ supremum gradum in principatu tenet, Christi fidelibus expediens iudicauerit. Hæc sanctus Thomas. Prodeat verò & tertius testis. B. Augustinus Triumphus (vt ex Epitaphio constat, quod exstat incisum in sepulchro eius Neapoli, in Ecclesia Eremitarum Augustinianorum) obiit anno Domini 1328. cùm vixisset annos octoginta quinque. quo circa necesse est eum anno Domini 1250. quo Fridericus 2. obiit, fuisse annorum septem; & anno 1274. quo Lugdunense Concilium à Gregorio Decimo coactum est; annorum fuisse vnius & triginta; proinde vixisse non modò ante Concilium Lugdunēse, & Gregorij Decimi Pontificatū, sed etiā antequā Fridericus 2. moreretur. Hic igitur auctor in Summa de potestate Ecclesiæ quæst. 35. art. 2. ita loquitur: Gregori⁹ Quint⁹, tempore Othonis Imperatoris, conuocatis & requisitis Principibus Alemaniæ, septē Electores instituit, officiales ipsius curiæ Imperialis: quatuor laicos, vt Regem Bohemiæ, Du-

cem

cem Saxoniæ, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgensem: & tres clericos, Archiepiscopum Maguntinensem, Treuirensem, & Coloniensem. Iam verò si tres isti testes Onuphrio atque Auentino minimè satisfaciunt; accedat etiam quartus, Henricus Cardinalis Hostiẽsis, qui, teste Tritthemio in lib. de scriptoribus, anno 1240. florebat, nimirum anno decimo ante obitum Friderici, & trigesimo quarto ante Concilium Lugdunense à Gregorio Decimo celebratum. is enim explicans decretalem Innocentij, quæ incipit, Venerabilem; septẽ numerat ac nominat Principes, ad quos Electio Imperatoris antiquo iure pertineat. Accedat etiã quintus testis, quẽ Illyricus antagonista noster producit. exstat enim (vt ipse ait) Chronicũ manu scriptũ, ex quo plurima Albertus Krãtzius ad verbum descripsit. Est autem Chronici illius auctor Friderici II. æqualis, & ante obitum ei⁹ sine dubitatione vixit, cũ ipse testetur cœptũ à se scribi Chronicũ illud anno Dñi 1240. id est, decẽnio ante mortẽ Friderici. in eo igitur Chronico sic auctor loquitur, Papa Gregorius (Nonus) insolẽtias Imperatoris contra Ecclesiã metuẽs, Principes super electione alteri⁹ solicitauit, sed nihil profecit. quia quidã Principũ ei rescripserunt, nõ esse sui iuris Im-

peratorem ſubſtituere, ſed tantùm electum à Principibus coronare. electio enim ad illos dignoſcitur pertinere. Ex prætaxatione Principum, & conſenſu, eligunt Imperatorem, Treuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis. Palatinus eligit, quia Dapifer eſt; Dux Saxoniæ, quia Marſcalcus; & Margrauius de Brandeburga, quia Camerarius. Rex Bohemiæ, qui pincerna eſt, non eligit, quia Teutonicus non eſt. Hæc ille. Neque mirari debet quiſquam, quòd hic auctor Regem Bohemiæ à numero Electorum excluſerit, cùm is tamen ſeptimus Elector numerari ſoleat. nam reuera Bohemiæ Rex nõ eligit cum cæteris; ſed ſolùm quando ſex Electores inter ſe ita diuiduntur, vt tres vni, & tres alteri ſuffragentur, tum ille ius habet ex duobus electis alterutrum nominandi. Sic enim loquitur Oſtiẽſis in cap. Venerabilem, de elect. Septim⁹ eſt dux Bohemię, qui modò eſt Rex; ſed iſte ſecundùm quoſdam non eſt neceſſarius, niſi quando alij diſcordarent. Idem cum Oſtiẽſe docent gloſſa in cap. Ad Apoſtolicæ, de ſent. & re iudic. lib. 6. Albericus in l. Bene à Zenone. C. de quadrien. præſcrip. Baldus in Margarita, verbo Annus. Card. Florẽtinus in cap. Venerabilem, de elect. §. 1. num. 6. & alij.

alij. Cùm igitur tẽpore Gregorij Noni electio Imperatoris ad Septem-viros pertineret, vt is auctor disertis verbis testatur, qui tum viuebat; quis Auentini atque Onuphrij temeritatem excusare poterit, qui tam confidenter scribunt, sibi compertum esse, Electores Imperij non ante Gregorij Decimi tempora, & Friderici obitum institutos? His addo tres alios testes, quos etsi non constat vixisse ante obitum Friderici, constat tamen aut tũ vixisse, aut certè nõ diu postea, vt nullo modo ignorare potuerint, quid egerit Gregorius Decimus, cuius temporibus ipsi vixerunt. Hi sunt, Lupoldus Bambergensis, Aluarus Pelagius, & Iohãnes Villanus, qui omnes florebãt sedente in Apostolica sede Iohanne vigesimo secundo, id est, anno secundo & quadragesimo post Lugdunense Concilium à Gregorio Decimo celebratum. ac Lupoldus quidem in lib. de Iuribus Imperij cap. 2. sic ait: Tempore Othonis tertij, qui filiis caruit, fuit institutum, vt per certos Principes Germaniæ, scilicet per Officiatos Imperij, seu Curiæ imperialis, eligeretur Imperator. Hæc ille. qui etiam paulo pòst septem illos Principes enumerat, atque eosdem versiculos adscribit, quos suprà ex Martino Polono retulimus.

limus. Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu Ecclesiæ, art. 41. de ijsdem septem Electoribus loquens, Ista, inquit, electio incepit anno Domini 1003. & perseuerabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna trásferre. Iohannes Villanus lib. 4. Historiæ Florentinæ cap. 2. Italicis verbis tradit post obitum Othonis tertij constitutum fuisse, idq́. summi Pontificis auctoritate, vt deinceps à septem Imperij Principibus Imperator diceretur, quos etiam ibidem enumerat, eorumq́. officia circa obsequiũ Imperatoris describit. Accedat postremò testimoniũ ipsorum Electorum, quorum publicæ literæ scriptæ anno 1279. Romæ exstant authenticæ. in iis enim literis fatentur ipsi, iá olim à Sede Apostolica Electores Imperij in Germania constitutos. non est autem credibile, per eam vocem (olim) eos intelligere voluisse tempora Gregorij Decimi, aut Concilij Lugdunensis, cùm epistola scripta sit tantùm quatuor annis post obitum Gregorij, quinque verò post Concilium Lugdunense. neque illud hoc loco prætereundum videtur, eos Principes qui epistolam iam dictam scripserunt, aut omnes, aut certè eorum aliquos vixisse ante obitum Friderici secundi, cùm inter Friderici obitum, & tempus episto-

Hoc testimonium habes inferiùs cap. 3. integrè adscriptum.

læ

læ anni tantùm 29. intercesserint. Itaque vndique Onuphrij atque Auentini iudicium non modò falsitatis manifestæ, verùm etiam intolerandæ temeritatis arguitur.

CAPVT SECVNDVM.

Sed occurrit Onuphrius, ac duobus grauissimis argumentis cùm sententiam nostram refellit, tum suam corroborat. In primis illud adducit: quod si verum esset, quod nos defendimus, Gregorij Quinti, atque Othonis tertij tempore, Electores Imperij constitutos; incredibilis negligentiæ accusandi essent plurimi scriptores, qui rem tantam silentio inuoluerunt. nihil enim de hac re Vitichindus, nihil Luithprandus, nihil Lambertus, nihil Rhegino, nihil Marianus, nihil Otho Frisingensis, nihil Abbas Vrspergẽsis, nihil Sigebertus, nihil alij veteres scripserunt. Deinde percurrit electiones Imperatorum ab Othone 3. vsque ad Fridericum 2. ac demonstrat eos electos fuisse non à septem dumtaxat Principibus, sed ab omnibus quotquot ex Germania & Italia interesse voluissent. cuius demonstationis hîc breuem subiiciam summam. Heinricum secundum Regem, sed Imperatorẽ primum, qui Othoni tertio proximè successit, electum ab omnibus totius regni primoribus scribit Otho Frising.

ſing. lib. 6. cap. 27. Chunradum item Regem ſecundum, & primum Imperatorem, communi omnium procerum conſenſu electum ſcribit idem Otho Friſing. lib. 6. cap. 28. nec non Abbas Vrſpergen. in Chronico anni milleſimi vigeſimi quinti; vbi inter alios Electores numerat Epiſcopum Bambergenſem. Heinricum quartum Regem, tertium Imperatorem electum ab Epiſcopis, ac Principibus Germaniæ, ſcribit Abbas Vſpergēſis in Chronico anni 1053. Heinricum Quintum Regem Imperatorē quartū electū ab vniuerſis totius Imperij Romani Principibus, tum Eccleſiaſticis, tum Laicis, qui duo & quinquaginta numerabantur, ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1106. vbi etiam addit, ſolum abfuiſſe Saxoniæ Ducem, nec tamen vllam rationem eius abſentiæ habitam eſſe dicit. Lotharium Secundum electum ab Archiepiſcopis duobus, Epiſcopis octo, Abbatibus permultis, & eminentioribus aulæ regalis Primatibus, ſcribit continuator Sigeberti in Chronico anni 1126. quo tempore auctor ille florebat. Chunradum tertium Regem, ſecundum Imperatorem, electum à multis Principibus, non vocato Duce Saxoniæ, & Duce Noricorum, vacante etiam ſede Moguntina, ſcribit Otho Friſing.

ſing. lib. 7. cap. 22. Fridericum Primum ab omnibus totius Germaniæ Principibus electum, ſcribit Otho Friſing. lib. 2. de rebus geſtis Friderici cap. 1. Philippum à Sueuis, & Saxonibus, & Bauaris, & Bohemis, & Principib⁹ quamplurimis Rheni electum, ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico. Othonem Quartum à Colonienſibus, & Argentinenſibus, aliiſque nonnullis electum; ſcribit idem Abbas in eodem loco. Fridericum II. adhuc puerulum ab Alemaniæ Principibus penè omnibus viuente patre electum; ac deinde rurſus in Schiſmate aduerſus Othonem Quartum à Rege Bohemiæ, Duce Auſtriæ, Duce Bauariæ, Lantgrauio Thuringiæ, aliiſque plurimis Principibus electum, ſcribit idem auctor ibidem. Hæc ſanè argumenta, negare non poſſum quin grauia ſint, & nullo modo à viris prudentibus contemnenda: quamquã ad eam controuerſiam, quã nos præcipuè explicandã ſuſcepimus, nihil ferè pertineant. nos enim (vt ſuprà diximus) non multum laboramus, vtrum Gregorius Quintus, an Decimus, an aliquis alius ius eligendi Principem certis Electoribus dederit; modò qui id fecit, Romanus Põtifex fuerit: quod quidem paulo pòſt aduerſus Illyricum clariſſimè demonſtrabimus. tametſi autem ad cauſam noſtram

parum

parum faciat definire, vtra verior ſit opinio, ea ne, quæ Gregorium Quintum auctorem facit eius decreti; an illa, quæ alteri cuidã Pontifici rem totã tribuit: quia tamen prior opinio verior eſt, nitemur eam paucis explicare. Igitur ex iis quæ dicta ſunt, vnum exploratum ac certum haberi debet; alterum in quæſtionem vocari poteſt. Exploratũ ac certum haberi debet, ſanctionem illam de Electoribus non tempore Friderici II. ſed annis plus ducentis ante Imperium Friderici, factam eſſe. Nam cùm ſoli Auentinus atque Onuphrius, qui hoc noſtro ſeculo ſcripſerunt, eam ſanctionem editam eſſe dicant poſt obitum Friderici II; cõtrà verò ſanctus Thomas, B. Auguſtinus Triũphus, Martinus Polonus, Henricus Hoſtienſis, auctor innominatus Henrici æqualis, Lupoldus Bambergenſis, Aluarus Pelagius, Io. Villanus, ipſi deniq. Electores Principes, qui vel Friderico II. viuente, vel paulo poſt eius obitum ſcripſerũt, conſtanter affirment, eandem illam ſanctionem non eſſe editam ſuo tempore, ſed ante annos plus ducẽtos; nec vllus omnino inueniatur auctor antiquus, qui eam ſanctionem poſt obitum Friderici 2. editam ſignificauerit: quis non videt Onuphrium & Auentinum maluiſſe temere diuinare, quàm rem certam, & exploratam

ratam ab idoneis testibus accipere? Quod in quæstionem vocari potest, illud est, vnde factum sit, vt tot Imperatores post Othonẽ tertium ab Electoribus multo pluribus quàm septem electi fuisse inueniantur. Ad quam sanè quæstionem duplex respõsio adhiberi potest. Prima respõsio est, plures omnino quàm septem ad electionem conuenire solitos; sed qui non tam eligerent, quàm à Septem-viris electum agnoscerent, eique præsentia sua fauerent. nam hoc etiam tempore multo plures conueniunt ad electionem, quàm septem, & omnium habetur ratio; licet soli Septem-viri propriè ius habeant eligendi. Quod autem in argumẽto Onuphrij dicitur, in Heinrici quinti, & Chunradi tertij electione Ducem Saxoniæ nõ adfuisse, verum est quidem; sed non potest inde colligi, nõ fuisse Ducem Saxoniæ vnũ ex numero Septem-virûm Electorum. Abbas enim Vrspergẽsis disertis verbis scribit, in electione Heinrici quinti Ducem Saxoniæ non adfuisse, quòd senectute impediretur. ex quo intelligimus, eum adesse debuisse; & vel per Legatos, aut epistolã adfuisse; vel certè iuri suo cessisse. In electione autem Chunradi tertij scribit Otho Frisingensis loco notato, Ducem Saxoniæ, qui exspectatus nõ fuerat, eam electionem pro ille-

gitima atque irrita habuisse: quamuis postea pro bono pacis assensum præbuerit, & electionem factam suo etiam calculo cōfirmauerit. Altera responsio esse posset, sanctionem illam à Gregorio quinto Pontifice, Othone tertio Imperatore cōsentiente factā esse; sed nō continuò omnes partes ei⁹ decreti in mores induci potuisse. quatuor enim eius decreti videntur esse partes: vna, vt non hereditate, sed electione ad Imperiū veniatur. altera, vt soli Principes, nō etiā populus eligat. tertia, vt ij Principes Germani sint, ad quos nimirum initiò trāslatum Imperium fuerat. postrema, vt non omnes Principes Germani, sed sex dumtaxat, aut septem Imperatorem eligant. Et quidem pars prima iā antea in vsu esse cœperat, sed tunc primùm sanctione stabilita esse videtur. nam in Familia Caroli Magni Imperium hereditarium fuerat vsque ad Ludouicum Arnulphi Imperatoris filium: deinceps electio locum habuit: veruntamen certū decretum, vt electione dumtaxat, non propagatione naturali ad Imperiū veniatur, nullum legitur exstitisse ante Othonis tertij tempora. meminit huius rei Otho Frisingensis. lib. 2. de rebus gestis Friderici primi cap. 2. Id iuris (inquit) Romani Imperij apex, videlicet non per sanguinis propaginem, sed per Principum

electionẽ Reges creare, ſibi tanquam ex ſingulari vendicat prærogatiua. meminit eiuſdem Innocentius tertius Pontifex in epiſtola ſuprà notata ad Ducẽ Thuringiæ, vbi monet Principes, vt caueant, ne ius ſuum eligendi Regem Romanorum amittant, ſi ſæpius filios parentibus in Imperio ſuccedere patiantur. Altera item decreti illius pars continuò à morte Othonis tertij vſu recepta eſt. nã vſque ad illud tempus, non ſoli Principes, ſed vniuerſus populus ad electionem conuenire ſolitus erat. Chunradum enim, qui Ludouico Arnulphi Imperatoris filio ſucceſſit, omnis populus Francorum & Saxonum elegit, teſte Vitichindo lib. 1. rerũ Saxonicarum, & Luithprando lib. 2. cap. 7. rerũ in Europa geſtarũ. Heinricũ ſucceſſorẽ Chunradi ab omni populo Francorum & Saxonũ Regem creatum, ſcribit idem Vitichindus in eodẽ libro. Othonẽ Magnum, Henrici Regis filium, ab vniuerſo populo electum, Vitichindus lib. 2. eiuſdem operis teſtatur. Othonem ſecũdum Regem appellatum ab omni populo, omnibusq; procerib⁹, ſcribit Cõtinuator Rheginonis in Chronico anni 961. Othonẽ 3. Regem creatum à Germanis, qui tũ frequentes Romæ aderant, vbi paulo antè Otho ſecundus obierat, teſtatur Platina in vita Benedicti Se-

ptimi. Deinceps autem (quod sciam) electioni populus nunquam interfuit, sed valuit decretum, vt soli Principes Regem eligerent. Tertia porrò pars, vt soli Germani, non etiam Itali interessent, diu postea vim suá obtinuit. & quoniá hoc loco Illyricus more suo mendacia admiscet, paucis ea refutanda sunt. sic igitur ille pag. 130. Illud (inquit) non possum bona conscientia reticere, nequaquam probandum esse, quòd Onuphrius iste indicans, quinam ab initio ante constitutos septé electores Imperatores elegerint, primo loco inter illos vetustiores Electores nominat Pontificem, seu eius Legatos: secundo Comitem Taurinensem, & Marchionem Montis ferrati; quibus in genere addit, & alij quidá Itali: postea demum illis adiungit omnes Principes Germaniæ. Hanc suam enumerationem cùm profiteatur se veterum Historicorum testimoniis probare velle, proferatque multorum dicta; nec vnus quidem ex illis, vel Pontificem, aut Pontificis Legatos, vel aliquem Italicum Principem Imperatorum electioni interfuisse testatur: sed tantùm Germanicos Principes, omnes vno ore testantur elegisse Imperatorem.] Ego verò nunquam credidissem, Illyricum tam fuisse mendaciorum amicum, vt etiam diceret, se non potuisse bona con-

conſcientia ea reticere, quæ ſunt mendacia manifeſta. quid enim hoc aliud ſignificat, niſi non potuiſſe eum bona conſcientia nõ mentiri? Audi enim veteres Hiſtoricos inter Electores Imperatoris modò Romanum Pontificẽ, modò eius Legatos, modò Italicos Principes numerantes. Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1053. Filium (inquit) ſuum Heinricum, Romani Pontificis, cunctorumque Pontificum, & Principum regni ELECTIONE Regem conſtituit. Continuator Sigeberti in Chronico anni 1126. Menſe Auguſto (inquit) Legati Apoſtolicæ Sedis, & Archiepiſcopi cum Epiſcopis & Optimatibus Imperij ex condicto conuenientes Moguntiæ, cõſultant ſibi & toti Romano Imperio de ſubſtituendo Rege. Lotharius Dux Saxonum, vir ſapiens, & induſtrius, & Eccleſiaſtico iuri deuotus, præpotens diuitiis, & victoriis omnium conſenſu ELIGITVR. Otho Friſingenſis lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. primo, Anno (inquit) ab Vrbe condita 1800. ab Incarnatione verò Domini 1152. decedẽte ab hac luce, vernali tempore (id eſt) ſexta feria proxima, vt dictũ eſt, poſt caput Ieiunij, in ciuitate Bambergẽſi piiſſimo Rege Chunrado, 3. Nonas Martij, id eſt, tertia feria poſt Oculi mei, in op-

pido Franconefurt, de tam immensa Trãsalpini regni latitudine vniuersum (mirum dictu) Principum robur, non sine quibusdam ex Italia Baronibus, tanquam in vnum corpus coadunari potuit, vbi cùm de eligendo Principe Primates consultarent (nam id iuris Romani Imperij apex videlicet non per sanguinis propaginem descendere, sed per Principum electionem Reges creare sibi tanquam ex singulari vendicat prerogatiua) tandem ab omnibus Fridericus Sueuorum Dux, Friderici Ducis filius, petitur, cunctorumque fauore in Regem sublimatur. Hæc ille. Idẽ Otho Frisingensis lib. 7. Hist. cap. 22. Chunradum (inquit) Imperatoris Heinrici sororium, præsente Theoduino Episcopo Cardinali, ac S. R. E. Legato, Summi Pontificis, ac totius Romani populi, vrbiumque Italiæ assensum Aupromittente, nonagesimum tertium ab Augusto Regem creant. Hæc ille. Habemus igitur Romanum Pontificem per se, vel per Legatos, necnon Italicos Principes cũ Germanis aliquando electioni interfuisse. Postea tamen, vt diximus, paulatim solis Germanis Principibus id iuris relictum est, vt Regẽ Romanorum eligerent; Romanus autem Pontifex, electione confirmata, eũdem ad Imperiũ promoueret; vt Innocẽtius Tertius apertissimè

tiſſimè confitetur in epiſtola ad Ducem Thuringiæ, vnde exſtat cap. Venerabilem, de electione. Poſtremam decreti illius partem, quæ numerum Electorum ad ſeptenarium redigit, poſt electionem Friderici 2. vſu recipi cœptam eſſe conſtat ex omnibus Hiſtoricis qui poſt illa tempora ſcripſerunt. Credibile verò eſt, conſtitutionem iſtam, quatenus excludebat omnes Principes ab electione, ſeptem dumtaxat exceptis, ideo non fuiſſe initio admiſſam, quia odioſa erat, & nec Principes facilè ſe patiebantur excludi, nec Imperator audebat tot Principes ſibi infeſtos reddere: ſed tamen occaſione ſchiſmatum, quæ temporibus Friderici 2. in Imperio quotidie exoriebantur, tandem aliquando omnium conſenſu eſſe receptam.

CAPVT. TERTIVM

Sed iam Auentino, atque Onuphrio dimiſſis, ad Illyricum veniamus. Inſtitutos igitur ſeptẽ Electores antiquis temporibus nõ negat Illyric⁹; id vnũ negat, eã cõſtitutionẽ Sũmi Põtificis auctoritate factã eſſe, remq́. totã Imperatori adſcribit. Nos contrà ſummam rei Pontifici Maximo tribuimus, etſi conſenſum quoque Imperatoris adhibitum non negamus. Quia verò quæſtio Hiſtorica eſt, atq. à teſtium idoneorum fide & multitudine pendet, pro-

feramus nos primùm testes nostros, dein le quid Illyricus adferat videamus.

Primus igitur testis sit Innocentius Tertius, quem Illyricus pag. 120. testem esse dicit omni exceptione maiorem. is enim disertis verbis testatur, à Sede Apostolica ad certos Germaniæ Principes potestatem eligendi Regis Romanorum peruenisse. Verùm (inquit in epist. ad Ducẽ Thuringiæ, vnde exstat cap. Venerabilem, de electione) illis Principibus ius & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum recognoscimus vt debemus, ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere: præsertim cùm ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede peruenerit, quæ Romanũ imperium in persona magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos. Hæc ille. qui etsi nõ meminit Gregorij Quinti, tamen id affirmat quod potissimùm hoc loco probare contendimus. Innocentium sequuntur ex Italicis & Gallicis scriptoribus Henricus Hostiensis, S. Thomas Aquinas, B. Augustinus Triumphus, Aluarus Pelagius, & Io. Villanus, suprà citati: nec non Philippus Bergomensis lib. 12. supplementi Chronicorum: Blondus Flauius lib. 3 decadis 2. Baptista Platina in vita Gregorij Quinti, Raphael Volaterranus lib. 22. Anthro-

Anthropologiæ: Polydorus Virgilius lib. 4. de Inuentoribus rerũ cap. 7. aliàs 10. Item Io. Andreas in cap. Ad Apostolicæ, de sentent. & re iudic. l. 6. & in cap. Venerabilẽ, de elect. Card. Florent. in idẽ cap. Venerabilẽ, §. 1. col. 3. in 6. q. num. 7. Alberic⁹ in l. Bene à Zenone num. 5. de quadrien. præscript. Baldus in sua Margarita, verbo Ann⁹. S. Antoninus p. 3. t. 22. cap. 5. §. 13. Andreas Alciatus (quem virum doctissimum, atque historiarum peritissimum vocat Illyricus pag. 57.) in Commentario legis, Bona ciuitatis; ff. de verborum significatione, & in libro de singulari certamine cap. 32. Multi prętera cùm Iureconsulti, tum Historici, quos longum esset recensere. Ex Germanis habemus inprimis Iordanum quendam, quem ipse Illyricus citat pag. 90. cuius hæc sunt verba in lib. de Translatione Imperij: Factum est, quòd sanctus Carolus Magnus Imperator de consensu & mandato Romani Pontificis ordinationem sibi diuinitus inspiratam instituit, & præcepit vt Imperium Romanorum apud electionem Canonicã Principum Germanorum in perpetuum remaneret. Hæc ille. Certè autem si Carolus Imperator iussu Romani Põtificis Electores Imperatoris instituit; eius institutionis auctor primus ac præcipuus Summus Pontifex fuit. Siquidẽ in re quam-

nis maior est auctoritas eius qui iubet, quàm eius qui alterius iussum exequitur. Neque hoc Iordani testimoniũ pugnat cum eo quod alij ferè omnes scribunt; tempore Othonis tertij, qui ducentis annis Carolo Magno posterior fuit, eam sanctionem editam. nam Carolus Magnus instituit quidem, vt electio penes Principes esset; sed neq. dignitatem Electorum ad certos Principes restrinxit; neque voluit vt electio locum haberet, nisi deficiente successione legitima filiorum. constat enim, vt suprà diximus, Imperiũ hereditarium fuisse Caroli Magni filiis & nepotibus: temporibus autẽ tertij Othonis, Gregorius Quintus Pontifex, hereditaria successione exclusa, solam electionem certorum Principum in Imperio locum habere voluit.

Iacobus Wymphelingius, auctor item Germanus, in Epitome rerum Germanicarum c. 20. sic ait: Gregorius cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortunæ; vtq. is qui cæteris virtute præstaret, præesset etiã dignitate; sanctionẽ tulit, haud abnuẽte Othone, de Imperatore deligendo, anno Christi 1002. quã vsq. ad nostra tempora seruatã videmus, videlicet solis Germanis licere principem eligere, qui Cæsar, & Romanorum Rex appellatus, tum demũ Imperator & Augustus habere-

beretur, si eum Romanus Pontifex inunxisset.

Albertus Krãtzius & ipse Germanus lib. 4. Saxoniæ cap. 25. Gregorius (inquit) ad vndecimum, quo abfuerat, mensem restitutus, acerrimam de accepta à Romanis iniuria vltionem sumpsit. paulo enim postea quàm redierat, eã fecit de Imperatoris electione sanctionem, quã hucusque per annos iam quingentos seruatam videmus, solis licere Germanis, qui inde Electores sunt dicti, Principem deligere; qui Cæsar tunc, & Romanorum Rex dictus, si à Romano Pontifice coronabitur, Imperator Augustus appelletur.

Iohannes Nauclerus natione Germanus: in 2. volumine Chronographiæ, generatione 34. ita scribit: Saluari potest, quod ex monumentis Aquileiensis Ecclesiæ traditum inuenitur, sanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Siluestri temporibus factam esse. nam etsi Gregorius sanctionem instituerit, ille tamen Siluester electionem primam iuxta sanctionem factam approbauit. Et infrà: Anno salutis secundo supra millesimum, Othone tertio mortuo, Germani Electores concesso iuri per sanctionem Gregorij Quinti, & Othonis tertij primùm innitentes, Heinricum Ducem Bauariæ, comitem

Bam-

Bambergensem, Claudum postea dictum, Cæsarem declarant. Hæc ille.

His adde Io. Carionem lib. 3. Chronici, & Ioannem Cuspinianum in vita Othonis tertij, & ipsum Illyricũ cũ collegis suis Magdeburgensibus Centuriatoribus. omnes enim isti disertis verbis docent, aut Gregoriũ Pontificem, aut certè Othonem, ope & auctoritate Gregorij sanctionem illam de Electoribus edidisse. Ac vt Illyricus intelligat quanti faciamus grauissimam eius, collegarumque ipsius auctoritatem; testimonium iam antea in primo capite adscriptum, hoc etiam loco in eius gratiã iterũ adscribemus. Sic igitur habet Centur. 10. cap. 10. col. 546. Gregorius suam patriam insigni aliqua dignitate ornaturus, sanxit, vt penes solos Germanos ius esset eligendi Regem, qui post diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Augustus appellaretur.] Hæc ille.

Accedant postremò duo grauissima testimonia, vnum Concilij Generalis, alterum ipsorum Imperij Electorum. Exstat enim in Clementina, Romani Principes, De iureiurando, decretum Concilij Viennensis generalis, in quo hæc habentur verba: Ecclesia Romana à Græcis Imperiũ transtulit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Princi-

pes

pes ius & poteſtas eligendi Regem, in Imperatorẽ poſtmodũ promouendũ, peruenit. Exſtat itẽ Electorũ Imperij publicũ inſtrumentũ ad Nicolaũ Tertiũ Pontificẽ miſſum, quod, ad maiorem rei fidem, totum hoc loco ſubiiciemus, deſcriptum ex autographo, quod Romæ in arce ſancti Angeli conſeruatur.

Inſtrumentum publicum Germanorum Principum.

NOS Principes Imperij vniuerſis præſentem paginam inſpecturis. Complectens ab olim ſibi Romana Mater Eccleſia quadam quaſi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen, temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram. plantans in ea Principes tamquam arbores præelectas, & rigans illas gratia ſingulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, vt ipſius Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, velut Germẽ electum per ipſorum electionem, illum, qui frena Romani teneret Imperij, germinarent. Hic eſt illud luminare minus in firmamento militãtis Eccleſię: per luminare maius, Chriſti Vicariũ, illuſtratũ. Hic eſt qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit & cõuertit, vt eius præſidio paſtorum Paſtor adiutus, oues ſibi creditas

ditas ſpirituali gladio protegendo communiat, temporali refrænet, & corrigat ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Vt igitur omnis materia diſſenſionis & ſcandali, ſeu etiam rancoris occaſio inter ipſam Eccleſiam & Imperium auferantur, & ij duo gladij in domo Domini conſtituti, debito fœdere copulati, ſe ipſos exerceant, in vtilem reformationem regiminis vniuerſi, & nos in actu voluntatis & operis inueniamur filij deuotionis & pacis, qui tam Eccleſiam, quàm Imperium confouere tenemur: quicquid per Dominum noſtrum R. Dei gratia Romanorum Regem ſemper Auguſtum ſanctiſſimo Patri & Domino noſtro D. Nicolao Papæ III. eiuſque ſucceſſoribus, & ipſi Romanæ Eccleſiæ recognitum, confirmatum, ratificatum, innouatum, de nouo donatum, declaratum, ſiue conceſſum, iuratum, & actum, ſeu factum eſt per priuilegia, vel quæcunque alia ſcripta quorūcumq. tenorum ſuper recognitionibus, ratificationibus, approbationibus, innouationibus, confirmationibus, donationibus, conceſſionibus, & factis, ſeu geſtis tam aliorum Imperatorum, & Regum Romanorum prædeceſſorum Regis eiuſdem, quàm ipſius Regis, & ſpecialiter ſuper fidelitate, obedientia, honorifi-

norificentia, & reuerẽtia per Romanos Imperatores & Reges Romanis Pontificibus, & ipsi Ecclesiæ impendendis, ac possessionibus, honoribus, & iuribus eiusdem Ecclesiæ: Et nominatim super tota terra quæ est à Radicofano, vsque Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatu Spoletano, Terra comitissæ Matildis, Ciuitate Rauennæ & Emilia, Bobio, Cesena, Foropopuli, Forliuio, Fauẽtia, Imola, Bononia, Ferraria, Comaclo, Adrianis, atque Gabello, Arimino, Vrbino, Monteferetri, Territorio Balnẽ. Comitatu Brettenorij, Exarchatu Rauennæ, Pentapoli, Massa trabaria cum adiacentibus terris, & omnibus aliis ad prædictam Ecclesiam pertinentibus, cum omnibus finibus, Territoriis, atque Insulis in terra mariq́ue ad Prouincias, Ciuitates, Territoria, & loca prædicta quoquomodo spectantibus, nec non super Ciuitate Romana, & Regno Siciliæ cum omnibus ad ipsam spectantibus tam citra Farum, quã vltra, Corisca quoque, atque Sardinia, & cæteris terris, ac iuribus ad ipsam Ecclesiam pertinentibus: Nos nostri nomine Principatus in omnibus & per omnia approbamus, & ratificamus, ac iisdem omnibus, & singulis, & quibuscunque aliis super eisdem per eundem Regem quoquomodo factis, & in posterũ faciendis,

ciendis voluntatem noſtram, aſſenſum, atq. conſenſum vnanimiter & concorditer exhibemus. Et promittimus, quòd contra præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum, nullo vnquam tempore veniemus; ſed ea omnia & ſingula pro poſſe noſtro procurabimus inuiolabiliter obſeruari. & vt hęc noſtra voluntas, approbatio, ratificatio, aſſenſus, conſenſus, atq. promiſſio à nobis eiſdem Romanis Pontificibus, & Eccleſiæ in perpetuum obſeruentur, hoc præſens ſcriptum inde fieri fecimus, noſtrorumq; ſigillorũ munimine roboratũ. Actum & Datum anno Domini M. CC. LXXIX. Indictione VII. regnãte Domino noſtro prædicto D. R. Romanorum Rege, glorioſo Regni eius anno ſexto.

Hos igitur nos teſtes habemus, Pontifices, Concilia, Principes, Theologos, Iureconſultos, Hiſtoricos, eoſque veteres, & recẽtiores; Germanicos, & Italicos.

CAPVT QVARTVM.

Nunc verò quid pro ſe adferat Illyricus videamus. ſic igitur præfatur pag. 89. Reſtat vt dicatur de Electoribus, & iure electionis noui Imperatoris, decedẽte priore. nã hic quoque, vt vbique alibi, Pontificiorum paraſitarum mendacia graſſantur. dicunt enim, quòd imperante Othone Tertio, Gregorius Quintus

Ger-

Germanus malè à Romanis tractatus, suaq. sede pulsus decretum tulerit, quòd septẽ Germani Principes, loco Romani populi Senatusq;, Imperatorẽ in perpetuam posteritatem eligere deberent. quod eorum figmentũ mox euidenter Deo dante redarguemus.] Hæc est Illyrici præfatio: quæ si vera sit, necesse iam erit, vt idem Illyricus fateatur, non modò paucos quosdam Scriptores Italicos, sed etiam multos Germanos, & ipsos Electores, atque adeo Illyricum, & collegas eius fingere ac mentiri, vt Romani Pontificis gratiam aucupentur. Sed videamus quã euidenter Pontificiorum parasitarũ (vt ipse vocat) figmentum redarguat. Primo loco testem producit Iordanum, qui in libro de Translatione Imperij scribit à Carolo Magno Electores institutos. At idem Iordanus addit, id fecisse Carolum de cõsensu & mandato Romani Pontificis, vt suprà ex verbis eius ostendimus. neque nos tenet Illyrici annotatio illa, Suppositititium planè videtur esse illud verbum, de mandato Papæ; nam tunc Papæ fuerunt subditi iurati Principum Romanorum, atque adeò Caroli ipsius; non autem eorum domini, qui aliquid eis mandare possent, aut auderent.] Hæc (inquam) annotatio nos neq. terret, neque mouet. siquidem Pontifices Ro-

manos Imperatorũ ſubditos iuratos aliquando fuiſſe dixit aliquoties iã Illyricus, ſed nunquam probauit. nos verò contrà demonſtrauimus ex Chronico Mariani Scoti, Ludouicum Imperatorem Caroli Magni filium, iubente Papa Gregorio (ſic enim loquitur Marianus) coniugem recepiſſe: & ex Aimoino lib. 5. de rebus Gallorum cap. 24. mandato Adriani Papæ receſſiſſe Carolum Caluum ab infeſtatione Ludouici iunioris, Imperatoris Romanorum: denique (vt omittam alia innumerabilia exempla ſuprà citata) ex Radeuico canonico Friſingenſi lib. 2. de rebus geſtis Friderici primi cap. 70. Fridericum Imperatorem Pontificis pedes oſculatum, eique ex equo deſcendenti ſtrepam tenuiſſe.

Secũdo loco producit teſtem Nauclerum: Porrò Nauclerus, inquit, generatione 34. ordinationem Electorum tribuit Othoni Tertio hiſce verbis; Hoc in tempore Electores Imperij inſtituti leguntur: de quo aliqui ſcribunt, quòd Otho Tertius, cùm hæredes ex ſe deſcendentes nõ haberet, conſtituit ex conſilio Principum Germaniæ, vt Imperatore ſilio mortuo, in oppido Frãcofurt perpetuò fieret electio, Electoreſque conſtituit tres Archiepiſcopos, &c.] At Illyricus non ſatis germana fide ſequentia verba prætermiſit, quæ ita

habent: Itaque aiunt, Gregorium quintum cognita Imperij imbecillitate, varietatéque fortunæ; vtque is, qui cæteris virtute præstaret, præesset etiam dignitate; sanctionem tulisse de Imperatore deligẽdo, &c. Vide etiam quæ suprà citauimus ex Nauclero, & planè perspicies quàm bona fide auctores citet Illyricus. Tertium testẽ esse vult, nescio quam additionem ad epistolas Decretales. Quin (inquit) & Decretaliũ exemplaria quædam recens Lugduni impressa, habent additionem super Venerabilem, quæ constitutionem septem Electorum Othoni Tertio tribuit, cui sanè aliqua fides à Papistis tribuẽda est.] Ista verò additio nihil omnino nos mouet, tum quòd sit Caroli Molinęi, hominis hæretici, & qui Rom. Pontificem non minus quàm Illyricus oderat; tum quòd sit glossa destruens textum, cùm in ipso cap. Venerabilẽ, apertissimis verbis legatur, potestatem eligendi Regem Romanorum, ad Principes Germaniæ ab Apostolica Sede peruenisse.

Quartum testẽ producit Theodoricum à Niem: Eodem modo (inquit) & Theodoricus Niemus, qui primùm fuit multorum Paparum secretarius, postea Episcopus Verdensis, eidem Othoni Cæsari, & Principibus Imperij constitutionem septem Electorum

adſcribit] Hîc verò non ſolũ fidẽ, ſed etiã prudentiã in Illyrico deſiderare cogor. ſiquidem Theodoricus à Niem in ſuo Nemore, vt ipſe etiã Illyric⁹ poſt quatuor pagellas prolixè citat, nihil eiuſmodi ſcribit; quin etiã (quod attinet ad Othonẽ Tertium) clariſſimis verbis Illyrici mendaciũ coarguit. ait enim Electores primũ inſtitutos poſt obitũ Heinrici ſancti, qui Othoni Tertio ſucceſſerat in Imperio. quo pacto autẽ Othoni tribuere potuit Niemus id quod ipſe ſcribit factum poſt obitũ ſucceſſoris eius? Quinto loco Albertũ Krantziũ teſtẽ profert: Quod (inquit) & Albertus Krantzius in ſua Metropoli facit diſertis verbis, ſicut & in aliis ſuis hiſtoriis.] Nũc planè Illyrice, ſapere cœpiſti, qui diſerta illa verba Krãtzij nõ adſcripſiſti. ſed adſcribemus nos, vt candorẽ pectoris tui omnes agnóſcãt. Sic igitur Krantzius lib. 3. Metropolis cap. 40. Ita periit ſine prole (Otho Tertius) præualuitq́; electio, quam idem Imperator cum Gregorio Quinto propinquo ſuo feciſſet, quæq́ue durat in hodiernum, vt non legitima ſucceſſione quæratur Imperator (quomodo à memoria Magni Caroli videbatur inolitum) ſed electione ſeptem primitiuorum Principum aſſumatur. Hæc ſunt illa diſerta verba Krantzij, vbi vides Gregorium Pontificem nominari, cùm

de

de constitutione Electorum agitur. Sed magis adhuc diserta sunt verba eiusdem Krantzij in lib. 4. Saxoniæ cap. 25. à nobis suprà citata. in iis enim verbis illud ipsum legitur, quod Illyricus in præfatione huius disputationis parasitarum Pontificiorum mendacium, & figmentum appellauit.

Sexto loco Nicolaum Cusanum testem producit, cuius integrum caput 4. libri 3. de Concordantia Catholica suo libello inseruit. Sed is auctor ab Illyrico multum dissentit. etsi enim docet non à solo Pontifice Electores Imperij institutos, sed à communi consensu Imperij vniuersi; docet tamen Summi Pontificis consensum, ad eam institutionem legitimè faciendam primo loco necessariò requisitum: non secus atque in concilio vniuersali auctoritas, & consensus Præsidis requiratur. Concurrebat (inquit) ad hoc consensus ipsius Gregorij quinti, tanquam vnius Pontificis Romani, qui iuxta gradum suum in consentiendo in communem Imperatorem interesse habet, rectè, sicut in Conciliis vniuersalibus concurrit in primo gradu auctoritas ipsius per consensum cum aliis omnibus ipsum concilium celebrantibus: vigor nihilominus definitionis non ab ipso primo omnium Pontifice, sed ex communi omnium,

& ipsius, & aliorum consensu dependet. Et infrà. Ita quòd puto in veritate consensum Romani Pontificis à principio interuenisse, dum isti Electores constituerentur. vnde ipsi communi fungentes legatione omnium qui Imperio subsunt, etiam totius sacerdotij, & Romani Pontificis, eligunt. Hæc ille. Nihil igitur aliud Cusanus docet, nisi Summũ Põtificem non per se solum, sed adhibito etiam aliorum consilio, & consensu, eam sanctionem edidisse. Veruntamen in eo ab isto auctore dissentire cogimur, quòd ipse auctoritatem præcipuam eius institutionis ad consensum omnium eorum referat, qui ad Imperium pertinẽt. quod quidem nullo teste probat, nec probare potest. nullus enim Historicus refert talem aliquem popularem conuentum, qualem Cusanus fingit, ad instituendos Imperij Electores celebratum esse. neque mirum videri debet, si Cusanus, vir alioqui doctissimus & diligentissimus, in eiusmodi rebus, quæ ab historiarum cognitione pendent, hallucinatus sit. siquidem ipsius ætate adeò magna erat vbique penuria veterum Historicorum, vt ipse capite superiore eiusdem libri aliquoties referat, se apud nullum veterem auctorem legisse, Imperium Romanum translatum fuisse à Græcis ad Carolum Magnum;

gnum; & inde etiam colligat, neque Carolum Magnum, neque cæteros Principes successores eius, vsque ad Magnum Othonem, verè ac propriè fuisse Imperatores Romanorũ. At hos manifestos esse errores, atque ex librorũ inopia natos, ne Illyric⁹ quidẽ negabit. Accedit postremò, libros illos de Concordantia Catholica scriptos esse à Nicolao Cusano adhuc iuuene, & in gratiam Concilij Basileensis, atque eorum qui tum nihil aliud magis optabãt, quàm aliquid dici, vel scribi, quo Romani Pontificis auctoritas minueretur. ex quo etiam fonte manarunt illa verba: Vigor nihilominus definitionis, non ab ipso primo omnium Pontifice, &c. Itaque idem ipse postea maturior, multis de rebus aliter sensit & scripsit. nam cùm in 2. libro de Concordantia Catholica passim euehat in sublime Concilij Basileensis auctoritatem; postea tamen in epistola prima quæ est ad Rodericum, eiusdem Concilij acta his verbis reprehendit: Visi sunt (inquit) illi obcæcatissimi viri in spiritu furoris fuisse, quando supra sacrum Principem Ecclesiæ nescio qualem iudiciariam sibi vendicabant potestatem, & horridum nefas attentarunt, in sacrum Principem suum sæuientes, seipsos ab eodem, & vniuersa per orbem Catholica Ecclesia per-

niciosissimè secantes. Hæc ille. qui sine vlla dubitatione (si occasio se obtulisset) de hac etiam quæstione nostra longè aliter postea scripsisset. Atque hæc paulo fusiùs de Cusano disserere placuit, ob eius viri eruditionem. nam alioqui facilè potuissem vnum auctorem, eumque recentissimum, contemnere; cùm tot haberem veteres Theologos, Iureconsultos, Historicos, ipsum denique Summum Pontificem, ac Principes Electores, quos vni illi obiicerem. Pergit deinde Illyricus, atque ait: Martinus Polonus Paparum familiaris, differens de constitutione Electorum, non tribuit eam Papæ, facturus procul dubio si verè potuisset. sic & Antoninus, Episcopus Florentinus. Sic & Leopoldus de Bamberga, sæpe dicens de constitutione septem Electorum, nusquam tamen id Papis, aut Rom. Ecclesiæ adscribit, cuius alioqui studiosissimus fuit.] Rectè facit Illyricus vt ad testes mutos prouocet. nam, vt est solertis ingenij, facilè præuidebat fore, vt loquētes testes ex ipsis ipsorum testimoniis nullo negocio refellerentur. At quid quæso valent tres muti testes, aduersus tam multos loquentes, fideq. dignissimos, quos nos protulimus? sanè in quouis tribunali multo plus ponderis habēt duo tréſve homines qui affirment, quàm viginti

ginti qui neq. asserãt, neq. negent. quanto igitur magis pluris faciendi sunt viginti, & eo amplius, qui disertis verbis testantur, Electores à Pontifice constitutos; quàm tres, qui id neque negant, neque affirmant, sed vt rẽ notam, & peruulgatam prætereunt? Pergit igitur Illyricus, his omissis, ad argumenta quædam longiùs petita, atque ex eo probare conatur, à Gregorio Quinto nullam editã sanctionẽ de Electoribus Imperij, quòd eius antecessor Benedictus Othone secundo Romæ vita functo Germanos orauerit, vt bonũ Principem eligerent. Scribit (inquit) etiam Platina, Benedictum Pontificem ibi tunc apud omnes institisse, & orasse vt in tanta rerum difficultate totq́. periculis, maximè idoneum deligerent: quo ille disertè confessus est, ipsorum esse, non suum, eligere Imperatorem. si verum esset quod Paparum adulatores contendunt, Papas Carolo dedisse Imperium, Papas Othoni Imperiũ tradidisse, Papas denique post Othonem Tertium ius eligendi Cæsaris Germanis tradidisse: an non ibi mortuo secundo Othone suum illud tam plenarium ius eligendi, & creandi Imperatores, vel maximè Papa demonstrasset, cùm tanta esset de ea re controuersia, cumq́ue Romæ in sede Papali negocium ageretur?] At quid est hoc

aliud, Illyrice, nisi aërē verberare? Quis enim Catholicorum scriptorum dicit, ad Pontificem pertinere, Imperatores eligere? elegit ille quondam Carolum Magnū; sed cùm in eius persona (vt Innocentius loquitur) ad Germanos Imperium transtulisset, ius etiā electionis illis cōcessit; sibi verò id retinuit, vt electum, si is idoneus videretur, confirmaret, inungeret, coronaret. quod ius Pontificium confirmādę electionis, Principes Electores agnoscere debere, & in sua præsentia agnouisse, testatur Innocentius Pontifex in cap. Venerabilem, aliquoties iam citato. Itaq. idem Platina, qui scribit à Benedicto Pontifice exoratos Electores, vt idoneum Principē designarent, scribit etiam (quod Illyricus non satis germana fide reticuit) ab eodem Pōtifice Othonis Tertij electionem cōfirmatam, & eo modo schisma sublatum, quod in Imperio oriri iam cœperat, cùm alij Othonem, alij Heinricum, alij Crescentium Imperatorem delegissent. quo sanè facto summa apparuit in Summo Pōtifice potestas; quemadmodum etiam ante illa tempora, cū Carolus Caluus, & Ludouicus Rex Germaniæ de Imperio disceptarent, ille obtinuit causam, quem Summus Pōtifex coronauit, vt nos suprà cap. 5. ex probatis historiis demonstrauimus. & post tempora

pora Benedicti cùm Lotharius & Chunradus (vt verbis vtar Innocentij in cap. Venerabilem) in discordia fuissent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Chunrado tunc demum ad eius gratiam redeunte.

Sed veniamus ad aliud Illyrici argumentum. At (inquit) quod Pontificij adulatores clamant, Gregorium Quintum eam potestatẽ Germanis tradidisse, & ista ratione (vt nunc sunt) constituisse; nullo certo testimonio probari potest, & insuper rationi repugnat.] Et infrà: Denique proferant, si possunt, exemplar istius decreti, quod à Papa Gregorio Quinto factum esse aiunt.] Non laborabimus (credo) in hac diluenda obiectione, si Illyricus sibi constare velit. nam (vt omittam testes illos tam multos, & tam probatos, quos antea in medium adduxi) in eadem pagina vbi obiicit nobis testium idoneorum penuriam, pronunciat ipse sine vllis testibus, sanctionem illam de septem Electoribus ab Othone Tertio esse factam, cùm is in Germaniam ex vrbe rediisset. quæro igitur ab Illyrico: qui sunt Historici, qui scripserunt, Othonem Tertium in Germania sanctionem illam edidisse? ego sanè nullum omnino legi, qui aliquid eiusmodi scri-

scripserit: quos autẽ Illyricus suprà citauit, nihil iuuare causam eius, suprà demonstraui. Deinde proferat si potest Illyricus exemplar istius decreti, quod ab Othone Tertio factum esse dicit; qui in historia illa centuriata ita omnia collegit, vt nihil planè præteriisse videatur: cur nõ etiã decretum illud Othonis Tertij de septẽ Electoribus in eã retulit? cur igitur nobis obiicere non veretur, quod æquè sibi ac suis obiici posse videt? vt igitur vno verbo respondeã; vbi decretũ illud Gregorianũ lateat, si tamẽ vsquã hoc tẽpore exstat, nescio; quod tamen aliquando factum esse, facilè mihi persuadent insignes illi viri, qui in libris suis narrationem huius facti inserendam censuerunt. nam etiamsi exstaret, non aliunde certiùs cognosceretur esse Gregorij, quã ex traditione, & fide Historicorum. Postremum, idq; grauissimũ Illyrici argumentum sumitur ab ipsa naturali ratione. Sed pugnat (inquit) cum omni ratione hoc figmentum. nam primum electionis ius veteri more statim in ipsa Imperatoria dignitate continebatur, cùm Imperium fuit adhuc hæreditarium, vt Carolus, aliúsve aliquis cùm semel fuit factus Imperator, non tantùm ipse pro arbitrio imperauit; sed potuit etiam eam dignitatem communicare alteri, cui voluit, vt Carolus com-

communicauit Ludouico filio, is porrò Lothario. potuit igitur idem Imperator ex plenitudine suæ potestatis etiam aliis illud ius eligendi tradere, aut cõstitutionem aliquam, decretumq́. de ea facere, non expectato Papę mandato, qui tunc eius iuratus subditus fuit cum omnibus Romanistis; sicut Sergius iurauit Lothario fidelitatem cum suis Romanis, & plurimi alij Papæ. Deinde creato semel Imperatore, & translato Imperio in aliquam gentem, vt isti gloriãtur se transtulisse in Francos, & Germanos; non tantũ ipse vnus homo habuit illã plenitudinem Imperatoriæ potestatis, sed etiam principes potestatis illius participes fuerunt. Imperium enim non in vno solo homine, sed in toto eorum corpore, & præsertim in eius principibus consistit.] Sed hæc omnia, aliaque permulta, quæ Illyricus repetit, & inculcat vsque ad nauseam, nihil aliud efficiunt, nisi ius eligendi Imperatorem penes Germanos fuisse ab ipsa translatione Imperij: quod nos certè minimè negamus. quin potiùs Innocentius Pontifex, loco suprà citato, ex eo probat, potestatem eligendi Imperatorem ad Germanos ab Apostolica sede peruenisse, quòd eadem Apostolica sedes in persona magnifici Caroli Imperium à Græcis transtulerit in Germanos. At non rectè colliges

ges ex eo quòd Apoſtolica Sedes ius eligendi Germanis in Carolo Magno tribuit illo ipſo tempore, quo in eos Imperium tranſtulit; non potuiſſe Gregoriú Quintum poſteà ſanctionem aliquam circa electionem Imperatoris, ipſo præſertim Imperatore, Germaniſque Principibus conſentientibus, edere. Nam etſi Pontifex Imperium tranſtulit, & ius eligendi Principem dedit; non tranſtulit tamen neque dedit illam ſuam, quam in omnem Eccleſiam ab ipſo Christo habet, ſummam atque pleniſſimam poteſtatem. Quare ſicut potuit, Eccleſiæ cauſa id exigente, Imperium à Græcis ad Germanos transferre: ita quoque transferre poſſet, ſi eadem cauſa nunc occurreret, à Germanis ad aliam nationem. pari ratione, ſicut ius eligendi Principem potuit Summus Pontifex Leo eius nominis Tertius Germanis tribuere: ita quoque potuit Gregorius Quintus ad impedienda ſchiſmata, bella & ſeditiones, quæ ex multitudine Electorum naſcebantur, ad certum numerum Principum Electores eiuſmodi reuocare; præſertim (vt ſuprà dixi) ipſo quoque Imperatore aſſentiente, vel etiam petente ac rogante. omnino enim veriſimile eſt, Imperatorem, quod ipſe facere non audebat, vt tot Principes ab electionis iure excluderet, à

Sum-

Summmo Pontifice id postulasse. Iá verò quòd Sergium Papam Lothario fidelitatem iurasse Illyricus scribit, non aliò pertinet, quàm ad cumulum augendũ eius mendaciorum. nam neque Ado, neque Rhegino, neque Otho Frisingensis, neque Abbas Vrspergensis, neq. Marianus Scotus, neq. Sigebertus, neq. Martinus Polonus, neq. Platina, neq. Nauclerus, neq. alius vllus (quod sciá) hoc dicit. ac ne ipse quidem Illyricus in vita Sergij, quam scribit cẽt. 9. cap. 10 col. 497. & 498. Sed video vnde occasionem mentiẽdi arripuerit Illyricus. Liber Pontificialis in vita Sergij II. & Io. Nauclerus in Chronico Generat. 39. tradunt rogatum fuisse Sergium Pontificem, vt permitteret Romanam nobilitatem iurare fidelitatem Ludouico Lotharij filio, quem idem Sergius Regem Italiæ declarauerat: Pontificem autem nullo pacto concedere voluisse, vt Romani Ludouico iurarent, idque tantum permisisse, vt Lothario Imperatori iusiurandum quod petebatur præstarent. quoniam igitur Sergius Papa Romanos proceres Imperatori Lothario iurare permisit, id Illyricus pro sua mentiendi auctoritate ita interpretatus est, ac si Pontifex ipse Imperatori iusiurandũ præstitisset. Ac vt videas, Lector, quàm sibi ipse constet Illyricus, adscribam hîc pau-

ca de isto ipso Sergio ex loco citato historiæ
centuriatæ eiusdem Illyrici; ibi enim Sergium
Papam, vt Monarcham Orbis terræ, & Do-
minum Regum, atque Imperatorum descri-
bit, quem hoc loco subditum iuratum Impe-
ratoris facit. Sic igitur ille cent. 9. cap. 10. col.
498. Maiestatem spreuit, nam sese passus est
ordinari in Pontificem, non expectato Impe-
ratoris assensu: quod erat contra priuilegia
eius. deinde noluit committere, vt populus
Romanus Ludouico Filio Lotharij sacra-
mentum præstaret: licet Drogo Metensis, &
alij Archiepiscopi, qui ex Galliis cum Ludo-
uico aduenerãt, acriter ea de re cum ipso con-
tenderent. inquit enim ad Episcopos, & le-
gatos: si vultis Domino Lothario Imperato-
ri magno hoc sacramentum vt faciant, solum-
modo consentio, & permitto. nã Ludouico
eius filio vt hoc pergatur, nec ego, nec omnis
nobilitas consentit. Regna huius mundi, &
gloriam eius affectauit. penes se enim voluit
esse potestatem, Reges & Imperatores, quos
vellet, inaugurandi. nam Lotharium corona-
uit, & Ludouicum eius filium Regem Lon-
gobardorum designauit: Ludouici filios, de
regno digladiantes, ad pacem per legatos co-
hortatus est, & regni partitionem approbauit.
& Siconulpho Beneuẽtano in terram prostra-
to

to pedes suos osculandos præbuit.] Hæc ille. qui si verba sua inspicere non grauetur; per se ipse facilè iudicabit, vtrum ille iuratus subditus, atque, vt suprà vidimus, iuratum mancipium Regum iure appelletur, qui Imperatores, quos vult, coronat; qui filios Imperatoris Reges designat; cui duces humi prostrati pedes osculantur, ad cuius nutum populi sacramentum fidelitatis Imperatori præstant, quo demum repugnáte, iidem populi in verba Ludouici Regis præsentis, atque armati, iurare non audent. Sed iam libri totius Illyriciani conclusionem audiamus. Hactenus (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducente, & dolos fraudesque Antichristi, eiusque Symmystarú patefaciente, ostendimus veram translationem aut etiam communicationem Rom. Imperij in Germanos factam, qua etiam nunc Dei beneficio fruuntur. & simul contra recepta historicorum clericorumque figmenta probaui, nec translationem Imperij, nec ius Electorum, eis Papæ beneficio contigisse, &c.] Non possum equidem non vehementer mirari, cur summum Pontificem Antichristum tam confidenter Illyricus nominet. nouimus enim ex Daniele cap. 11. & Paulo 2. Thess. 2. Antichristum nullú Deum curaturum, seq.

ipſum ſupra omne quod dicitur Deus, exaltaturum. & rurſus ex Illyrico in hoc ipſo libro ſæpius audiuimus, Romanos Pōtifices ſeruos & mancipia Imperatorum fuiſſe; ex Centuria verò 8. & 9. cap. 10. iā antè didicimus eoſdem Pontifices tot Diis ſeſe ſubiicere ſolitos, quot ſunt in cælo ſancti, quot in terris imagines, quot ſub terram reliquiæ: quis igitur capiat, eum extollere ſe ſuper omne quod dicitur Deus, & nullum Deum curare, qui non modò Deos innumerabiles publicè colat, ſed etiam adeo ſit humilis atque abiectus, vt ſe mancipium iuratum Principum terrenorum eſſe fateatur? Sed quid opus eſt in hoc mendacio refellendo diutius laborare, cùm totus liber ex mēdaciis conſtet? ſic nimirum loqui, ſic diſputare oportuit diſcipulum eius, qui in veritate non ſtetit. Sed quid ego de illa incredibili impudentia, vel ſacrilega potiùs impietate dicam, qua tot mendaciorum auctorem Spiritum ſanctum facit? Hactenus (inquit) Spiritu Domini nos in omnem veritatem manuducente dolos & fraudes Antichriſti oſtēdimus.] Hoc ſanè deerat ad cumulum mendaciorum, vt diſputationem mendaciis vndique ſcatentem, vel potiùs totam ex mendaciis fraudibusq́ue contextam, Spiritui ſancto tribueret, omnemq́ue veritatem

appel-

appellaret. eſt ne aliquid vltrà, quò progredi audacia atque impietas poſſint? ſi mentiri ſcelus eſt apud Chriſtianos; quid erit, religioni ſibi ducere non mentiri? quid ipſa mendacia in Spiritum ſanctum auctorem conferre? Sed ego non iam Illyricum miror confidentiſſimè mentientem, ac religioni ſibi ducentem non mentiri, & demum ipſa ſua mẽdacia Spiritui veritatis adſcribentem; nam impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit. Illos miror, qui cùm viri prudentes & graues videri velint, ſibi tamẽ ab eiuſmodi portentis imponi atque illudi tam facilè patiuntur. quæ enim maior cogitari aut fingi poteſt vel negligentia, vel cæcitas, vel etiam ſtupiditas, quàm iis hominibus fidem habere, quorum tanta eſt leuitas & inconſtantia, vt perpetuò ſecum ipſi pugnent; tanta mentiendi libido, vt in exiguis libellis tantos aceruos mendaciorum inſerant, vt plura mendacia ſint quàm verba? ſed ſi eorum deſidia non immeritò reprehenditur, qui mendaciſſimos libros facilè ſibi obtrudi ſinunt; intoleranda deinceps non iam deſidia, ſed improbitas erit, ſi detecta & confutata mendacia ab oculis ſuis atque auribus non repellát. quamquam ego meliora de Germanis, vt corpore candidis, ſic etiam animo ſinceris, & verita-

tis amantibns ſperare debeo. iniuriam enim facerem nobiliſſimæ nationi, ſi eos crederem mendaciis potiùs, quàm explorata veritate delectari. Vnum illud oro, atq. obſecro Germanos omnes, vt ſecum ipſi cogitēt, qui ſint, vnde genus duxerint, quos maiores habuerint; quantum denique interſit inter præclariſſimos illos heroes, Carolú Magnum, Lodouicum Pium, ſanctum Heinricum, Lotharios, Othones, Chunrados, qui nihil antiquius habebant, quàm vt Apoſtolicam B. Petri ſedem certatim honorarēt, atque ornarent; & neſcio quos Illyricos, homines obſcuros, ſeditioſos, ac turbulentos, qui totis viribus laborant, vt eandem illam Sedem impoſturis ac fraudibus euertant. neque enim dubito, quin, ſi iſta paulo attentiùs cogitauerint, illorum potiùs, quàm iſtorum ſimiles videri volent: multoque magis eorum pietatem, grauitatem, conſtantiam ſectandam ſibi eſſe ſtatuent, qui Germanicum nomen toto orbe terrarum celeberrimum ſua virtute fecerunt; quàm impios iſtorum furores, temeritatem, & inconſtantiam, qui Germaniam vniuerſam ſectis, ſeditionibus, ac tumultibus repleuerunt. Illud certè Hiſtoricorum omnium literis ac vocibus teſtatum extra controuerſiam eſt, numquam magis potentiâ

tentiâ atque opibus floruisse Germaniam, quàm cùm illi imperarent, qui Sedem Apostolicam in primis venerabantur.

Ad finem libri sui de translatione Imperij adiecit Illyricus longissimam Appẽdicem; in quam primo loco retulit integrum caput tertium libri tertij de Concordantia Catholica Nicolai Cusani. 2. integram epistolam Innocentij tertij, quæ incipit Venerabilem, & habetur inter Epistolas decretales titulo de Electione. 3. epistolam Friderici primi Imperatoris ex Radeuico lib. 3. cap. 10. quam etiam suprà posuerat in prolegomenis. 4. Historiam quandam de rebus gestis Paschalis Papæ, & Heinrici Imperatoris ex Dodechini Abbatis appendice ad Marianum Scotũ. 5. Ludouici Quarti Imperatoris Apologiam. Ex quibus omnibus nihil est quod responsionem desideret, præter Apologiam Ludouici Quarti. nã de testimonio Cusani diximus suprà c. 13. & 15. Epistola Innocentij causæ nostræ maximè fauet. De epistola Friderici disseruimus cap. 3. Historia Paschalis & Heinrici ad rem præsentem nihil facit. non enim inter eos quæstio erat de Imperij translatione, sed de inuestituris Episcoporũ. & præterea imperfecta historia est, quam ex Dodechino refert Illyricus; perfecta ex Abbate Vrspergensi pe-

tenda est. ex qua quisque perspicere poterit, contentionem illam longè alium exitum habuisse, quàm optasset Illyricus. coactus enim fuit Imperator, terroribus plagisque immissis diuinitus, Ecclesiæ collum subiicere, atque inuestituras Episcoporum, pro quibus retinendis tamdiu laborauerat, vel inuitus dimittere. Sola igitur restat Ludouici Quarti Apologia; quæ quoniam ab Alberto Pighio egregiè refutata est, ne actum agere videar; ad ipsius Alberti responsionem Lectorem censui remittendum.

FINIS.

LAVS DEO.

Approbatio.

Hic *de Translatione Imperij Romani à Græcis ad Francos Liber, solidissimis innixus fundamentis, nihil planè fidei Catholicæ contrarium continens, aut bonorum morum offensiuum, vtiliter prælo, pluribus communicandus, committetur. Datum Antuerpiæ, Idibus Martij. Anno 1589.*

Siluester Pardo, S. Theol. Licentiat.
Cathedr. Ecclesiæ Ant. Canonic.
Librorumque Censor.

BELLAR

De

Transl.

Imp. Ro.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm